

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013

Statens
offentliga
utredningar

1969: 27

Inrikes-
departementet

Länsplanering 1967

SOU

Redogörelse utarbetad inom Inrikesdepartementet
Stockholm 1969

Ref
SOU
1969: 27A

Statens offentliga utredningar 1969

Kronologisk förteckning

1. Faktisk brottelighet bland skolbarn. Esselte. Ju.
2. Om sexuallivet i Sverige. Esselte. U.
3. Ny sjöarbetstidslag. Esselte. K.
4. Bostadsrätt. Esselte. Ju.
5. Utsökningsrätt IX. Nordstedt & Söner. Ju.
6. Offentliga tjänstemäns bisysslor. Esselte. C.
7. Kungörelseannonsering. Beckman. Ju.
8. Sexualkunskapen på grundskolans högstadium. Esselte. U.
9. ADB inom inskrivningsväsendet. Esselte. Ju.
10. Ny gruvlag. Svenska Reproduktions AB. Ju.
11. Internationell adoptionsrätt. Nordstedt & Söner. Ju.
12. Regionmusik. Esselte. U.
13. Förenklad obligationshantering. Esselte. Fi.
14. Filmen- censur och ansvar. Haeggström. U.
15. Växtförädlarrätt. Esselte. Jo.
16. Lagstiftning om värdepappersfonder m.m. och om stämpelskatt på värdepapper. Esselte. Fi.
17. Nya mynt. Esselte. Fi.
18. Ett renare samhälle. Berlingska Boktryckeriet, Lund. S.
19. Ny valteknik. Esselte. Ju.
20. Ämbetsansvaret. Norstedt & Söner. Ju.
21. Skogsindustri i södra Sverige. Esselte. I.
22. De svenska hamnarna. Esselte. K.
23. De svenska hamnarna. Bilagor. Esselte. K.
24. Ekonomisystem för försvaret. Svenska Reproduktions AB. Fö.
25. Planering och programbudgetering inom försvaret. Esselte. Fö.
26. Skolskjutsarna och trafiksäkerheten. Esselte. K.
27. Länsplanering 1967. Esselte. I.

Statens offentliga utredningar

1969:27

Inrikesdepartementet

Länsplanering 1967

Redogörelse utarbetad inom
Inrikesdepartementet

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1961

1961

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Innehåll

Förord	5
1. Länsplaneringens syfte och utformning	7
2. Jämförbarheten mellan skilda län	10
3. Resultat av länsplanering 1967	12
Befolkningsprognoser och befolkningsramvärden	12
Utvecklingen inom näringslivet	15
Jordbruk, skogsbruk och fiske m. m.	15
Industri	16
Byggnadsverksamhet	20
Service	20
Arbetskraftsbalans	22
4. Länens målsättning m. m.	25
Stockholms län	26
Uppsala län	27
Södermanlands län	28
Östergötlands län	29
Jönköpings län	30
Kronobergs län	31
Kalmar län	32
Gotlands län	33
Blekinge län	34
Kristianstads län	34
Malmöhus län	35
Hallands län	37
Göteborgs och Bohus län	38
Älvsborgs län	39
Skaraborgs län	41
Värmlands län	42
Örebro län	43
Västmanlands län	44
Kopparbergs län	45
Gävleborgs län	47
Västernorrlands län	48
Jämtlands län	49
Västerbottens län	51
Norrbottens län	53

5. Regeringens anmälan till riksdagen	56
6. Riksdagens behandling av länsplanering 1967	66
Transumt ur statsutskottets utlåtande (1969: 57)	66
Transumt ur bankoutskottets utlåtande (1969: 30)	70
Tabellarisk redovisning av länsplanering 1967	77
Metoder och antaganden för prognos 2	112
Metoder och antaganden för prognos 0	139
Transumt ur anvisningarna för länsplanering 1967	145
Utvecklingsdrag som nödvändiggör regionalpolitisk insats av prof. T. Hägerstrand	152

Förord

I riksdagens beslut 1964 om en aktiv lokaliseringsspolitik angavs i huvudsak tre medel för denna politiks förverkligande, nämligen en aktivare samhällsplanering, rådgivning åt företag m. fl. om lokaliseringsbetingelserna i olika delar av landet, samt ekonomiskt stöd till företag som bygger ut eller etablerar sig inom det s. k. stödområdet eller på orter med akuta omställningsproblem utanför detta område.

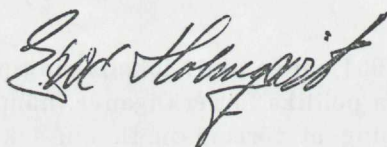
I fråga om samhällsplaneringen uttalade riksdagen att denna främst skulle inriktas på att genom samordning och koncentration av insatserna skapa en effektiv samhällelig servicestruktur i form av bostäder, skolor, kommunikationer, vägar m. m. på lämpliga orter.

Som en följd av riksdagens beslut uppdrog Kungl. Maj:t i februari 1967 åt länsstyrelserna att genomföra en försöksplanering med lokaliseringsspolitisk inriktning av vilken det bl. a. skulle framgå till vilka orter i de olika länen som de lokaliseringsspolitiska insatserna skulle koncentreras. Verksamheten har gått under benämningen länsplanering 1967. Den genomförda planeringen omfattar olika prognosalternativ samt en på dessa grundad regionalpolitisk målsättning för de skilda kommunblocken uttryckt i befolkningstal för 1980. En redovisning av resultatet gavs i bilaga 13 till årets statsverksproposition, där även regeringens utvärdering av planeringsresultatet återgavs. Denna redovisning utgör stommen även i denna skrift (kapitel 1—5) men dessutom lämnas i ett särskilt kapitel en redogörelse för behandlingen av den regionalpolitiska planeringen vid årets riksdag. Till redovisningen har fogats 4 bilagor. I *bilaga 1* redovisas resultatet av länsplanering 1967 för kommunblocken i de skilda länen, i *bilaga 2* anges de metoder och antaganden som tillämpats av länsstyrelserna i deras prognosarbete, i *bilaga 3* redovisas de metoder som använts vid ett centralt utfört räkneexempel (den s. k. prognos 0, se kapitel 2) och i *bilaga 4* återges viktigare delar av de anvisningar som länsstyrelserna hade att följa vid utformningen av länsplanering 1967. För att närmare belysa den generella karaktären hos många av

de problem som möter inom den regionala politiken återges i appendix en uppsats av professor Torsten Hägerstrand om utvecklingstendenser som nödvändiggör regionalpolitiska insatser. Vissa exemplifieringar från våra nordiska grannländer lämnas därvid.

Prognoser och målsättningar i länsplanering 1967 omfattade även bedömningar av bostadsbyggnadsbehovet fram till år 1980. Den centrala genomgången av materialet har emellertid visat att jämförbarheten mellan skilda län är sämre i fråga om bostadsbyggnadsbehovet än beträffande andra i systemet ingående variabler. Bostadsbyggnadsbehovet har därför inte medtagits i denna sammanställning.

Stockholm den 1 augusti 1969.

A handwritten signature in dark ink, reading "Erik Holmquist". The signature is written in a cursive, flowing style with a large, stylized initial "E".

1. Länsplaneringens syfte och utformning

Genom beslut av 1964 års riksdag om riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik (prop. 1964: 185, BaU 48, rskr 408) angavs målet för lokaliseringspolitiken vara att främja en sådan lokalisering av näringslivet

1) att landets tillgångar av kapital och arbetskraft blir fullt utnyttjade och fördelade på ett sådant sätt att ett snabbt ekonomiskt framåtskridande främjas,

2) att det stigande välståndet fördelas på ett sådant sätt att människorna i olika delar av landet erbjuds en tillfredsställande social och kulturell service,

3) att strukturomvandlingen och den ekonomiska expansionen sker i sådana former och i sådan takt att de enskilda individernas trygghet värnas,

4) att rikets försvar underlättas.

Medlen för att nå dessa mål skulle i huvudsak vara en aktivare samhällsplanering, rådgivning åt företag m. fl. om lokaliseringsbetingelserna i olika delar av landet samt ekonomiskt stöd vid industrilokalisering till områden med akuta omställningsproblem. I fråga om samhällsplaneringen uttalades att denna främst skulle inriktas på att skapa en effektiv samhällelig servicestruktur i form av skolor, sjukhus, vägar och övriga kommunikationer samt annan offentlig service. Samverkan borde ske mellan stat, kommun och näringsliv på ett sådant sätt att samlade insatser kunde åstadkommas på lämpliga orter. Konkreta planer och handlingsprogram borde utarbetas, i vilka bl. a. en avvägning av olika regionala intressen i fråga om samhällelig service och andra offentliga verksamheter skulle ske. Tyngdpunkten i denna planering och den härför behövliga utredningsverksamheten skulle ligga i länen.

Ansvar för verksamheten lades på länsstyrelserna som fick utökade utredningsresurser och förstärktes med ett särskilt planeringsråd som skulle delta i länsstyrelsens arbete med dessa frågor. Rådet har rådgivande be-

fogenheter men dess uppfattning skall enligt riksdagens uttalande tillmätas särskild vikt.

För att den berörda planeringen skulle få erforderlig stadga och likformighet i alla län uppdrog Kungl. Maj:t i februari 1967 åt länsstyrelserna/planeringsråden att i enlighet med anvisningar som utarbetats inom inrikesdepartementet genomföra en försöksplanering med lokaliseringspolitisk inriktning. I dessa anvisningar framhölls bl. a. följande.

Planeringen skall syfta till att ge vägledning t. ex. i lokaliseringsfrågor och vid fördelning av resurser som ställs till länets förfogande såsom låne-ramar för bostadsbyggande o. dyl. I första hand är planeringen avsedd att vara till ledning för den statliga verksamheten inom olika områden. Det är emellertid nödvändigt att denna planering också samordnas med den kommunala planeringen och de värderingar och målsättningar som denna är ett uttryck för. Ett system behöver därför tillskapas, där man genom ett fortlöpande samspel mellan kommunerna och länsstyrelsen/planeringsrådet gör det möjligt att formulera realistiska lokaliseringspolitiska handlingsprogram för olika län och länsdelar.

Ett huvudsyfte med länsplaneringen var att lägga grunden till en bättre samordning av de statliga länsorganens beslut om fördelning av utbyggnadsresurser mellan olika orter och regioner. F. n. saknas ofta en uttalad gemensam målsättning för sådana beslut av skilda länsorgan. De mer eller mindre bestämda föreställningar om en önskad regional utveckling som får antas ligga till grund för besluten utformas utan öppen debatt. Möjligheterna till påverkan från andra samhällsorgan, t. ex. kommuner, är därigenom otillfredsställande. Det har därför framstått som angeläget att söka utveckla ett system som ger bl. a. kommuner och näringsliv större möjligheter att medverka vid utstakandet av riktlinjer för fördelningen av utbyggnadsresurser mellan olika länsdelar. Detta syfte har i länsplanering 1967 tillgodosetts främst genom planeringsrådets direkta medverkan i planeringen men även därigenom att planeringen först utarbetats i en preliminär version som landstingens förvaltningsutskott och kommunblockens samarbetsnämnder m. fl. har fått yttra sig över.

Med undantag för storstadsområdena, där flera kommunblock betraktas som en regional enhet, har planeringen fått formen av en avvägning mellan kommunblocken, medan resursfördelningen inom blocken har betraktats som en kommunal angelägenhet.

Ändamålet med länsplaneringen var att nå fram till en regionalpolitisk målsättning, som kunde bli vägledande vid fördelningsbeslut av olika slag. För att målsättningen skulle tillgodose detta ändamål bedömdes det som lämpligt att ge den så konkret form som möjligt. I länsplanering 1967 har detta lösts så att länsstyrelsen/planeringsrådet har låtit sin målsättning komma till uttryck i vissa ramvärden för befolkningen i kommunblocken år 1980.

Enligt anvisningarna skulle länsstyrelsen/planeringsrådet som underlag

för sina bedömningar ha tre huvudtyper av informationsunderlag.

1) En prognos, i det följande betecknad som »prognos 1», vilken räknats fram på grundval av vissa gemensamt för hela landet fixerade antaganden i fråga om befolknings- och näringslivsutveckling i kommunblocken fram till år 1980 och på enkla enhetliga utredningsmetoder. Syftet med detta prognosalternativ har främst varit att ge stadga åt redovisningssystemet och underlätta jämförelser mellan länen. På grund av sin uppbyggnad kan dock prognos 1 inte betraktas som mer än ett räkneexempel.

2) En prognos som anger länsstyrelsernas uppfattning om innebörden av rådande utvecklingstendenser i fråga om blockens framtida befolkning, sysselsättningsutveckling m. m. Några metodiska anvisningar för arbetet med detta alternativ gavs inte. Med hänsyn till verksamhetens försökskaraktär bedömdes det som riktigast att låta varje länsstyrelse använda de metoder som syntes lämpligast. Länsstyrelsernas prognos betecknas i fortsättningen »prognos 2».

3) Information om målsättningen för kommunernas planering. En fullständig redovisning härav är svår att åstadkomma. Av praktiska skäl rekommenderades att de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen skulle användas som främsta källa.

Syftet med prognosarbetet var att ge länsstyrelserna/planeringsråden ett underlag för att bedöma vilken utveckling i fråga om befolkning och sysselsättning i kommunblocken som kunde väntas fram till år 1980 under oförändrade förutsättningar i fråga om medlen för att påverka utvecklingen. Med utgångspunkt i denna bedömning hade länsstyrelsen/planeringsrådet därefter att formulera en *målsättning*, angiven i befolkningstal för varje kommunblock år 1980. Målsättningen skulle alltså ge uttryck för länsstyrelsens/planeringsrådets uppfattning huruvida den enligt prognoserna förutsebara utvecklingen är acceptabel från regionalpolitisk synpunkt eller ej. Om befolkningstalen i målsättningen avviker från de värden prognos 2 anger innebär detta med andra ord att länsstyrelsen/planeringsrådet har ansett det motiverat att korrigera den prognoserade utvecklingen. Det ligger i sakens natur att detta i många fall förutsätter särskilda åtgärder för att länka den näringsgeografiska utvecklingen i önskade banor.

2. Jämförbarheten mellan skilda län

Som framgått av det föregående fick länsstyrelserna fritt utforma prognos 2. Detta betyder — även om planeringsnivån i allmänhet är rimlig — att resultaten i de skilda länen inte är fullt jämförbara. Prognos 1 hade till syfte att motverka olägenheterna härav. Det har emellertid befunnits nödvändigt att något vidareutveckla detta prognosalternativ för att få ett mera tillfredsställande underlag för jämförelser mellan länen. Detta vidareutvecklade prognosalternativ har utarbetats inom inrikesdepartementets planeringssekretariat, varvid även de skilda länsresultaten har sammanställts och värderats. Alternativet benämnes i det följande »prognos 0». Även i sin vidareutvecklade version bör detta jämförelsealternativ betraktas som ett räkneexempel. Prognosen bygger bl. a. på följande antaganden om utvecklingen inom näringslivet.

För *jordbruket* är utgångspunkten lantbruksstyrelsens inventering av åkerarealens troliga omfattning år 1980. I fråga om *skogsbruket* har antagits att avverkningsen år 1980 skall bli lika med den beräknade avverkningsen per år under budgetåren 1956/57—1965/66 för Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. För Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län beräknas avverkningsen år 1980 komma att ligga 50 % över samt i övriga län 33 % över detta värde.

När det gäller *industrin* har länsstyrelsernas bedömningar, i brist på annan information, i allmänhet godtagits. Vissa justeringar har dock gjorts för sådana län i vilka prognos 2 grundats på uppgifter från 1960 års folkräkning. Justeringarna har i dessa fall gjorts med beaktande av folkräkningsmaterialet för år 1965.

Eftersom länsstyrelsernas antaganden om industriutvecklingen inte är jämförbara blir prognos 0 också behäftad med brist på jämförbarhet. I vissa län, som i prognos 2 räknat med hög industritillväxt och förhållandevis svag utveckling inom servicesektorn, innebär prognos 0 i allmänhet ett

accepterande av industritillväxten och en uppjustering av servicesysselsättningen, vilket resulterar i en betydligt högre befolkningssiffra för år 1980 i prognos 0 än i prognos 2, t. ex. i Jönköpings och Kalmar län. I dessa län synes prognos 2 ge en tillförlitligare bild av befolkningsutvecklingen än prognos 0, medan däremot prognos 0 synes ange en troligare näringsgrensfördelning.

Utvecklingen inom *byggnadsverksamheten* har gjorts beroende av den beräknade befolkningsutvecklingen i kommunblocken på ett sådant sätt att överensstämmelse i stort sett kommer att råda med långtidsutredningens resultat för riket.

Serviceverksamheterna har för varje kommunblock delats i två delar. Den ena delen avser service som till sin omfattning helt eller huvudsakligen bestäms av befolkningens storlek i det egna blocket (t. ex. detaljhandel), medan den andra avser service som betjänar befolkning även utanför blocket (t. ex. kvalificerad sjukvård). Den förstnämnda typen av service har alltså i prognosen gjorts direkt beroende av den beräknade befolkningsutvecklingen, under det att den sistnämnda, som i fortsättningen betecknas autonom service, i huvudsak anpassats till långtidsutredningens antaganden.

När det slutligen gäller *yrkesverksamheten* hos befolkningen har antagits att det av långtidsutredningen antagna riksgenomsnittet för år 1980 skall gälla för män i samtliga kommunblock i riket. Kvinnornas yrkesverksamhetsgrad i block, där denna f. n. ligger under riksgenomsnittet, har antagits komma att närma sig detta värde för år 1980 med 5, 10 eller 15 års förse- ning beroende på avvikelsen från riksgenomsnittet år 1965. För kommunblock som redan i utgångsläget har legat över riksgenomsnittet har antagits stabilisering på en nivå som genomsnittligt innebär en mindre förändring per år än den som observerats mellan åren 1960 och 1965.

3. Resultat av länsplanering 1967

Befolkningsprognoser och befolkningsramvärden

Om folkmängden i de skilda länen förändras enligt de utvecklingstendenser i fråga om flyttningar, nativitet och dödlighet som har observerats för början av 1960-talet skulle den år 1980 tillsammans taget i riket uppgå till ca 8,7 milj. (tab. 1, prognos 1). Statistiska centralbyråns nyligen redovisade framräkning för riket (Statistiska Meddelanden Be 1968:3) anger som trolig folkmängd år 1980 ca 8 570 000. Skillnaderna torde framför allt bero på att prognos 1 innefattar antaganden om samma årliga immigrationsöverskott som under perioden 1964—1966, vilket var större än de 10 000 per år som antagits i statistiska centralbyråns senaste framräkning.

Prognos 0, som har utarbetats i samband med analys och värdering av resultaten från länsplanering 1967, ger en folkmängd i riket år 1980 om 8 800 000.

Länsstyrelsens prognosalternativ (tab. 1 prognos 2), som i allmänhet utgår från bedömningar av den troliga framtida utvecklingen inom näringslivet, antyder en folkmängd i riket år 1980 om ca 8 975 000. Skillnaden mellan prognos 1 och prognos 2 uppgår till 3,2 % (tab. 2).

Summan av de befolkningsramvärden som länsstyrelserna/planeringsråden föreslår som riktmärken för planeringen i länen uppgår till 9 190 000, ett värde som med ca 5,7 % överstiger prognos 1 och med ca 2,4 % prognos 2.

Skillnaderna mellan prognosalternativen liksom mellan prognoser och målsättning kan med hänsyn till länsplaneringens syfte betraktas som begränsade. Även om dessa skillnader sålunda är små om man ser till hela landet, kan de vara rätt betydande i en del län. Störst skillnad mellan prognoserna uppvisar Norrbottens, Uppsala och Västerbottens län i nu nämnd ordning. I det förstnämnda länet förutses en befolkningsutveckling som avviker kraftigt negativt från de observerade tendenserna

Tabell 1. Folkmängdens storlek och förändringar i länen

Län	Totala befolkningen						Procentuell förändring per 5-årsperiod					
	Enl. folkräkningen		Prognos 1		Prognos 2		Komm. målsätt.		Länens målsätt.		Prognos 0	
			1980		1980		1980		1980		1980	
	1960	1965	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1965—80	1965—80	1965—80	1965—80
A+B	1 277 029	1 384 973	1 820 100	1 832 228	1 969 930	1 832 200	1 805 000	+ 8,45	+ 9,5	+ 9,8	+ 9,8	+ 9,2
C	178 847	194 837	244 507	289 698	—	275 800	247 100	+ 8,94	+ 7,7	+ 12,4	+ 12,4	+ 8,3
D	212 939	226 511	266 472	265 214	276 362	276 600	248 100	+ 6,32	+ 5,7	+ 6,9	+ 6,9	+ 3,1
E	361 524	369 020	399 818	425 770	449 246	457 700	419 800	+ 2,07	+ 2,6	+ 6,7	+ 7,4	+ 4,4
F	288 530	299 036	324 168	332 840	348 000	344 200	364 600	+ 3,66	+ 2,6	+ 5,2	+ 4,8	+ 6,8
G	153 214	158 695	169 056	181 751	—	181 800	184 800	+ 3,58	+ 2,1	+ 4,8	+ 4,6	+ 5,2
H	238 635	238 721	237 007	248 538	—	255 500	261 300	+ 0,04	+ 0,2	+ 1,3	+ 2,2	+ 3,1
I	54 322	53 751	51 930	50 660	—	56 000	47 000	+ 1,05	+ 1,1	+ 2,0	+ 1,3	+ 4,4
K	144 468	149 148	165 258	164 745	175 051	168 500	164 100	+ 3,24	+ 3,5	+ 3,2	+ 4,1	+ 3,2
L	252 238	258 007	273 031	279 133	312 981	281 300	275 500	+ 2,29	+ 2,0	+ 2,6	+ 2,9	+ 2,2
M	631 046	671 871	801 126	867 300	885 600	867 300	848 600	+ 6,47	+ 6,0	+ 8,9	+ 8,9	+ 8,1
N	164 253	173 080	208 100	216 200	235 100	221 400	211 000	+ 5,37	+ 6,3	+ 7,7	+ 10,7	+ 6,7
O	631 037	673 571	799 184	823 830	—	824 100	809 600	+ 6,74	+ 6,0	+ 6,9	+ 6,9	+ 6,3
P	364 103	378 959	404 363	427 787	—	438 600	424 800	+ 4,08	+ 2,2	+ 4,1	+ 5,0	+ 3,9
R	252 764	257 275	271 723	275 600	298 453	275 600	277 700	+ 1,79	+ 1,8	+ 2,3	+ 2,3	+ 2,6
S	291 085	287 194	280 893	285 700	309 600	292 200	279 600	+ 1,34	+ 0,7	+ 2,2	+ 2,5	+ 1,0
T	263 138	268 646	282 042	299 569	—	303 500	300 600	+ 2,09	+ 1,6	+ 3,8	+ 4,2	+ 3,8
U	230 311	247 121	292 788	298 753	—	301 200	285 200	+ 7,29	+ 5,8	+ 6,5	+ 6,8	+ 4,9
W	285 859	282 136	266 361	268 859	306 800	286 000	263 700	+ 1,30	+ 1,9	+ 1,6	+ 0,4	+ 2,2
X	293 070	292 584	292 999	309 781	327 239	313 900	296 000	+ 0,17	+ 0,1	+ 1,9	+ 2,4	+ 0,3
Y	285 620	277 328	257 820	274 700	291 431	286 000	256 500	+ 2,90	+ 2,4	+ 0,3	+ 1,7	+ 2,6
Z	139 800	131 049	110 550	112 450	—	139 000	95 300	+ 6,26	+ 5,5	+ 4,9	+ 2,0	+ 10,0
AC	239 625	233 427	214 399	249 089	319 658	250 700	228 500	+ 2,59	+ 2,7	+ 2,2	+ 2,4	+ 1,4
BD	261 672	259 484	258 186	193 500	—	258 500	203 500	+ 0,84	+ 0,2	+ 9,3	+ 0,1	+ 7,0
Hela riket	7 495 129	7 766 424	8 691 381	8 973 695	—	9 187 600	8 797 900	+ 3,62	+ 3,8	+ 4,9	+ 5,8	+ 4,3

åren 1960—1966 (prognos 1). I de bägge senare länen är denna avvikelse kraftigt positiv (tab. 2).

De befolkningsramvärden som länsstyrelsen/planeringsrådet anger i sin målsättning ligger i flertalet fall mycket nära prognos 2. I 16 län överensstämmer befolkningsramvärdena i målsättningen med de i prognos 2 beräknade värdena eller avviker med högst 3 % från dessa. I fem län uppgår den korrigering som länsstyrelsen/planeringsrådet vill göra av befolkningstalen enligt prognos 2 till mer än 5 %, nämligen (med angivande av länen efter avtagande storlek på avvikelsen) Norrbottens, Jämtlands, Gotlands, Östergötlands och Kopparbergs län. Studerar man förhållandet mellan de båda prognoserna samt mellan prognos 2 och målsättningen i resp. län (fig. 1 och 11—33) kan följande konstateras.

I Kristianstads, Hallands, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs och Jämtlands län innebär prognos 2 en snabbare tillväxt i de större kommunblocken eller en relativt sett kraftigare tillbakagång eller långsammare tillväxt i de mindre blocken än om utvecklingen skulle följa tendenserna

Tabell 2. Det relativa förhållandet mellan totalbefolkningens storlek i olika prognos- och målsättningsalternativ.

Län	Befolkning 1980			
	Prognos 1 = 100			Prognos 2 = 100
	Prognos 2	Målsättning	Prognos 0	Målsättning
A+B	100,7	100,7	99,2	100,0
C	118,4	112,8	101,1	95,2
D	99,5	103,8	93,1	104,3
E	106,5	114,5	105,0	107,5
F	102,7	106,2	112,5	103,4
G	107,5	107,5	109,3	100,0
H	104,9	107,8	110,2	102,8
I	97,6	107,8	90,6	110,5
K	99,7	101,9	99,3	102,3
L	102,2	103,0	100,9	100,8
M	108,2	108,2	105,9	100,0
N	103,9	106,4	101,4	102,4
O	103,1	103,1	101,3	100,0
P	105,8	108,5	105,1	102,5
R	101,4	101,4	102,2	100,0
S	101,7	104,0	99,5	102,3
T	106,2	107,4	106,6	101,3
U	102,0	102,9	97,4	100,8
W	100,9	107,4	99,0	106,4
X	105,7	107,1	101,0	101,3
Y	106,5	110,9	99,5	104,1
Z	101,7	125,7	86,2	123,6
AC	116,2	116,9	104,3	100,6
BD	74,9	100,1	80,8	133,6
Summa	103,2	105,7	101,2	102,4

i början av 1960-talet (prognos 1). I Södermanlands, Skaraborgs och Västernorrlands län är situationen omvänd, medan i Kalmar, Blekinge och Örebro län skillnaderna i utveckling mellan blocken enligt prognos 2 skulle bli mindre än vad utvecklingen under första hälften av detta decennium antyder. För återstående tolv län är det svårt att urskilja något speciellt mönster utom för Norrbottens län där utvecklingen är sämre enligt prognos 2 än enligt prognos 1 för samtliga kommunblock.

När det gäller förhållandet mellan prognos 2 och målsättningen är bilden i stort sett följande. I Jönköpings och Hallands län innebär den lokaliseringspolitiska målsättningen en koncentration av befolkningsökningen till de största blocken. I Östergötlands, Kristianstads, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs, Västernorrlands och Västerbottens län innebär målsättningen en utjämning av blockens utvecklingstakt jämfört med prognos 2. I Stockholms, Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län innebär målsättningen att en utveckling enligt prognos 2 accepteras. I allmänhet innebär detta en fortsatt koncentration av befolkningen till större orter. Beträffande de återstående åtta länen har målsättningen i förhållande till prognos 2 inte någon bestämd karaktär. I fem av dessa län (Södermanlands, Blekinge, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län) innebär målsättningen en allmän uppjustering av prognos 2.

Den redovisade jämförelsen mellan de för skilda län observerade skillnaderna mellan prognos 1 och prognos 2 samt mellan sistnämnda prognos och målsättningen ger endast en ofullständig bild av tendensen i länsstyrelsernas/planeringsrådets regionalpolitiska intentioner. De allmänna iakttagelser som på detta sätt kan göras direkt på grundval av det redovisade siffermaterialet nyanseras i hög grad genom den av länsstyrelserna/planeringsråden redovisade motiveringen, vari målsättningens innebörd utvecklas närmare. Länsstyrelsernas/planeringsrådets målsättningsdiskussion återges i korthet i det följande.

Utvecklingen inom näringslivet

Jordbruk, skogsbruk och fiske m.m. (fig. 2, 3a och 3b). I det siffermaterial som redovisas om jordbruket m. m. i det följande har en korrigering skett så att uppgifterna över antalet förvärvsarbete i det egentliga jordbruket skall motsvara definitionerna i 1960 års folkräkning.

Under perioden 1960—1965 minskade antalet sysselsatta i jordbruk, skogsbruk och fiske från 447 000 till 354 000 (tab. 3).

Enligt långtidsutredningen (SOU 1966: 1) beräknades antalet sysselsatta

under perioden 1965—1980 minska med ca 230 000 personer. I den reviderade långtidsutredningen har minskningen av sysselsättningen under perioden 1965—1970 antagits gå snabbare än vad som förutsågs i de ursprungliga bedömningarna. Om den antagna snabbare minskningstakten 1965—1970 skulle bli bestående även under 1970-talet skulle sysselsättningen i näringsgrenen år 1980 inte omfatta mer än ca 110 000 personer.

Prognos 2 i länsplaneringen anger att sysselsättningen år 1980 skulle uppgå till 156 300 personer. Enligt prognos 0 slutligen skulle näringsgrenen år 1980 sysselsätta 131 200 personer. Denna prognos ligger nära den oreviderade långtidsutredningens resultat.

Vid en jämförelse mellan prognosresultaten i de skilda länen finner man att en långsammare minskning under perioden 1965—1980 än under åren 1960—1965 förutses endast i Kalmar och Jämtlands län. I Uppsala, Östergötlands, Gotlands, Malmöhus, Skaraborgs, Kopparbergs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län sammanfaller den enligt prognos 2 förutsedda minskningstakten i det närmaste med minskningstakten åren 1960—1965. I övriga län antas minskningstakten efter år 1965 bli högre än tidigare. Den riksgenomsnittliga minskningstakten per femårsperiod skulle därför stiga från ca 21 % åren 1960—1965 till 24 % perioden 1965—1980. Det kan tilläggas att — bortsett från två extremvärden i prognosen — spridningen kring den riksgenomsnittliga minskningstakten inte är större perioden 1965—1980 än perioden 1960—1965.

Med undantag för Kristianstads, Värmlands och Västmanlands län förutser prognos 0 i samtliga fall en kraftigare nedgång i sysselsättningen än prognos 2. Enligt prognos 0 skulle den största sysselsättningsminskningen inträffa i Stockholms, Jönköpings, Kronobergs, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län. Minskningen per femårsperiod skulle i dessa län överstiga 30 %.

Om det egentliga jordbruket och skogsbruket åtskiljes, finner man att utvecklingen enligt prognoserna 2 och 0 är ganska samstämmiga, när det gäller det egentliga jordbruket. Enligt de båda prognoserna väntas minskningar i sysselsättningen under hela perioden 1965—1980 på ca 62 % resp. ca 68 %. När det gäller skogsbruket skiljer sig prognoserna mer. Prognos 2 förutser en minskning med ca 35 % medan prognos 0 anger en minskning med ca 48 %.

I kolumnerna 9—12 i tab. 3 har angivits länens andel av den i hela riket sysselsatta arbetskraften i jordbrukssektorn. En jämförelse mellan prognos 2 och prognos 0 visar att — med undantag för de nordligaste länen — bedömningarna av tendenserna i jordbrukets regionala omfördelning är ganska samstämmiga.

Industri (fig. 4, 5a och 5b). Enligt prognos 2 kommer sysselsättningen inom industrin att öka med drygt 12 % för hela perioden 1960—1980. Ökningen antas ske relativt jämnt fördelad i tiden med ca 7 % under 1960-talet och 5 % under 1970-talet.

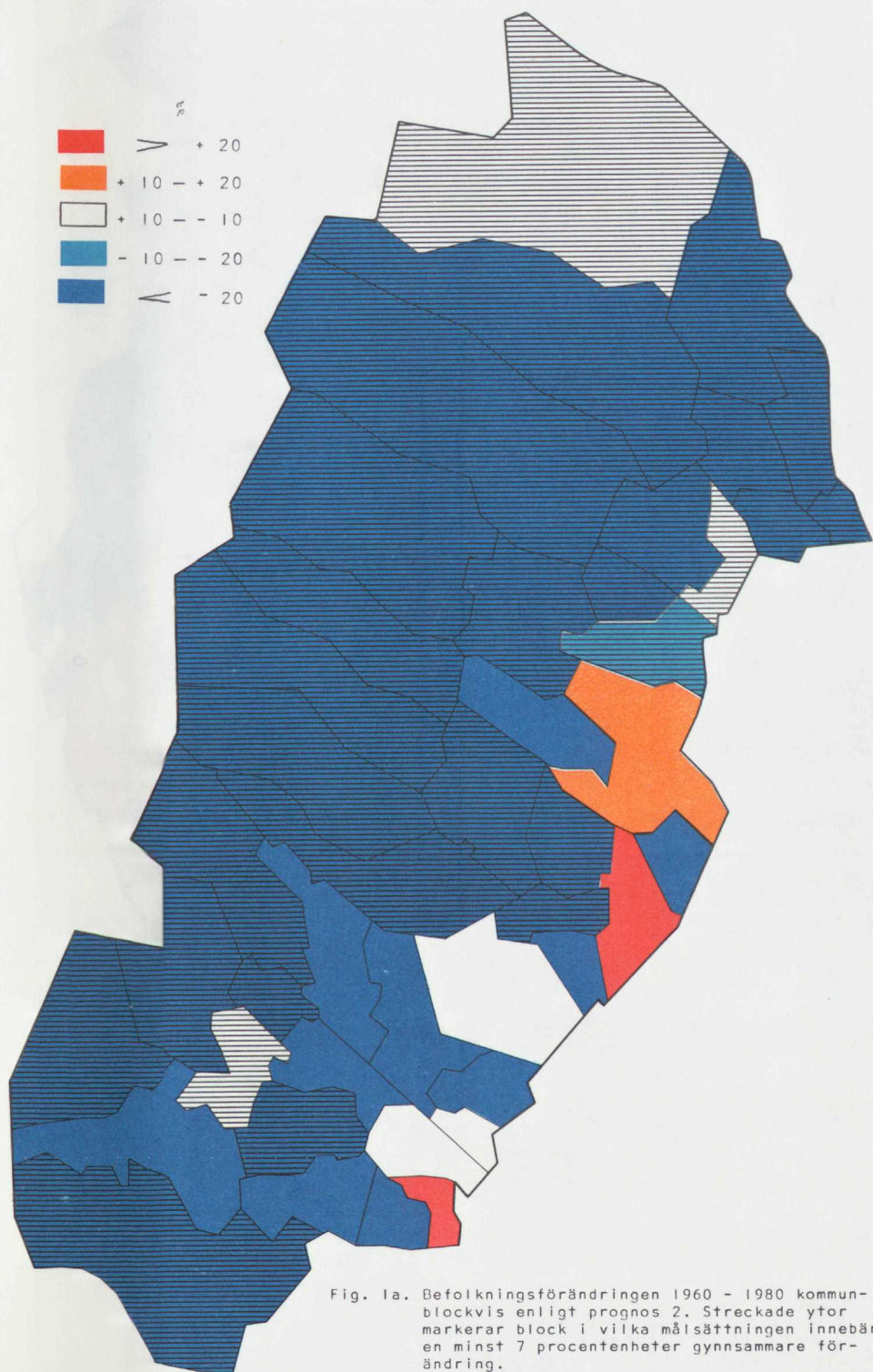

Fig. 1a. Befolkningsförändringen 1960 - 1980 kommunblockvis enligt prognos 2. Streckade ytor markerar block i vilka målsättningen innebär en minst 7 procentenheter gynnsammare förändring.

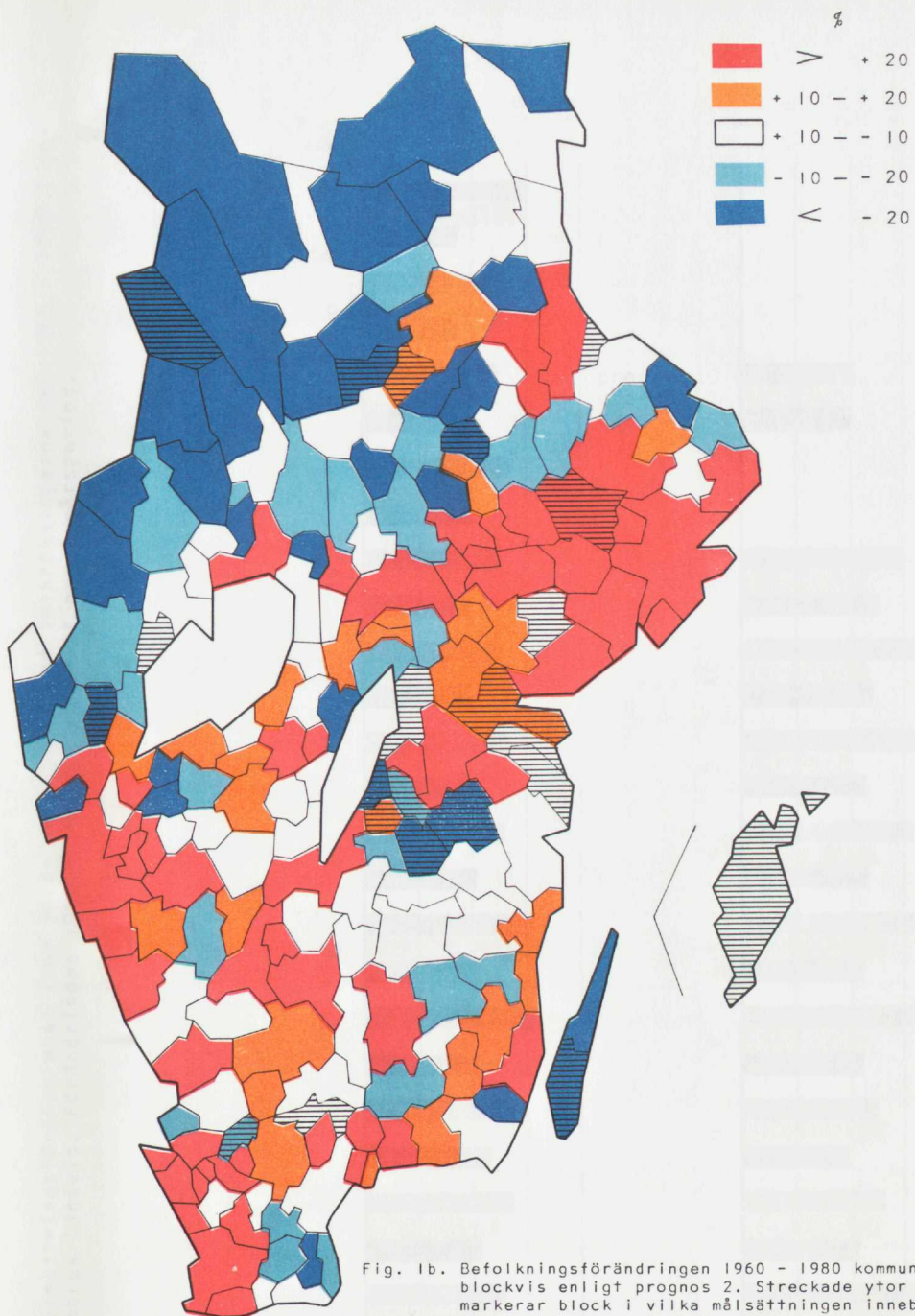

Fig. 1b. Befolkningsförändringen 1960 - 1980 kommunblockvis enligt prognos 2. Streckade ytor markerar block i vilka målsättningen innebär en minst 7 procentenheter gynnsammare förändring.

- 10 - A
 10 - B
 10 - C
 10 - D
 10 - E

Fig. 1. Administrative districts of the Republic of the Congo. 1 - districts with a population of more than 100,000; 2 - districts with a population of 50,000-100,000; 3 - districts with a population of 20,000-50,000; 4 - districts with a population of 10,000-20,000; 5 - districts with a population of less than 10,000.

Fig. 2. Sysselsättningsförändringen inom jord- och skogsbruk länsvis. Förändringen 1960 - 1965

enligt folkräkningarna och 1965 - 1980 i genomsnitt per femårsperiod.

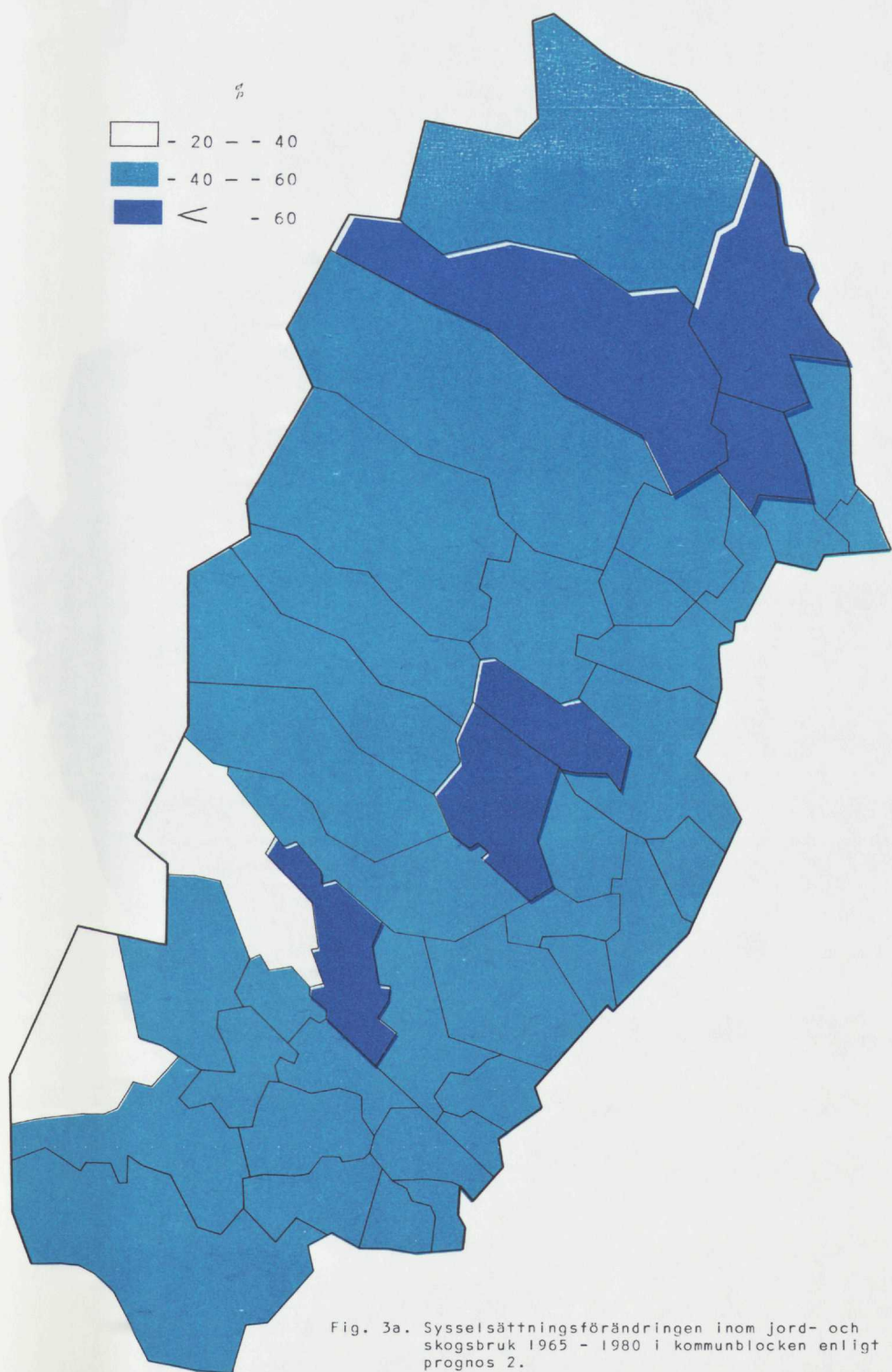

Fig. 3a. Sysselsättningsförändringen inom jord- och skogsbruk 1965 - 1980 i kommunblocken enligt prognos 2.

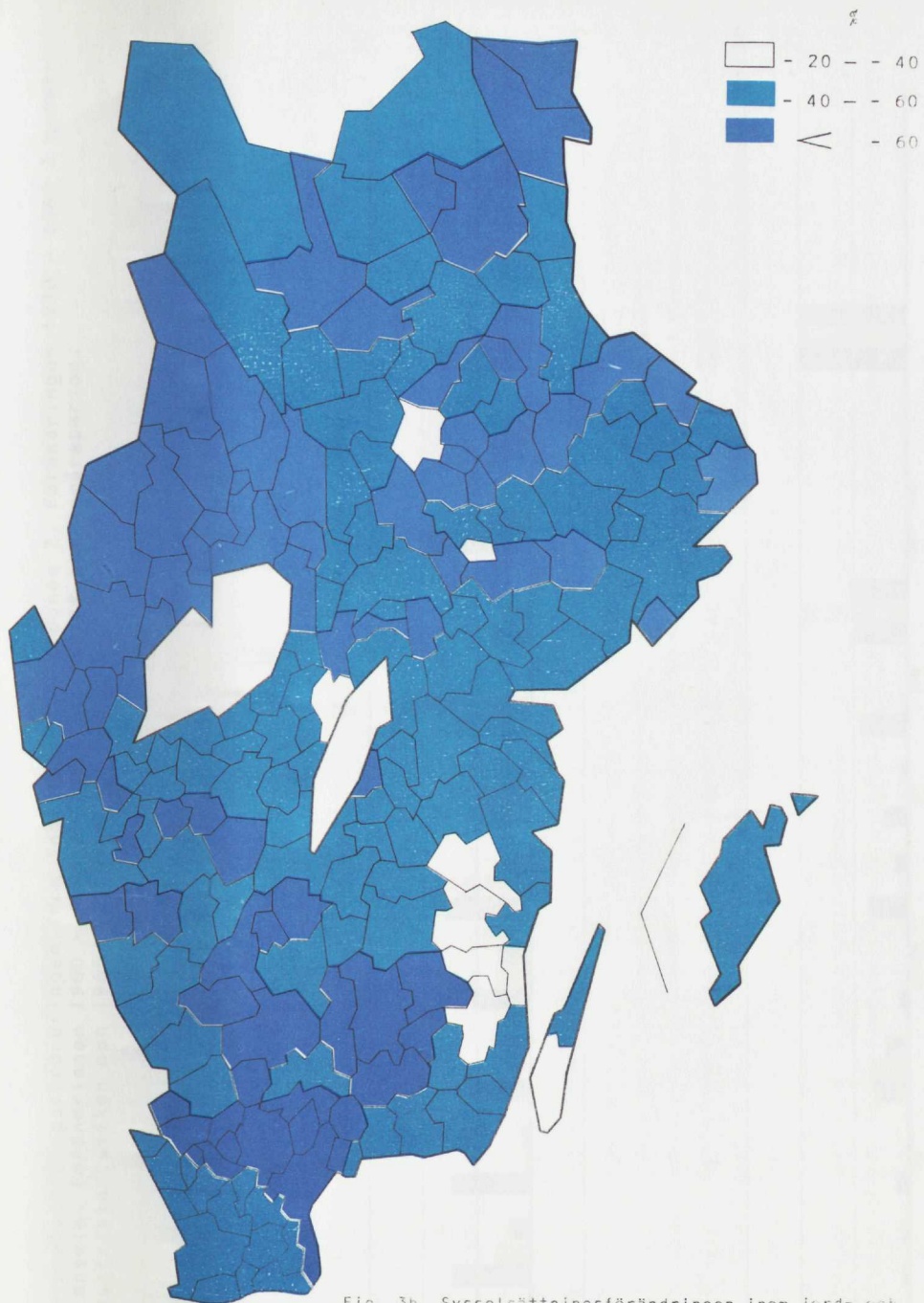

Fig. 3b. Sysselsättningsförändringen inom jord- och skogsbruk 1965 - 1980 i kommunblocken enligt prognos 2.

Fig. 4. Sysselsättningsförändringen inom industri
länsvis. Förändringen 1960 - 1965 enligt in-
dustristatistiken och 1965 - 1980 enligt

prognos 2. Förändringen 1970 - 1980 i genom-
snitt per femårsperiod.

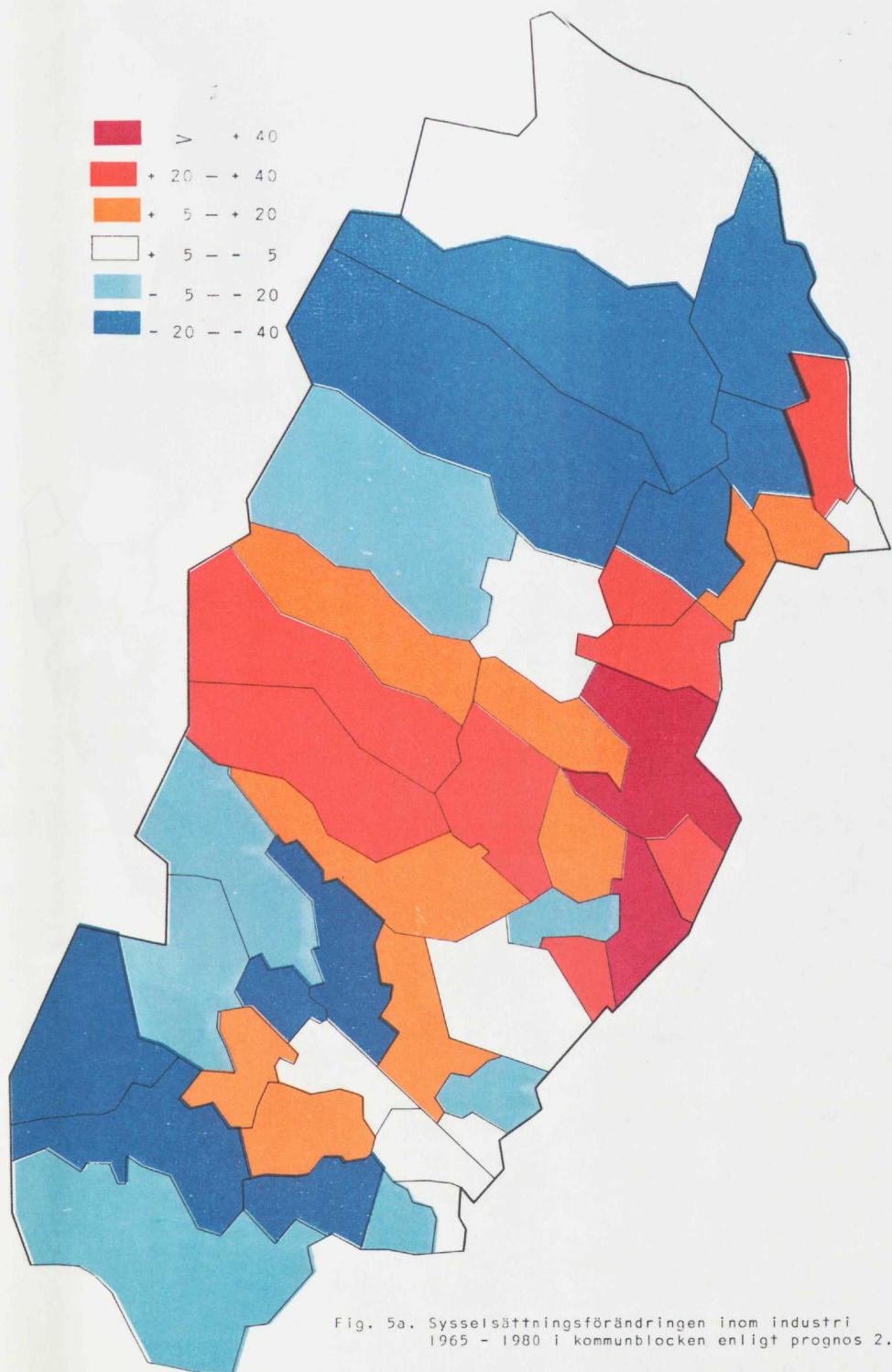

Fig. 5a. Sysselsättningsförändringen inom industri
1965 - 1980 i kommunblocken enligt prognos 2.

Repubblica Polacca
Repubblica Socialista di Jugoslavia
Repubblica Ellenica
Repubblica Turca
Altri paesi

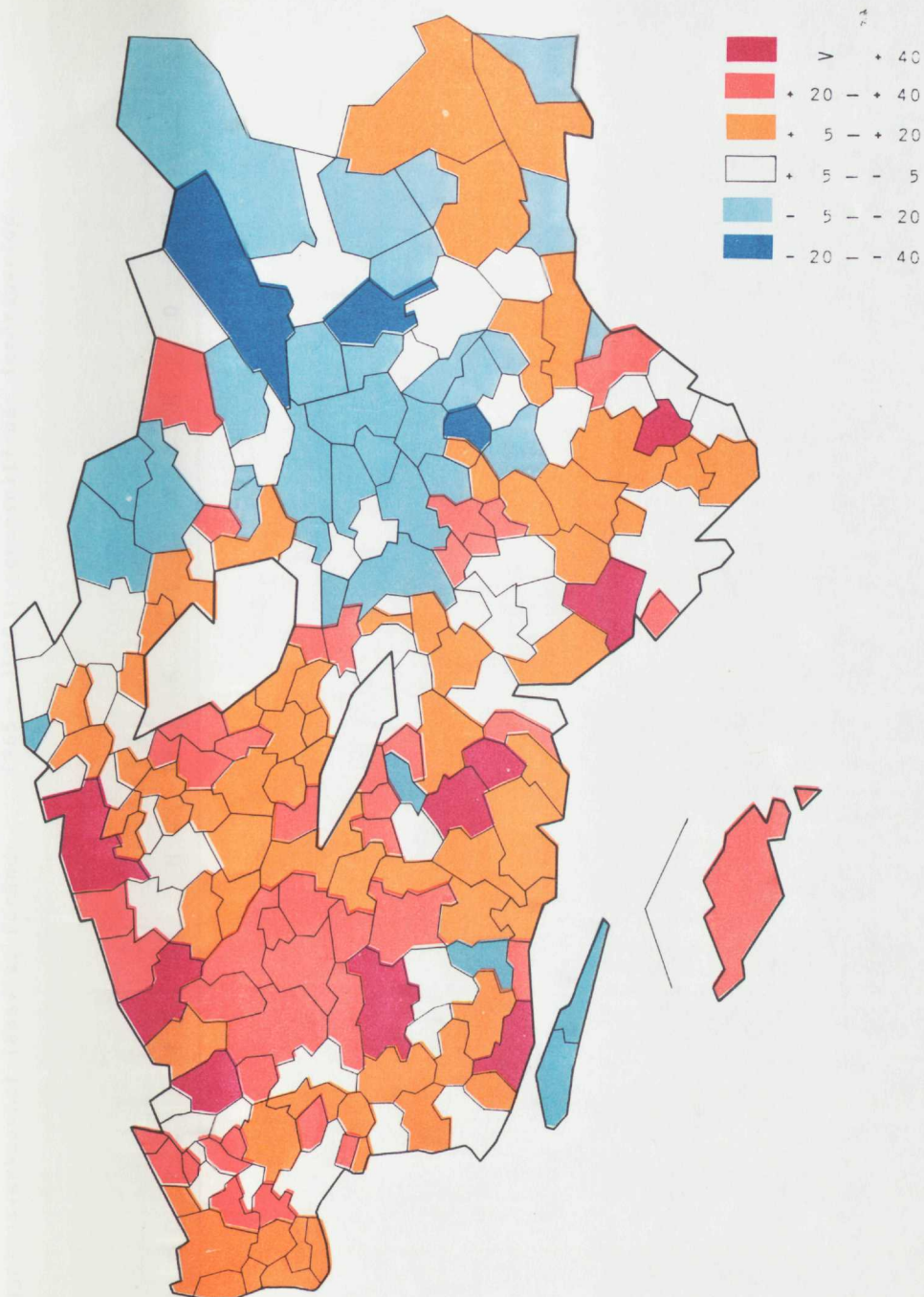
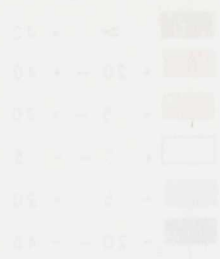

Fig. 5b. Sysselsättningsförändringen inom industri
1965 - 1980 i kommunblocken enligt prognos 2.

Map of the Republic of the Congo showing the distribution of the population density in 1980. The map is divided into districts, each of which is colored according to the population density in that district. The legend indicates that the colors represent population density in persons per square kilometer.

Fig. 6. Sysselsättningsförändringen inom byggnads- och anläggningsverksamhet länsvis. Förändringen 1960 - 1965 enligt folkräkningen och 1965 - 1980 i genomsnitt per femårsperiod

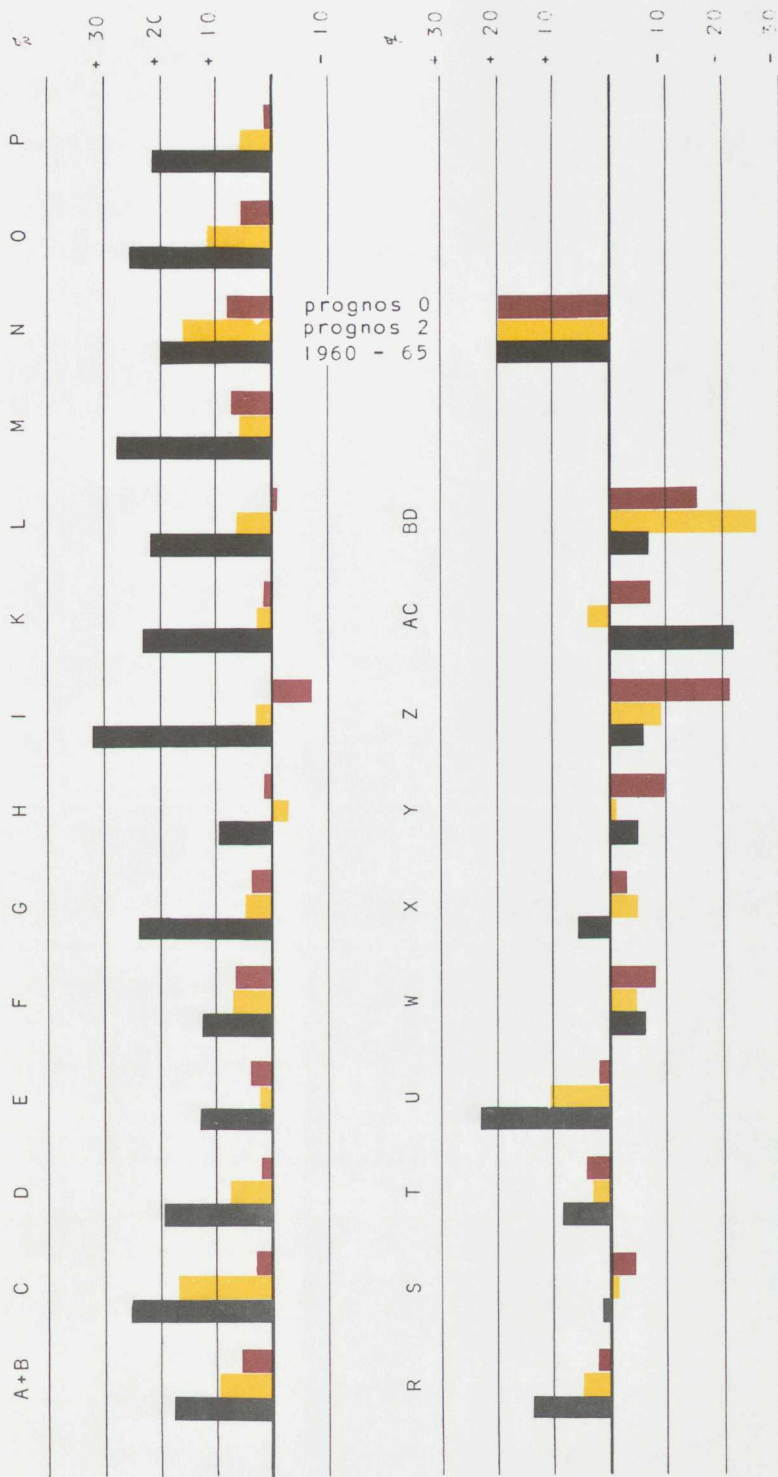

Fig. 7. Sysselsättningsförändringen inom serviceverksamheter länsvis. Förändringen 1960 - 1965

enligt folkräkningarna och 1965 - 1980 i
genomsnitt per femårsperiod.

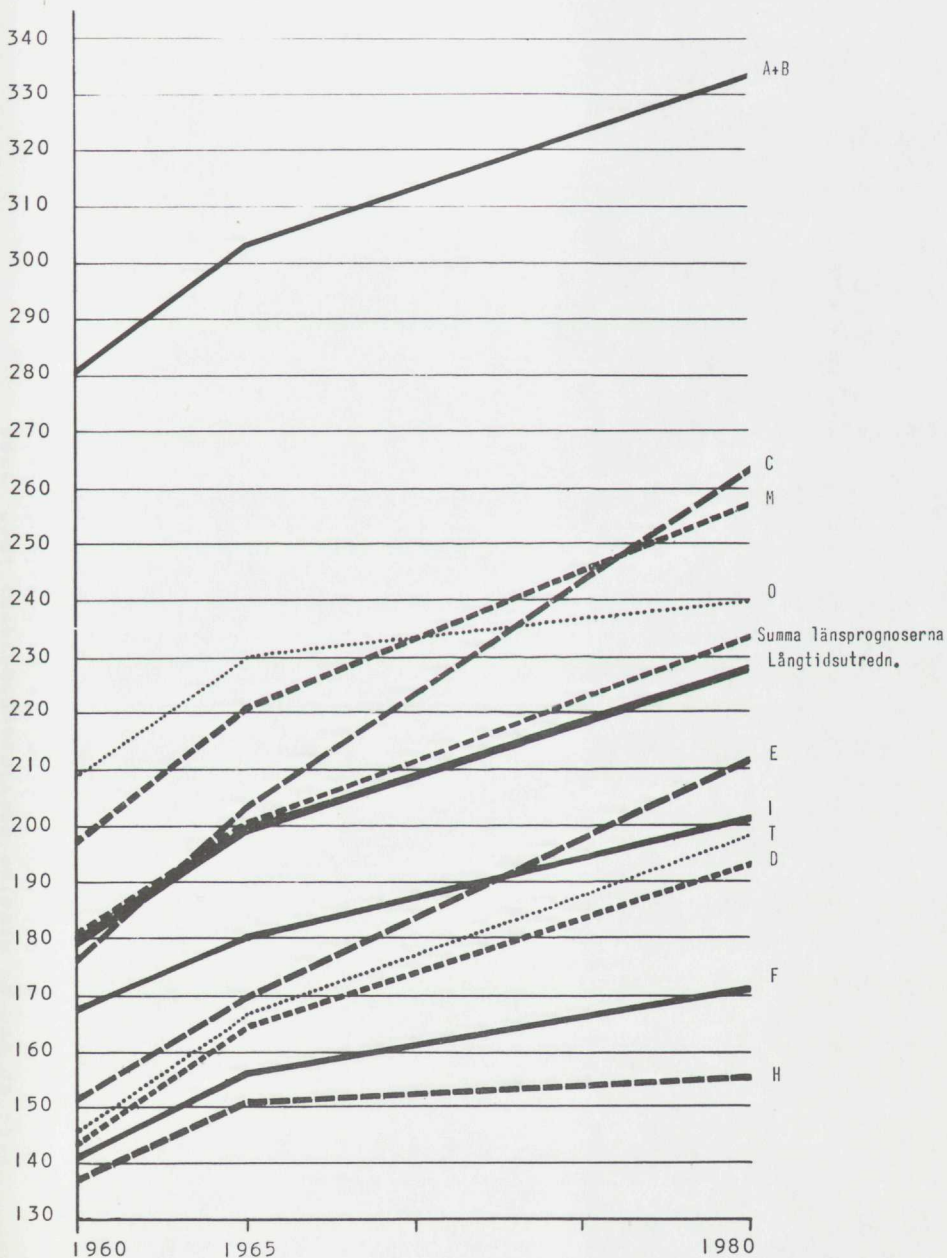

100
10
10
100

Fig. 8a. Andelen servicesysselsatta 1960, 1965 och 1980 i promille av totalbefolkningen länsvis. Uppgifterna 1960 och 1965 enligt folkräkningen, 1980 enligt prognos 2.

o/oo

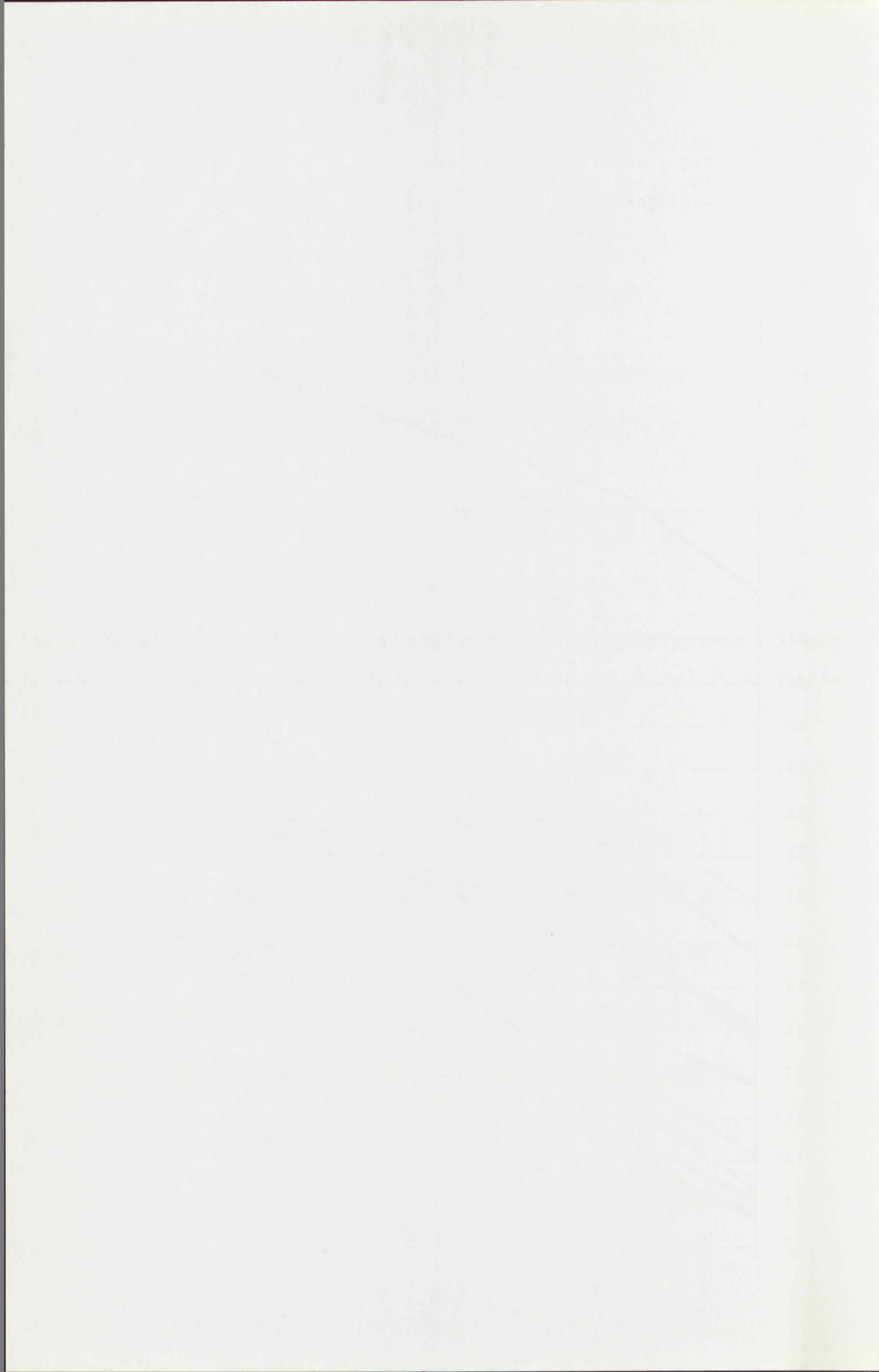
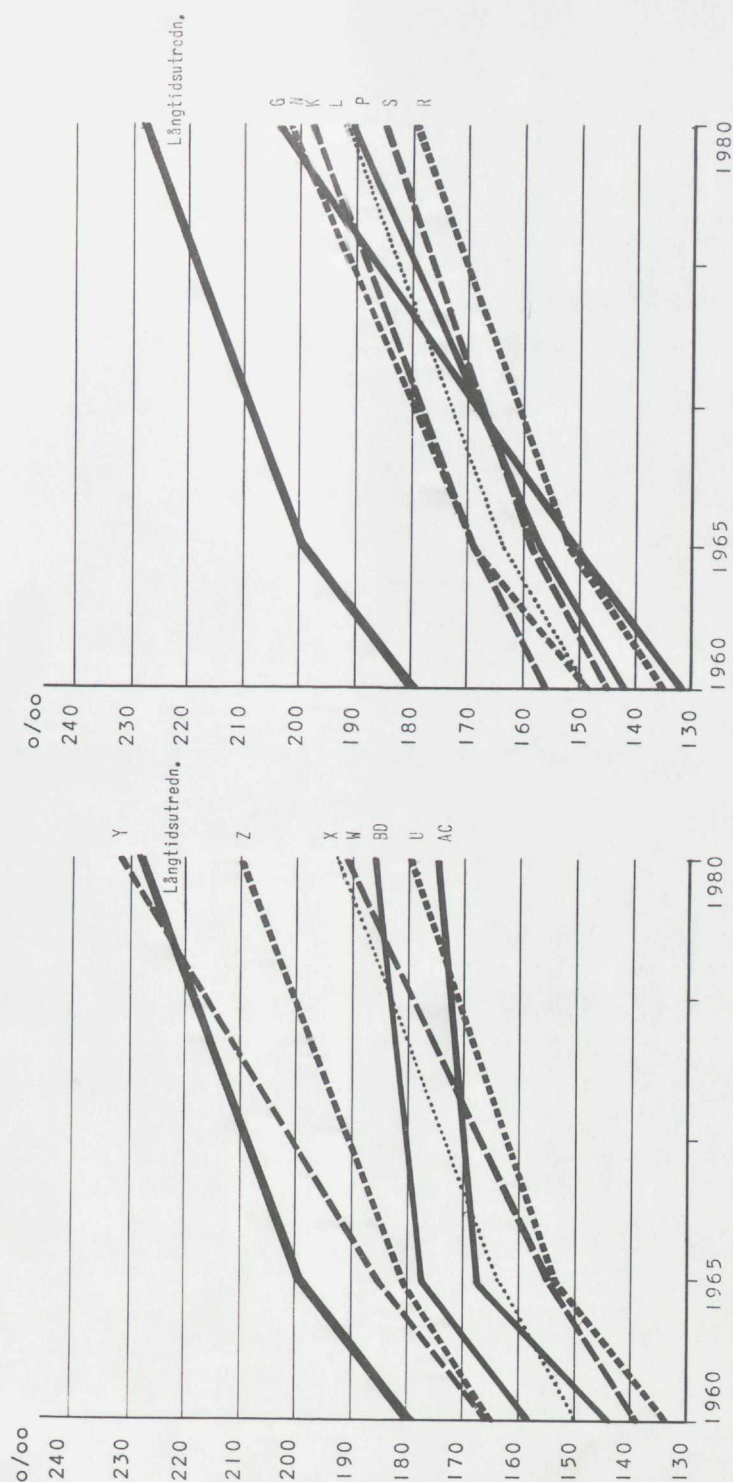

Fig. 8b och c. Andelen servicesysselsatta 1960, 1965 och 1980 i promille av totalbefolkningen länsvis. Uppgifterna 1960 och 1965 enligt folkräkningen, 1980 enligt prognos 2.

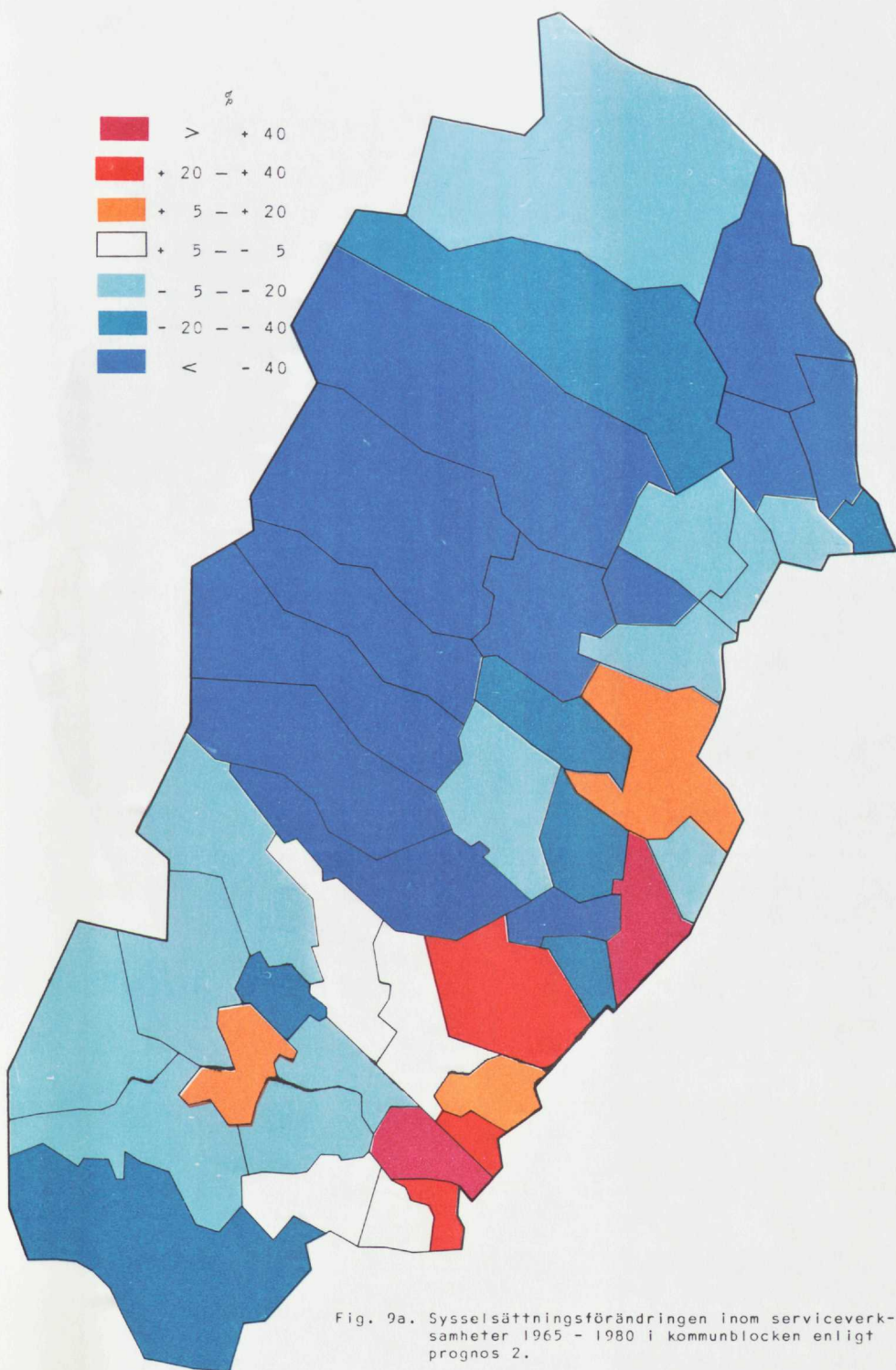

Fig. 9a. Sysselsättningsförändringen inom serviceverksamheter 1965 - 1980 i kommunblocken enligt prognos 2.

Map of the Iberian Peninsula showing the distribution of the regions of the Kingdom of Castile and León.

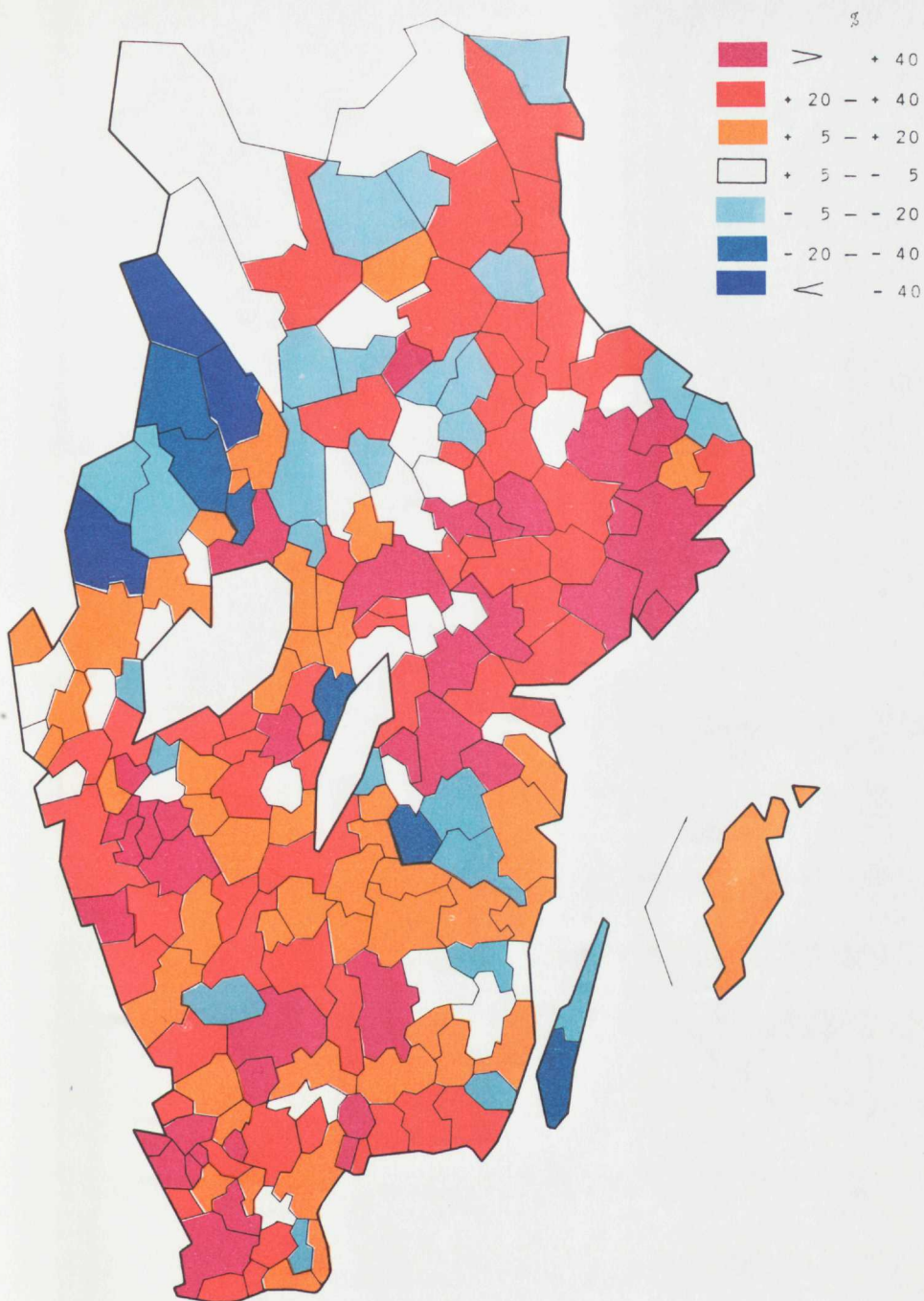

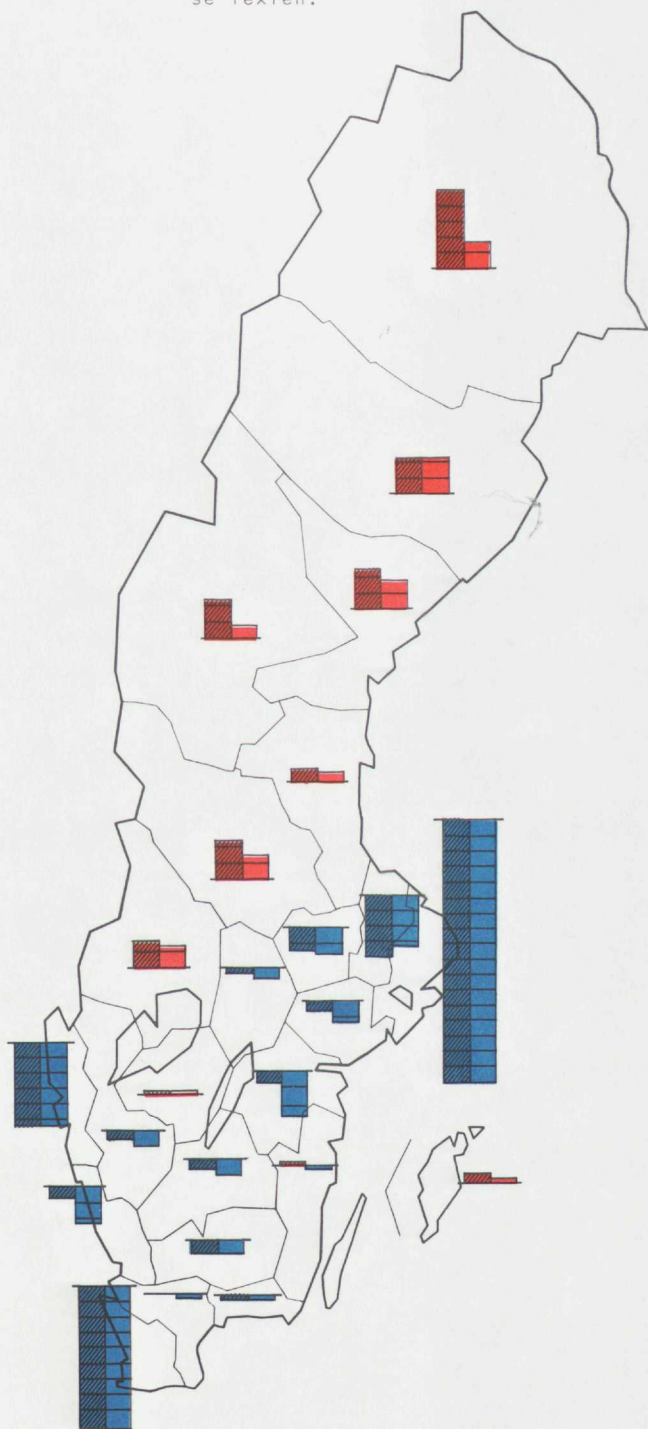
Fig. 9b. Sysselsättningsförändringen inom serviceverksamheter 1965 - 1980 i kommunblocken enligt prognos 2.

0A - A
 0B - B
 0C - C
 0D - D
 0E - E
 0F - F
 0G - G
 0H - H
 0I - I

The map shows the distribution of the
 variable across the United States.
 The legend indicates the following categories:

Fig. 10. Arbetskraftsbalans 1960 - 1980. Förklaring:
se texten.

Tabell 3. Fördärsarbetande inom jordbruk, skogsbruk och fiske.

Län	Antal förärsarbetande			Proc. förändring per 5-årsperiod			Riksandelen av jordbrukssysselsättning		
	Folkräkningen		Prognos 2	Folkräkn.		Prognos 2	Folkräkningen		Prognos 2
	1960	1965	1980	1960—65	1965—80	1980	1960	1965	1980
A+B.....	16 122	12 840	5 095	—20,36	—26,3	3 600	3,61	3,62	3,26
C.....	12 196	9 530	4 212	—21,86	—23,8	4 000	2,73	2,69	2,69
D.....	11 429	9 009	3 862	—21,17	—24,6	3 500	2,56	2,54	2,47
E.....	21 401	16 428	7 651	—23,24	—22,5	6 600	4,79	4,64	4,89
F.....	19 701	15 606	6 446	—20,79	—25,7	5 200	4,40	4,40	4,12
G.....	15 244	12 030	4 619	—21,08	—27,3	4 100	3,41	3,40	2,95
H.....	20 802	16 628	10 177	—20,07	—15,1	6 900	4,65	4,69	6,51
I.....	7 594	6 213	3 260	—18,19	—19,3	2 500	1,70	1,75	2,09
K.....	9 668	7 781	3 402	—19,52	—24,1	3 300	2,16	2,20	2,18
L.....	26 219	20 926	7 312	—20,19	—20,6	9 000	5,87	5,91	4,68
M.....	33 688	26 985	13 636	—19,90	—20,4	10 700	7,54	7,62	8,17
N.....	16 392	13 985	6 875	—14,68	—21,1	6 000	3,67	3,95	4,40
O.....	18 053	15 149	6 889	—16,09	—23,1	6 300	4,04	4,28	4,41
P.....	24 566	20 297	7 569	—17,38	—28,0	7 100	5,50	5,73	4,84
R.....	25 653	20 913	10 390	—18,48	—20,8	9 200	5,90	5,90	6,65
S.....	25 330	19 200	5 024	—24,20	—36,0	5 400	5,67	5,42	3,21
T.....	13 503	10 697	4 421	—20,78	—25,5	4 400	3,02	3,02	2,83
U.....	10 583	8 576	3 488	—18,96	—25,9	3 800	2,37	2,42	2,23
W.....	19 213	15 053	7 162	—21,65	—21,9	4 400	4,30	4,25	4,58
X.....	19 544	15 245	6 064	—22,00	—26,4	5 000	4,36	4,30	3,88
Y.....	19 502	15 089	6 612	—22,63	—24,1	4 900	4,36	4,26	4,23
Z.....	17 707	13 707	7 236	—22,59	—19,2	4 200	3,96	3,87	3,75
AC.....	24 001	18 397	8 500	—23,35	—22,7	6 000	5,37	5,19	4,63
BD.....	18 842	14 093	6 437	—25,20	—23,0	5 100	4,22	3,98	5,44
Hela riket.....	446 953	354 377	156 339	—20,72	—23,8	131 200	100,00	100,00	100,00

Långtidsutredningens bedömningar anger för samma tidsperiod en motsvarande tillväxt men till skillnad från länsprognoserna beräknas hela expansionen vara koncentrerad till 1960-talet.

En antydning om rimligheten i prognos 2 fram till år 1970 ger den faktiska utvecklingen åren 1960—1965 och den reviderade långtidsutredningen. Enligt industristatistiken ökade sysselsättningen under första hälften av 1960-talet med ca 8 %. Den reviderade långtidsutredningen kalkylerar med en nedgång på 2,5 % mellan 1965 och 1970. Totalt skulle i så fall en ökning med ca 6 % komma att ske under 1960-talet vilket alltså ganska väl stämmer med tillväxten enligt prognos 2.

Sysselsättningsminskningen inom industrin uppgick mellan åren 1965 och 1967 i genomsnitt till 2,5 % per år (SOU 1968: 24). Industristatistiken för åren 1965—1966 visar betydande regionala olikheter i utvecklingen. I samtliga fem norrlandslän skedde en ökning av antalet industrisysselsatta. Minskningen hänför sig i första hand till storstadslänen.

Som framgår av tab. 4 skulle tillväxttakten för riket som helhet successivt avta enligt prognos 2. Under första hälften av 1960-talet var den faktiska ökningen 7,8 %. Ökningen beräknas under andra hälften av 1960-talet bli reducerad till 4,8 % för att under 1970-talet uppgå till endast 2,6 % i genomsnitt per femårsperiod.

De betydande regionala skillnader som industriutvecklingen uppvisade åren 1960—1965 kommer enligt prognos 2 inte att prägla den fortsatta utvecklingen. Detta framgår av att variationsbredden i industrins regionala förändringstakt krymper under 1970-talet jämfört med 1960-talet. För 1970-talet är det endast fem län (Jönköpings, Kronobergs, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län) som redovisar en industrikalkyl, som markant avviker från den genomsnittliga för riket.

Av de län som hade snabb tillväxt åren 1960—1965 kalkylerar samtliga utom Södermanlands län med en fortsatt snabb expansion fram till år 1970. I de nyssnämnda fem länen förutses den höga tillväxttakten bestå även under 1970-talet. För Gotlands del är ökningen helt koncentrerad till första hälften av prognosperioden.

Samtliga storstadslän räknar med uppgång av industrisysselsättningen. Kraftigast skulle ökningen bli i Göteborgs och Bohus län. För Stockholms läns del ligger den beräknade ökningen under den riksgenomsnittliga vilket även var fallet åren 1960—1965. En mellanställning intar Malmöhus län, vars prognos anger en utveckling i nära anslutning till den riksgenomsnittliga.

I endast fem län (Örebro, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län) förutses en nedgång i industrisysselsättningen mellan åren 1965 och 1980.

Om utvecklingen skulle följa länsprognoserna skulle omfördelningar och förskjutningar av den framtida industrisysselsättningen komma att ske både mellan och inom länen.

Tabell 4. Förvärsarbetande inom industri.

Län	Antal förv.arbetande enligt			Proc.förändring per 5-årsperiod			Riksandelen av ind.sysselsättning		
	FoB ¹	Prognos 2		Industri-stat.	Prognos 2		Industri-statistiken		Prognos 2
		1970	1980		1965—70	1970—80	1960	1965	1980
A+B.....	163 606	167 840	172 345	+ 3,5	+ 2,6	+ 1,3	14,21	13,74	13,53
C.....	22 311	23 882	25 749	+ 14,2	+ 7,0	+ 3,8	1,95	1,95	2,02
D.....	42 413	42 873	43 819	+ 14,3	+ 1,1	+ 1,1	3,84	4,03	3,44
E.....	64 600	66 880	71 860	+ 10,1	+ 3,5	+ 3,7	5,74	5,84	5,64
F.....	57 468	61 390	69 050	+ 10,9	+ 6,8	+ 6,1	4,83	5,01	5,42
G.....	25 952	29 946	33 126	+ 16,0	+ 15,4	+ 5,2	2,22	2,42	2,60
H.....	36 765	40 427	42 585	+ 11,9	+ 10,0	+ 2,6	3,02	3,14	3,34
I.....	4 291	5 260	5 250	+ 14,0	+ 22,4	0,0	0,24	0,31	0,41
K.....	24 806	26 145	25 863	+ 7,3	+ 5,4	— 0,5	2,26	2,25	2,03
L.....	38 788	42 212	43 653	+ 20,3	+ 8,8	+ 1,7	2,81	3,19	3,43
M.....	105 873	111 275	116 425	+ 6,7	+ 5,1	+ 2,3	9,35	9,27	9,14
N.....	24 438	27 700	32 020	+ 17,6	+ 13,3	+ 7,5	1,79	2,00	2,51
O.....	102 707	111 392	123 517	+ 7,5	+ 8,5	+ 5,3	8,92	8,89	9,69
P.....	80 684	85 721	85 721	+ 6,3	+ 6,2	0,0	7,06	7,01	6,73
R.....	38 927	41 295	45 516	+ 6,1	+ 6,1	+ 5,0	3,12	3,37	3,57
S.....	43 126	43 373	43 888	+ 0,6	+ 0,6	+ 0,6	3,95	3,67	3,44
T.....	50 327	48 688	48 439	+ 2,3	— 3,3	— 0,3	4,80	4,51	3,80
U.....	50 326	53 876	58 236	+ 6,2	+ 7,1	+ 4,0	4,80	4,67	4,57
W.....	45 492	44 380	42 290	+ 1,4	— 2,4	— 2,4	4,18	3,92	3,32
X.....	46 411	46 845	48 868	+ 7,1	+ 0,9	+ 2,1	4,09	4,03	3,84
Y.....	33 509	32 389	33 227	+ 4,5	— 3,3	+ 1,3	2,81	2,72	2,61
Z.....	7 505	7 601	7 310	+ 8,7	+ 1,3	— 1,9	0,44	0,45	0,57
AC.....	21 818	26 282	32 195	+ 10,0	+ 20,5	+ 10,7	1,65	1,73	2,53
BD.....	23 711	23 524	23 154	— 1,7	— 0,8	— 0,8	2,04	1,88	1,82
Hela riket	1 155 854	1 211 196	1 274 106	+ 7,8	+ 4,8	+ 2,6	100,00	100,00	100,00

¹ FoB = Folk- och bostadsräkningen.

I 12 län däribland storstadslänen minskade andelen av rikets industri-sysselsatta under perioden 1960—1965 medan omfördelningsvinster tillföll 11 län (tab. 4 kolumnerna 8—10). I Uppsala län var andelen oförändrad. Bland vinstlänen märks främst Kristianstads (+ 0,38), Skaraborgs (+ 0,25), Hallands (+ 0,21) och Kronobergs län (+ 0,20). Bland de län som förlorade position märks Stockholms (— 0,47), Örebro (— 0,29), Värmlands (— 0,28) och Kopparbergs (— 0,26) län. Som exempel kan nämnas att Stockholms läns förlustandel motsvarade ca 5 500 industrisysselsatta.

För perioden 1965—1980 är omfördelningsmönstret i princip detsamma. Endast för Södermanlands, Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län anger prognoserna en annan bild. De högsta omfördelningsvinsterna kommer enligt beräkningarna att tillfalla Göteborgs och Bohus (+ 0,80), Västerbottens (+ 0,80), Hallands (+ 0,51) samt Jönköpings (+ 0,41) län. Bland förlustlänen märks främst Örebro (— 0,71), Kopparbergs (— 0,60), Älvsborgs (— 0,28), samt Stockholms (— 0,21) län.

Följden av de antagna omfördelningarna blir en smärre förskjutning av industrins tyngdpunkt mot Smålandslänen, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län.

Vad gäller förhållandena inom länen kännetecknas prognoserna för Göta- och Svealandslänen av ökad spridning av de industrisysselsatta. Undantag är Göteborgs och Bohus samt Kronobergs län i vilka prognoserna pekar mot stark koncentration till den största orten i resp. län. Utmärkande för Norrlandslänen är en koncentration av industrin till ett fåtal kommunblock.

Byggnadsverksamhet (fig. 6). I hela riket uppgick antalet förvärvsarbete inom byggnadsverksamheten år 1965 till 330 000 eller 9,4 % av totala antalet sysselsatta. Enligt den reviderade långtidsutredningen skulle antalet förvärvsarbete inom byggnadsverksamheten i hela riket bli oförändrat under perioden 1965—1970. Samtidigt väntas det totala antalet förvärvsarbete i riket öka med ca 1,5 %. Andelen förvärvsarbete inom byggnadsverksamhet skulle därför bli 9,3 % år 1970. Långtidsutredningens prognos för år 1980 har inte reviderats, men det torde vara en rimlig bedömning att antalet förvärvsarbete i branschen blir i stort sett oförändrat även mellan åren 1970 och 1980. Totala antalet förvärvsarbete väntas emellertid öka under samma tid varför andelen sysselsatta inom byggnadsbranschen skulle minska något eller till 9,1 %.

En sammanräkning av det enligt prognos 2 förutsedda antalet sysselsatta inom byggnadsverksamhet ger för år 1980 ca 379 000 förvärvsarbete, vilket innebär 9,8 % av de sysselsatta (tab. 5). Motsvarande siffror för år 1980 enligt prognos 0 är 342 000, vilket motsvarar en andel av 9,3 % av de förvärvsarbete enligt denna prognos.

Om man jämför den för skilda län förutsedda andelen förvärvsarbete inom byggnadsverksamhet år 1980, finner man att variationerna mellan länen är avsevärt större än år 1965. Orsakerna till den större spridningen kan vara flera, men man kan anta att den speglar såväl en betydande osäkerhet om byggnadsverksamhetens framtida utveckling som metodiska olikheter.

Bland de metoder som kommit till användning vid beräkningen av antalet förvärvsarbete inom byggnadsverksamheten dominerar de som på ett eller annat sätt anknyter till den oreviderade långtidsutredningen. Vanligen anknyter prognos 2 till den av långtidsutredningen beräknade trendmässiga utvecklingen eller till den ram som det av utredningen beräknade totala antalet förvärvsarbete i branschen utgör. Flera länsprognoser bygger emellertid på självständiga beräkningar eller på enkäter utförda inom länet. I de självständiga beräkningarna anknyts vanligen byggnadsverksamhetens utveckling till den förväntade utvecklingen inom näringslivet i övrigt.

Service (fig. 7, 8a, 8b, 8c, 9a och 9b). Antalet servicesysselsatta i hela riket skulle enligt prognos 2 komma att öka med 55 % mellan åren 1960 och 1980. Långtidsutredningen kalkylerar för motsvarande period med 50 % ökning. Att prognoserna ligger så nära varandra förklaras av att de flesta länen har antagit en utveckling som ligger i linje med långtidsutredningens bedömningar.

Tabell 5. Förvärvsarbetande inom byggnads- och anläggningsverksamhet.

Län	Antal förvärvsarbetande				Proc. förändring per 5-årsperiod		
	Folkräkningen		Prognos 2	Prognos 0	Folkräkn.	Prognos 2	Prognos 0
	1960	1965	1980	1980	1960—65	1965—80	1965—80
A+B.....	51 126	60 199	78 220	69 700	+ 17,75	+ 9,1	+ 5,0
C.....	7 597	9 496	15 228	10 300	+ 25,00	+ 17,0	+ 2,7
D.....	8 108	9 658	11 963	10 100	+ 19,12	+ 7,4	+ 1,6
E.....	12 597	14 160	15 000	15 700	+ 12,41	+ 1,9	+ 3,5
F.....	9 482	10 620	12 860	12 700	+ 12 00	+ 6,6	+ 6,2
G.....	5 227	6 481	7 528	7 200	+ 23,99	+ 5,1	+ 3,6
H.....	8 334	9 129	8 415	9 400	+ 9,54	— 2,7	+ 1,0
I.....	1 631	2 154	2 350	1 800	+ 32,07	+ 2,9	— 6,3
K.....	4 887	5 995	6 518	6 200	+ 22,67	+ 2,8	+ 1,0
L.....	8 698	10 601	12 862	10 500	+ 21,88	+ 6,6	— 0,2
M.....	22 174	28 208	33 175	34 800	+ 27,21	+ 5,6	+ 7,2
N.....	6 264	7 520	11 710	9 600	+ 20,05	+ 16,0	+ 8,7
O.....	23 542	29 555	40 955	34 800	+ 25,54	+ 11,5	+ 5,6
P.....	12 032	14 629	17 209	15 300	+ 21,58	+ 5,6	+ 1,6
R.....	8 254	9 372	10 704	9 700	+ 13,54	+ 4,5	+ 1,3
S.....	11 478	11 589	11 335	10 200	+ 1,00	— 0,7	— 4,4
T.....	10 086	10 904	11 960	12 100	+ 8,11	+ 3,1	+ 3,4
U.....	8 574	10 517	14 238	11 200	+ 22,66	+ 10,6	+ 2,0
W.....	13 193	12 350	10 720	9 700	— 6,39	— 4,6	— 7,8
X.....	11 455	12 090	10 326	11 100	+ 5,54	— 5,1	— 2,9
Y.....	14 111	13 407	13 216	9 900	— 4,99	— 0,5	— 9,6
Z.....	7 552	7 095	5 230	3 500	— 6,05	— 9,6	— 21,0
AC.....	13 558	10 559	11 907	8 400	— 22,12	+ 4,1	— 7,2
BD.....	15 033	13 990	5 692	8 300	— 6,94	— 25,9	— 15,8
Summa	294 993	330 278	379 321	342 200	+ 11,96	+ 4,7	+ 1,1

I samtliga län utom Norrbottens och Jämtlands län förutses en uppgång i antalet servicesysselsatta. Den största relativa ökningen (över 70 %) väntas i Uppsala, Kronobergs, Malmöhus och Västmanlands län i nu nämnd ordning. I Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Örebro län ligger avvikelsen för prognos 2 i förhållande till riksgenomsnittet inom eller mycket nära intervallet ± 10 %. De återstående länens bedömningar kännetecknas av en jämförelsevis moderat tillväxt.

Förklaringen till dessa skillnader ligger bl. a. i olikheter i den förutsedda regionala befolkningsutvecklingen, vilken förutsättes påverka basen för serviceverksamheterna.

År 1960 var i riket som helhet 180 personer per 1 000 invånare verksamma i serviceverksamheter och enligt långtidsutredningen ökar antalet till 229 servicesysselsatta per 1 000 invånare år 1980. Länsprognoserna sammantagna kalkylerar med 233 personer per 1 000 invånare år 1980 (tab. 6).

Mellan länen föreligger stora skillnader. År 1960 var det endast Stockholms, Malmöhus och Göteborgs och Bohus län som hade sysselsättningsandelar överstigande den genomsnittliga för riket. De övriga länen låg på betydligt lägre nivåer.

Enligt prognos 2 förutses andelen sysselsatta inom servicebranscherna i de flesta länen öka i ungefär samma takt. Jämfört med långtidsutredningen antas en snabbare tillväxt i Östergötlands, Kronobergs, Malmöhus och Västernorrlands län. En långsammare ökning väntas i Uppsala, Jönköpings, Kalmar, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län. De återstående länen kalkylerar med en utveckling som ligger nära långtidsutredningen.

Variationerna i servicenivån utgångsåret 1965 och olikheterna i serviceprognoserna förklaras bl. a. av befolkningsutvecklingen och den eftersläpning som ofta råder i fråga om servicenäringarnas anpassning till ett visst befolkningsunderlag. I expansiva regioner tenderar denna eftersläpning att resultera i en underdimensionerad service, medan resultatet i minskningsregioner ofta blir en överdimensionerad serviceapparat. Av vikt är också att vissa län i utgångsläget har en betydande del av servicesysselsättningen koncentrerad till ett fåtal kommunblock eller väntas få detta enligt prognoserna.

I många län har antagandena i prognos 2 grundats på långtidsutredningen, vilket resulterat i en konservering av blockens inbördes relationer i fråga om andelen servicesysselsatta. Detta strider mot de tendenser som nu råder. Enligt dessa förefaller servicetillväxten bli störst i de folkrikaste kommunblocken.

Prognos 0 anger för perioden 1960—1980 en ökning av antalet servicesysselsatta med 45 %. Jämfört med prognos 2 och långtidsutredningen innebär detta en något långsammare tillväxt. Att prognos 0 ligger på en lägre nivå beror dels på prognosens uppbyggnad, dels på antagandena. En betydande del av servicesysselsättningen förutsattes bli en direkt konsekvens av vad som händer i de primära verksamheterna (industri, autonom service, jordbruk m. m.). Prognosantagandena har formulerats på ett sådant sätt att de skall beakta den tröghet som kan iakttas när det gäller serviceverksamheternas anpassning till förändring i befolkningsunderlaget.

Prognos 0 antyder för de flesta länen en lägre ökningstakt än prognos 2. I endast tre län (Jönköpings, Kalmar och Norrbottens län) ger beräkningarna för prognos 0 en högre servicesysselsättning. Prognos 0 antyder en lägre servicetillväxt speciellt i Uppsala, Västernorrlands och Jämtlands län. Med tanke på den stelhet som serviceapparaten hittills har uppvisat vid anpassning till ändrade förhållanden är det troligt att prognos 0 har underskattat servicesysselsättningens omfattning i vissa glesbygdslän, särskilt Jämtlands län.

På kommunblocksnivå kännetecknas prognos 0 framför allt av att de stora och medelstora blockens ställning som servicecentra har stärkts i förhållande till de mindre.

Arbetskraftsbalans (fig. 10). Enligt den reviderade långtidsutredningens beräkningar kommer den tillgängliga arbetskraften år 1980 att uppgå till ca 3 538 000 personer för hela riket. Om man applicerar de antaganden om

Tabell 6. Förovarsarbetande inom serviceverksamheter.

Län	Antal försvarsbetande			Proc. förändring per 5-årsperiod			Förvärb. i promille av totalbefolkningen		
	Folkräkningen		Prognos 2	Folkräkn.	Prognos 2	Prognos 0	Folkräkn.	Prognos 2	Prognos 0
	1960	1965							
	1960	1965	1980	1960—65	1965—80	1965—80	1965	1980	1980
A+B.....	358 797	419 307	609 525	+16,86	+13,3	+11,2	303	333	319
C.....	31 616	39 587	76 060	+25,21	+24,3	+14,4	203	263	240
D.....	30 667	37 367	51 136	+21,85	+11,0	+5,7	165	193	178
E.....	54 728	62 905	90 010	+14,94	+12,7	+7,5	170	211	186
F.....	40 628	46 796	57 060	+15,18	+6,7	+11,1	156	171	176
G.....	20 291	23 925	37 116	+17,91	+15,8	+9,7	151	204	171
H.....	32 808	36 014	38 585	+9,77	+2,3	+6,5	151	155	167
I.....	9 127	9 667	10 200	+5,92	+1,8	— 1,3	180	201	197
K.....	22 517	25 270	32 584	+12,23	+8,8	+5,2	169	198	179
L.....	37 473	42 401	53 715	+13,15	+8,2	+4,4	164	192	175
M.....	124 095	148 540	223 225	+19,70	+14,5	+10,9	221	257	239
N.....	24 525	29 260	43 630	+19,31	+14,2	+11,8	169	202	200
O.....	131 604	155 198	198 019	+17,93	+8,5	+6,4	230	240	231
P.....	51 578	59 619	81 604	+15,59	+11,0	+7,9	157	191	173
R.....	34 157	39 213	49 700	+14,80	+8,2	+5,2	152	180	164
S.....	42 157	45 700	52 997	+8,40	+5,1	+3,2	159	185	179
T.....	38 471	44 818	59 251	+16,50	+9,8	+8,7	167	198	192
U.....	30 876	38 036	53 754	+23,19	+12,2	+7,4	154	180	165
W.....	39 749	43 698	51 426	+9,93	+5,6	+2,5	155	191	179
X.....	43 851	48 014	59 637	+9,49	+7,5	+2,2	164	193	173
Y.....	47 308	51 576	63 594	+9,02	+7,2	+1,2	186	232	208
Z.....	23 054	23 782	23 560	+3,16	— 0,3	— 6,4	181	210	205
AC.....	34 623	39 268	43 650	+13,42	+3,6	+2,9	168	173	191
BD.....	41 563	46 244	36 080	+11,26	— 7,9	— 2,5	178	186	205
Hela riket.....	1 346 263	1 556 205	2 096 118	+15,59	+10,4	+7,8	200	233	221

förvärvsfrekvensen som ligger till grund för prognos 2 på en befolkningsframskrivning utan flyttningsantaganden blir resultatet en arbetskraftstillgång som ligger ca 154 000 personer över långtidsutredningens värde. Skillnaden beror i huvudsak på att man i bl. a. Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus, Älvsborgs samt Västernorrlands län har antagit en kraftig ökning av den kvinnliga yrkesintensiteten.

Gör man motsvarande beräkning på grundval av den förvärvsfrekvens som antas i prognos 0 erhåller man ett arbetskraftsutbud år 1980 av ungefär samma storlek som enligt långtidsutredningens beräkning. Prognos 2 kalkylerar med högre förvärvstal än prognos 0 för samtliga län utom Värmlands och Norrbottens län.

Om man jämför här redovisade utbudsberäkningar med det arbetskraftsbehov som prognos 2 anger för år 1980 finner man att efterfrågan är större än vart och ett av utbudsalternativen. Avstämningen ger ett arbetskraftsunderskott på 247 000 om arbetskraftstillgångarna antas uppgå till det värde som erhålles vid en befolkningsframskrivning utan flyttningsantaganden och med samma förvärvsfrekvens som har förutsatts i prognos 2. Länsstyrelsernas/planeringsrådets regionalpolitiska målsättningar implicerar en ännu större arbetskraftsbrist nämligen 360 000 personer.

Arbetskraftsunderskottet har av allt att döma överskattats. Något immigrationsöverskott har inte inräknats på tillgångssidan och för överskottsområdena (oftast glesbygdsblock) har man kalkylerat med lägre förvärvsfrekvenser än som gäller för de områden där detta överskott rimligen kommer att sysselsättas.

I fig. 2 redovisas arbetskraftsbalansen länsvis (ackumulerade värden 1960—1980). För att jämförbarhet skall erhållas mellan de olika länen har vissa omräkningar av länsstyrelsernas beräkningar gjorts. För varje län redovisas ett diagram där den vänstra streckade stapeln visar situationen enligt prognos 2 och den högra stapeln de troliga förhållandena om befolkningen i resp. län år 1980 skall uppgå till de ramvärden som länsstyrelserna/planeringsråden anger i sina regionalpolitiska målsättningar. Staplar som pekar nedåt från den horisontella linjen anger arbetskraftsunderskott, medan staplar som pekar uppåt anger överskott. Varje kvadrat i staplarna motsvarar 10 000 förvärvsarbetande.

En jämförelse mellan prognos 2 och målsättningarna för skilda län visar att länsstyrelserna/planeringsråden i allmänhet accepterat en planeringsnivå som innebär stort arbetskraftsunderskott, medan man i län med överskott genomgående eftersträvat en sådan korrigering av den prognoserade utvecklingen att överskottet skall minska eller försvinna.

Enligt prognos 2 skulle balans praktiskt taget komma att råda mellan tillgång och efterfrågan i Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Skaraborgs län. Egentligt arbetskraftsöverskott skulle med undantag för Gotlands län komma i fråga endast i norrlandslänen samt Värmlands och Kopparbergs län. De största underskotten skulle uppstå i storstadslänen och Uppsala län.

4. Länens målsättning m.m.

I figurerna 11—33 illustreras länsvis kommunblockens förväntade befolkningsutveckling under perioden 1960—1980 enligt prognos 1, prognos 2 och enligt målsättningen (jmf kapitel 1).

Diagrammens vertikala axel anger den förväntade procentuella förändringen i blockens invånarantal under perioden 1960—1980. På den horisontella axeln registreras kommunblocken efter antal invånare år 1960.

I diagrammen representeras varje block av en triangel eller ett streck. Triangeln ligger inom det fält som motsvarar blockets befolkningsstorlek år 1960, och triangelhörnen markerar de procentuella förändringarna enligt prognos 1, prognos 2 och målsättningen. Förändringen enligt prognos 1 anges av triangelns vänstra hörn, enligt prognos 2 i helsvart triangel av nedre högre hörnet, samt målsättningen i helsvart triangeln av övre högra hörnet.

För att exemplifiera hur diagrammen skall tolkas hänvisas till Enköpingsblocket i fig. 12. Triangelns läge visar för det första att blocket år 1960 hade en totalbefolkning mellan 30 000 och 50 000 invånare. Triangelns vänstra hörn visar att en procentuell förändring med ca +46 % väntas enligt prognos 1, dess nedre högra hörn en förändring med ca +26 % enligt prognos 2, samt dess övre högra hörn en förändring med ca +37 % enligt målsättningen i förhållande till folkmängden år 1960.

I samma figur har Uppsala markerats med ett rakt streck. Innebörden därav är att prognos 2 och målsättningen sammanfaller och alltså samma procentuella förändring är att vänta.

I regel innebär målsättningen en mer gynnsam befolkningsutveckling än prognos 2. Detta förhållande markeras med helsvart triangel. I de fall då målsättningen anger en lägre befolkning än prognos 2 år 1980 har detta markerats med streckade triangelytor. I dessa trianglar kommer det övre högra hörnet i stället för det nedre att markera prognos 2, medan det omvända gäller för målsättningen.

Visby kommunblock (Gotlands län) har inte markerats i något av dia-

grammen. De förväntade procentuella förändringarna i blocket enligt de olika alternativen är —4,4 % (prognos 1), —6,7 % (prognos 2) och —3,1 % (målsättningen).

Stockholms län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	1 423 092	1 832 200	1 832 200	1 805 000
Index.....	100,0	128,6	128,6	126,8

Prognoser. Länet hade år 1967 1 423 092 invånare. Enligt *prognos 2* skulle folkmängden år 1980 komma att uppgå till ca 1 832 000 invånare. Prognosen anger för flertalet kommunblock i länet en mycket gynnsam befolkningsutveckling. Östhammars- och Hallstaviksblocken skulle få vidkännas en befolkningsminskning medan i Rimboblocket folkmängden skulle förbli i stort sett oförändrad.

Prognos 0 antyder en befolkning år 1980 av ungefär 1 805 000 invånare. När det gäller Stor-Stockholm sammanfaller de två prognoserna medan *prognos 0* för övriga block ger något lägre värden än *prognos 2*.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådet framhåller att den spontana utvecklingen i länet är mycket positiv. Detta utgör ett skäl för att inte räkna med högre befolkningstal i målsättningen än som anges i *prognos 2*.

Särskilt de delar av näringslivet som är inriktade på forsknings- och utvecklingsarbete, administration och försäljning, konsultverksamhet och annan kvalificerad service har fördelar av lokalisering och utveckling i storstadsregionerna. Länsstyrelsen/planeringsrådet framhåller emellertid att bostadsbyggandets nuvarande omfattning är en restriktiv faktor för befolkningsutvecklingen i länet. Länsstyrelsen/planeringsrådet framhåller vidare att länet vid sidan av tillväxtproblemet också har glesbygdsproblem framför allt i delar av Roslagen där stadsnäringarnas utveckling inte helt kunnat kompensera nedgången inom jordbruksnäringarna.

Yttranden. *Stockholms stad* framhåller att de bedömningar man utgår från i planeringen i huvudsak överensstämmer med vad som anges i *prognos 2*. Liknande synpunkter framförs av *Storstockholms planeringsnämnd*. *Södertäljeblocket* framhåller att *prognos 2* är bäst ägnad att ligga till grund för fortsatta överväganden. *Hallstaviksblocket* och *landstingets förvaltningsutskott* har inga erinringar mot planeringens resultat och målsättning me-

dan Norrtälje-, Rimbo- och Östhammarsblocken framhåller att länsplaneringen tydligen utgått från att den norra länsdelen främst skall bli bas för fritidsverksamheter samt att utvecklingsmöjligheterna inom näringslivet underskattats.

Uppsala län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	203 561	289 700	275 800	247 100
Index.....	100,0	142,3	135,5	121,4

Prognoser. Länet hade år 1967 203 561 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen år 1980 uppgå till ca 289 700 invånare, dvs. öka med ca 42 %. Befolkningsminskning skulle enligt prognosen inträffa endast i Örbyhus/Österbybruksblocket.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till 247 100 invånare år 1980. Skillnaden i förhållande till *prognos 2* hänför sig i huvudsak till Uppsala och Kungsängens kommunblock.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådet framhåller att utvecklingsbilden är olika i de södra och norra delarna av länet. Den södra delen karakteriseras av en kontinuerlig befolkningstillväxt medan utvecklingen i den norra delen varit mindre gynnsam. Med den näringsstruktur som länets norra del uppvisar och genom avsaknaden av en stark centralort i området blir denna del av länet särskilt känslig för strukturförändringar i näringslivet. Länsstyrelsen/planeringsrådet vill därför främja utvecklingen i länets norra del samt framhåller att det är nödvändigt att särskilt satsa på en ort som kan tjäna som centralort för detta område. Den lämpligaste orten i sammanhanget synes därvid vara Tierp.

I fråga om Enköpings- och Skutskärsblocken anger målsättningen högre befolkningstal än *prognos 2*. Højningen motiveras med närheten till Stockholm resp. Gävle.

Yttranden. Landstingets förvaltningsutskott har icke några erinringar mot befolkningsramvärdena i målsättningen. Tierps kommunblock accepterar målsättningen för blocket. Kungsängens kommunblock anser att befolkningstalet år 1980 i blocket väsentligen kommer att överstiga den angivna målsättningen. Uppsalablocket anför att målsättningen får betraktas som ett minimiantagande. Övriga kommunblock yrkar att befolkningsramvärdena år 1980 sättes högre än vad målsättningen anger.

Södermanlands län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	230 486	265 200	276 600	248 100
Index.....	100,0	115,1	120,0	107,6

Prognoser. Länet hade år 1967 230 486 invånare. Enligt *prognos 2* skulle folkmängden år 1980 uppgå till ca 265 200 invånare, dvs. öka med ca 15 %. Prognosen anger en relativt kraftig befolkningsutveckling för Nyköpings/Oxelösunds samt Eskilstuna kommunblock medan övriga block skulle få en något svagare befolkningsökning.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden komma att uppgå till 248 100 invånare år 1980. Prognosen utvisar för samtliga kommunblock lägre värden än *prognos 2*.

Målsättning. Det allmänna motivet för att höja befolkningsramvärdena utöver prognosens nivå är länets naturtillgångar och gynnsamma läge med nära anknytning till Storstockholmsområdet. Utvecklingen i det senare området anses komma att påverka förhållandena i bl. a. Södermanlands län i positiv riktning. För vissa block (t. ex. Flen) är motivet för en höjning av befolkningsramvärdena att man vill stödja utvecklingen där tillväxten stagnerat.

Målsättningen innefattar en ökning av antalet sysselsatta i basnäringar fram till år 1980 med ca 3 400 utöver det antal som anges i *prognos 2* och 7 200 utöver *prognos 0*.

Yttranden. Handelskammaren för Östergötland och Södermanland anför att målsättningen för länet är för optimistisk. I motsats härtill anser samarbetsnämnden i *Nyköpingsblocket* att *prognos 2* ger för låga värden för det egna blocket. Samarbetsnämnderna i *Nyköpings-* och *Oxelösundsblocken* accepterar emellertid målsättningen 73 000 invånare för dessa bägge block tillsammans. *Katrineholmsblocket* framhåller att den sydvästra delen av länet borde kunna räkna på en större del av länets tillväxt medan *Eskilstuna-* och *Flenblocken* samt *landstingets förvaltningsutskott* accepterar målsättningen.

Östergötlands län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	372 916	425 800	457 700	419 800
Index.....	100,0	114,2	122,7	112,6

Prognoser. Länet hade år 1967 372 916 invånare. Enligt *prognos 2* skulle folkmängden i länet år 1980 uppgå till ca 425 800 invånare dvs. öka med ca 14 %. Prognosen anger befolkningsminskning framför allt i Ödeshögs, Österbymo och Kisa kommunblock men även i Boxholms-, Söderköpings- och Valdemarsviksblocken. Befolkningsökningar förutses främst i Linköpings-, Mjölby- och Åtvidabergsblocken men också i Norrköpings, Motala och Finspångs kommunblock.

Prognos 0 antyder en folkmängd år 1980 av 419 800 invånare. I jämförelse med *prognos 2* innebär *prognos 0* en gynnsammare befolkningsutveckling i bl. a. Motala och Åtvidabergs kommunblock och mer ogynnsam befolkningsutveckling i bl. a. Kisa, Österbymo och Norrköpings kommunblock.

Målsättning. I länsstyrelsens/planeringsrådets målsättningsdiskussion framhålles bl. a. att länets centrala del utgör landets fjärde stadsregion, att länet har ett fördelaktigt läge från transportekonomisk synpunkt och att länet har tillförts åtskilliga serviceanläggningar de senaste åren, vilket uppfattats som en satsning på länet från statsmakternas sida.

Målsättningen för länet innebär att befolkningsramvärdena ligger över *prognos 2* för samtliga kommunblock utom Åtvidaberg. Höjningen av planeringsnivån är relativt störst i de kommunblock som i *prognos 2* förutses få en negativ befolkningsutveckling.

Målsättningen innefattar en ökning av antalet sysselsatta i basnäringar med drygt 9 000 utöver vad *prognos 2* anger.

Yttranden. *Landstingets förvaltningsutskott* finner målsättningen alltför optimistisk och anser att den bör läggas på samma nivå som *prognos 2*. Liknande synpunkter framföres av *handelskammaren för Östergötland och Södermanland*. *Linköpingsblocket* understryker att länets utvecklingsmöjligheter är goda men att det på längre sikt måste vara ett hela länets intresse att det i första hand satsas på att utveckla den centrala delen av länet. Målsättningen går enligt samarbetsnämndens mening alltför mycket ut på att stimulera utvecklingen i länets perifera delar. Liknande synpunkter framföres av *Norrköpingsblocket*.

Jönköpings län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	302 581	332 800	344 200	364 600
Index.....	100,0	110,0	113,8	120,5

Prognoser. Länet hade år 1967 302 581 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen år 1980 uppgå till ca 332 800 invånare dvs. öka med ca 10 %. Prognosen anger befolkningsminskning i Aneby och Hyltebruks kommunblock, medan övriga block, och då främst Värnamo-, Gislaveds-, Gnosjö- och Jönköpingsblocken, skulle få en gynnsam befolkningsutveckling.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden uppgå till 364 600 invånare år 1980 eller ca 31 800 fler än enligt *prognos 2*. I förhållande till *prognos 2* innebär *prognos 0* en höjning av befolkningstalet i samtliga block så när som på Anebyblocket.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådet framhåller att den differentierade näringsstrukturen ger gynnsamma betingelser för en expansiv utveckling i länet. Med hänsyn till värdet av ett alternativ till landets tre storstadsregioner bör de expansiva regionernas utveckling stödjas.

Målsättningen anger en befolkning av 344 200 invånare, vilket med drygt 11 000 överstiger *prognos 2*. Den största höjningen faller härvid på Jönköpingsblocket. I övrigt fördelar sig höjningen i huvudsak på de fem största blocken.

Satsningen på Jönköpingsblocket motiveras med blockets fördelaktiga läge, goda tillgångar på industriområden samt regionens stora folkmängd vilken utgör underlag för en mångsidig service. Höjningar i övriga block motiveras med föreliggande förutsättningar och pågående eller planerade utbyggnader, vilka tyder på en fortsatt expansion.

Målsättningen innebär att antalet arbetstillfällen inom basnäringar skulle öka med 1 300 utöver det antal som anges i *prognos 2*.

Yttranden. I yttranden över den preliminära målsättningen yrkade samarbetsnämnderna i *Eksjö, Hyltebruks, Vetlanda och Sävsjö kommunblock* att befolkningsramvärdena i slutliga målsättningen skulle höjas för dessa block med sammanlagt 4 600 invånare. I den slutliga målsättningen höjde länsstyrelsen/planeringsrådet ramvärdena för de tre förstnämnda med sammanlagt 1 000 invånare. Övriga kommunblock i länet har accepterat länsstyrelsens/planeringsrådets målsättning.

Kronobergs län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	161 952	181 800	181 800	184 800
Index.....	100,0	112,2	112,2	114,1

Prognoser. Länet hade år 1967 161 952 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen år 1980 uppgå till ca 181 800 invånare, dvs. öka med ca 12 %. Prognosen anger befolkningsökningar i framför allt Växjöblocket men även i Markaryd/Strömsnäsbruks samt Ljungby kommunblock. I Åseda/Lenhovda, Tingsryds och Älmhults kommunblock väntas befolkningsminskningar.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden uppgå till ca 184 800 invånare år 1980. I jämförelse med *prognos 2* innebär *prognos 0* en omfördelning av länsbefolkningen till förmån för bl. a. Växjö- och Lesseboblocken. För Ljungby- och Tingsrydsblocken anger *prognos 0* en ogynnsammare befolkningsutveckling än *prognos 2*.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådet framhåller att Kronobergs län undergår en snabbare expansion än något annat län i södra Sverige. Den hittillsvarande positiva utvecklingen inom stadsnäringarna visar att förutsättningar finns för en utveckling i enlighet med *prognos 2*. Länet har visat sig kunna konkurrera också med storstadsregionerna i fråga om lokaliseringsobjekt och arbetskraft. Tyngdpunkten för expansionen i sydöstra Sverige har förskjutits till Växjöområdet, som genom sitt centrala läge i denna landsdel blivit den från kommunikations-, transport- och resekostnadssynpunkt fördelaktigaste lokaliseringsorten.

Yttranden. *Landstingets förvaltningsutskott* anser prognosen vara objektiv och neutral. För tillväxtregionerna accepterar utskottet i princip målsättningen, men för de svaga kommunblocken kunde målsättningen ha varit mera optimistisk.

Samarbetsnämnderna i blocken med prognoserad folkökning accepterar målsättningen, medan nämnderna i blocken med en enligt prognosen viktad folkmängd anser att ramvärdena i målsättningen skall ange oförändrad eller ökad folkmängd.

Kalmar län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	239 297	248 500	255 500	261 300
Index.....	100,0	103,9	106,8	109,2

Prognoser. Länet hade år 1967 239 297 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 248 500 invånare, dvs. öka med ca 3,9 %. Prognosen anger folkmängdsökningar främst i Kalmarblocket men även i Oskarshamns, Nybro, Västerviks och Mönsterås kommunblock. Folkminskning väntas på Öland samt i Torsås och Högsby kommunblock.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 261 300 invånare år 1980, vilket utgör 12 800 fler än enligt *prognos 2*. *Prognos 0* anger högre befolkningstal än *prognos 2* framför allt i Västerviks- och Kalmarblocken men även i Mörbylånga- och Oskarshamnsblocken. För Torsås och Emmaboda kommunblock innebär *prognos 0* en sänkning på sammanlagt ca 1 000 invånare.

Målsättning. Länet erbjuder lämplig lokalisering för en rad basindustrier som söker sig till kustorter. Vissa förhållanden anses tyda på att ostkusten i framtiden får ett förbättrat konkurrensläge jämfört med västkusten, och i någon mån med Stockholmsområdet.

Målsättningen anger ett befolkningstal för år 1980 av 255 500 invånare.

Den definitiva målsättningen innebär en satsning på fyra tätortsområden, nämligen Västervik, Oskarshamn, Kalmar/Nybro och Hultsfred/Vimmerby. Ett stärkande av Kalmarblockets ställning anses positivt inverka på hela sydöstra Sveriges framtida utvecklingsmöjligheter.

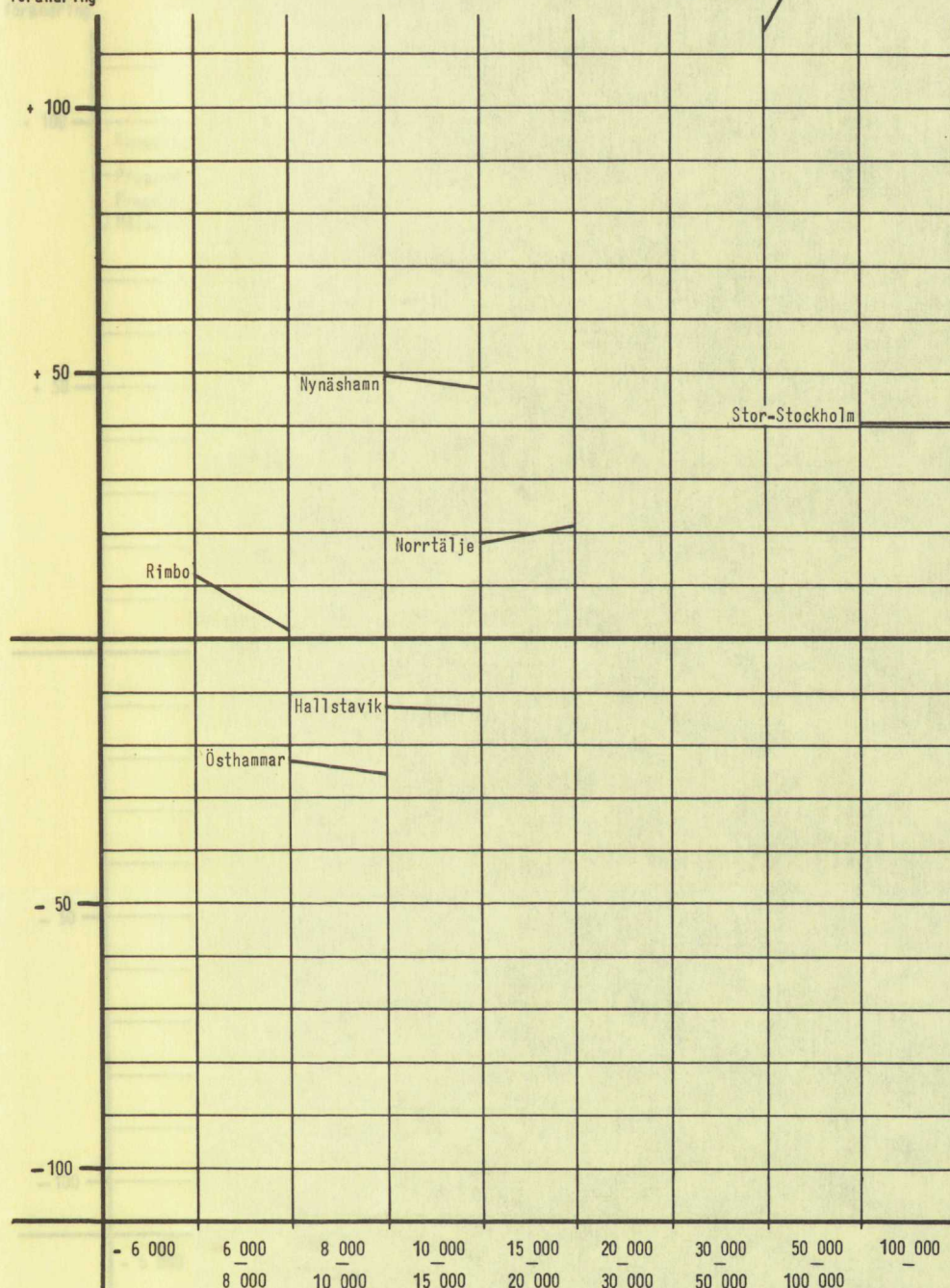
Med hänsyn till riskerna för rubbningar i underlaget för den nödvändiga servicestrukturen har befolkningsramvärdena höjts för Borgholms och Torsås kommunblock. Højningen för Mörbylångablocket motiveras med att Ölandsbron väntas medföra ökad bosättning på Öland av förvärvsarbete i Kalmar.

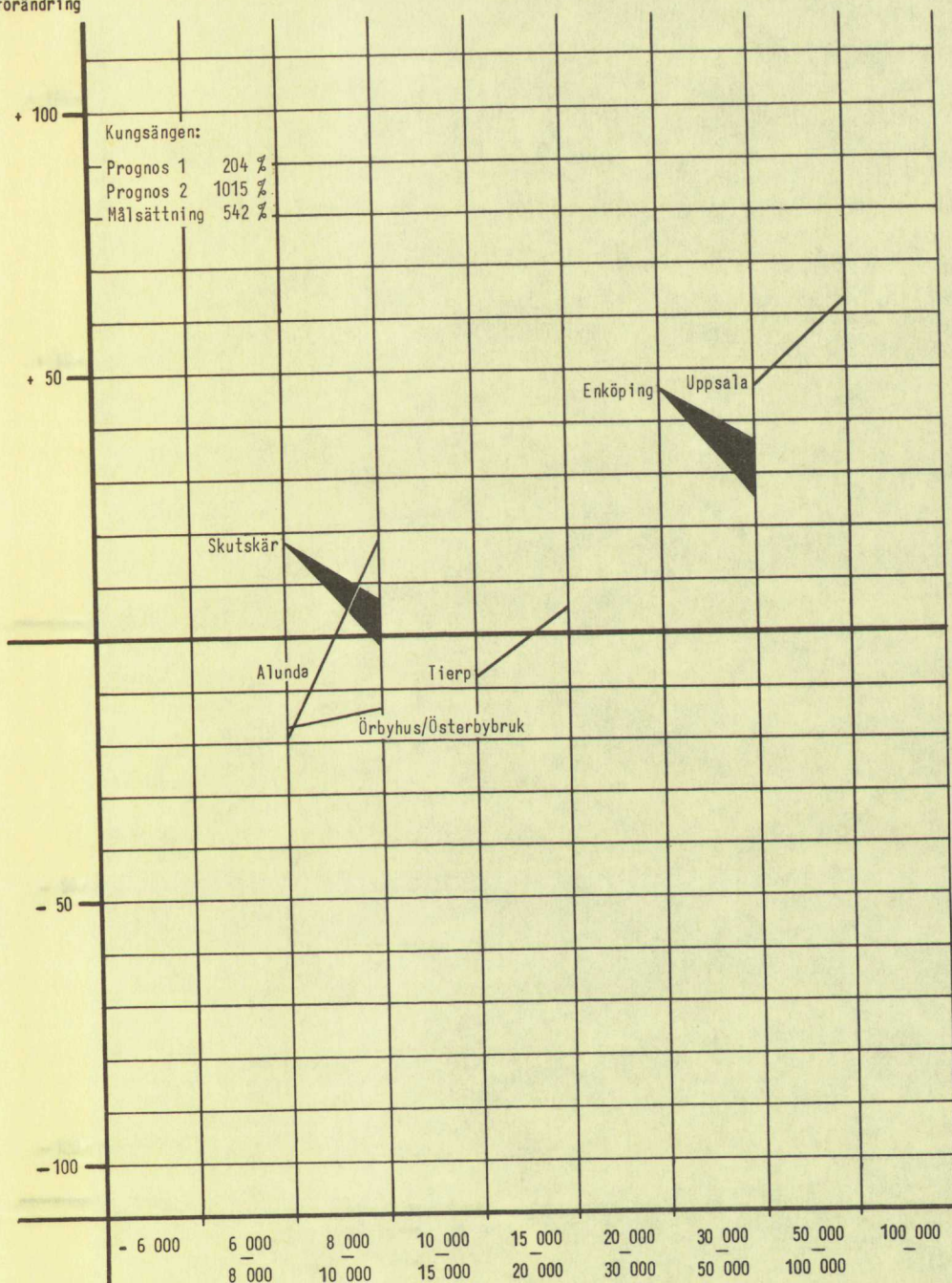
Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 1 600 personer utöver vad *prognos 2* anger.

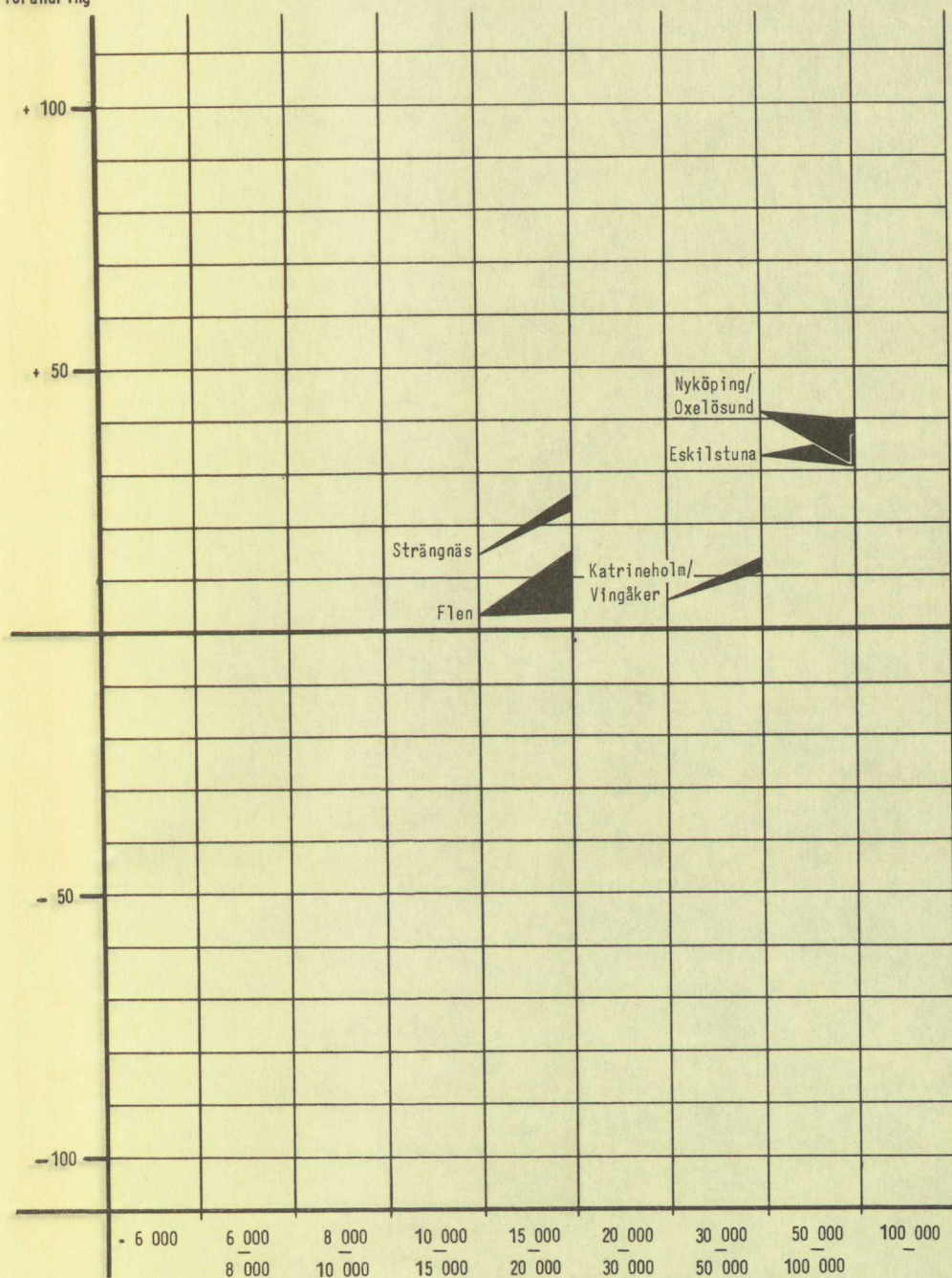
Yttranden. Kalmar läns norra landsting samt Hultsfreds/Virserums, Kalmar, Nybro, Oskarshamns, Vimmerby och Västerviks kommunblock accepterar i huvudsak en satsning på vissa utvecklingsbara regioner. Kalmar läns södra landsting samt Emmaboda, Högsby, Mönsterås, Torsås, Borgholms och Mörbylånga kommunblock accepterar däremot inte denna linje utan anser att en satsning bör ske på hela länet. Södra landstinget anser bl. a. att sysselsättning bör beredas hela den ökning av arbetskraften som blir ett

Procentuell
förändring

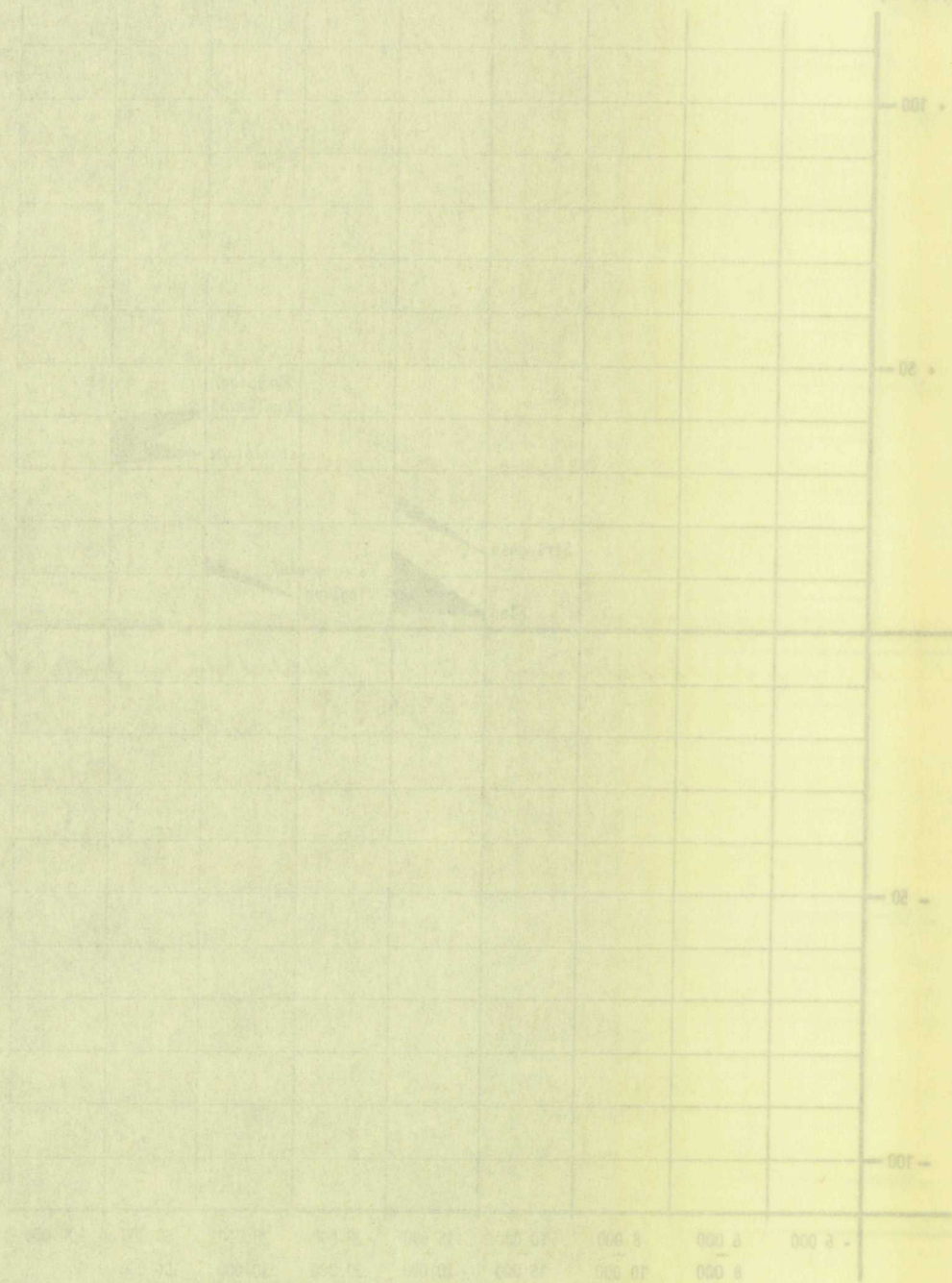
Södertälje

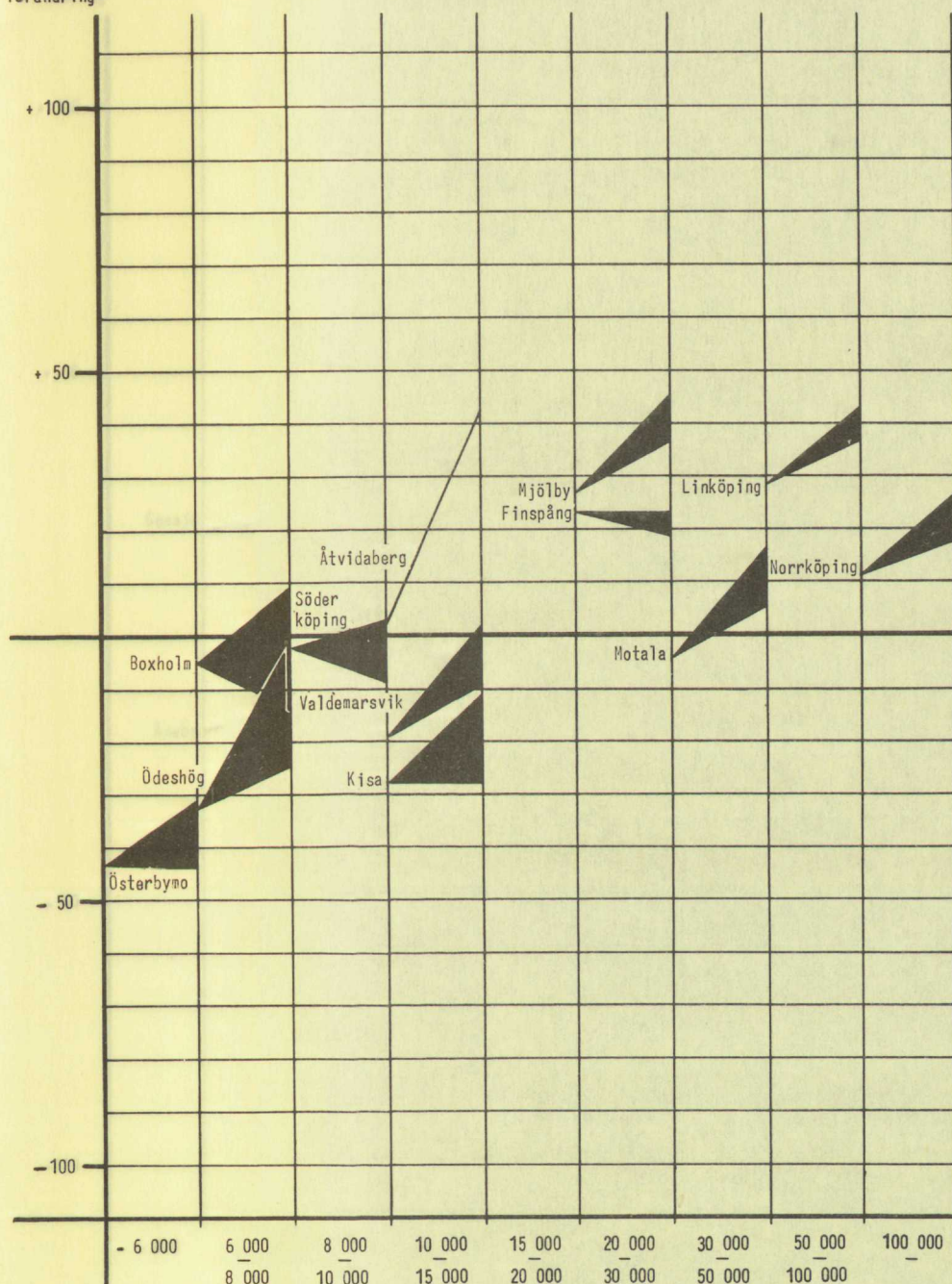
Procentuell
förändring

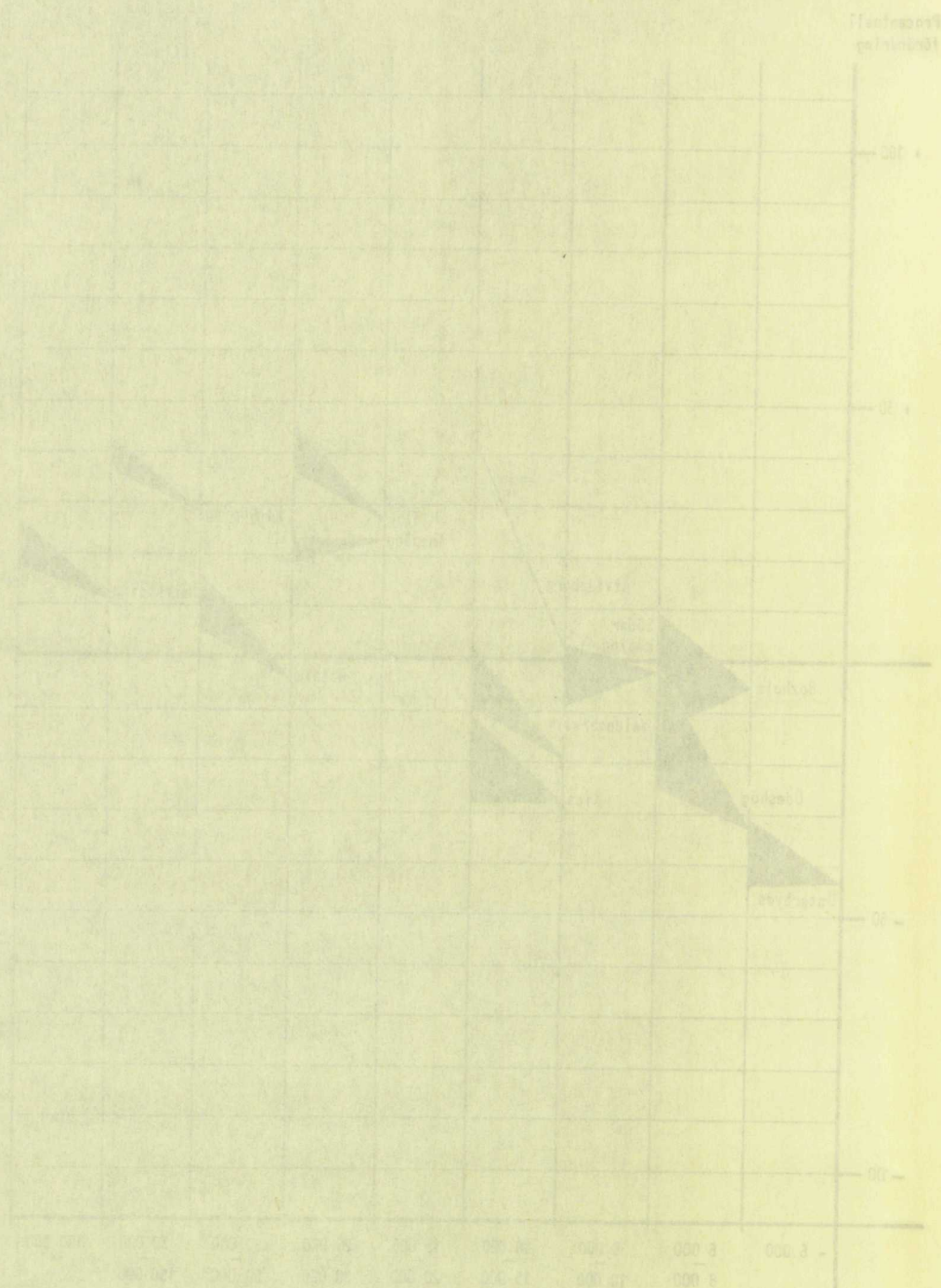
Procentuell
förändring

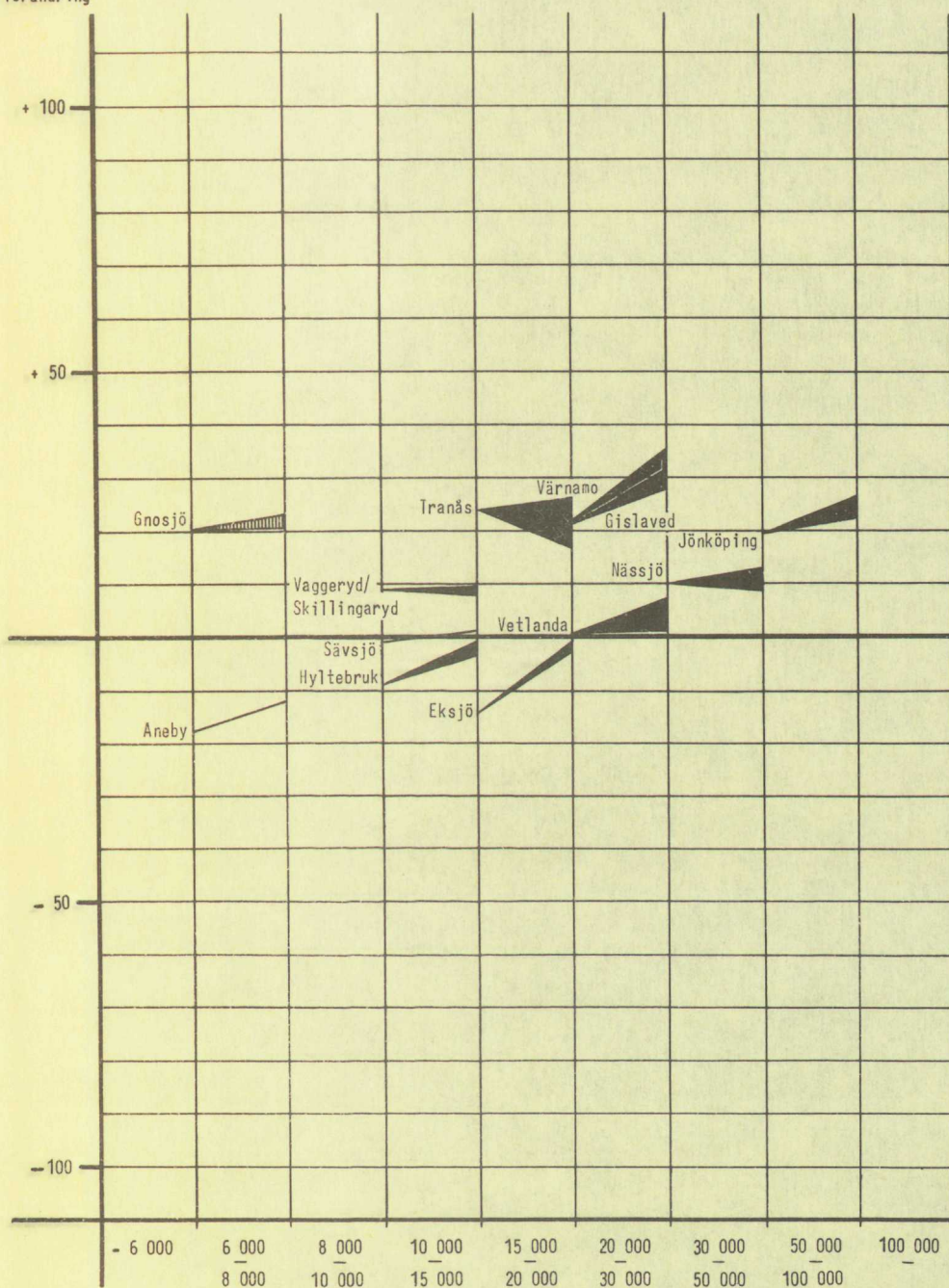
Produkt
Produkt

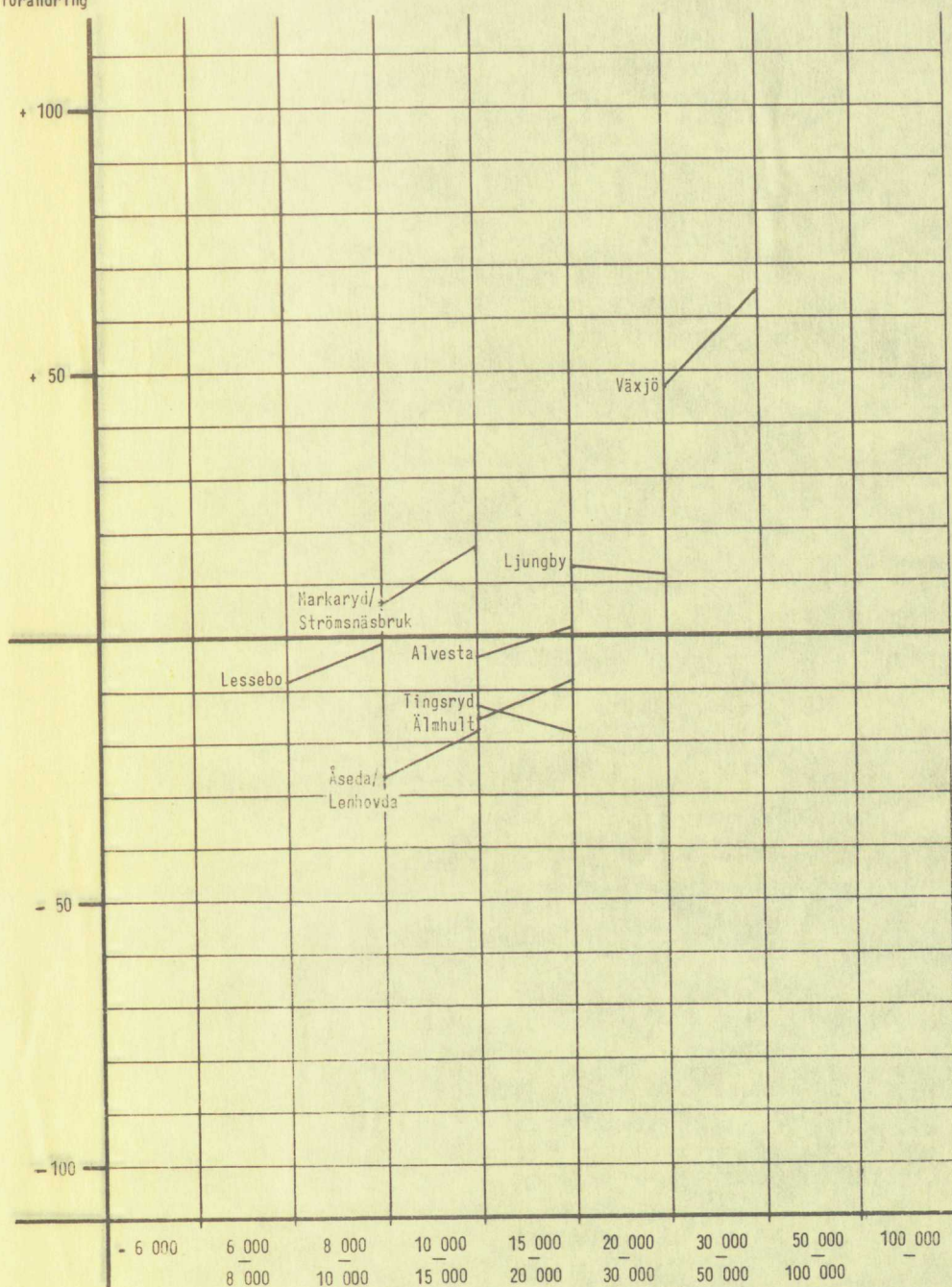

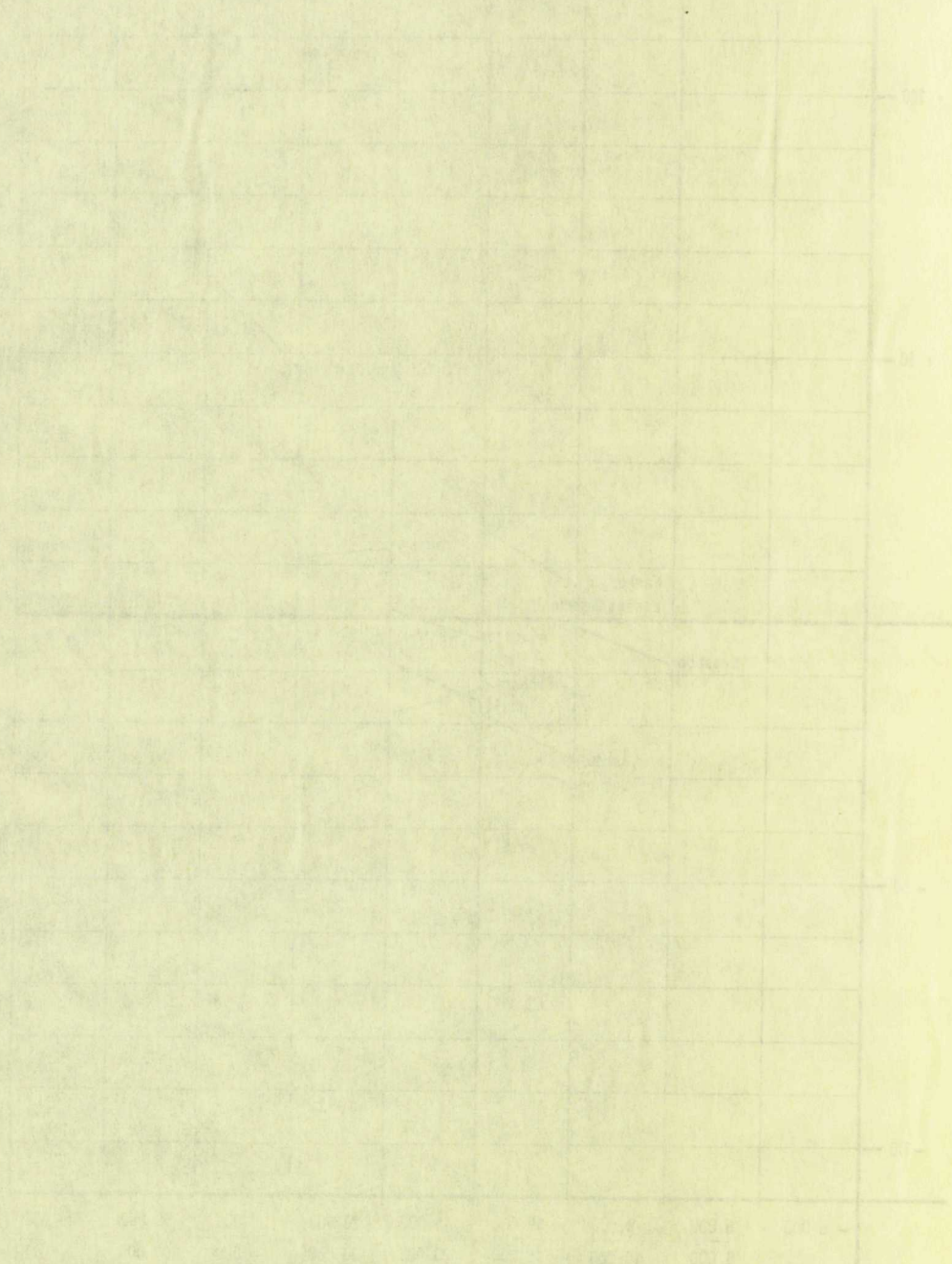
Procentuell
förändring

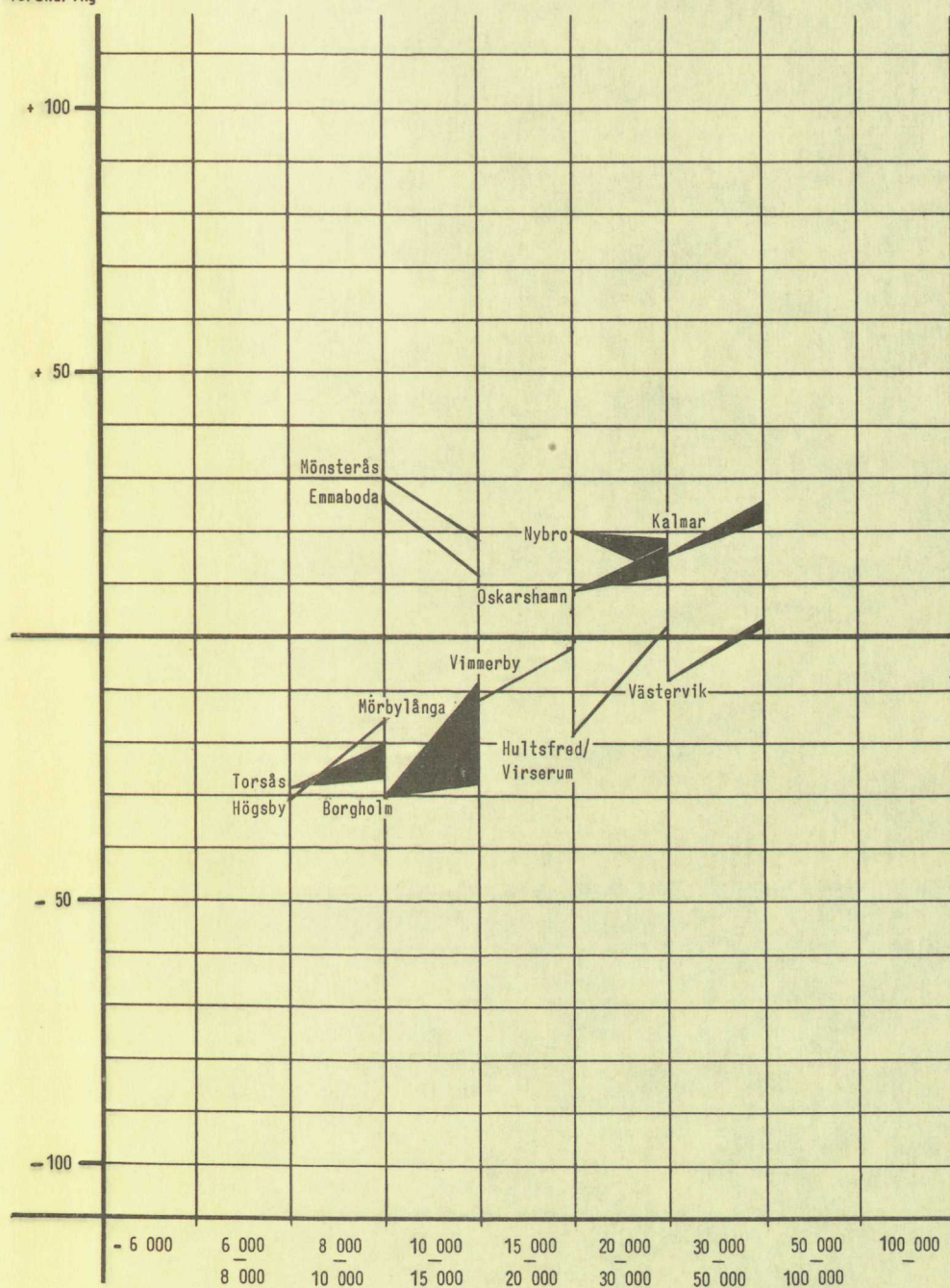

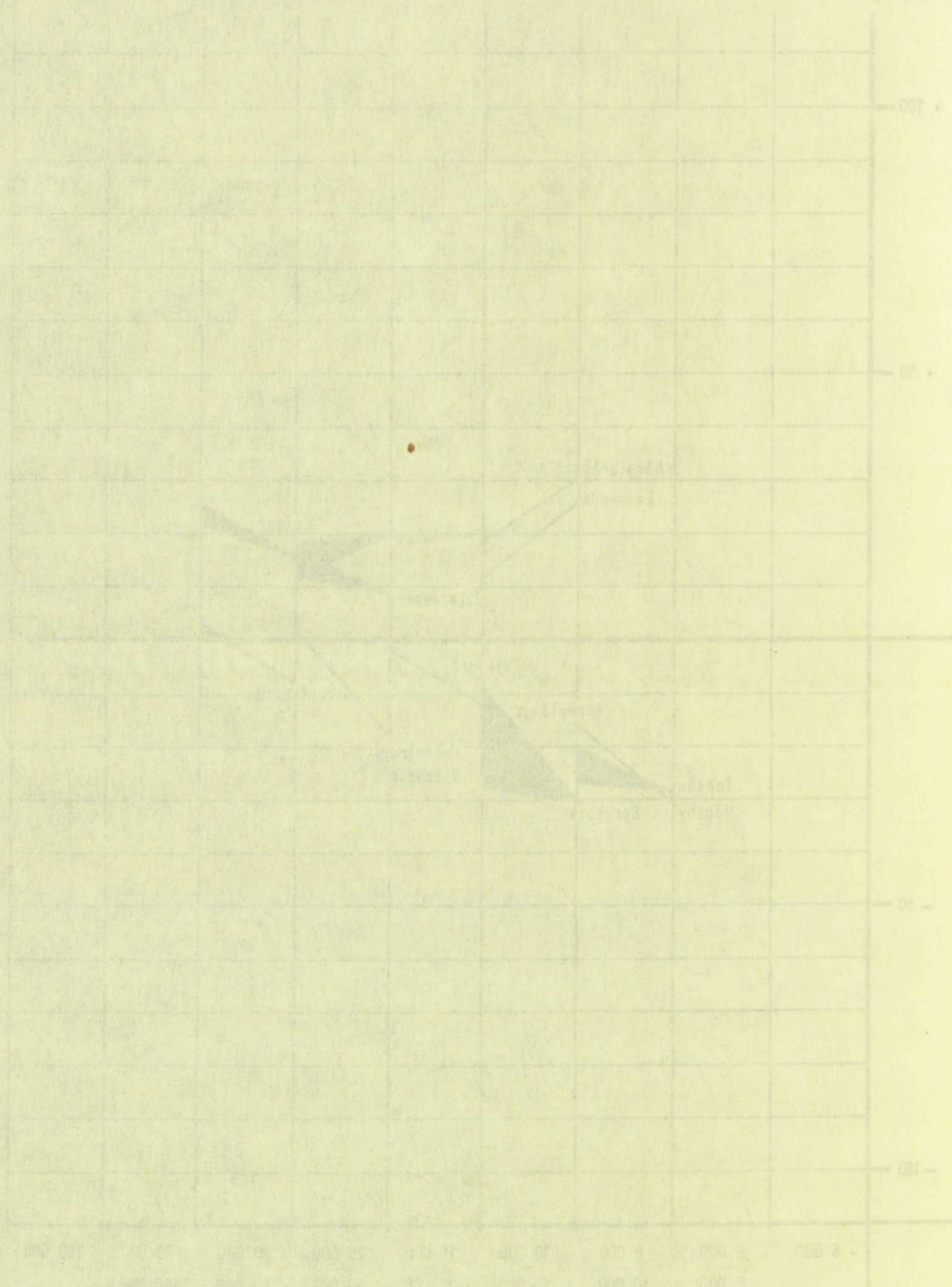
Procentuell
förändring

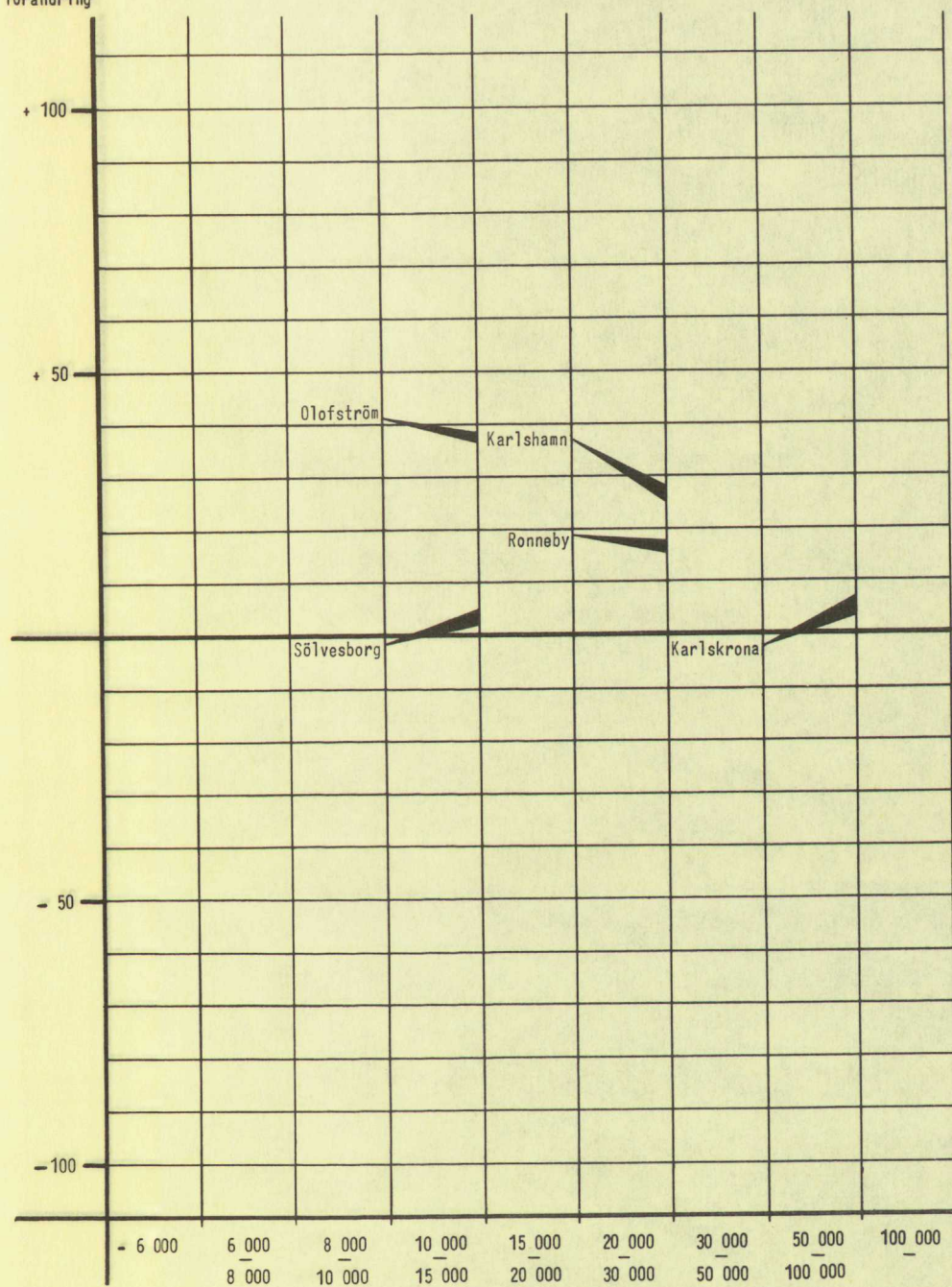
Procentuell
förändring

Procentuell
förändring

Presenting
10/10/10

Procentuell
förändring

Vertical
Axis

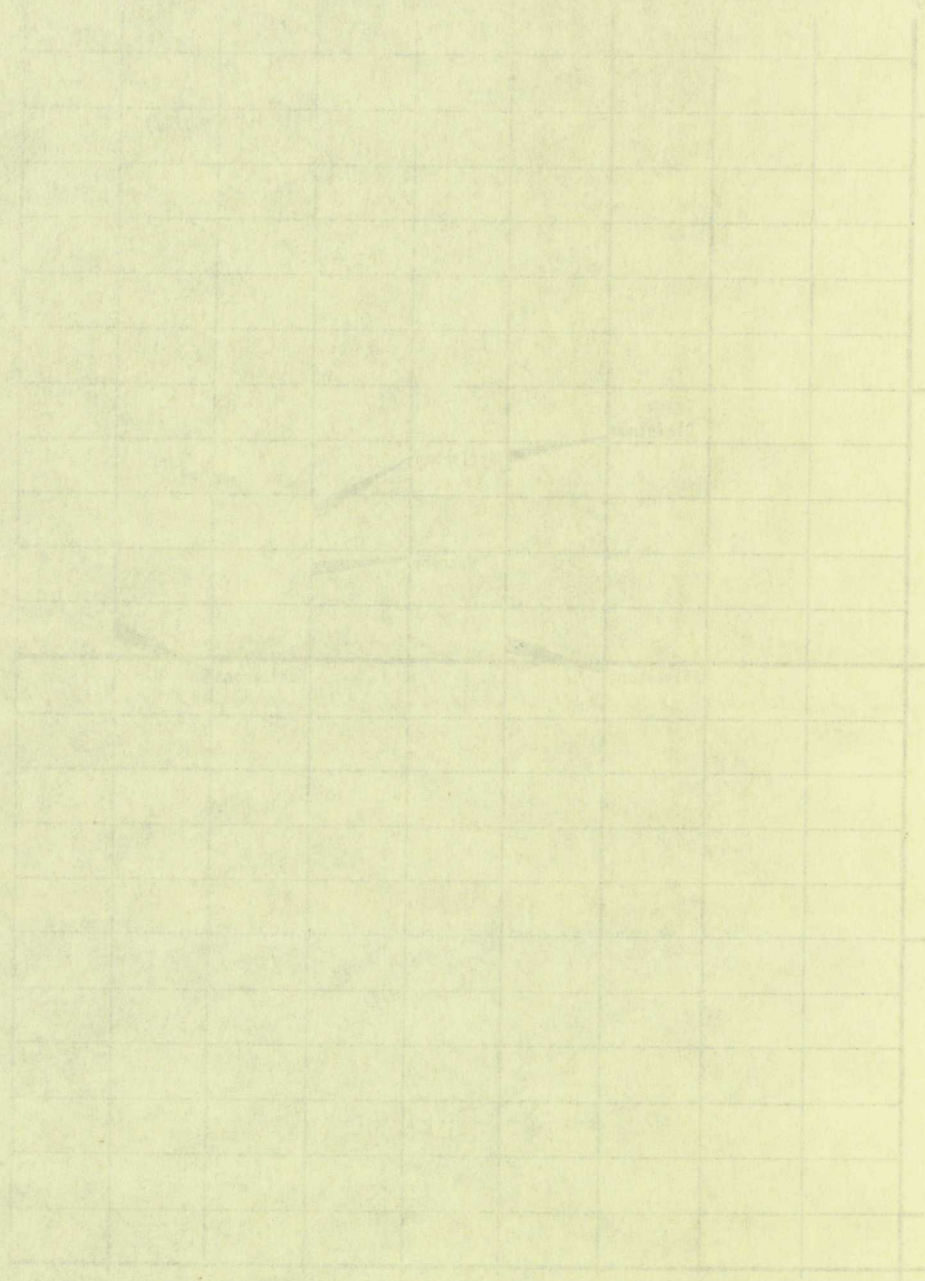
100

50

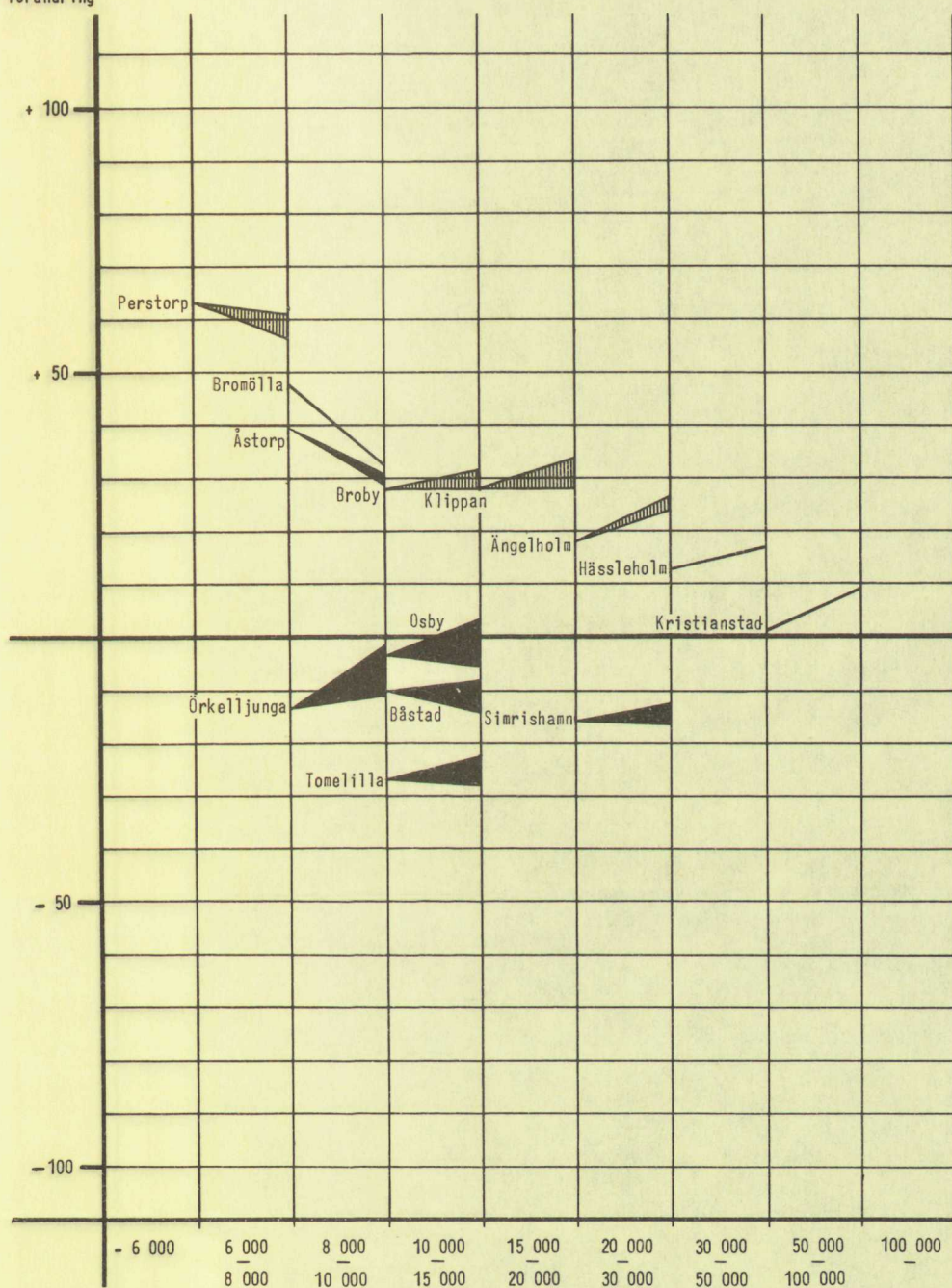
0

-50

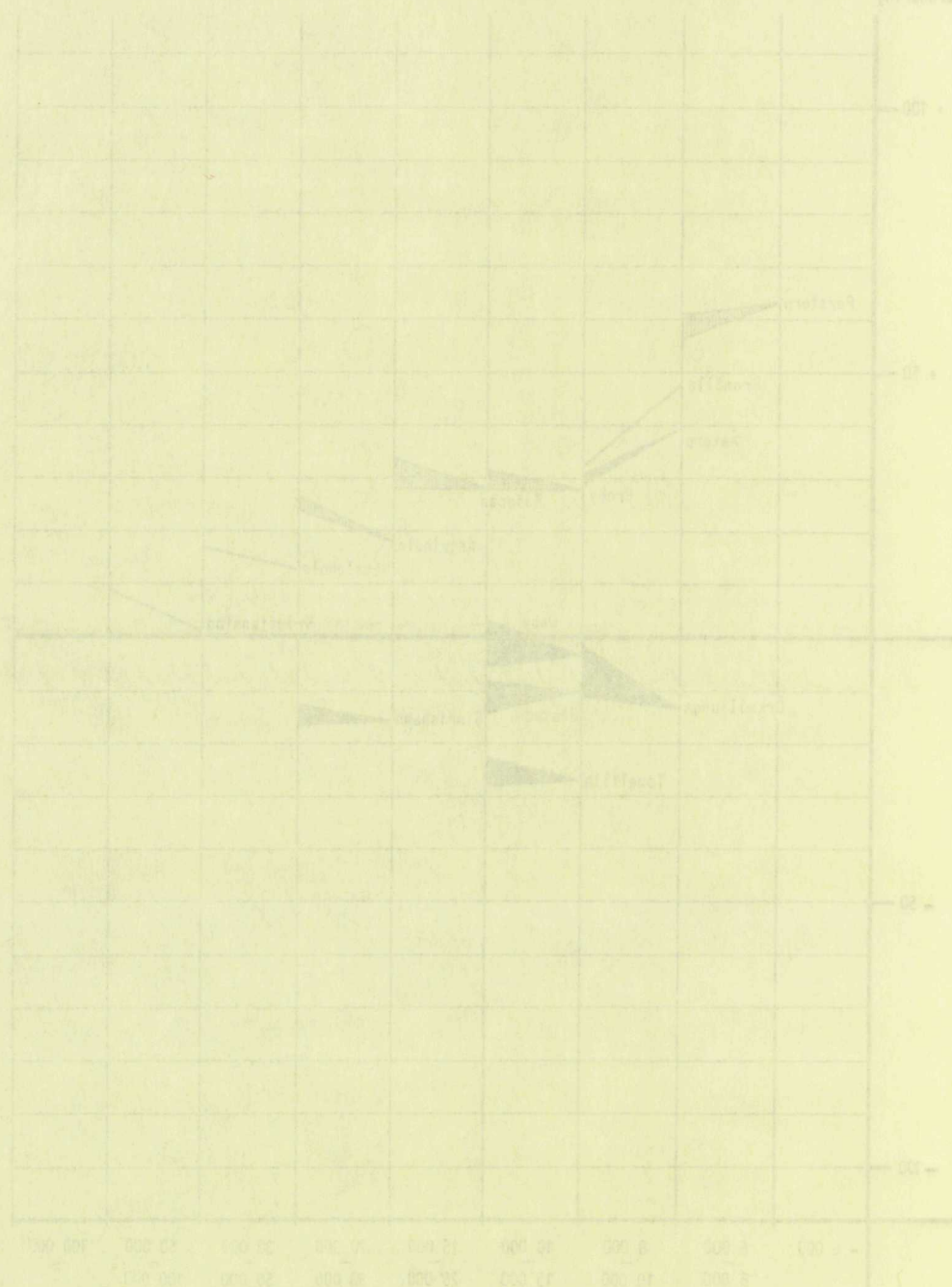
-100

Horizontal
Axis

Procentuell
förändring

Percentage
100

Procentuell
förändring

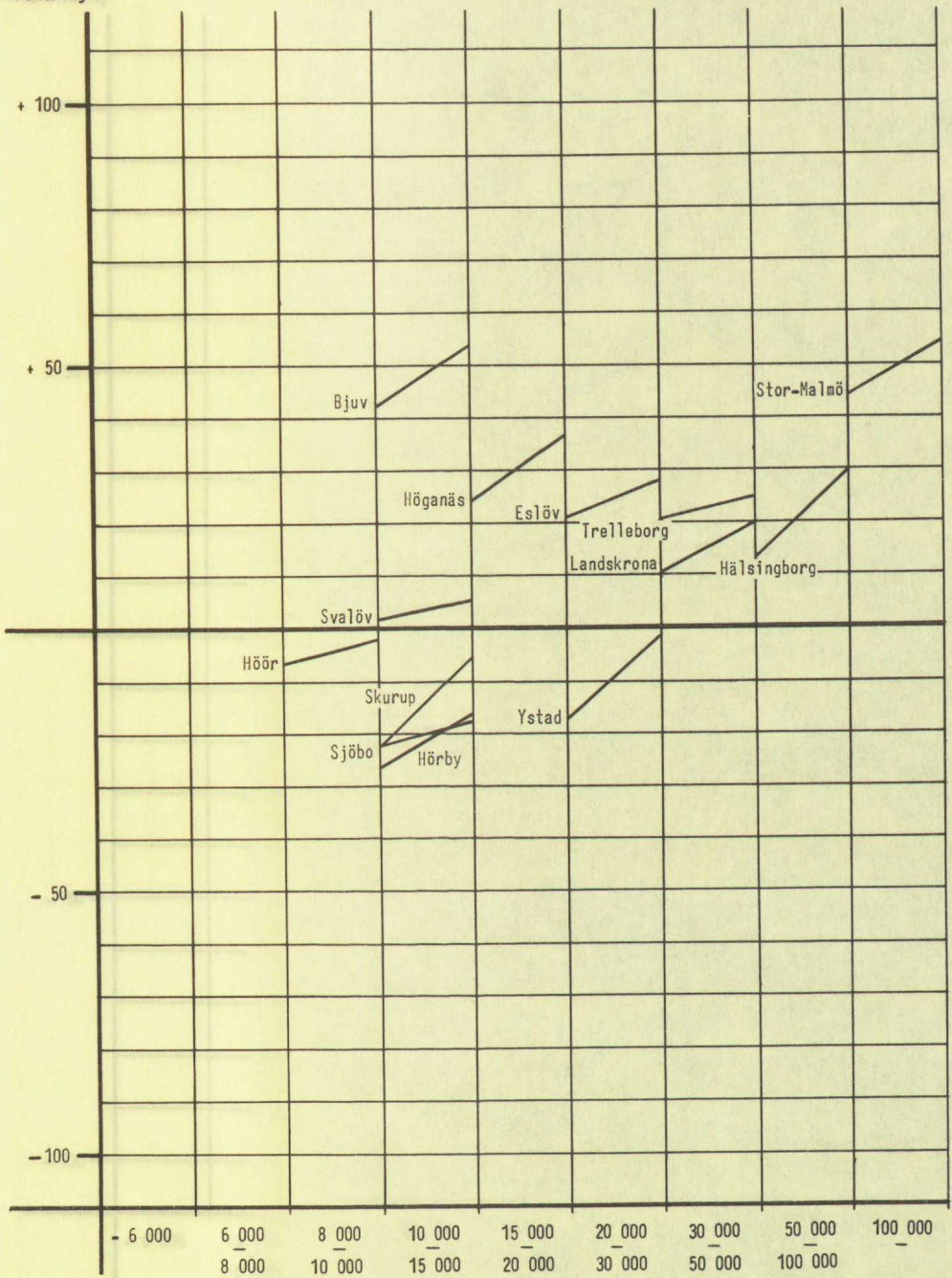
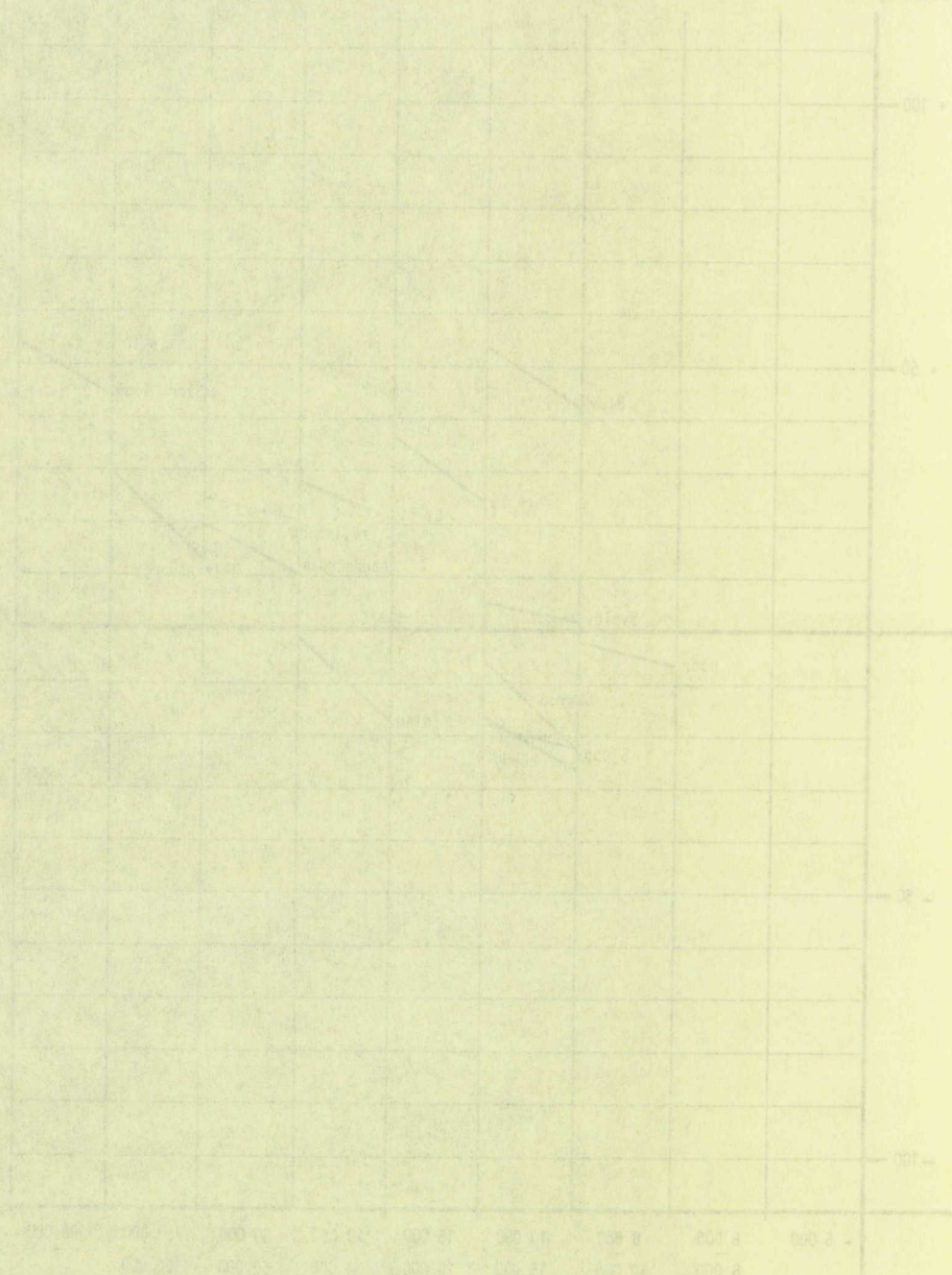
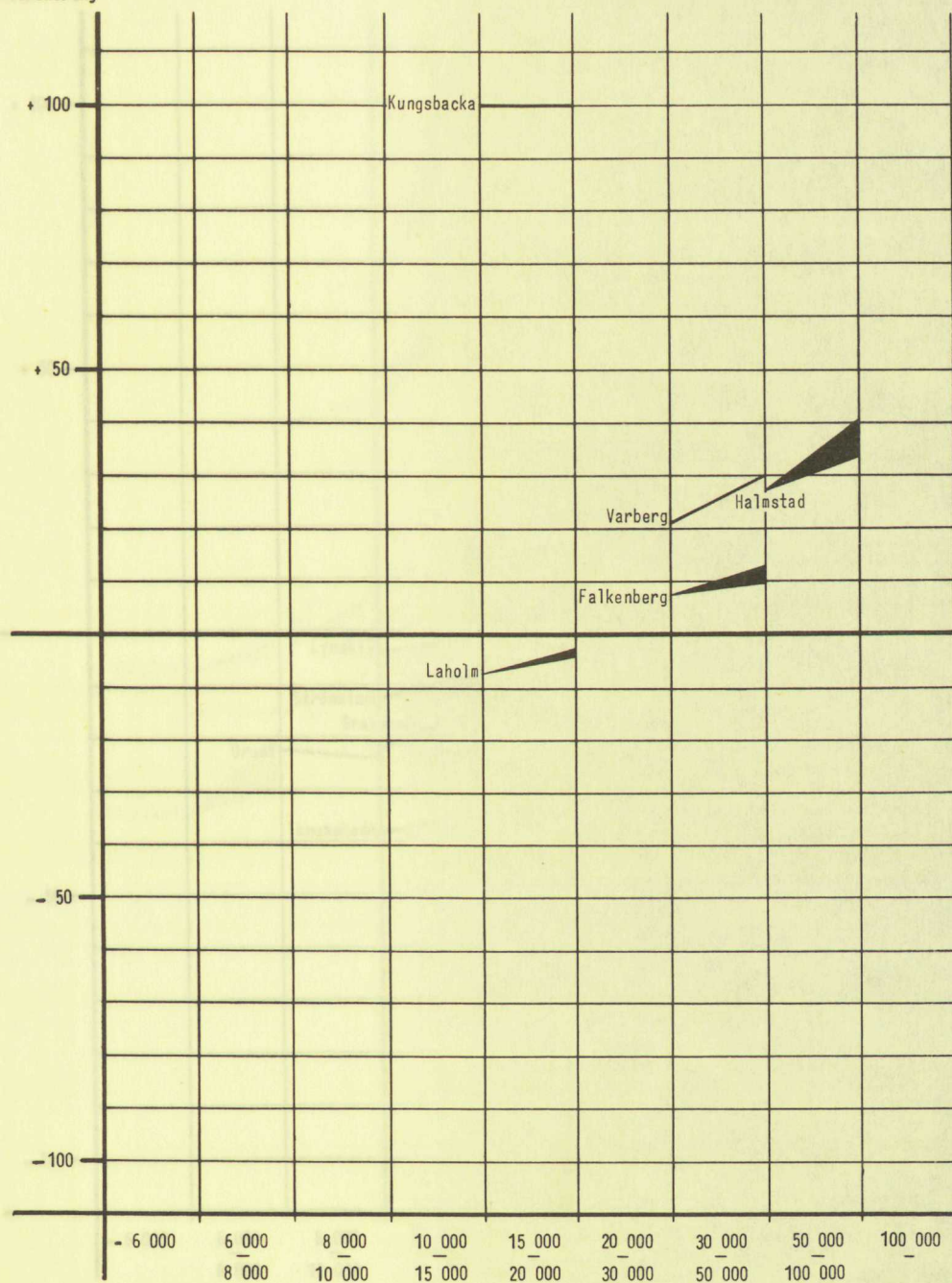
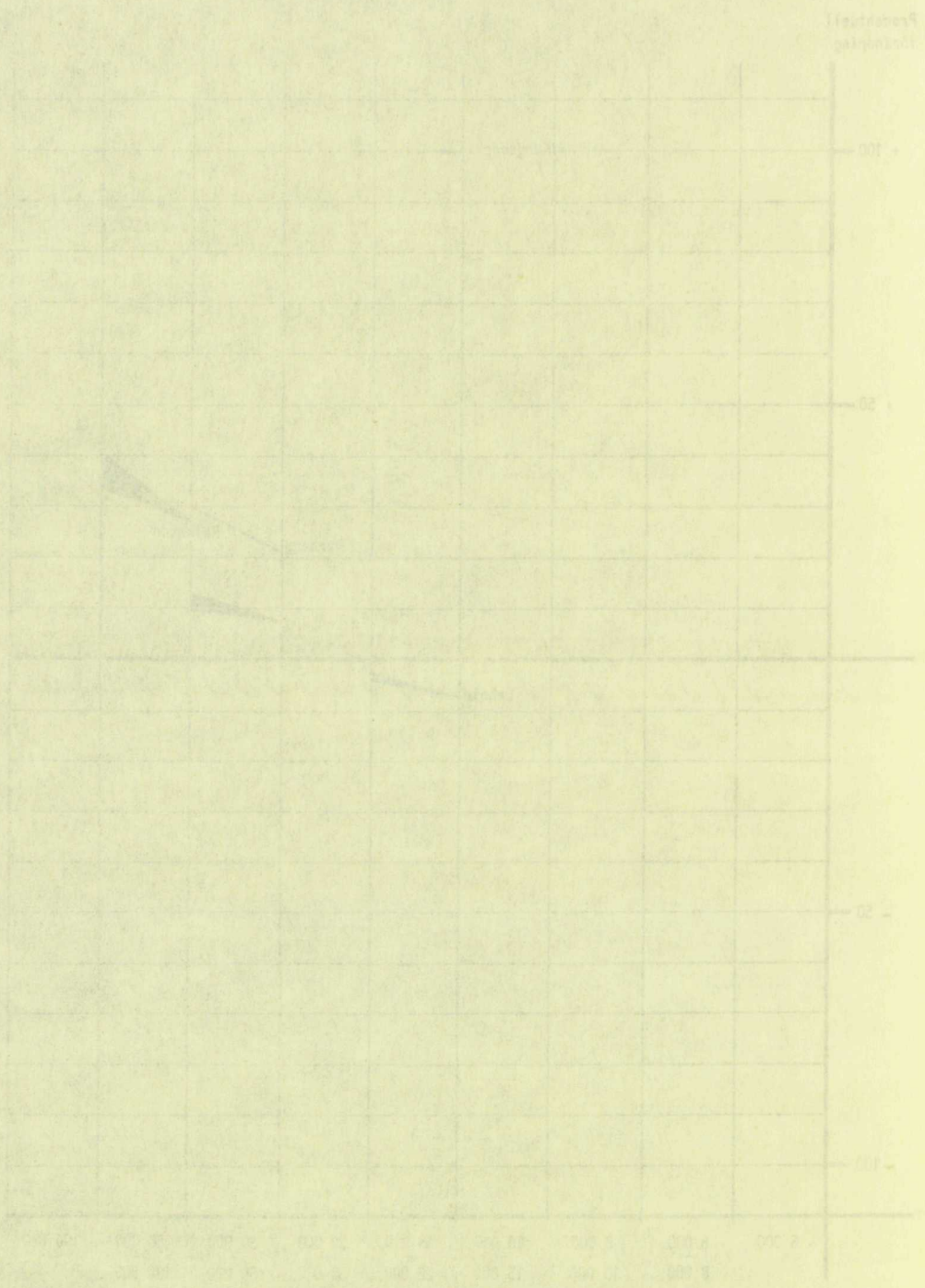
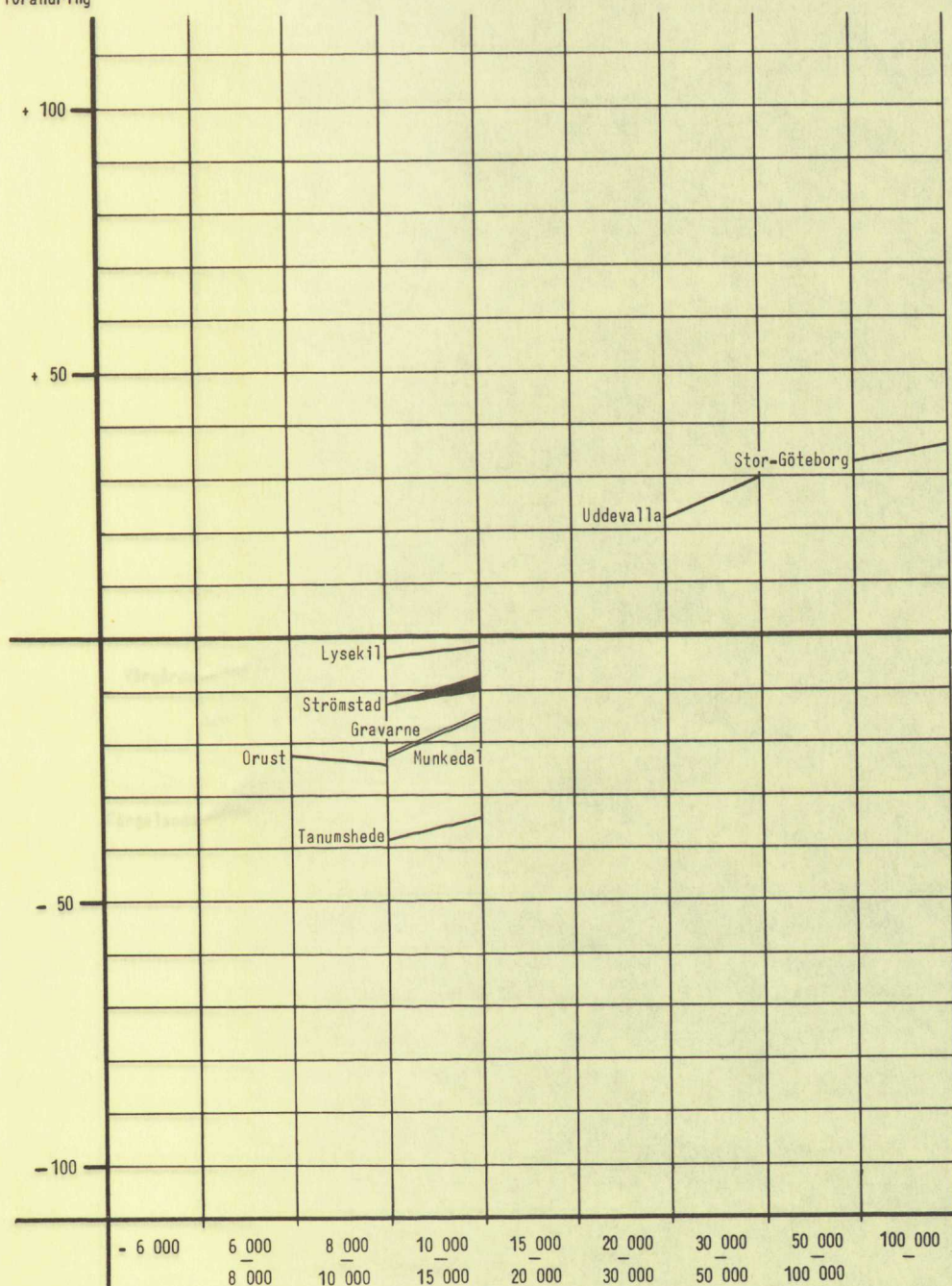

Fig. 1000000

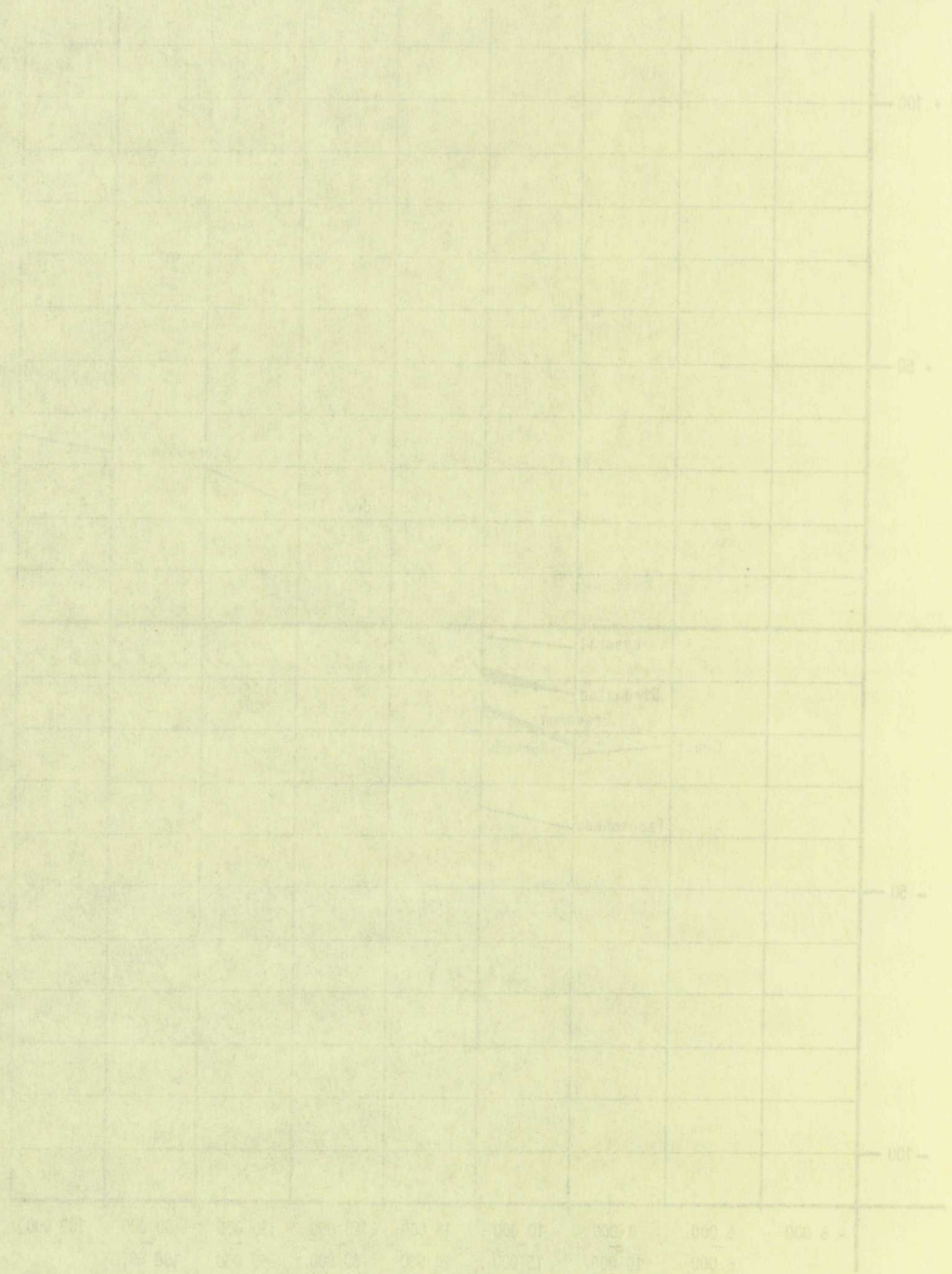

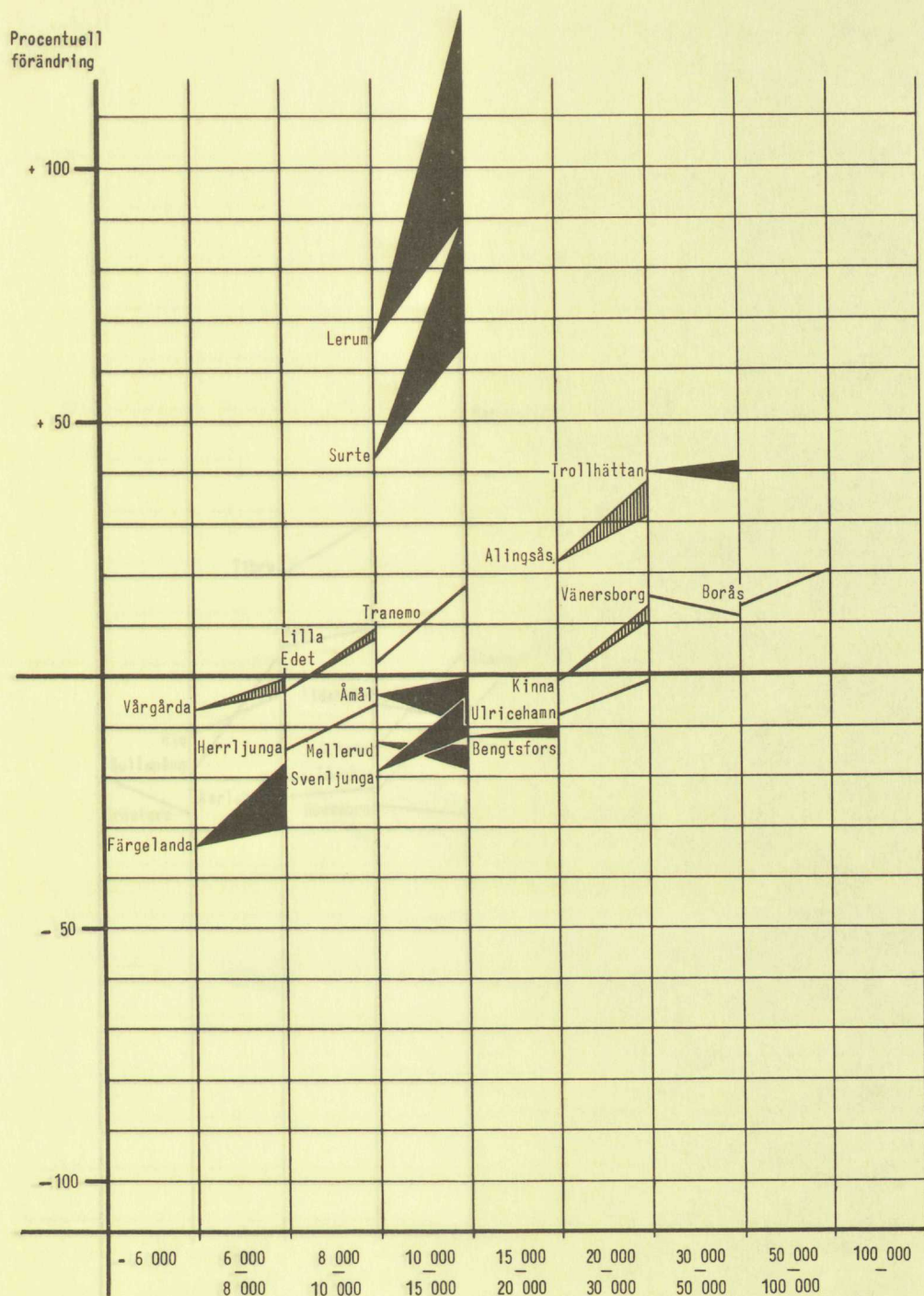
Procentuell
förändring

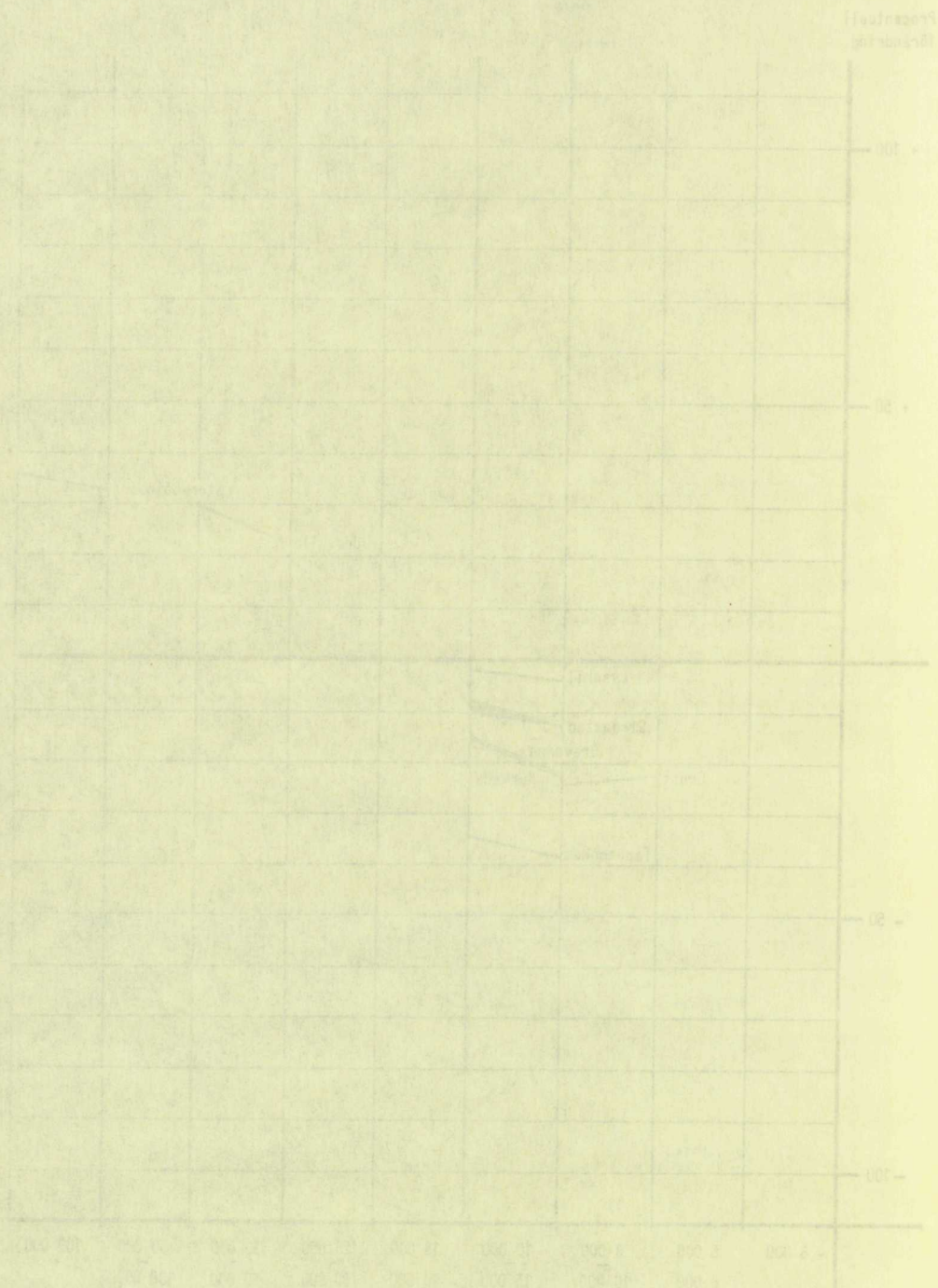

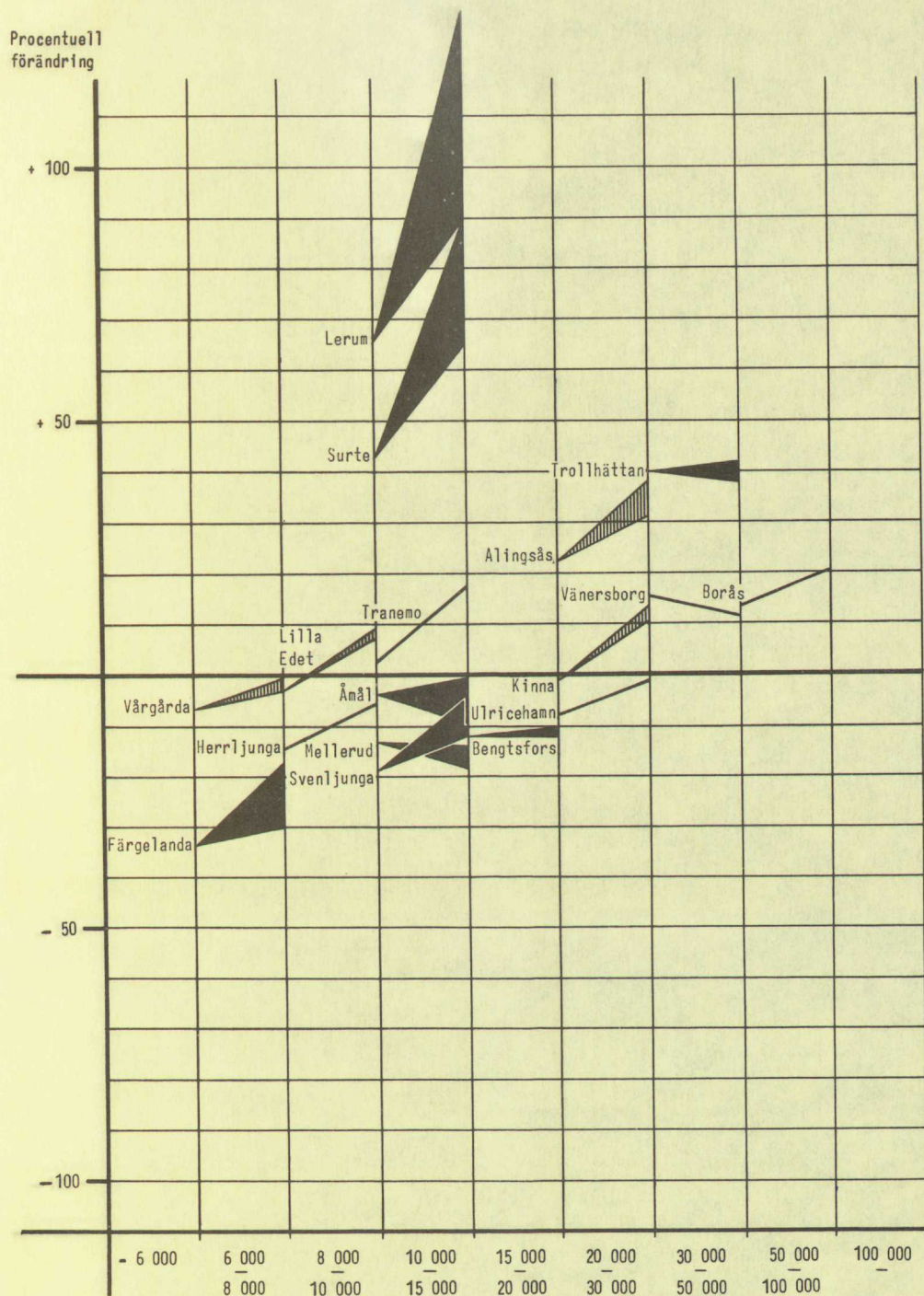
Procentuell
förändring

Druck
Verfahren

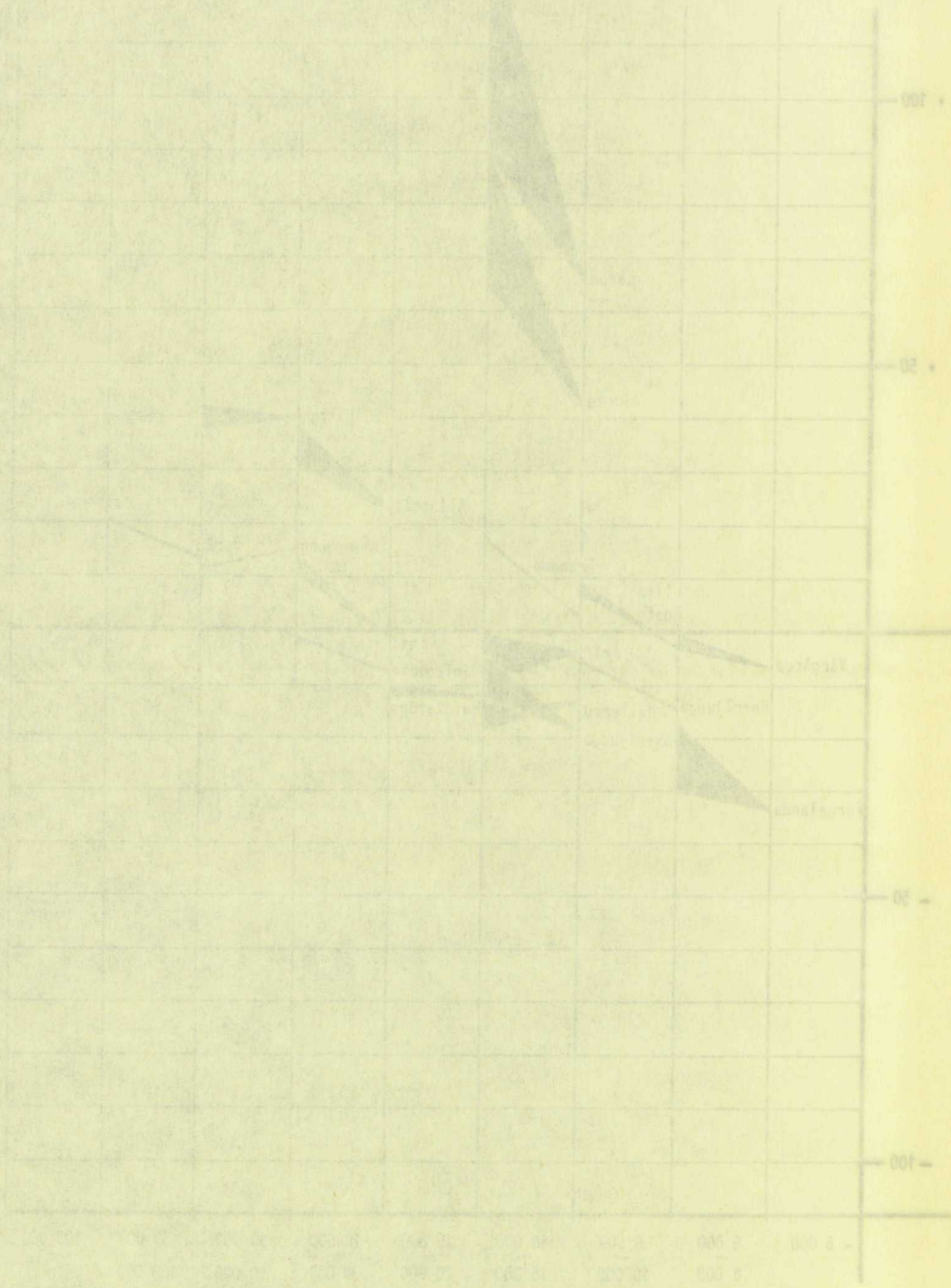

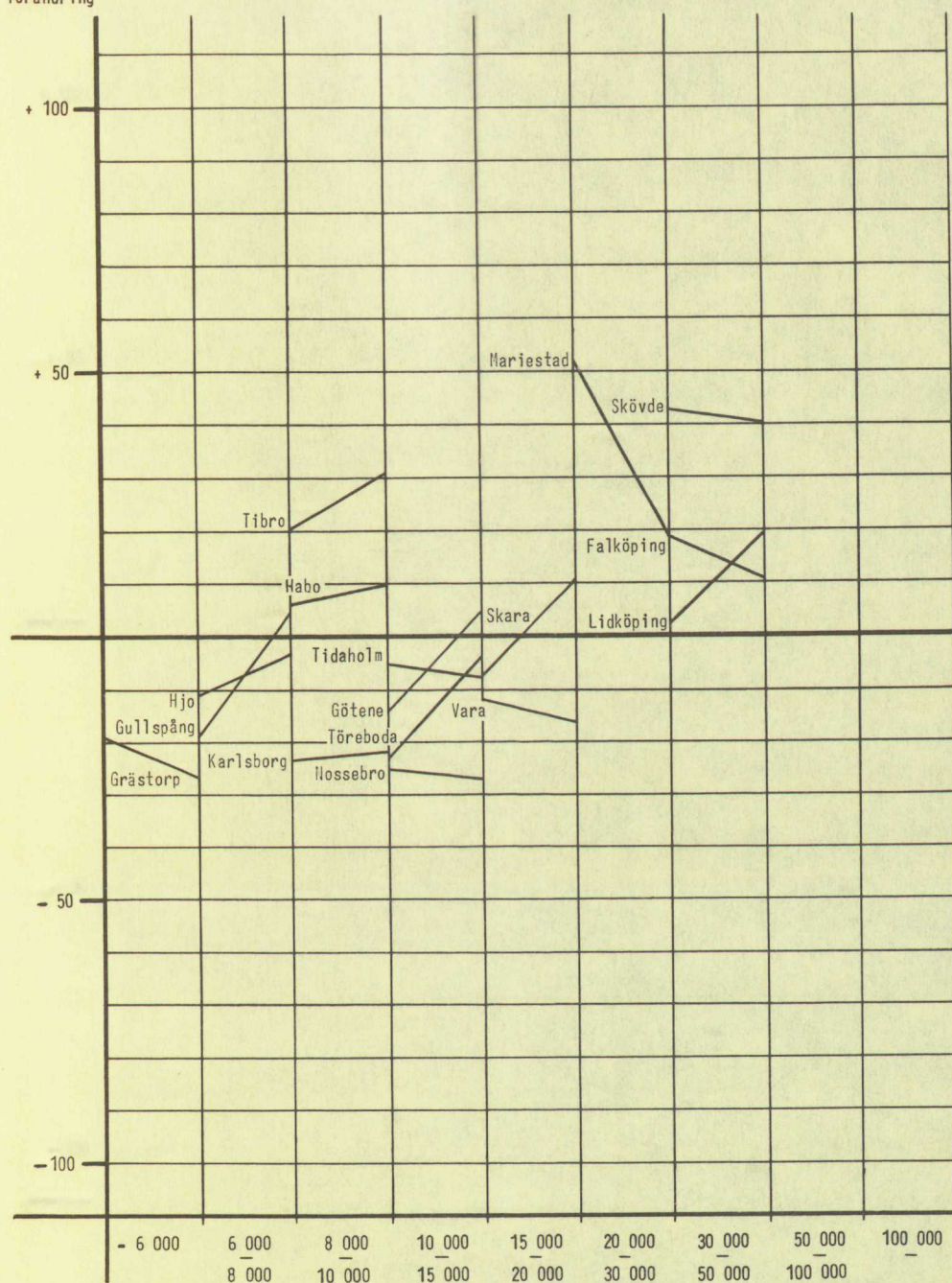

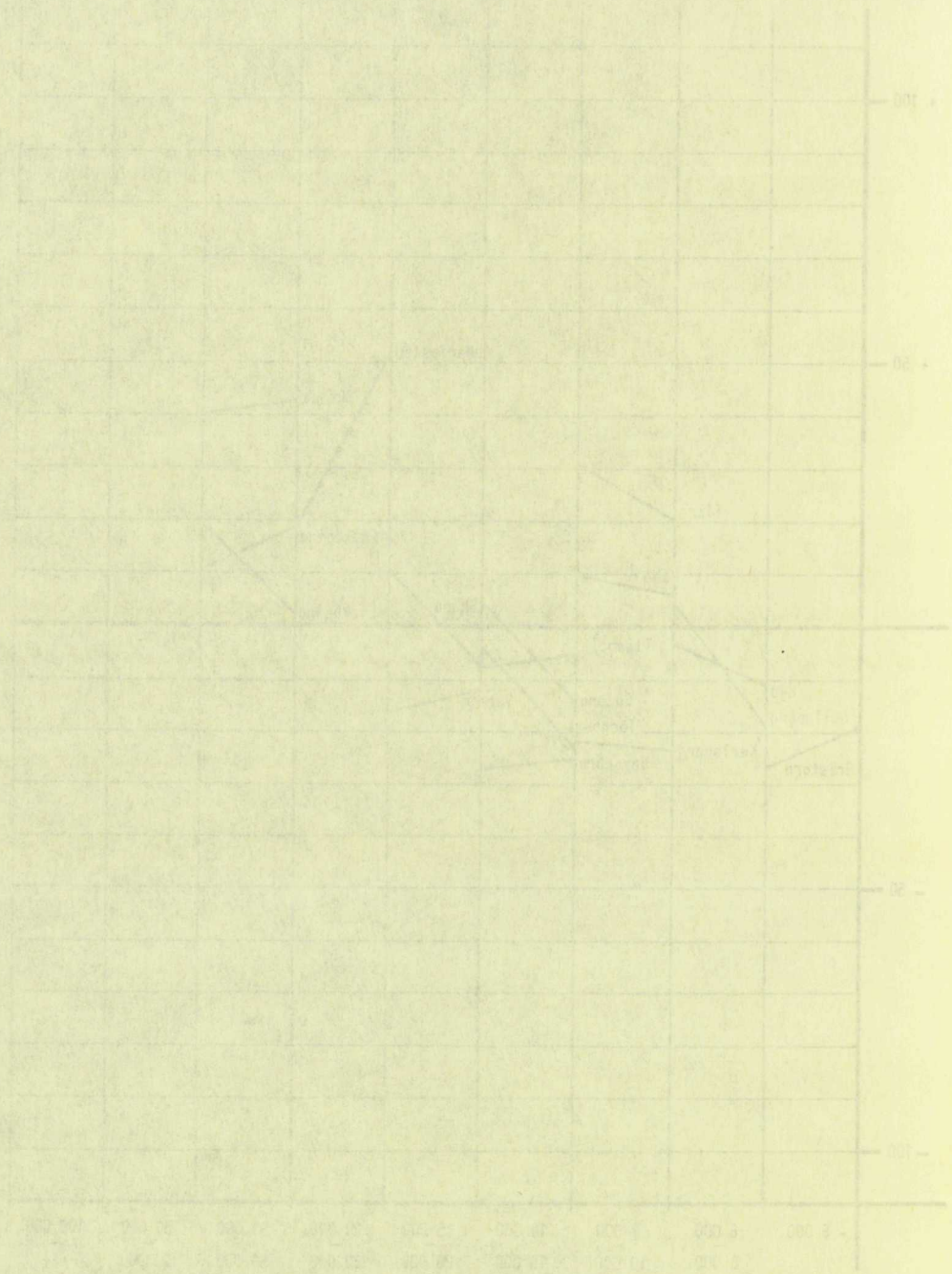
Presented by

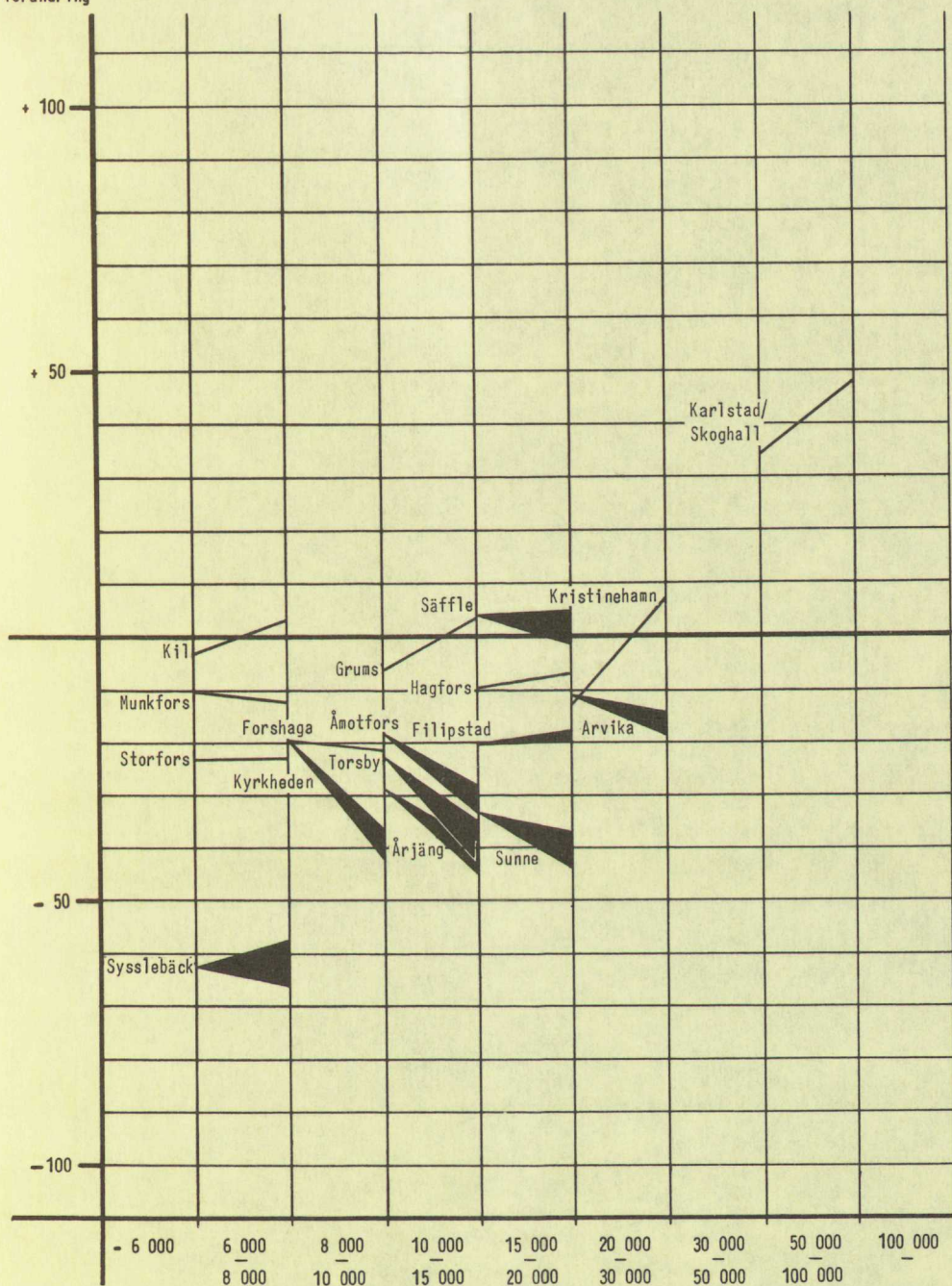
Procentuell
förändring

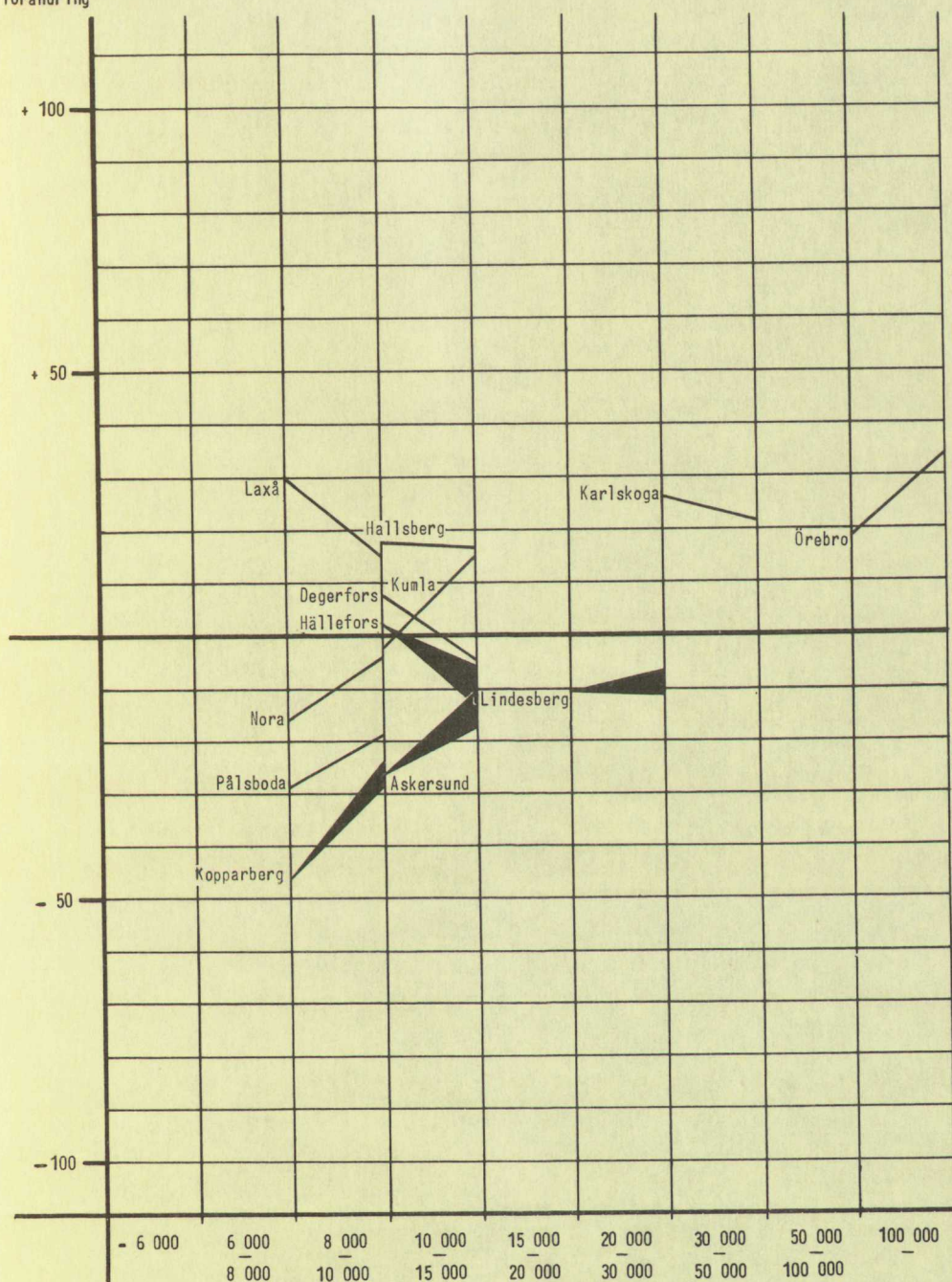
Revised
1964

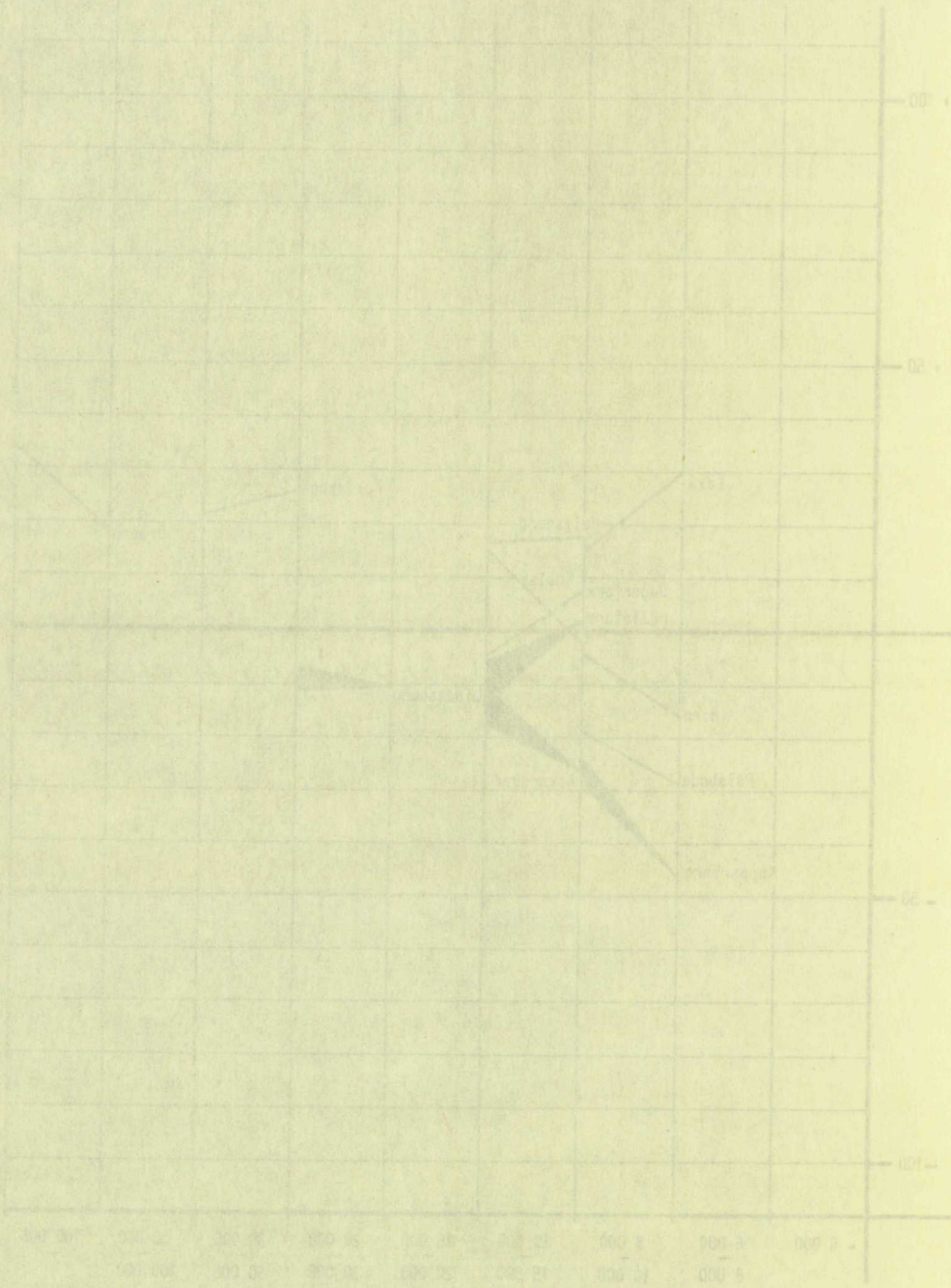
Procentuell
förändring

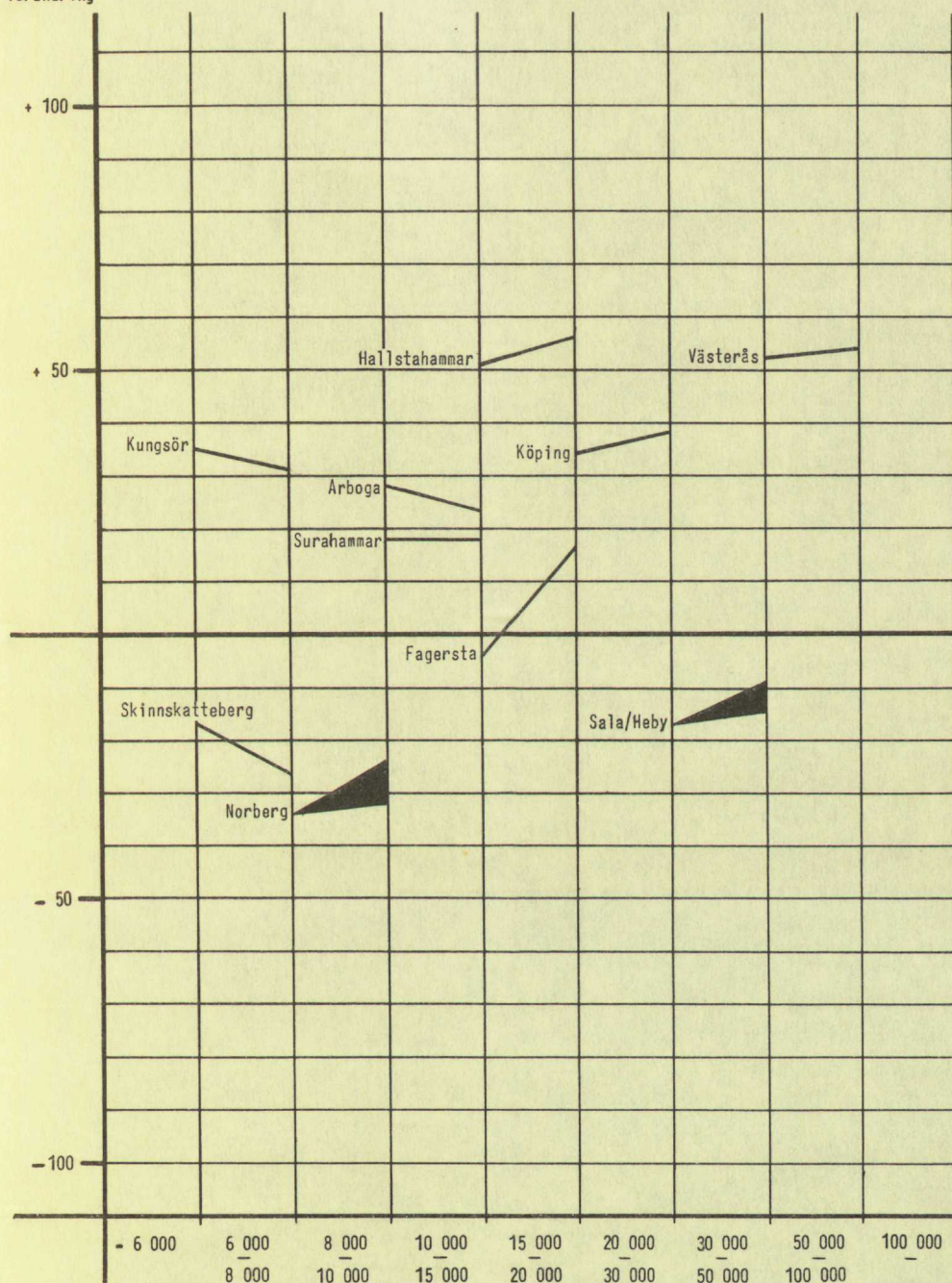

Procentuell
förändring

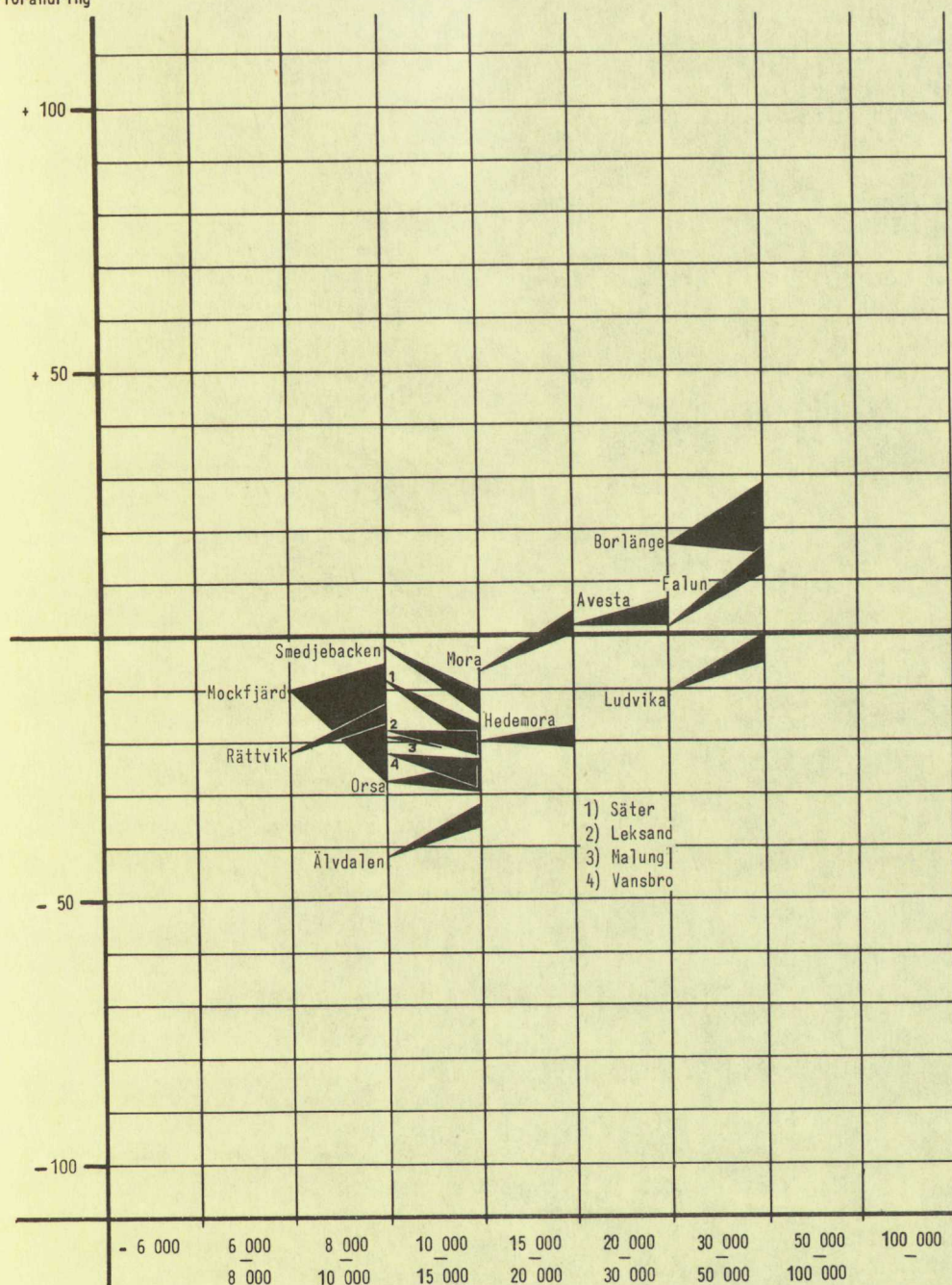

Percentage
Produced

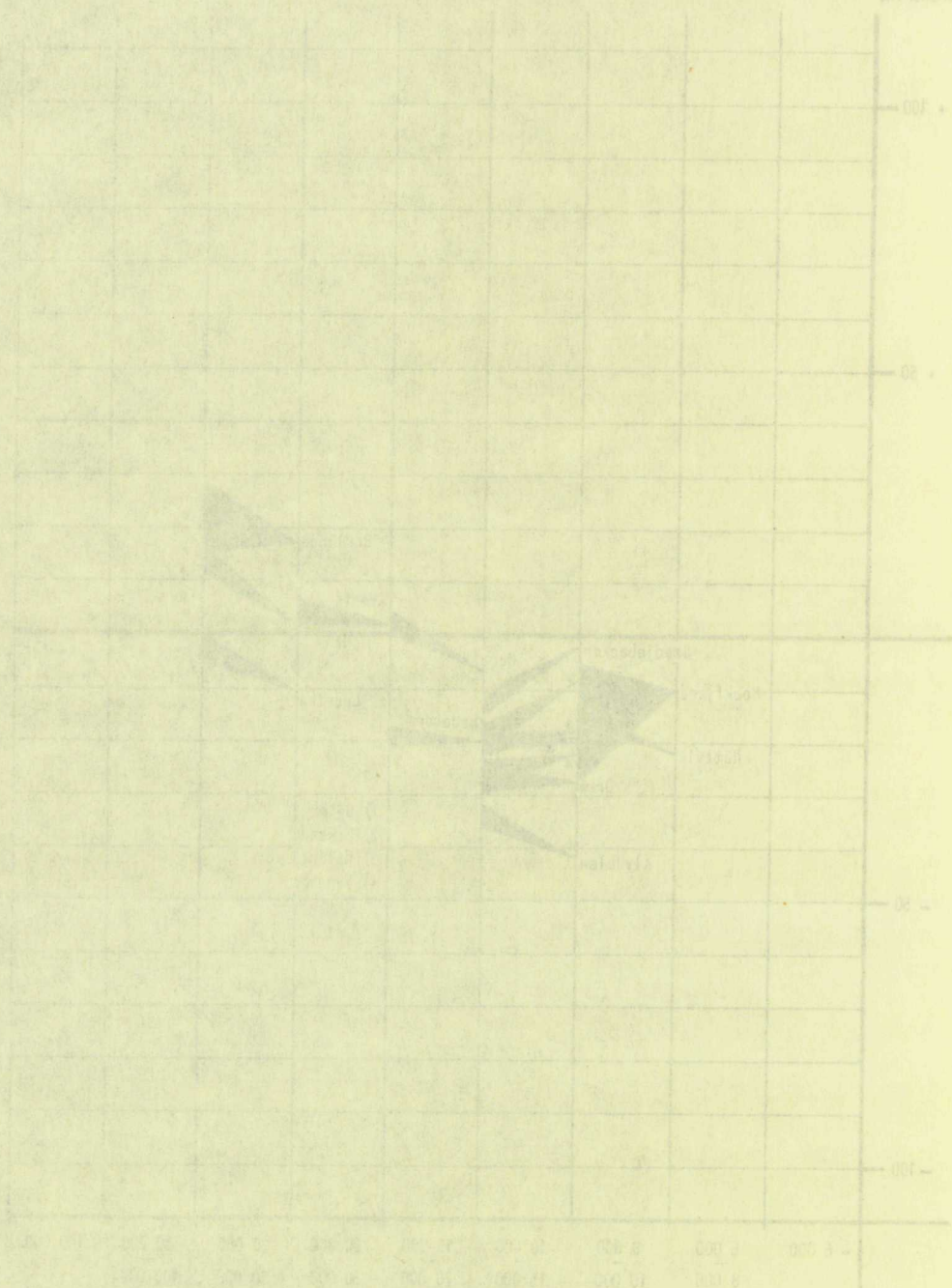

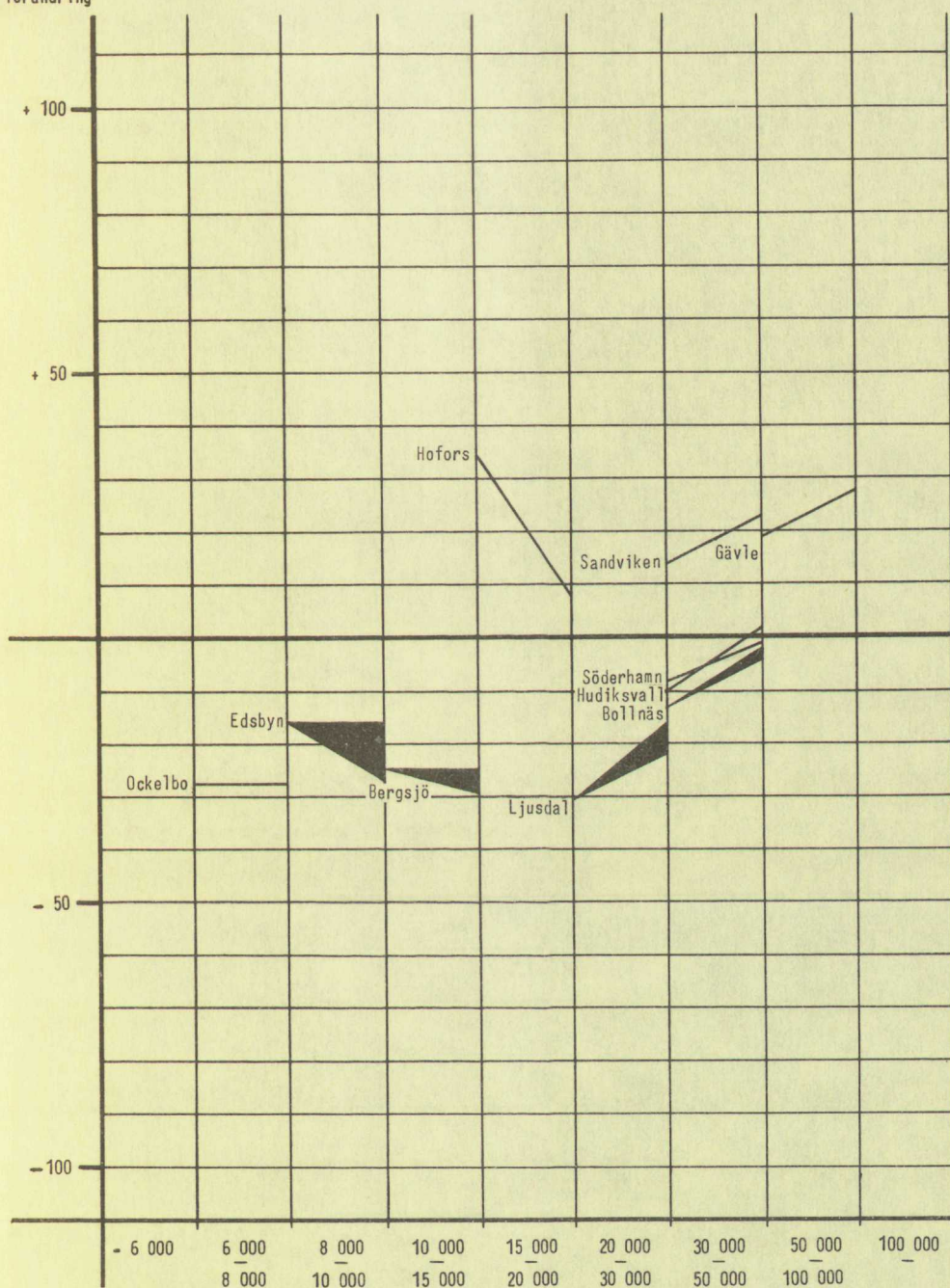
Procentuell
förändring

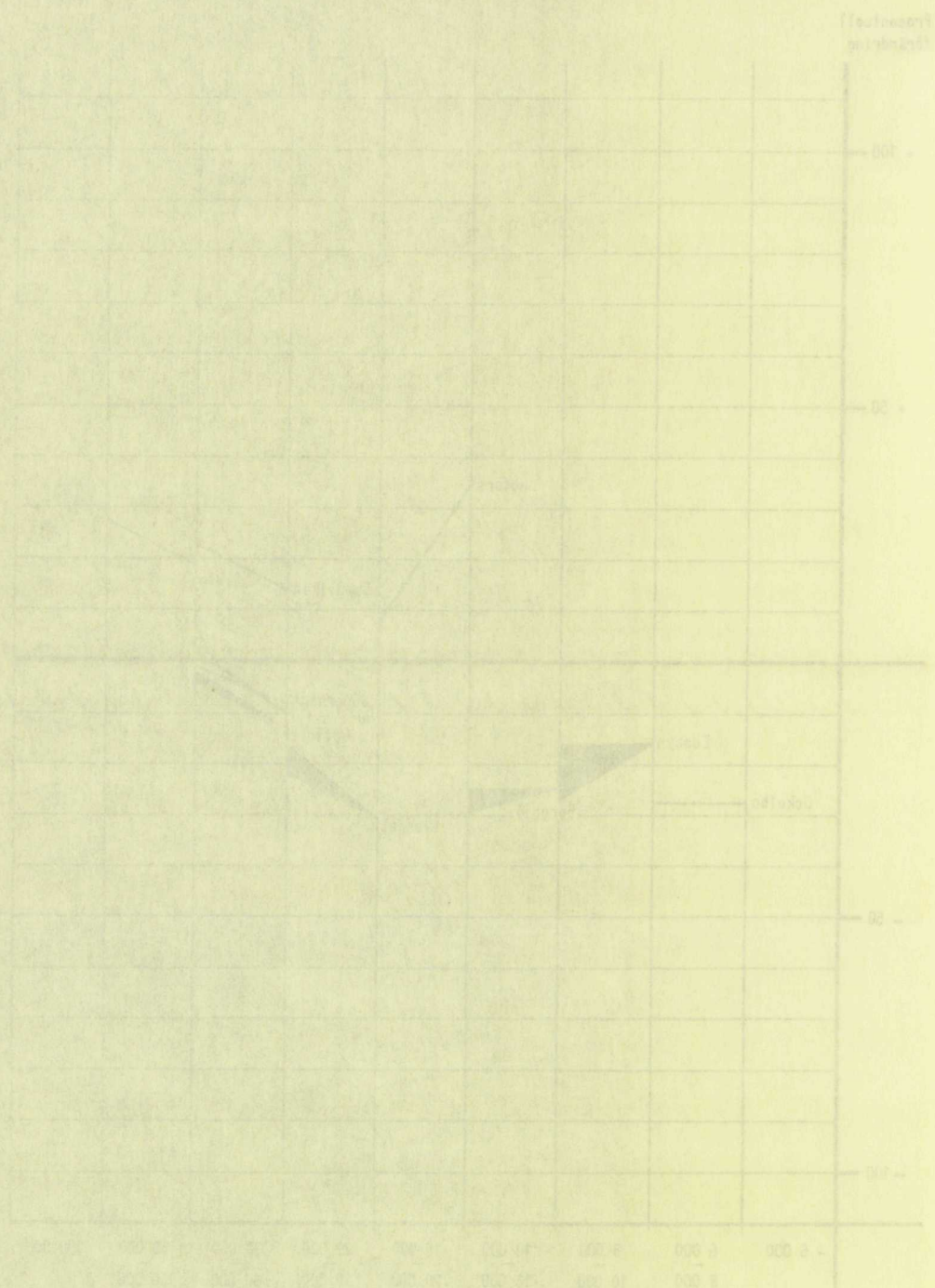
Procentuell
förändring

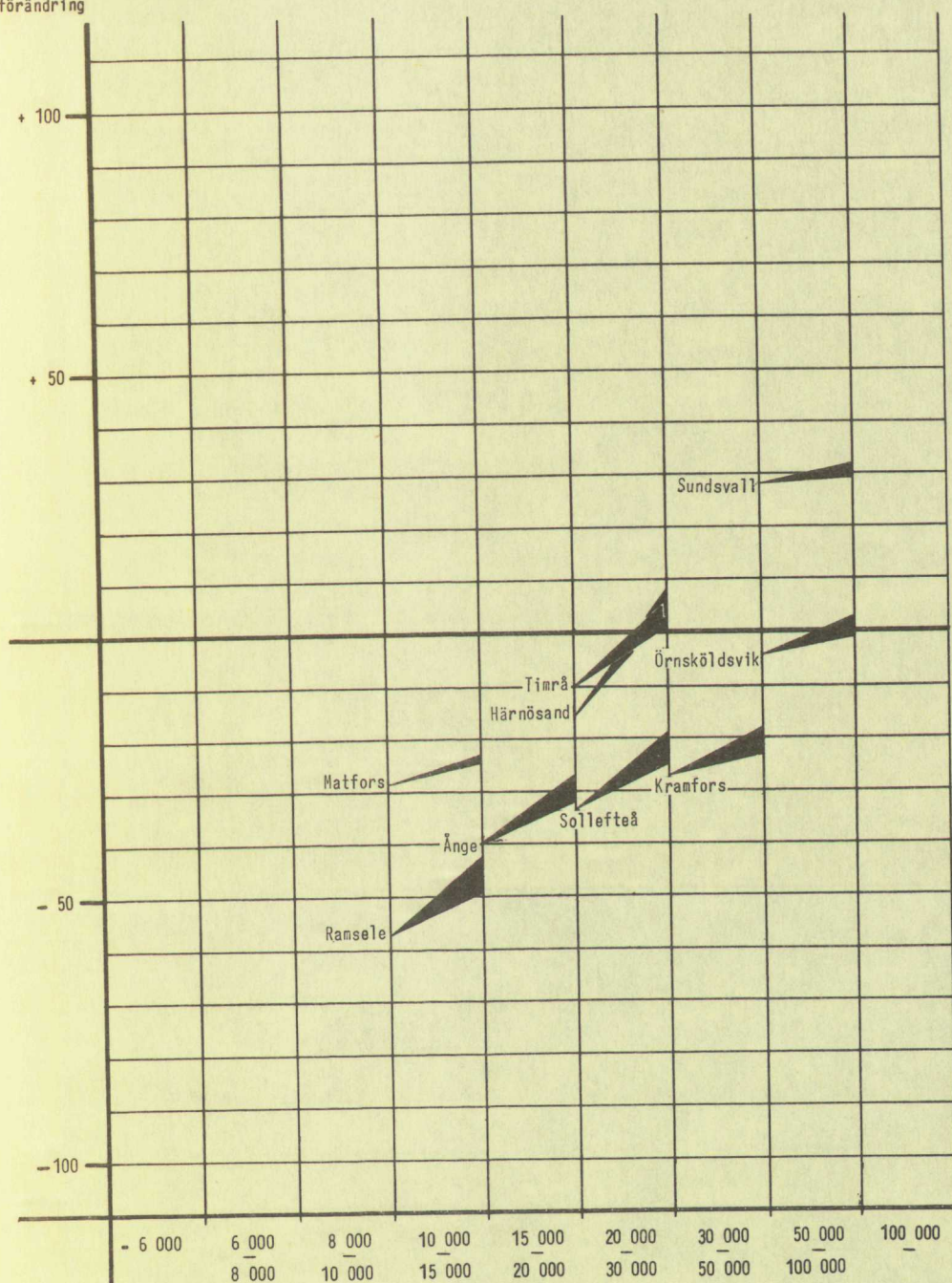

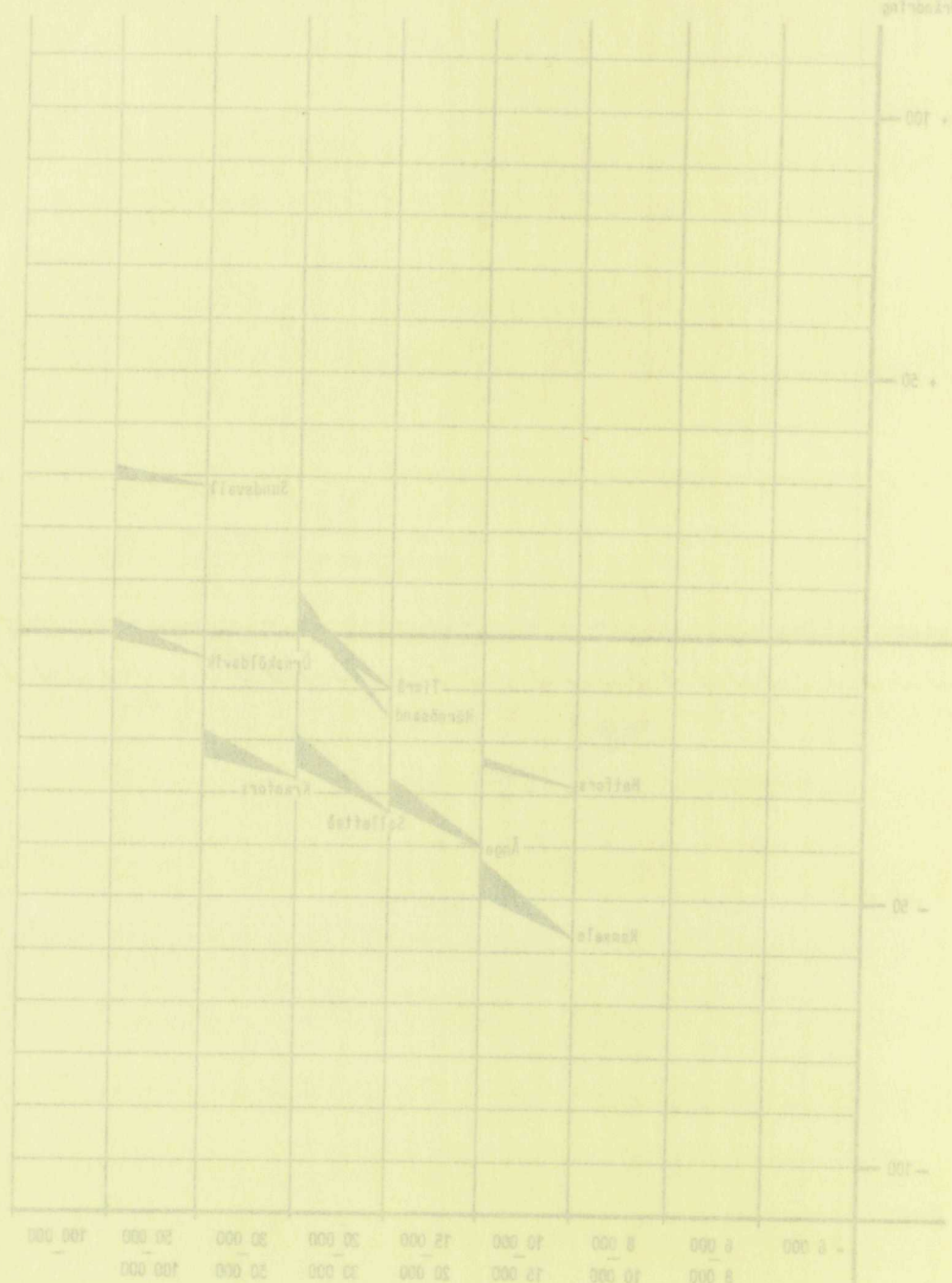
Kopfabbildung

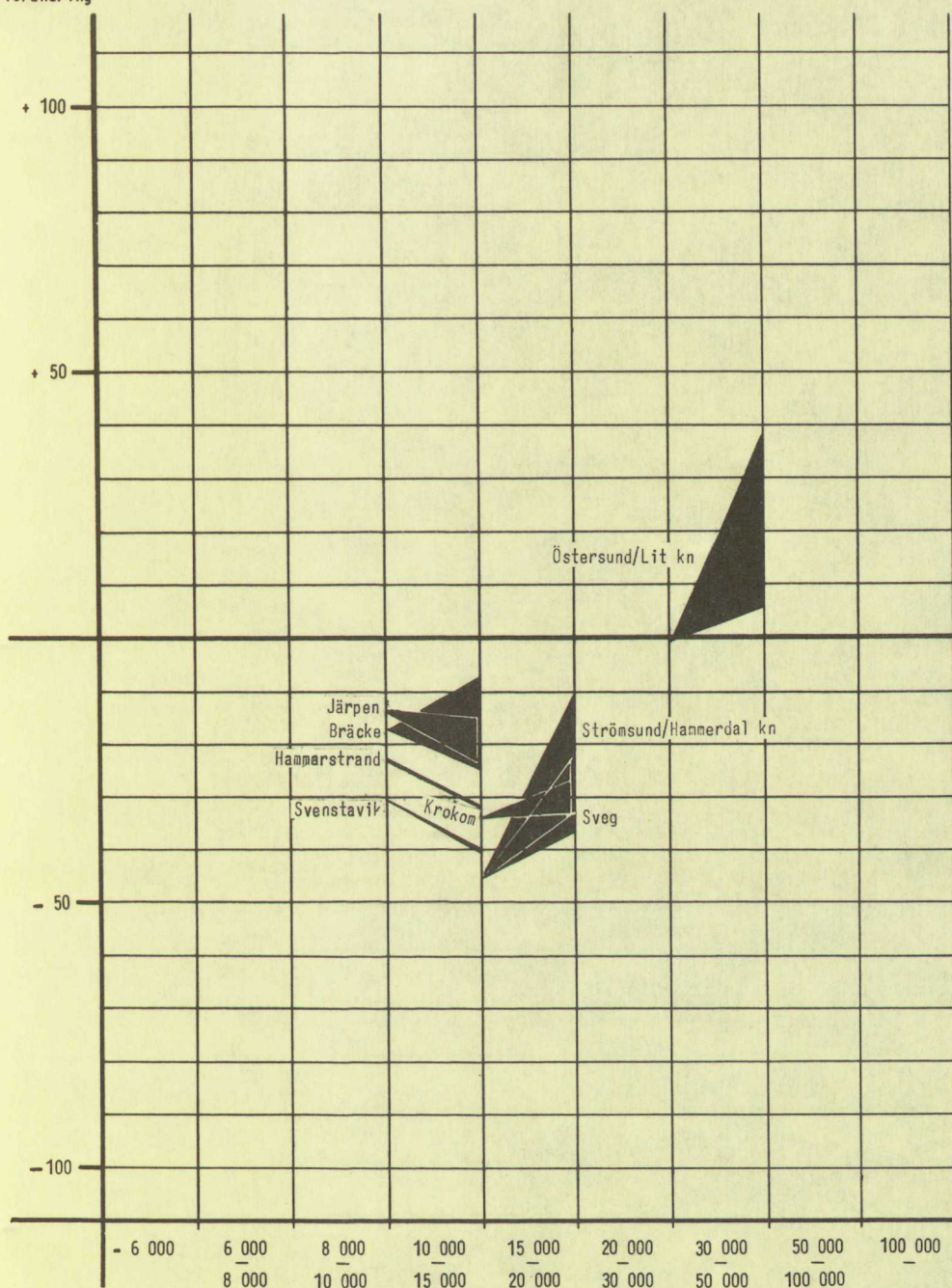

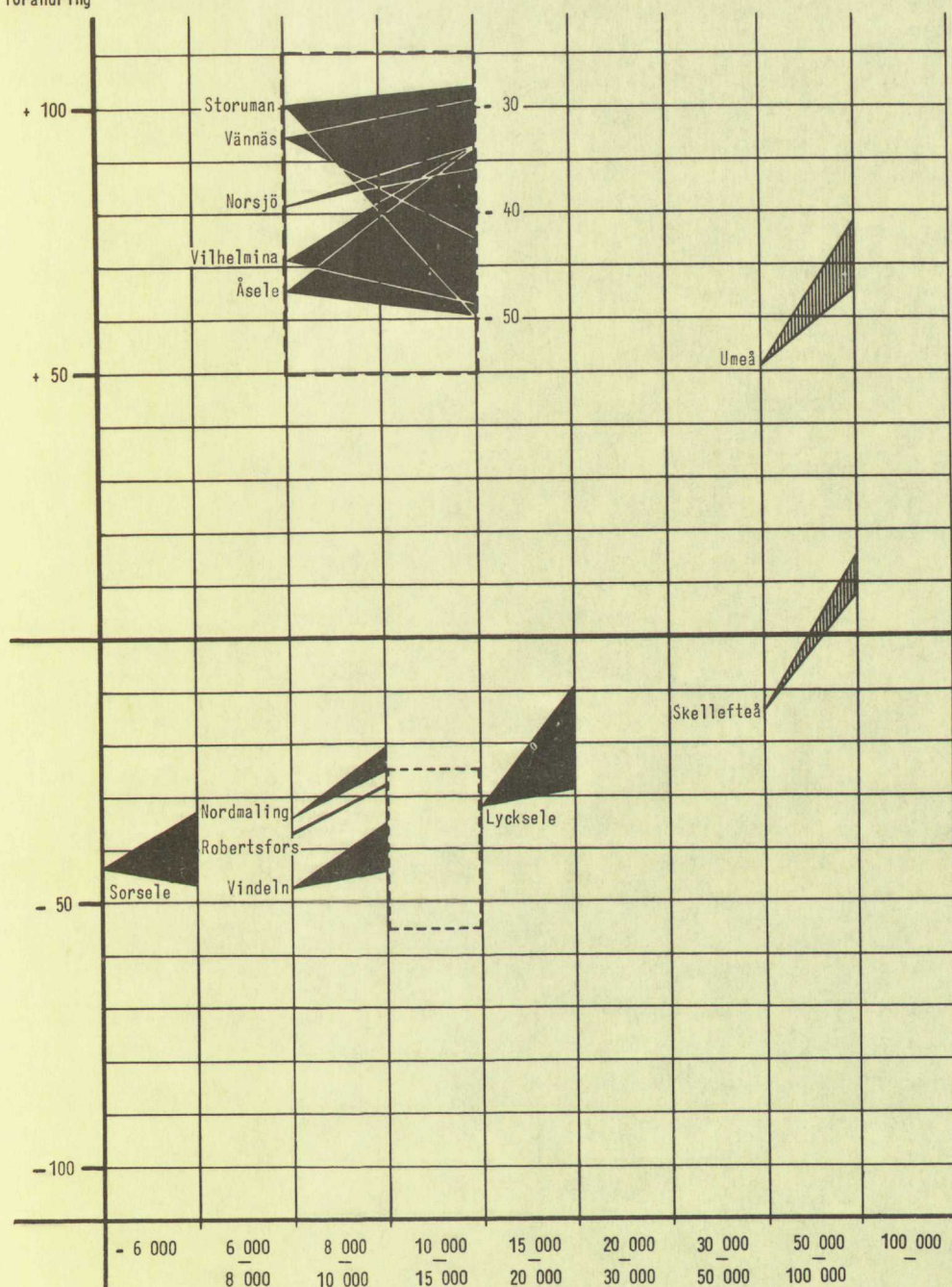
Procentuell
förändring

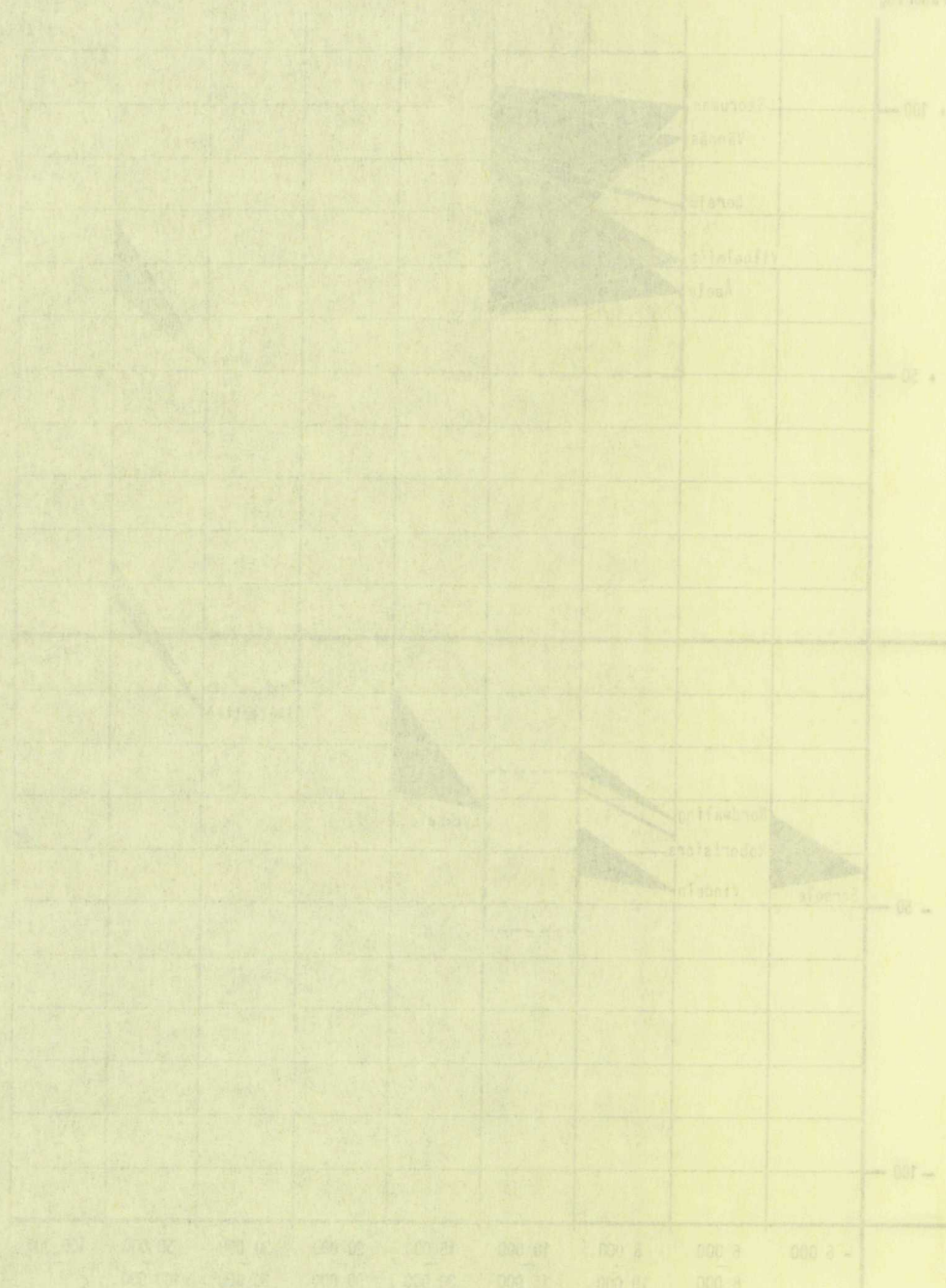
Procentuell
förändring

Procent
Förbrukning

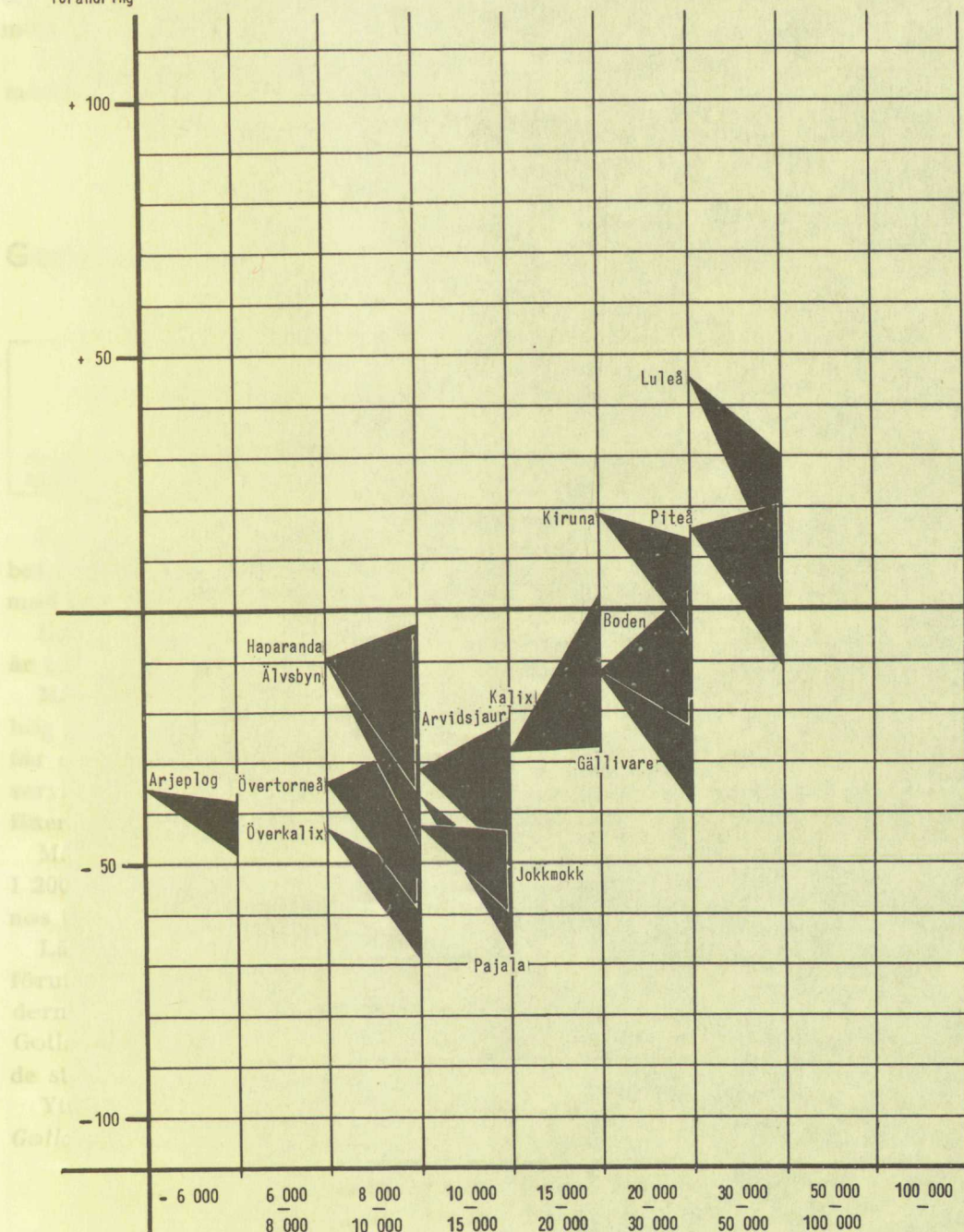
Procentuell
förändring

Procentuell
förändring

Frequency
Histogram

Procentuell
förändring

Percent
Rotating

100

50

0

-50

-100

Nonrotated

Rotated

Nonrotated

Rotated

Nonrotated

Rotated

Nonrotated

Rotated

Nonrotated

Rotated

10000 9000 8000 7000 6000 5000 4000 3000 2000 1000 0

resultat av den naturliga befolkningsökningen. Flera remissinstanser anser att en lokaliseringspolitisk satsning skall avse stöd till kommunblock med den svagaste utvecklingen.

Västerviksblocket anser att befolkningsramvärdet för dess del bort höjas med 3 500 invånare utöver det värde målsättningen anger.

Gotlands län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	53 999	50 700	56 000	47 000
Index.....	100,0	93,8	103,7	87,1

Prognoser. Länet hade år 1967 53 999 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 50 700 invånare, dvs. minska med ca 6 %.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till 47 000 invånare år 1980, vilket är ca 3 700 färre än enligt *prognos 2*.

Målsättning. Inom väsentliga verksamhetsområden måste Gotland ha en hög grad av självförsörjning, och denna ambitionsnivå förutsätter att länet får en gynnsam befolkningsutveckling, rikare differentierat näringsliv och serviceinstitutioner med tidsenlig utformning. Länsstyrelsen/planeringsrådet fixerar befolkningsramvärdet i målsättningen till 56 000 personer år 1980.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar skulle öka med 1 200 personer till år 1980 utöver *prognos 2* och 2 200 personer utöver *prognos 0*.

Länsstyrelsen/planeringsrådet anser att målsättningen är realistisk under förutsättning att förslaget om ekonomiskt stöd för att nedbringa kostnaderna för godsbefordran mellan Gotland och fastlandet genomförs och att Gotland i fråga om statligt lokaliseringsstöd behandlas som om det tillhörde stödområdet.

Yttranden. Landstingets förvaltningsutskott och samarbetsnämnden för Gotlands kommuner biträder den angivna målsättningen.

Blekinge län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	150 897	164 700	168 500	164 100
Index.....	100,0	109,2	111,6	108,8

Prognoser. Länet hade år 1967 150 897 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 164 700 invånare, dvs. öka med ca 9 %. Prognosen förutser folkmängdsökningar i samtliga kommunblock, dock framför allt i Olofströms- och Karlshamnsblocken.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 164 100 invånare år 1980. I förhållande till prognos 2 innebär prognos 0 en moderat omfördelning till förmån för Karlskronablocket på bekostnad av Olofströms och Sölvesborgs kommunblock.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådet har vid bedömningen av den framtida befolkningsutvecklingen antagit att länet får samma relativa förändring som övriga riket. Någon inbördes befolkningsförskjutning förutsättes inte komma att ske. Befolkningsramvärdet för år 1980 anges i målsättningen till 168 500 invånare.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 700 personer utöver prognos 2 och med 1 800 personer utöver prognos 0.

Yttranden. Landstingets förvaltningsutskott samt Karlskrona, Ronneby och Karlshamns kommunblock accepterar i huvudsak målsättningen. Sölvesborgs- och Olofströmsblocken förordar något högre befolkningstal för de egna blocken.

Kristianstads län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	261 247	279 100	281 300	275 500
Index.....	100,0	106,8	107,7	105,4

Prognoser. Länet hade år 1967 261 247 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 279 100 invånare, dvs. öka med ca 6,8 %. Prognosen förutser folkmängdsökningar främst i Perstorps, Bromölla, Åstorps, Broby och Klippans kommunblock. Folkminskningar väntas i Tomelilla, Simrishamns, Båstads, Örkelljunga och Osby kommunblock.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 275 500 invånare år 1980, vilket understiger prognos 2 med ca 3 600. Prognos 0 innebär en omfördelning av befolkningen i länet till förmån för Tomelilla, Bromölla, Broby och Kristianstads kommunblock på bekostnad av bl. a. Båstads-, Åstorps- och Ängelholmsblocken.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådets målsättning anger en befolkning på 281 300 invånare i hela länet år 1980, vilket är 2 200 fler än vad prognos 2 anger.

För de kommunblock i södra och nordvästra länsdelen (Simrishamn, Tomelilla, Örkelljunga, Osby och Båstad), som väntas få en fortsatt negativ befolkningsutveckling, har de prognoserade befolkningstalen höjts i målsättningen. I målsättningen för andra block (Broby, Perstorp, Klippan och Ängelholm) med positiv befolkningsutveckling, har länsstyrelsen/planeringsrådet sänkt befolkningstalen. Motivet är att prognosen bedömts ge orealistiskt höga värden.

Målsättningen innebär att sysselsättningen inom basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 500 personer utöver prognos 2 och 1 700 personer utöver prognos 0.

Yttranden. Den fastställda målsättningen accepteras av *landstingets förvaltningsutskott* och av *flertalet kommunblock*. Broby, Bromölla, Tomelilla, Åstorps och Ängelholms kommunblock anser en höjning av befolkningsramvärden för de egna blocken med sammanlagt 3 300 personer motiverad.

Malmöhus län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	692 404	867 300	867 300	848 600
Index.....	100,0	125,3	125,3	122,6

Prognoser. Länet hade år 1967 692 404 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 867 300 invånare, dvs. öka med ca 25 %. Prognosen anger folkmängdsökningar framför allt i Malmö-Lund-

området men även i Hälsingborgs, Trelleborgs, Landskrona, Eslövs, Höganäs och Bjuvs kommunblock. I flertalet övriga block väntas en tillbakagång i befolkningsutvecklingen.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 848 600 invånare år 1980. I förhållande till prognos 2 innebär prognos 0 en omfördelning av befolkningen till förmån för Malmö-Lund-området samt Trelleborgs- och Hälsingborgsblocken på bekostnad framför allt av Höganäs och Sjöbo kommunblock.

Målsättning. Befolkningsramvärdena i målsättningen överensstämmer med de värden som prognos 2 anger. Länet har från transportlägessynpunkt goda utvecklingsförutsättningar. Särskilt gynnsamma är dessa för företag som exporterar en relativt stor del av sin produktion. Transportläget är mest gynnsamt i länets västra delar, och dessa kommer vidare att gynnas av utvecklingen inom servicenäringarna. Malmö/Lund kommer att få sin ställning stärkt som ekonomiskt centrum för hela södra Sverige och bli lokaliseringsplats för service som behöver hela detta områdes folkmängd som befolkningsunderlag.

Enligt länsstyrelsens/planeringsrådets mening bör näringsliv och befolkning grupperas kring ett antal regioncentra med ett befolkningsunderlag av minst 60 000 invånare i regionen. För närvarande har endast Malmö, Lund, Hälsingborg och Ystad så stor folkmängd i sina regioner. Landskrona, Trelleborg och Eslöv torde dock inom överskådlig tid komma upp till detta underlag. Näringsliv och bosättning bör därför grupperas kring dessa sju centra.

Inom regionerna bör emellertid eftersträvas även en gruppering av bebyggelsen kring mindre orter. Länsstyrelsen/planeringsrådet har valt 10 000 invånare i orten och dess omland som riktpunkt vid valet av de orter som näst efter regioncentra bör bli de viktigaste servicecentra. Samtliga kommunblockscentra anses vara lämpliga härför.

Förekomsten av en storstad är en viktig faktor för en gynnsam utveckling i hela länet. Målsättningen bygger därför på att Malmö/Lund skall fungera som kommersiellt och kulturellt centrum för länet såväl som för övriga Sydsverige. Man måste emellertid beakta risken för att en alltför kompakt stadsbebyggelse med otillfredsställande samhällsmiljö kan uppkomma efter år 1980. Genom en koncentration inom ramen för en öppen regional struktur anser länsstyrelsen/planeringsrådet det möjligt att behålla befolkningskoncentrationens fördelar men undgå några av den kompakta storstadens nackdelar.

Beträffande blocken i sydöstra Skåne framhålls att prognosen för dem förutsätter att näringslivet i regionen byggs ut. Länsstyrelsen/planeringsrådet anser läget i sydöstra Skåne vara så allvarligt att statligt lokaliseringsstöd bör utgå till industriföretag som etablerar sig eller bygger ut i området.

Yttranden. *Landstingets förvaltningsutskott* samt *Nordvästra Skånes kommunalförbund* ifrågasätter om inte länsprognosen är för optimistisk. *Hälsingborgs* och *Landskrona kommunblock* anser att folkökningen kommer att bli större än vad prognosen visar. I övrigt har inga erinringar framförts mot prognosresultatet.

Förslaget om sju regioncentra har accepterats eller lämnats utan erinran av remissinstanserna med undantag av de *kommunala organen i sydvästra Skåne*.

Landstingets förvaltningsutskott varnar för att ställa upp bestämda krav på befolkningsunderlag för service och regioncentra. *Sydvästra Skånes kommunalförbund*, *Malmö* och *Kävlinge kommunblock* framhåller att något behov att avlasta tillväxten i sydvästra Skåne inte har påvisats och att några olägenheter hittills inte förmärkts. Några remissinstanser, bl. a. *Svenska kommunförbundets länsavdelning* och *överlantmätaren* instämmer i länsstyrelsens/planeringsrådets uppfattning om önskvärdheten av öppna områden mellan tätorterna och menar att förutsättningen härför i sydvästra Skåne är att expansionen i området dämpas. *Nordvästra Skånes kommunalförbund* noterar med tillfredsställelse länsplanens uttalande att övriga delar av länet och landskapet åtminstone på sikt får större del av expansionen.

Hallands län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal	178 176	216 200	221 400	211 000
Index	100,0	121,3	124,3	118,4

Prognoser. Länet hade år 1967 178 176 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 216 200 invånare, dvs. öka med ca 21 %. Prognosen anger folkmängdsökningar främst i Kungsbacka, Halmstads och Varbergs kommunblock. Laholmsblocket väntas få en nästan oförändrad befolkning.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden uppgå till ca 211 000 invånare år 1980, vilket är ca 5 200 färre än enligt *prognos 2*. Jämfört med *prognos 2* innebär *prognos 0* en minskning av befolkningen i Varbergs och i Kungsbacka kommunblock och en ökning i Falkenbergsblocket.

Målsättning. Hallands län har ett gynnsamt läge mellan de expanderande

Göteborgs- och Öresundsområdena och länets tätorter bör kunna expandera till följd av näringslivets förskjutning mot västkusten.

I målsättningen anges ett befolkningsramvärde för år 1980 till 221 400 i kommunblockslänet eller 5 200 flera än i prognosen. Huvudparten av ökningen eller 3 900 faller på Halmstadsblocket.

Halmstads-, Falkenbergs- och Varbergsblocken anses kunna bilda en flerkärnig region med stor samlad attraktionskraft som gör regionen till ett alternativ till storstadsregionerna vid företagslokaliseringar. Højningen av befolkningsramvärdet för Halmstadsblocket motiveras bl. a. med att prognosen anses innebära en underskattning av servicesektorns utveckling.

Målsättningen för Varbergsblocket beaktar planerad utbyggnad i Värö. Länsstyrelsen/planeringsrådet har emellertid inte kunnat överblicka och räkna in eventuell ytterligare lokalisering som kan bli följden av den industriella utbyggnaden, varför den prognos för blocket som också utgör målsättningen måste betraktas som en minimiprognos.

För Falkenbergsblocket har det prognoserade befolkningsramvärdet höjts med 1 000 invånare bl. a. med hänvisning till blockets goda förutsättningar att dra till sig nya industriföretag samt till underskattningen av servicesektorns utveckling.

När det gäller Kungsbackablocket fastställs prognos 2 som målsättning. En snabbare folkökning skulle försvåra den planering som behövs för att nå en mera balanserad utveckling i fråga om arbetsmöjligheter, bostadsförsörjning och servicetillgång.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 600 personer utöver prognos 2 och 2 700 personer utöver prognos 0.

Yttranden. *Landstingets förvaltningsutskott* anser planeringen bygga på väl grundade antaganden. *Varbergsblocket* anser att befolkningsramvärdet för det egna blocket bör höjas med 4 800 utöver det värde målsättningen anger.

Göteborgs och Bohus län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	689 250	823 800	824 100	809 600
Index.....	100,0	119,5	119,6	117,5

Prognoser. Länet hade år 1967 689 250 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till 823 800 invånare dvs. öka med ca 20 %. Prognosen förutser en positiv befolkningsutveckling endast för Stor-Göteborg och Uddevalla kommunblock. Lysekils kommunblock väntas få oförändrad befolkning, medan övriga block förutses få en negativ befolkningsutveckling.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 809 600 invånare år 1980, vilket är ca 14 000 färre än enligt *prognos 2*. Minskningen faller nästan helt på Stor-Göteborg. För övriga block innebär *prognos 0* en viss omfördelning till förmån för Uddevalla- och Strömstadsblocken.

Målsättning. Göteborg är överordnat centrum för Västsverige. Det är därför angeläget att resurser (kommunikationer, bostäder) tilldelas regionen i tillräcklig omfattning.

Inom länet utanför Göteborgsregionen kännetecknas utvecklingen av stagnation eller tillbakagång. För att denna utveckling skall kunna vändas till det bättre krävs en ökad satsning från samhällets sida. Den behövliga utökningen av den lokaliseringspolitiska aktiviteten bör i första hand koncentreras till Uddevalla så att en centralort av hög dignitet kan behållas och utvecklas i denna del av länet. För att bättre samordna resursfördelningen i detta område bör enligt länsstyrelsen/planeringsrådet ett regionplaneförbund bildas av trestadsområdet (Uddevalla, Trollhättan och Vänersborg) samt Munkedals- och Lysekilsblocken. För att norra delen av länet inte skall lämnas utan en större centralort krävs satsning även på detta områdes naturliga centralort, Strömstad.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för år 1980 av 824 100 invånare. Ökningen med 300 personer, jämfört med *prognos 2*, avser Strömstadsblocket.

Yttranden. *Prognos 2* accepteras i stort sett av *Stor-Göteborgs samarbetskommitté* och *Uddevallablocket* medan *Lysekils, Gravarne, Orusts, Munkedals, Tanumshede* och *Strömstads kommunblock* finner prognosen alltför ogynnsam.

Älvsborgs län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	385 040	427 800	438 600	424 800
Index.....	100,0	111,1	113,9	110,3

Prognoser. Länet hade år 1967 385 040 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 427 800 invånare dvs. öka med ca 11 %. Prognosen anger folkmängdsökningar i förortsblocken till Göteborg (Lerum och Surte) samt i Alingsås och Trollhättans kommunblock medan Dalslandsblocken jämte Svenljungablocket förutses få en vikande befolkningsutveckling.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till 424 800 invånare år 1980 vilket är något färre än enligt *prognos 2*. I förhållande till *prognos 2* innebär *prognos 0* en höjning av befolkningstalet bl. a. i Borås-, Vänersborgs-, Melleruds- och Åmålsblocken, på bekostnad av bl. a. Kinna, Ulricehamns, Alingsås, Tranemo och Lilla Edets kommunblock.

Målsättning. Inom Dalsland bör fortsatta lokaliseringsspolitiska insatser i första hand inriktas på en utbyggnad av industrin och viss offentlig service inom Åmål stad, som är den största tätorten inom denna del av länet. Även i övrigt torde fortsatt lokaliseringsstöd vara nödvändigt för att stabilisera sysselsättnings- och befolkningsutvecklingen i Dalsland. Med hänsyn till det fortfarande relativt stora antalet sysselsatta inom jord- och skogsbruket i Bengtsfors, Melleruds och Färgelanda kommunblock torde det dock vara svårt att undvika en viss nedgång i befolkningstalen.

Textil- och konfektionsindustrins dominans inom den södra länsdelen innebär speciella svårigheter vid framtidsbedömningar av den totala industrisysselsättningen inom denna del av länet. På sikt framstår en mera mångsidig branschsammanställning som nödvändig. För att åstadkomma detta måste man sannolikt räkna med statliga stödåtgärder för att underlätta nyetablering av företag inom mera expansiva branscher. Under överskådlig tid kommer dock utvecklingen inom textil- och konfektionsindustrin att ha stort inflytande på den totala industrisysselsättningen.

Statligt lokaliseringsstöd kan även i fortsättningen bli aktuellt i samband med större företagsnedläggningar eller andra krisartade förhållanden för att orter med en redan utbyggd samhällsservice skall kunna bestå.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för länet i dess helhet på 438 600 invånare. I förhållande till *prognos 2* innebär målsättningen ökningsför Surte, Lerums, Svenljunga och Trollhättans kommunblock samt Dalslandsblocken och en minskning för Alingsås, Vårgårda, Lilla Edets och Kinna kommunblock.

Målsättningen innebär att antalet arbetstillfällen inom basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 3 900 utöver *prognos 2* och 4 800 utöver *prognos 0*.

Yttranden. Målsättningen accepteras i stort sett av *landstingets förvaltningsutskott* samt Åmål, Lilla Edet, Herrljunga, Ulricehamn, Tranemo och Borås kommunblock. De övriga blocken önskar uppjusteringar. I några block däribland Surte och Lerum motiveras de högre befolkningsramvärdena av närheten till Göteborgsregionen. Bengtsfors kommunblock accepterar ej den ensidiga satsningen på Åmål som målsättningen är ett uttryck för utan vill via länsstyrelsen initiera ett samarbete med Åmålsblocket.

Skaraborgs län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	258 565	275 600	275 600	277 700
Index.....	100,0	106,6	106,6	107,4

Prognoser. Länet hade år 1967 258 565 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 275 600 invånare dvs. öka med ca 7 %. Prognosen antyder den kraftigaste befolkningstillväx i Skövde, Lidköpings, Falköpings och Skara kommunblock. Grästorps, Nossebro, Karlsborgs och Vara kommunblock förutses få en fortsatt klart ogynnsam utveckling medan övriga block väntas behålla nuvarande befolkningsstorlek.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 277 700 invånare år 1980 vilket är något fler än enligt prognos 2. I förhållande till prognos 2 innebär prognos 0 en höjning av befolkningstalen för Falköpings, Mariestads och Habo kommunblock, medan framför allt Skövde, Nossebro och Töreboda kommunblock skulle få en mindre gynnsam befolkningsutveckling.

Målsättning. Befolkningsramvärdena i målsättningen överensstämmer med motsvarande värden i prognos 2. Länsstyrelsen/planeringsrådet hänvisar bl. a. till den goda tillgången på arbetskraft för industri, länets strategiska läge mellan stora avsättningsområden, jordbrukets bestående betydelse som faktor i länets näringsliv, tillgången till sötvatten för industrin samt den gynnsamma utvecklingen inom industrin.

Länsstyrelsen/planeringsrådet anför bl. a. att länets resurser bör underkastas en samordnad ekonomisk-fysisk planering, varvid bl. a. bör utredas frågan om en central stadsregion vari Skövde ingår.

Yttranden. Målsättningen för totalbefolkningen accepteras inte av *Lidköpingsblocket*, som anser att länet bör behålla andelen av rikets totalbefolkning, vilket för år 1980 skulle innebära en befolkning i länet om 290 000 invånare. *Landstingets förvaltningsutskott* betonar vikten av att den nuvarande länsindelningen behålles samt att inom länet skapas »ett eller flera utvecklingskraftiga centra».

Uppbyggnaden av en central attraktiv stadsregion har föranlett erinringar och synpunkter av flertalet remissinstanser.

Värmlands län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	286 665	285 700	292 200	279 600
Index.....	100,0	99,7	101,9	97,5

Prognoser. Länet hade år 1967 286 665 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 285 700 invånare. Prognosen anger en tillväxt av befolkningen i Karlstads- och Skoghallsblocken, medan invånarantalet i Kils-, Grums-, Säffle- och Kristinehamnsblocken skulle bli i stort sett oförändrat.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet komma att uppgå till 279 600 invånare år 1980 vilket är ungefär 6 100 färre än enligt *prognos 2*. I förhållande till *prognos 2* innebär *prognos 0* en höjning av invånarantalet i Kristinehamns- och Arvikablocken samt i någon mån i Filipstads kommunblock. För Karlstad/Skoghall förutser *prognos 0* färre invånare än *prognos 2*.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådet delar in kommunblocken i tre grupper: (1) block där befolkningsminskningen går så hastigt att den inte kan accepteras från välfärdssynpunkt, (2) block som är naturliga växtcentra och slutligen (3) bruksorterna. När det gäller den första gruppen av kommunblock, till vilken hänföres Årjängs, Åmotfors, Sunne, Torsby, Syslebäcks och Kyrkhedens kommunblock, konstateras att en stor del av den utflyttning som måste ske för att balans skall åstadkommas på arbetsmarknaden kommer att drabba generationer som normalt sett har liten flyttningsbenägenhet. För dessa block har man därför eftersträvat en sådan sysselsättningsutveckling att ingen skall behöva flytta efter 40 års ålder. Uppjusteringen i förhållande till *prognos 2* uppgår totalt för dessa block till ca 4 000 personer. Av dessa block har Torsby en bättre utvecklad samhällelig service än de andra blocken.

Till växtcentra räknas Arvika, Säffle, Filipstads, Karlstads och Kristinehamns kommunblock. Målsättningen anger inom denna grupp högre befolkningstal än *prognos 2* för Filipstads, Säffle och Arvika kommunblock.

Till bruksorterna hänförs Storfors, Hagfors, Munkfors, Forshaga och Grums kommunblock. Samtliga orter domineras av ett enda företag men för Forshaga och Grums påverkas situationen betydligt av angränsande större orters arbetsmarknad. Problemet för de isolerade bruksorterna är framför allt frågan hur man skall kunna öka den kvinnliga sysselsättningen. Om en sådan ökning inte kan uppnås finns det enligt länsstyrelsen/planeringsrådet berättigad anledning betvivla att varaktig balans kan åstadkommas på arbetsmarknaden i dessa orter.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för år 1980 på 292 200 invånare.

Målsättningen innebär att antalet sysselsatta inom basnäringar fram till år 1980 skulle öka med ca 1 650 personer utöver prognos 2 och med 2 800 personer utöver prognos 0.

Yttranden. *Säffle, Ärjängs, Ämotfors, Arvika, Sunne, Torsby, Sysselebacks och Kyrkhedens kommunblock* har enats om en gemensam granskning av prognos 2. Granskningen, som genomförts i samarbete med Svenska kommunförbundet, lämnar alternativa prognoser för såväl sysselsättning som totalbefolkning. Resultaten ligger i allmänhet på en högre nivå än prognos 2. Flera samarbetsnämnder anser att prognos 2 inte präglas av godtagbar objektivitet och neutralitet.

Målsättningen accepteras av *Filipstads-, Karlstads/Skoghalls-, Kils-, Grums-, Arvika-, Hagfors- och Munkforsblocken*. *Övriga block* föreslår en uppjustering av målsättningen med sammanlagt ca 17 000 invånare, varav en dryg tredjedel faller på Kristinehamnsblocket.

Örebro län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	271 334	299 600	303 500	300 600
Index.....	100,0	110,4	111,8	110,8

Prognoser. Länet hade år 1967 271 334 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 299 600 invånare dvs. öka med ca 10 %. Prognosen anger en klart gynnsam befolkningsutveckling i Örebro, Karlskoga, Laxå, Hallsbergs och Kumla kommunblock. I övriga block antas befolkningsutvecklingen gå tillbaka eller stagnera.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 300 600 invånare år 1980 vilket är ca 1 000 fler än enligt prognos 2. I förhållande till prognos 2 innebär prognos 0 en kraftig ökning av befolkningstalet framför allt i Karlskoga, Lindesberg och Kumla kommunblock samt i någon mån i Hallsbergs- och Pålshodablocken, medan särskilt Örebroblocket men även Hällefors och Degerfors kommunblock skulle få en minskning.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådet önskar med statsmakternas stöd vidareutveckla Örebro som landsdelscentrum. Lokaliseringen av lämpliga servicefunktioner till regioncentra såsom Hallsbergs, Karlskoga och

Lindesbergs kommunblock bör också fortsätta. Att stärka Lindesbergsblocket anses särskilt angeläget. Den starka befolkningsminskningen i block med väl utrustade servicecentra är inte acceptabel. Till sådana block eftersträvas en lokalisering av primär näringsverksamhet, framför allt industri.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för hela länet på 303 500 invånare. Målsättningen innebär höjningar av befolkningstalen enligt prognos 2 i Lindesbergs, Askersunds, Hällefors, Hallsbergs och Kopparbergs kommunblock.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 1 100 personer utöver prognos 2.

Yttranden. *Landslingets förvaltningsutskott* samt Örebro, Kumla, Askersunds, Nora, Lindesbergs och Kopparbergs kommunblock accepterar i huvudsak länsstyrelsens/planeringsrådets målsättning. Övriga *kommunklock* anser att planeringen bör inriktas på en större folkmängd än som redovisas i länsstyrelsens prognos och målsättning.

Västmanlands län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	253 159	298 800	301 200	285 200
Index.....	100,0	118,0	119,0	112,7

Prognoser. Länet hade år 1967 253 159 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 298 800 invånare dvs. öka med ca 18 %. Prognosen anger befolkningsökningar för flertalet kommunblock särskilt Västerås, Hallstahammar och Köping. Minskning förutses i Skinnkattebergs-, Norbergs-, Sala- och Hebyblocken.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 285 200 invånare år 1980 vilket är 13 600 färre än enligt prognos 2. Minskningen faller främst på Västerås-, Sala-, Heby- och Köpingsblocken medan framför allt Hallstahammars men även Surahammars kommunblock skulle få vissa öknings jämfört med prognos 2.

Målsättning. Länet kan uppdelas i två relativt homogena delar av vilka den ena karaktäriseras av hög andel och snabb tillväxt av industri- och serviceverksamheten och den andra — länets nordöstra del — i hög grad präglas av tillbakagående jord- och skogsbruk. Viss regional omfördelning av befolkningen följer av dynamiken i näringslivet. Det finns emellertid anledning

att ingripa när takten i folkminskningen medför alltför snabb avskrivning av samhällskapital eller hotar att undergräva basen för samhällsservice. Länsstyrelsen/planeringsrådet betonar vikten av att ett differentierat och stabiliserat näringsliv skapas i Fagerstaregionen samt att särskilda ansträngningar ägnas utvecklingen i Salaregionen.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för år 1980 på 301 200 invånare. Målsättningen innebär en höjning för Norbergs kommunblock och Salaregionen. Vid en jämförelse mellan dessa bedöms förutsättningarna som gynnsammare för Norbergsblocket. Motivet för höjningen är att mildra effekterna av den snabba rationaliseringen inom gruvindustrin respektive minskningen inom jord- och skogsbrukssysselsättningen.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 1 150 personer utöver prognos 2 och 4 200 personer utöver prognos 0.

Yttranden. Enligt *Västerås stad* överensstämmer prognos 2 väl med stadens egen prognos. Flera samarbetsnämnder bl. a. i *Köpings-*, *Arboga-* och *Hebyblocken* hävdar att prognos 2 anger en alltför hög minskningstakt inom jord- och skogsbruk.

Fagerstablocket ifrågasätter om inte ansträngningarna att förbättra utvecklingen i regionen skulle få ett bättre resultat om stöd för näringslivet kunde utgå även till andra kommunblock än Norberg. *Norbergs-* och *Sala-blocken* anser att folkmängden bör ligga på en högre nivå år 1980 än vad målsättningen anger. *Flera kommunblock* framhåller att en utveckling enligt målsättningen förutsätter bättre vägförbindelser med Stockholm samt en fördjupad mälardal.

Kopparbergs län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal	281 100	268 900	286 000	263 700
Index	100,0	95,6	101,7	93,8

Prognoser. Länet hade år 1967 281 100 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 268 900 invånare dvs. minska med ca 4 %. Prognosen förutser folkökning endast i Falu- och Borlängeblocken. För Mora och Avesta kommunblock väntas befolkningsutvecklingen stag-

nera medan minskande befolkning förutses i övriga block. Särskilt stark minskningstakt väntas i de nordliga delarna av länet.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 263 700 invånare år 1980 vilket är ungefär 5 200 färre än enligt *prognos 2*. I förhållande till *prognos 2* innebär *prognos 0* en gynnsammare befolkningsutveckling i framför allt Falu-, Hedemora- och Ludvikablocken men en mindre gynnsam utveckling i Borlänge och Rättviks kommunblock samt de fyra nordligaste blocken.

Målsättning. Utvecklingen präglas av konkurrens inte mellan tätorter och glesbygd utan mellan olika tätorter och tätortsregioner. I denna konkurrens förefaller det som om ökad agglomerationsgrad ger stora fördelar, ett förhållande som måste beaktas vid fördelning av samhällets investeringar och vid inriktningen av den lokaliseringspolitiska stimulansen i länet. Det innebär stor risk för produktionsutvecklingen och levnadsstandarden att slå vakt om ett alltför stort antal små tätorter. Det är emellertid inte styrkt att en spridning av expansionen i riket till ett antal tätortsregioner med t. ex. 100 000 invånare inte skulle vara ekonomiskt gynnsammare än t. ex. Stor-Stockholms expansion. Det är därför rimligt att tillvarata de möjligheter till vidareutveckling som finns i Falu—Borlångeregionen.

I block med vikande näringsliv bör det vara en allmän målsättning att begränsa eller i bästa fall avhjälpa konsekvenserna av näringslivsutvecklingen.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde på 286 000 invånare eller 17 100 fler än enligt *prognos 2*. Av höjningen faller ca 7 000 på Falun—Borlänge, resten är tämligen jämnt fördelad på övriga block.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 4 020 personer utöver *prognos 2* och 6 000 personer utöver *prognos 0*. En ungefärlig uppskattning av de investeringar som målsättningen innefattar anger en kostnad på inemot 1 miljard kr. En betydande del av dessa investeringar måste enligt länsstyrelsen/planeringsrådet komma till stånd under statlig medverkan.

Yttranden. Ett stort antal remissinstanser finner prognoserna pessimistiska i synnerhet beträffande jord- och skogsbruk. Några kommunblock jämte länsavdelningen av Svenska kommunförbundet ifrågasätter om *prognos 2* är neutral och objektiv och framhåller att den gynnar vissa av de större blocken på bekostnad av vissa av de mindre.

Gävleborgs län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	294 977	309 800	313 900	296 000
Index.....	100,0	105,0	106,4	100,3

Prognoser. Länet hade år 1967 294 977 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 309 800 invånare dvs. öka med ca 5 %. Prognosen tyder på en positiv befolkningsutveckling i Gävle, Sandvikens och Hudiksvalls kommunblock. Hofors-, Söderhamns- och Bollnäsblocken väntas få en i det närmaste oförändrad befolkning medan övriga block i länet förutses få en negativ utveckling.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden uppgå till ca 296 000 invånare år 1980 vilket är ungefär 14 000 färre än enligt *prognos 2*. I förhållande till *prognos 2* innebär *prognos 0* en omfördelning av befolkningen till förmån för Sandvikens och Hofors kommunblock och på bekostnad av framför allt Gävle- och Bollnäsblocken.

Målsättning. Omflyttningar inom länet kan inte undvikas. I detta sammanhang bör ansträngningarna inriktas på att främja en gynnsam utveckling av länets A-regioner och i synnerhet centralorterna i dessa. I block med ogynnsam befolkningsutveckling är det emellertid angeläget att bevara underlaget för tillfredsställande service.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för år 1980 på 313 900 invånare. Höjningar jämfört med *prognos 2* har genomförts för fyra block, nämligen Bollnäs, Edsbyn, Ljusdal och Bergsjö. Motivet är att tillförsäkra dessa block underlag för tillfredsställande eller redan befintlig service, bl. a. på skolväsendets område. Ljusdalblockets strategiskt viktiga roll i nordvästra länsdelen gör att blockets folkmängd på sikt inte bör få understiga 25 000 invånare. För att uppfylla detta krav torde statliga stödåtgärder bli nödvändiga. Redan en utveckling enligt *prognos 2* förutsätter sådana åtgärder.

Gävle kommunblock utgör ett viktigt ekonomiskt och kulturellt centrum för länet och angränsande områden. Länsstyrelsen/planeringsrådet är berett att stödja den spontana tillväxt som *prognos 2* anger.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 900 personer utöver *prognos 2* och 3 300 personer utöver *prognos 0*.

Yttranden. Gävle- och Hudiksvallsblocken accepterar de uppställda befolkningsramvärdena för år 1980 medan övriga kommunblock önskar uppjusteringar. Kommunblocken i Hälsingland framhåller i ett gemensamt yttrande att folkmängden år 1980 inte bör tillåtas understiga 150 000 personer samt att målsättningen för de olika blocken bör överensstämja med den kommunala uppfattningen.

Västernorrlands län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	277 583	274 700	286 000	256 500
Index.....	100,0	99,0	103,0	92,4

Prognoser. Länet hade år 1967 277 583 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 274 700 invånare dvs. minska med ca 1 %. Prognosen anger en kraftig expansion i Sundsvallsblocket, medan Örnsköldsviks, Timrå och Härnösands kommunblock förutses få oförändrad befolkningsstorlek. I övriga block, särskilt Ramsele- och Ångeblocken, väntas en rätt ogynnsam befolkningsutveckling.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden uppgå till ca 256 500 invånare år 1980 vilket är ca 18 000 färre än enligt prognos 2. I förhållande till prognos 2 innebär prognos 0 en ökning av befolkningsramvärdet för Kramforsblocket och en minskning för övriga block, särskilt Sundsvall, Timrå, Örnsköldsvik, Ramsele och Sollefteå.

Målsättning. Länsstyrelsen/planeringsrådet vill i första hand möjliggöra fortsatt expansion i Sundsvalls och Örnsköldsviks kommunblock samt ge Härnösand-Kramforsregionen en bas för framtida expansion och i andra hand motverka folkminskningen i nordvästra Ångermanland och västra Medelpad.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för år 1980 på 286 000 invånare eller 11 300 fler än enligt prognos 2. Højningen av befolknings-talen är relativt sett störst i de mest tillbakagående blocken Kramfors, Sollefteå, Ånge och Ramsele.

Højningarna för Ånge- och Ramseleblocken motiveras med att central-orterna bör kunna tjäna som bostadsorter och servicecentra för sysselsatta inom skogsbruket, samt att tillräckligt underlag måste skapas för gymnasiala skolor resp. grundskolans högstadium. Målsättningen för Sundsvallsområdet (inkl. Timrå- och Matforsblocken) är att området skall kunna utvecklas till ett storcentrum inte bara för mellersta Norrland utan i viss mån även för hela Norrland. Med målsättningen för Härnösand vill länsstyrelsen/planeringsrådet mildra effekten av den ogynnsamma befolkningsutvecklingen i Ådalen och samtidigt skapa underlag för kvalificerad service i fråga om sjukvård m. m. I Kramforsblocket kvarstår ett behov av nya arbetstillfällen inom verkstadsindustrin. För att behövligt underlag för samhällsservice skall finnas bör folkmängden i blocket år 1980 uppgå till ca 30 000 invånare. När det gäller Sollefteåblocket motiveras højningen av blockets betydelse för den framtida skogsindustrin i nordvästra Ångerman-

land och av önskemålet att bevara underlaget för nu befintlig service. I fråga om Örnsköldsviksblocket har målsättningen förestavats av önskan att bevara underlaget för gymnasium och lasarett.

Länsstyrelsen/planeringsrådet anför slutligen att målsättningen för svaga block inte har högre angelägenhetsgrad än målsättningen för de starka blocken. Bidragsprocenten i samband med statligt lokaliseringsstöd bör dock differentieras till förmån för svagare kommunblock.

Målsättningen innebär att antalet sysselsatta i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 2 700 personer utöver prognos 2 och 7 100 personer utöver prognos 0.

Yttranden. *Sundsvallsblocket* framhåller vikten av att målet för länet som helhet kan uppnås. Om målsättningen inte kan uppfyllas i något block är det angeläget att de mera expansiva blocken bereds tillfälle att öka ytterligare för att den totala målsättningen skall kunna uppnås.

Kramfors kommunblock förordar en målsättning som ligger ca 4 000 invånare högre än vad planeringsrådet förordat för år 1980 medan *Sollefteåblocket* vill justera upp målsättningen så att nuvarande folkmängd kan behållas.

Ett stort antal *samarbetsnämnder* bl. a. i *Ånge*, *Kramfors*, *Sollefteå*, *Ramsele* och *Timrå kommunblock* anser av olika skäl att prognoserna är alltför pessimistiska.

Jämtlands län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	129 275	112 450	139 000	95 300
Index.....	100,0	87,0	107,5	73,7

Prognoser. Länet hade år 1967 129 275 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 112 450 invånare dvs. minska med 13 %. Prognosen förutser ökning av folkmängden i Östersundsblocket (inkl. Lits kommun). Övriga block i länet antas emellertid få en kraftig folkminskning, 20 % eller mer. Särskilt ogynnsam utveckling förutses i Svenstaviks-, Järpen- och Svegblocken.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden uppgå till ca 95 300 invånare år 1980 vilket är ungefär 17 100 färre än enligt prognos 2.

Målsättning. Utgångspunkter i länsstyrelsens/planeringsrådets målformulering har varit att

- 1) näringslivet i länet bör göras mer differentierat,
- 2) avfolkningstakten inte får bli så hög att omställningssvårigheter uppstår,
- 3) sysselsättning inom länet bör beredas åt länets arbetskraftstillgångar,
- 4) länets olika delar på ett tillfredsställande sätt bör kunna försörjas med service.

Eftersom möjligheterna att erbjuda viss service är beroende av konsumentunderlaget betraktas målsättningen för serviceförsörjningen som utgångspunkt och utslagsgivande faktor vid bestämning av ramvärden för länet som helhet såväl som för enskilda block. Östersund är den enda ort i länet där verkligt kvalificerad service kan erhållas. Om inte länets befolkning skall tvingas söka denna service på mycket stort avstånd från länet, måste befolkningsunderlaget i såväl länet som Östersundsblocket vara sådant att nuvarande service kan upprätthållas. Länsstyrelsen/planeringsrådet anser därför att länets folkmängd inte får minska ytterligare.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för år 1980 på 139 000 invånare, vilket är 26 500 fler än enligt prognos 2. Av denna höjning faller ca 15 000 på Östersundsblocket (inkl. Lit) medan ca 5 700 faller på Svegs och Strömsunds kommunblock tillhopa.

På grund av de stora avstånden i länet är det nödvändigt att utöver Östersund ha orter som kan erbjuda service mellan kommunblocks- och länsnivå. Orter som kan komma i fråga är Strömsund och Sveg. Som lämpligt tröskelvärde på det minsta befolkningsunderlaget för sådan service har angivits underlaget för gymnasium. Man finner att Strömsunds kommunblock med större sannolikhet än Svegblocket kan uppnå erforderlig folkmängd år 1980.

Järpens och Svegs kommunblock kommer enligt prognos 2 inte att ha underlag för tillfredsställande kommersiell och samhällsservice. Detta har utgjort motiv för att i målsättningen ange högre befolkningstal för dessa block än prognos 2 utvisar.

För den händelse länet skulle tillföras resurser i form av nya arbetstillfällen utöver dem som följer av den spontana utvecklingen har länsstyrelsen/planeringsrådet gjort ett försök att rangordna tänkbara lokaliseringssorter. Därvid har sammanvägts sådana faktorer som avståndet till alternativa serviceorter, det nedlagda realkapitalets värde i resp. ort, ortens spontana utvecklingsmöjligheter m.m. Resultatet har blivit fyra prioriteringsgrupper: I) Östersund, II) Strömsund, III) Sveg, Järpen och Bräcke samt IV) Hammarstrand och Svenstavik.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 4 800 personer utöver prognos 2 och 12 300 personer utöver prognos 0. Av nämnda 4 800 arbetstillfällen skulle 1 800 krävas inom områden där resultatet av den hittills bedrivna lokaliseringspolitiken tyder på

att målsättningen inte kan uppnås med nuvarande medel medan c:a 3 000 krävs inom områden (främst Östersundsblocket) där nuvarande medel kan väntas få vissa om än otillräckliga resultat med hänsyn till uppställda mål.

Länsstyrelsen/planeringsrådet har efter redovisningen av länsplanering 1967 gjort vissa uttalanden om åtgärder för att främja en gynnsammare utveckling i länet. Innehållet är i korthet följande.

Den sysselsättningstillväxt som erfordras om målsättningen skall kunna nås måste till övervägande del ske genom utveckling av industrisektorn. Även andra delar av näringslivet berörs emellertid. Länsstyrelsen/planeringsrådet föreslår bl. a.

- 1) särskilda produktionsstimulerande åtgärder inom jordbruket i vissa delar av länet,
- 2) intensifierat statligt stöd till skogsbruket inom råvaruområdena för den i länet utbyggda skogsindustrin,
- 3) intensifiering av malmprospekteringen,
- 4) differentiering av lokaliseringstödet storlek och villkor inom stöd-området så att nyetablering och omflyttning av företag stimuleras,
- 5) ökade statliga bidrag för gemensamhetsanläggningar inom turistnäringen i länet,
- 6) ytterligare lokalisering till länet av idrottsanläggningar och riks- anläggningar för hälso- och sjukvård,
- 7) förnyat övervägande av Östersunds lämplighet som universitetsfilial.

Yttranden. *Östersunds kommunblock* anser att prognos 2 är realistisk, medan ett antal andra kommunblock hävdar att bedömningen av jordbrukets utveckling är alltför pessimistisk. *Svenstaviksblocket* anser att turismens betydelse underskattats.

Målsättningen accepteras av *landstingets förvaltningsutskott* samt *Östersunds* och *Krokoms kommunblock*. *Strömsundsblocket* anser att en något annorlunda relation bör gälla i resursfördelningen mellan blocken. Även *Järpens kommunblock* ställer sig kritiskt på denna senare punkt. Prioriteringen av de olika orterna godtas inte av *Hammarstrands*, *Svegs*, *Bräcke* och *Svenstaviks kommunblock*.

Västerbottens län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	235 230	249 100	250 700	223 500
Index.....	100,0	105,9	106,6	95,0

Prognoser. Länet hade år 1967 235 230 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen år 1980 uppgå till ca 249 100 invånare dvs. öka med ca 6 %. Prognosen visar på folkökning i de två största blocken Umeå och Skellefteå och därtill synnerligen kraftigt i det förstnämnda blocket. I övriga block emotes en mycket ogynnsam befolkningsutveckling.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 223 500 invånare år 1980 vilket är ungefär 25 500 färre än enligt *prognos 2*. Skillnaden faller nästan helt på Umeå och Skellefteå kommunblock. För övriga block avviker *prognos 0* inte radikalt från *prognos 2*.

Målsättning. En viss folkmängdsminskning i inlandet är oundviklig. Med hänsyn till risken för kapitalförstöring bör dock en snabbare befolkningsminskning än 2 % i ett kommunblock inte accepteras.

Lyckseles karaktär av centralort för hela inlandet gör utvecklingen där av strategisk betydelse. Om möjligt bör blockets folkmängd behållas oförändrad.

Målsättningen anger ett befolkningsramvärde för år 1980 av 250 700 invånare, vilket innebär en höjning med 1 600 invånare jämfört med *prognos 2*. Höjningar i framför allt Lyckseleblocket och andra inlandsblock har kompenserats med sänkningar av ramvärdena för Umeå och Skellefteå kommunblock. Denna sänkning är att betrakta som en korrigering av *prognos 2* vilken inte beaktade pendlingen mellan blocken och därför överskattade befolkningsutvecklingen i nämnda block.

För att förverkliga målsättningen föreslår länsstyrelsen/planeringsrådet följande åtgärder:

- 1) Lokaliseringsstödet bör göras mer generöst i inlandet än i kustområdena och turistnäringen i inlandet bör jämsställas med industri. Vidare bör någon form av bidrag utgå till företag som investerar i bättre organisation.

- 2) Förutom stöd till det enskilda näringslivet bör lokalisering av olika former av statlig verksamhet ske till inlandet.

- 3) Samhällsplaneringen bör förbättras, bl. a. i syfte att dokumentera samhällets beslutsamhet att på lång sikt bevara och satsa på inlandets centralorter, främst Lycksele, Vilhelmina och Storuman. Inlandsorternas förbindelser bör förbättras.

- 4) Stöd bör ges åt inlandets skogsbruk för att på lång sikt trygga skogsproduktionen.

- 5) Malmletningen i inlandet bör intensifieras. Ett positivt beslut om gruvbrytning vid Stekenjokk bör fattas snarast.

- 6) Vindelälven bör byggas ut. Blir så inte fallet bör kompenserande utbyggnad av vägar och turistföretag ske.

- 7) Stöd bör ges åt äldre jordbrukare så att de kan fortsätta verksamheten under sin återstående yrkesverksamma tid.

Länsstyrelsen/planeringsrådet framhåller att socialpolitiska åtgärder

måste tillgripas om de uppställda befolkningsramvärdena inte kan uppnås.

Målsättningen innebär att sysselsättningen inom basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 370 personer utöver prognos 2 och med 6 300 personer utöver prognos 0. Den tämligen låga siffran 370 förklaras av att omfördelningar mellan Umeå-Skellefteåregionerna och Lyckseleregionen förutsättes ske. I den senare regionen uppgår behovet av ytterligare arbetstillfällen till ca 2 400.

I fråga om Vindelälvens utbyggnad har *tre av planeringsrådets ledamöter* avgivit särskilda yttranden. *En reservant i rådet* anser att en befolkningsminskning med 2 % per år inte bör accepteras.

Yttranden. *Flera samarbetsnämnder* finner det märkligt att folkräkningsdata från år 1965 inte beaktats i prognos 2. *Lycksele, Åsele, Vindelns och Storumans kommunblock* har låtit utföra alternativa prognoser vilka antyder en annan utveckling än prognos 2.

Landstingets förvaltningsutskott jämte *ett antal kommunblock* ifrågasätter starkt om en befolkningsminskning med 2 % per år kan accepteras, eftersom flyttarna framför allt består av unga människor. *Länsavdelningen av Svenska kommunförbundet* finner att om en procentgräns skall användas bör den sättas till 1,55 %. *Länsarbetsnämnden* understryker behovet att satsa på Lyckseleblocket men anser att ytterligare några orter har betydelse för utvecklingen i området. *Umeå- och Skellefteåblocken* tillstyrker målsättningen i stort, medan *övriga kommunblock* har större eller mindre invändningar att göra. Preciserade krav på ändring av ramvärdena för år 1980 ställs av *Vännäs* (12 000 inv. år 1980), *Lycksele* (16 600 inv. år 1980), *Storuman* (8 500 inv. år 1980) och *Robertsfors* (7 500—8 000 inv. år 1980). *Några kommunblock* anser att en planering som anger att de lokaliseringspolitiska insatserna skall koncentreras till vissa orter är skadlig.

Norrbottens län

Folkmängd	1967	1980		
		prognos 2	målsättning	prognos 0
Antal.....	260 918	193 500	258 500	208 500
Index.....	100,0	74,2	99,1	79,9

Prognoser. Länet hade år 1967 260 918 invånare. Enligt *prognos 2* skulle befolkningen i länet år 1980 uppgå till ca 193 500 invånare dvs. minska med ca 26 %. Prognosen förutser en ogynnsam befolkningsutveckling för

samtliga block. I vissa fall är den förutsedda utvecklingen synnerligen negativ, sålunda skulle t. ex. Pajala- och Överkalixblocken få en folkmängdsminskning på omkring 70 % under tiden 1960—1980.

Enligt *prognos 0* skulle folkmängden i länet uppgå till ca 208 500 invånare år 1980 vilket är ungefär 15 000 fler än enligt *prognos 2*. I förhållande till *prognos 2* innebär *prognos 0* en höjning av befolkningstalet i Luleå-, Piteå-, Älvsbyn- och Bodenblocken med sammanlagt 15 700 samt i Kiruna kommunblock med ca 1 700. För övriga block ligger *prognos 0* under *prognos 2*.

Målsättning. Målsättningen anger ett befolkningsstamvärde av 258 500 invånare vilket innebär att det enligt *prognos 2* förutsedda befolkningstalet höjs med 45 000. Länsstyrelsen/planeringsrådet vill genom att satsa på Luleå-, Piteå-, Boden-, Älvsbyn och Kalix utveckla dessa block till en tätortsregion av sådan storlek och struktur att den får samma spontana tillväxtkraft som observerats för Sundsvallsområdet och Gävle-Sandviken.

För Kiruna, Gällivare och Arvidsjaur kommunblock motiveras befolkningsramvärdena (som är uppjusteringar av *prognos 2*) av att en utveckling enligt prognosen skulle innebära risker för att man i framtiden inte kan ta till vara skogs- och malmtillgångarna i inlandet.

Höjningen för övriga block motiveras med att befolkningsunderlaget enligt *prognos 2* blir otillräckligt i fråga om både kommersiell och institutionell service. Detta argument gäller särskilt för Övertorneå som omnämns som enda tänkbara centralort på mellannivå för mellersta Tornedalen. Underlaget för grundskolans högstadium är i fara om utvecklingen skulle tillåtas följa prognosen. Detta är även motiv för målsättningen för Pajala och Jokkmokks kommunblock.

Länsstyrelsen/planeringsrådet föreslår följande åtgärder för att förverkliga målsättningen:

a) När det gäller gruvbrytning föreslås (1) att prospekteringskapaciteten ökas (utökning av SGU) samt (2) att möjligheterna till snabb teknisk och ekonomisk undersökning av olika fynds brytningsförutsättningar förbättras.

b) I fråga om industrin föreslås (1) att samhället griper in och i inlandet skapar sysselsättning i första hand i Gällivare och Arvidsjaur, (2) att den medvetna lokaliseringspolitik fortsätter som genom frisläppandet av investeringsfondmedel ledde till att åren 1964—1966 fyra industriföretag nyetablerades i kustlandet (8—10 sådana företagsetableringar fram till 1980 skulle leda till ett realiserande av den målsättning som ställts upp för detta område), (3) att det till Norrbotten nylokaliserade näringslivets krav på samhällsservice beaktas så att inte förutsättningarna för utvecklingen försämrats genom isolerade beslut inom en viss samhällssektor samt (4) att företagareföreningens kapacitet byggs ut.

c) Beträffande de areella näringarna lämnas en rad generella förslag bl. a. om socialt betingat investeringsstöd till äldre jordbrukare, stöd och

lån för här- och grönsaksodlingar samt intensifierade skogsvårds- och återväxtåtgärder för att förbättra utgångsläget för framtida avverkningar.

d) (1) Utbyggnaden av turistnäringen bör koncentreras till trakterna av den blivande Graddisvägen (Arjeplog), till Gällivare-Jokkmokksområdet och Torne träsk och (2) lokaliseringsstödet tillämpning när det gäller turistverksamhet bör omprövas (bl. a. föreslås att bidrag skall utgå).

e) I fråga om den icke befolkningsbestämda servicen föreslås (1) att Norrbotten i framtiden prövas som lokaliseringsområde för sådan serviceverksamhet som är avsedd att betjäna regioner större än länet, (2) att en eventuell utbyggnad av mera kvalificerad omskolningsverksamhet för Övre Norrland förläggs till länet samt (3) att frågan om högre teknisk utbildning i Luleå omprövas.

f) En »aktiv och omfattande arbetsmarknadspolitik» måste säkerställas.

Målsättningen innebär att sysselsättningen i basnäringar fram till år 1980 skulle öka med 16 700 personer utöver prognos 2 och 11 870 arbetstillfällen utöver prognos 0. Av de nämnda 16 700 arbetstillfällena behövs ca 10 700 i områden där utvecklingstendenserna och resultatet av den hitillsvarande lokaliseringspolitiken är sådana att en rimlig del av målsättningen bör kunna realiseras med hjälp av nuvarande medel.

Yttranden. Remissinstanserna har i allmänhet accepterat länsstyrelsens prognoser som en lämplig utgångspunkt för planeringsdiskussionen men understrukt att de inte får utgöra målsättning för planeringen.

Luleå, Piteå, Älvsbyns och Bodens kommunblock accepterar den lokaliseringspolitiska satsning som länsstyrelsen/planeringsrådet vill göra. *Piteå- och Luleå-blocken* anser dock att befolkningsramvärdena för dessa block är för låga. *Kalix- och Arvidsjaursbloken* accepterar målsättningen medan *övrige kommunblock* föreslår en uppjustering av länsstyrelsens/planeringsrådets målsättning.

Arvidsjaur kommunblock anser att samplanering bör ske inte med Jokkmokksblocket utan med angränsande kommunblock i Västerbottens län. *Arjeplogsblocket* framhåller vikten av att Vindelälven byggs ut. Flera av *kommunblocken i Tornedalen* anser att länsstyrelsen/planeringsrådet inte tagit hänsyn till de möjligheter som området erbjuder i egenskap av gränsbygd.

5. Regeringens anmälan till riksdagen¹

Till regionalpolitiken kan hänföras olika strävanden, som har till syfte att förena ett effektivare resursutnyttjande och ökad ekonomisk tillväxt med förbättrad jämvikt i den näringsgeografiska utvecklingen och därigenom skapa ökad jämlikhet i ekonomiskt och socialt avseende mellan de människor som bor i olika regioner. De insatser som brukat sammanfattas i begreppet lokaliseringspolitik är ett av de mera påtagliga uttrycken för sådana strävanden.

Uppenbarligen kan emellertid de regionalpolitiska insatserna inte begränsas till stimulansåtgärder i syfte att öka den ekonomiska tillväxten i utvecklingsbara regioner där den spontana utvecklingen är för svag. Om man skall nå vad som enligt min uppfattning måste vara ett av regionalpolitikens huvudsyften, nämligen att öka graden av jämlikhet i samhället, måste den också innefatta åtgärder för att trygga acceptabla levnadsförhållanden i orter och regioner, där en långsiktig bedömning ger vid handen att en vikande utveckling i och för sig är ofrånkomlig. Det kan också finnas skäl för samhället — inte minst av stabiliseringspolitiska hänsyn — att medverka till en mera dämpad och balanserad utveckling i de starkast expanderande regionerna.

När 1964 års riksdag fattade beslut om en aktiv samhällelig lokaliseringspolitik och utstakade riktlinjer för denna politik fastslogs att en aktivare samhällsplanering skulle utgöra ett viktigt medel i den nya verksamheten. Bakgrunden härtill var självfallet insikten om att samhället genom sina planerande och resursfördelande beslut medverkar till att inom olika regioner forma de lokala betingelserna för den ekonomiska tillväxten och att dessa beslut därigenom påverkar näringslivets val av lokaliseringsorter. Det råder knappast något tvivel om att valet av lokaliseringsort för en stor del av de nutida företagen inom industri, handel och service i ökande utsträckning styrs av den tillväxtmiljö som skilda orter erbjuder på grund av näringslivets och arbetsmarknadens grad av differentiering, tillgången på

¹ I detta avsnitt återges departementschefens anförande till statsrådsprotokoliet för den 3 januari 1969 vid anmälan av anslag för budgetåret 1969/70 till regional utveckling m. m. (prop. 1969: 1, bil. 13, s. 138—147).

institutioner för utbildning, forskning och utveckling samt försörjningen med kommunikationer, bostäder och med social, kulturell och kommersiell service. Mycket tyder på att faktorer av denna art blir mer och mer dominerande vid näringslivets val av lokaliseringssorter medan avstånden till t. ex. råvarukällor synes få relativt minskad betydelse.

På grund av dessa förhållanden är det utomordentligt angeläget att samhälleliga beslut, som bestämmer lokaliseringen av viktiga offentliga institutioner t. ex. för utbildning, forskning och service eller som avgör möjligheterna att i skilda orter och regioner bygga bostäder, skolor, vägar, sjukhus och olika serviceanordningar, blir inbördes samordnade så att deras effekt på den regionala utvecklingen står i samklang med samhällets regionalpolitiska strävanden. Syftet med länsplanering 1967, som innebar ett första försök till en aktivare samhällsplanering med regionalpolitisk inriktning var att skapa en fastare grundval för sådana samhälleliga beslut om resursfördelning. Avsikten var att planeringen skulle leda fram till regionalpolitiska målsättningar i länen och att dessa målsättningar skulle utgöra ett gemensamt underlag för överväganden och beslut av regionalpolitisk innebörd inom länen.

Länsplanering 1967 har nu slutförts och en sammanfattande bedömning av resultaten kan göras. Enligt min mening står det klart att försöksverksamheten har varit framgångsrik i så måtto att det har visat sig möjligt att på länsregional grund med en betydande grad av enighet inom planeringsråden och med god resonans bland kommunerna genomföra en utvecklingsplanering på en så realistisk nivå och med så klart uttalade prioriteringar att den är ägnad att tjäna som vägledning för sådana resursfördelande beslut som jag förut talat om. Jag har styrkts i denna uppfattning vid överläggningar som ägt rum inom den till inrikesdepartementet knutna lokaliseringsberedningen, vari ingår representanter för ämbetsverk, fackliga sammanslutningar samt organisationer inom handel och industri.

Det ligger i sakens natur att en försöksverksamhet inte är utan brister. Även länsplanering 1967 är utan tvivel behäftad med sådana. Bristerna är emellertid enligt min uppfattning inte av så allvarlig art att de i nämnvärd grad minskar länsplaneringens värde för de ändamål den är avsedd att tjäna. Den fortsatta planeringsverksamheten bör därför utvecklas med utnyttjande av de erfarenheter som försöksverksamheten gett. Ett arbete med att vidareutveckla metoderna för planeringen pågår sedan någon tid inom Kungl. Maj:ts kansli.

De regionalpolitiska målsättningar som länsplanering 1967 har mynnat ut i kan givetvis inte få några bindande verkningar. Detta har heller inte varit syftet. I vissa avseenden finns det också skäl att anlägga ett delvis annat synsätt än det som avspeglas i de länsvis gjorda bedömningarna. Jag återkommer strax till detta. På det hela taget anser jag emellertid att länsstyrelsernas/planeringsrådets målsättningar är väl ägnade att tillgodose sitt

syfte, nämligen att bilda ett allmänt vägledande, gemensamt underlag för de skilda länsorganens avvägningar och beslut om fördelning av lånemedel, statsbidrag och olika fysiska ramar mellan skilda orter och länsdelar.

Jag vill i detta sammanhang uttala förhoppningen att det prognosmaterial som ställts till förfogande genom länsplanering 1967 och de målsättningar som länsstyrelserna/planeringsråden formulerat skall visa sig bli av värde som vägledning också i samband med att näringslivet fattar beslut om etableringar på nya orter eller omfördelning av sin verksamhet mellan skilda orter. För att göra resultatet av länsplaneringen lättare tillgängligt för den som önskar ta del av information härom kommer genom inrikesdepartementets försorg en särskild publikation att utges med en sammanfattning av länsplaneringen.

Inom inrikesdepartementet övervägs nu i vilka former den regionalpolitiska utvecklingsplaneringen bör fortsätta. Närmast framstår det som angeläget att mera ingående än som skett i anslutning till länsplaneringen undersöka och belysa de konsekvenser i fråga om investeringar och andra åtgärder som indirekt kan sägas vara innefattade i länsstyrelsernas/planeringsrådets målsättningar. Den försöksverksamhet avseende en långsiktig kommunal investeringsplanering som har kommit till stånd i samverkan mellan en arbetsgrupp i Kungl. Maj:ts kansli, bostadsstyrelsen, statistiska centralbyrån och Svenska kommunförbundet torde kunna bli av stort värde i det fortsatta arbetet.

Jag räknar med att de prognoser som bildar det viktigaste informationsunderlaget för länsstyrelsernas/planeringsrådets målsättningsbeslut skall revideras så snart det låter sig göra. Detta arbete torde kunna påbörjas under senare hälften av detta år och slutföras under loppet av år 1970. Länsplanering 1967 betraktar jag som den första omgången i en rullande utvecklingsplanering. En ny sådan omgång torde kunna genomföras någon gång under perioden 1972—1973.

Som framgått av min föregående redogörelse har länsplanering 1967 bestått av dels olika typer av prognoser över utvecklingen av befolkning och näringsliv fram till år 1980 i vart och ett av kommunblocken, dels en regionalpolitisk målsättning. Målsättningen har först utarbetats i en preliminär version samt har efter remissbehandling hos bl. a. landstingens förvaltningsutskott och kommunblockens samarbetsnämnder fått sin slutliga utformning.

Prognoserna har haft till syfte att ge så god information som möjligt om den utveckling som nuvarande tendenser pekar fram mot. Särskilt gäller detta prognos 2, som innehåller länsstyrelsernas bedömningar av den sannolika utvecklingen i fråga om befolkning och näringsliv fram till år 1980. Målsättningen har varit avsedd att ge uttryck för länsstyrelsens/planeringsrådets uppfattning huruvida den i prognoserna antydda spontana utvecklingen i de skilda kommunblocken är acceptabel från regionalpolitisk syn-

punkt eller om den bör korrigeras med de medel som står till samhällets förfogande. Målsättningen har formulerats i s. k. befolkningsramvärden, varmed avses den ungefärliga fördelning av 1980 års beräknade länsbefolkning mellan kommunblocken som enligt länsstyrelsens/planeringsrådets uppfattning bör utgöra riktpunkt i samband med att skilda länsorgan fattar beslut som påverkar resursfördelningen mellan blocken.

Lokaliseringen av bostadsbyggande och offentlig verksamhet samt det statliga lokaliseringsstödet är de viktigaste medel genom vilka samhället kan påverka den regionala utvecklingen. Möjligheterna att med hjälp av dessa medel åstadkomma radikala förändringar i den spontana näringsgeografiska utvecklingen måste emellertid i allmänhet betraktas som begränsade. I den mån en väsentligt ändrad utveckling betraktas som nödvändig i vissa delar av landet måste därför andra medel tillgripas. Ett sådant medel kan vara statlig eller halvstatlig företagslokalisering. Jag vill erinra om att en av nuvarande chefen för industridepartementet tillkallad delegation f. n. överväger möjligheterna till åtgärder av denna art. I det följande kommer jag att föreslå att lokaliseringsstöd skall kunna beviljas även statsägda företag.

Länsstyrelserna/planeringsråden har i sina målsättningsdiskussioner angett ett stort antal kommunblock där sådana mera genomgripande åtgärder som nyss nämnts bedöms vara nödvändiga om utvecklingen skall överensstämma med målsättningen. Det är ännu inte möjligt att överblicka förutsättningarna för statliga insatser av ifrågavarande art. Det måste dock med all sannolikhet anses uteslutet att den statliga företagsamhet som kan komma i fråga koncentreras till områden som det enskilda näringslivet finner vara mindre lämpliga som lokaliseringsorter. Det kan därför redan nu sägas att alla de anspråk på sysselsättningsökning som målsättningarna innefattar inte kan tillgodoses.

Flera länsstyrelser/planeringsråd framhåller i sin målsättning att vissa expansiva kommunblock ensamma eller tillsammans med närliggande block bör utvecklas till så livskraftiga stadsregioner att de kan erbjuda alternativ till storstäderna i samband med lokalisering av olika verksamheter. Tanken på sådana storstadsalternativ förs fram i fråga om bl. a. Linköping—Norrköping, Jönköping, Växjö, Halmstad—Varberg—Falkenberg, Örebro, Falun—Borlänge och Gävle—Sandviken.

Enligt min mening finns det flera skäl som talar för att man bör inrikta sig på att dämpa den starka tillväxten i de nuvarande tre storstadsregionerna något och fördela en del av expansionen på växtkraftiga stadsregioner på skilda håll i landet. De strävanden av denna innebörd som kommer till uttryck i målsättningarna bör därför stödjas, i synnerhet som målsättningen i stort sett håller sig på en med hänsyn till utvecklingen i resp. län rimlig planeringsnivå. Om det skall bli möjligt att förverkliga en så stark tillväxt i de nämnda stadsregionerna att egentliga lokaliseringsalternativ till

storstadsområdena skapas torde det i vissa fall vara nödvändigt att i högre grad än som gjorts i länsstyrelsernas/planeringsrådets målsättning koncentrera utbyggnadsresurserna till de utvalda orterna och stödja en fortsatt omflyttning av befolkningen inom länen i konsekvens härmed. Jag bedömer det emellertid knappast som möjligt att nå en påtaglig effekt av sådana strävanden om inte åtgärder samtidigt vidtas för att flytta ut verksamheter från storstadsområdena eller i varje fall dämpa tillväxten av verksamheter där.

Det statliga lokaliseringsstödet har haft till syfte bl. a. att främja en sådan utveckling när det gäller industriell verksamhet. En inte oväsentlig utflyttning av industriföretag har också skett framför allt från huvudstadsregionen. Expansionen i storstadsområdena grundar sig emellertid främst på tillväxten inom servicenäringarna. En mera märkbar dämpning av storstadstillväxten kan därför åstadkommas bara om man aktivt påverkar serviceverksamheternas lokalisering.

Någon sådan påverkan förekommer f. n. inte i fråga om annat än statlig verksamhet. Jag vill också framhålla att vi har rätt knapphändiga kunskaper om vilka effekter som skulle uppkomma om man i stor omfattning decentraliserar funktioner som nu är lokaliserade till storstadsregionerna. Den utredningsverksamhet som pågår bl. a. i anslutning till expertgruppen för regional utredningsverksamhet bör därför avvaktas innan beslut om mera genomgripande åtgärder kan fattas.

Detta hindrar inte att vissa åtgärder i decentraliserande syfte kan och bör vidtas utan att utredningsresultaten inväntas. Jag anser sålunda att en väsentligt ökad lokalisering utanför huvudstadsregionen bör övervägas i anslutning till framtida beslut som innebär tillväxt av den statliga centralförvaltningen. Åtgärder för att bromsa tillväxten i storstadsområdena synes motiverade även med hänsyn till de svårigheter som i dessa områden gör sig gällande för att klara den behövliga samhällsutbyggnaden. Dessa förhållanden talar emellertid också för att planeringsnivån i storstadsområdena tills vidare inte sänks under den nivå som prognos 2 anger. En högre nivå kan inte heller anses motiverad.

I Malmöhus län har länsstyrelsen/planeringsrådet uppställt som mål att på sikt söka avlänka en viss del av den för Malmö-Lundregionen förutsedda expansionen till vissa andra orter i länet. En sådan utveckling synes i hög grad värd att främja och jag anser därför att denna målsättning bör vara vägledande för de statliga länsorganens planering och åtgärder.

De målsättningar som länsplanering 1967 har gett till resultat innebär indirekt anspråk på nya arbetstillfällen inom basnäringar i betydande omfattning. Om man jämför med den förutsedda spontana utvecklingen enligt prognos 2 betyder målsättningen att ytterligare 59 000 sådana arbetstillfällen skulle behöva tillkomma.

Möjligheterna att skapa nya arbetstillfällen varierar regionalt. Likaså

varierar tyngden i de anspråk på ökad sysselsättning som målsättningen i länsplaneringen innefattar. I syfte att få ett underlag för bedömning av målsättningarna med hänsyn till förutsedda sysselsättningsbehov har inom inrikesdepartementet sammanställts en tabell (tabell 7), i vilken redovisas behovet av sysselsättningsskapande åtgärder för skilda län, dels med uppdelning på norra stödområdet samt resten av landet, dels efter en klassificering av kommunblocken med hänsyn till de beräknade sysselsättnings-effekterna av hittillsvarande lokaliseringspolitiska medel. I denna klassificering, som självfallet i viss mån grundas på subjektiva bedömningar, har nästan samtliga kommunblock i Norrlands inland samt ett begränsat antal block i södra och mellersta Sverige utanför stödområdet ansetts tillhöra den kategori av block där påtagliga effekter enbart av nuvarande lokaliseringspolitiska medel inte kan påräknas med gällande begränsningsregler.

Tabell 7. Beräknat behov av sysselsättningsökning i basnäringar för att uppnå målsättningen i länsplanering 1967.

Län	Kommunblock i stödområdet		Kommunblock utanför stödområdet		Summa
	a	b	a	b	
A + B.....	—	—	—	—	—
C.....	—	—	1 090	—	1 090
D.....	—	—	3 400	—	3 400
E.....	—	—	7 720	1 540	9 260
F.....	—	—	1 300	—	1 300
G.....	—	—	—	—	—
H.....	—	—	1 100	510	1 610
I.....	—	—	—	1 230	1 230
K.....	—	—	700	—	700
L.....	—	—	—	500	500
M.....	—	—	—	—	—
N.....	—	—	600	—	600
O.....	—	—	—	—	—
P.....	1 070	—	2 520	290	3 880
R.....	—	—	—	—	—
S.....	440	1 080	130	—	1 650
T.....	—	—	100	1 000	1 100
U.....	—	—	—	1 150	1 150
W.....	140	640	3 240	—	4 020
X.....	900	—	—	—	900
Y.....	2 170	530	—	—	2 700
Z.....	3 030	1 770	—	—	4 800
AC.....	—	2 350	—	—	2 350
BD.....	10 700	6 000	—	—	16 700
	18 450	12 370	21 900	6 220	58 940

Tabellen bygger på en klassificering av kommunblocken enligt följande. Till grupp a har hänförs kommunblock i vilka beräknade effekter av hittillsvarande lokaliseringspolitiska medel (lokaliseringstöd, investeringsfondsmedel, förbättring av infrastrukturen m. m.) tyder på att en utveckling enligt målsättningen till rimlig del kan erhållas med nuvarande medel. Till grupp b hänföres övriga block. Det bör observeras att siffrorna i de skilda länen inte är fullt jämförbara.

Behovet av åtgärder, om utvecklingen skall följa målsättningen i länsplaneringen, är sannolikt större i fråga om block inom stödområdet än i övrigt. I de block inom stödområdet, där nuvarande lokaliseringsspolitiska medel inte har visat sig tillräckligt verksamma, kan någon radikal förändring av en väntad negativ utveckling sannolikt inte åstadkommas utan lokalisering av offentlig verksamhet eller statliga företag. I de block utanför stödområdet där särskilda åtgärder bedöms som erforderliga skulle det möjligen räcka att ställa lokaliseringssstöd enligt nuvarande regler till förfogande. Jag vill erinra om att lokaliseringssstöd i vissa fall kan utgå även vid lokalisering till orter utanför stödområdet, enligt praxis väsentligen för att motverka akuta, mera omfattande sysselsättningsstörningar. Behovet av insatser för denna kategori av block (6 200 arbetstillfällen) måste emellertid vägas mot behoven i de kommuner inom stödområdet där nuvarande medel har visat sig kunna ge effekt och där denna effekt till huvudsaklig del torde ha beaktats vid utarbetande av prognos 2. Det sist sagda gäller för större delen av stödområdet där prognos 2 anger en sysselsättningsökning inom industrin under åren 1965—1980 på ca 6 300 sysselsatta.

Enligt prognos 2 i länsplanering 1967 skulle industrisysselsättningen öka med ca 5 % åren 1965—1980. Långtidsutredningen synes däremot för denna tidsperiod förutsätta en minskande sysselsättning inom industrin. Om antalet arbetstillfällen inom industrin totalt sett blir mindre än som förutsetts i prognos 2, måste en utveckling av industrisysselsättningen i en del av landet i enlighet med prognosen förutsätta en ogynnsammare utveckling i andra delar av landet. I än högre grad gäller detta om utvecklingen i en del av landet skulle följa målsättningen i länsplaneringen, eftersom denna i många fall innebär en höjning av prognosens befolkningstal. Regionala omfördelningar av näringsliv och befolkning skulle alltså bli nödvändiga inom den givna ramen. Målsättningar som innebär högre befolkningsramvärden än prognos 2 kan mot denna bakgrund inte godtas utan reservationer. Den information som föreligger är inte tillräcklig för att i detalj ange hur målsättningen bör modifieras. Vissa allmänna prioriteringar inom ramen för det insatsbehov som anges i länsplaneringen synes dock möjliga.

Samtliga kommunblock utanför stödområdet, där länsstyrelserna/planeringsråden anser åtgärder nödvändiga för att motverka en förutsedd negativ befolkningsutveckling, kan anses vara rätt väl belägna i förhållande till större orter som förutses få en på längre sikt bestående sysselsättning och service. Det kan enligt min mening inte anses motiverat att prioritera kommunblock av denna typ framför blocken i stödområdet, med vilka de närmast bör jämföras när det gäller frågan om fördelning av det stöd som står till buds. Även om prognos 2 får anses representera olika grad av realism för de skilda länen bör man därför enligt min mening för de ifrågavarande blocken utanför stödområdet kunna godta en utveckling i huvudsaklig överensstämmelse med prognos 2 där denna utvisar lägre befolkningstal år 1980

än målsättningen. Detsamma gäller generellt sådana kommunblock som inte präglas av speciella utvecklingsproblem och som enligt prognos 2 väntas få en oförändrad eller ökande folkmängd.

Även i de län som helt eller delvis tillhör norra stödområdet finns det med undantag för Jämtlands och Norrbottens län kommunblock för vilka prognos 2 visar på en betydande expansion. I samtliga sådana fall har länsstyrelserna/planeringsråden i sin målsättning velat acceptera eller förstärka denna utveckling. Länsstyrelserna/planeringsråden anser alltså att en satsning bör ske framför allt på de till synes mest utvecklingsbara delarna av länen. Detta gäller även för de län (Jämtlands och Norrbottens län) där antalet block med förväntad expansion är ringa. Denna länsstyrelsernas/planeringsrådets satsning på områden med spontan tillväxtkraft bör enligt min mening understödjas.

För flertalet av kommunblocken inom stödområdet innebär målsättningen en uppjustering av befolkningstalen för år 1980 jämfört med prognos 2. Den inom inrikesdepartementet gjorda sammanställningen (tabell 7) visar att målsättningen i dessa fall innebär ett behov av ca 12 400 nya arbetstillfällen i kommunblock där de nuvarande lokaliseringspolitiska medlen har visat sig otillräckliga. En del av dessa block har huvuddelen av sin folkmängd på betydande avstånd från större orter med bestående sysselsättning och tillgång till kvalificerad service. Om nya sysselsättningstillfällen skall skapas i alla dessa block i den omfattning målsättningarna antyder skulle detta utan tvivel ställa anspråk på statlig nyetablering i mycket stor utsträckning.

Det torde vara ofrånkomligt att som underlag för en meningsfull regional planering på lång sikt rangordna de ifrågavarande blocken med hänsyn till angelägenheten av offentliga insatser i syfte att öka sysselsättningen. Denna prioritering bör ske utifrån de synpunkter som förut anförts om det troliga utrymmet för sysselsättningsökningen inom industrin samt beakta att ny statlig företagsamhet inte rimligen kan hänvisas uteslutande till de från företagssynpunkt relativt ogynnsamma lägen som det här i allmänhet är fråga om. Prioriteringen bör vidare utgå från den av länsstyrelserna/planeringsråden förda målsättningsdiskussionen samt beakta betydelsen av att avståndet till bestående serviceorter inte blir orimligt stort i de utpräglade glesbygdsområdena.

I flera län, även utanför stödområdet, har länsstyrelsen/planeringsrådet i anslutning till sin målsättningsdiskussion ordnat tätorterna i resp. län i en prioritetsordning när det gäller stöd för den framtida utvecklingen. I vissa fall är prioriteringen klart uttalad, i andra fall kan den härledas ur relationen mellan befolkningsramvärdena i målsättningen. Enligt min uppfattning är en sådan prioritering ett värdefullt inslag i en medveten och målinriktad regional planering. Den rangordning som redovisas för de ifrågavarande länen föranleder inga andra erinringar från min sida än

som följer av vad jag nyss anfört beträffande målsättningens nivå för block med vikande befolkningsutveckling i vissa län.

I fråga om Gotland finns det risk för att den utveckling som prognos 2 anger kan vålla svårigheter när det gäller serviceförsörjningen på ön. Med hänsyn härtill är vissa lokaliseringspolitiska insatser motiverade. Omfattningen härav kan dock inte anges klart förrän den särskilda utredning om serviceproblemen som nyligen redovisats av länsstyrelsen kunnat analyseras närmare.

Några län, bl. a. Skaraborgs och Jämtlands län, har satt som mål för planeringen att tillvarata länets arbetskraftstillgångar. I den mån detta betyder att outnyttjade tillgångar förutsätts bli tagna i anspråk genom ökad yrkesverksamhet är en sådan målsättning helt i överensstämmelse med målen för regionalpolitiken. En del län går emellertid längre och förutsätter att sysselsättning inom länet bör skapas för hela det arbetskraftsutbud som den nuvarande befolkningen vid balans mellan in- och utflyttning beräknas ge upphov till år 1980.

I och för sig får det anses rimligt att man i möjlig mån söker begränsa de avstånd inom vilka de ofrånkomliga flyttningarna måste ske. Den strävan som kommer till uttryck i länsplaneringen bör också kunna understödjas i så måtto att man söker få till stånd en utveckling som medför att det i varje län finns minst en stadsregion med framtida spontan tillväxtkraft, till vilken en betydande del av flyttningsströmmarna kan gå. Detta kan emellertid inte få innebära att olika län garanteras en sådan sysselsättning att ingen nettoutflyttning skulle behöva ske från länen. En betydande befolkningsomflyttning är nödvändig även i framtiden om det skall bli möjligt att trygga fortsatt snabbt ekonomiskt framåtskridande och balans på arbetsmarknaden. Detta är i både samhällets och de enskilda människornas intresse. Lika litet som målsättningen uttryckt i befolkningsramvärden skall uppfattas som en garanterad nivå för planeringen, lika litet kan en bestämd sysselsättningsnivå garanteras för varje område för sig.

I flera län ligger målsättningen för ett stort antal glesbygdsblock på en högre nivå än vad prognos 2 anger. Motiveringen är att olika glesbygdsproblem skulle uppstå om utvecklingen skulle följa prognosen, t. ex. otillfredsställande kommersiell och institutionell service, förluster på det insatta samhällskapitalet, försämrad åldersfördelning m. m.

Det framgår av vad jag tidigare anfört att regionalpolitiken också måste innefatta strävanden att undvika eller mildra problem av denna art. Det är emellertid inte realistiskt att tänka sig en lösning av problemen enbart eller huvudsakligen genom lokaliseringspolitiska åtgärder. När det gäller serviceproblemen i de mest glesbefolkade delarna av landet måste dessa lösas genom vidareutveckling av glesbygdsstödet. Det ankommer i första hand på arbetsgruppen för glesbygdsfrågor att ta initiativ härtill.

Riskerna för kapitalförluster i avfolkningsområden kan naturligtvis i

många fall vara ett rimligt skäl att försöka dämpa befolkningsutflyttningen. Emellertid måste kostnaderna för de åtgärder som skulle behöva vidtas för att nå detta syfte vägas mot de befarade kapitalförlusternas storlek. Man måste även beakta risken för att den ekonomiska tillväxten bromsas upp, om riskerna för kapitalförluster i glesbygdsområdena allmänt skulle motverkas genom lokaliseringspolitiska insatser. Vissa kapitalförluster kan inte undvikas i utflyttningsområdena. Att samhället solidariskt svarar för en del av de kapitalförluster som drabbar enskilda människor i sådana områden finner jag naturligt och nödvändigt.

När det slutligen gäller problemen med den försämrade åldersfördelningen måste dessa i flertalet fall lösas med arbetsmarknads- och socialpolitiska medel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t beslutar

att vad jag i det föregående har anfört angående den regionalpolitiska utvecklingsplaneringen anmäls för riksdagen.

6. Riksdagens behandling av länsplanering 1967.

Transumt ur statsutskottets utlåtande (1969:57)

Regionalpolitikens mål och medel. Termen regionalpolitik har kommit till användning som beteckning för såväl strävandena att förena ett effektivare resursutnyttjande och ökad ekonomisk tillväxt med förbättrad jämvikt i den näringsgeografiska utvecklingen som åtgärder för att trygga acceptabla levnadsförhållanden i orter och regioner där en långsiktig bedömning ger vid handen att en vikande utveckling är ofrånkomlig.

Målet för de förstnämnda strävandena har preciserats av statsmakterna (prop. 1964: 185, BaU 48) och refererats i statsverkspropositionen (bil. 13, s. 92—93¹). 1968 års lokaliseringsutredning arbetar enligt sina direktiv utifrån den förutsättningen att dessa målsättningar inte ändras.

Som ett centralt medel för att fullfölja en regionalpolitik i vid mening framstår — och det har redan 1964 lagts fast — en aktiv samhällsplanering som kan utmynna i konkreta planer och program och bli vägledande för de offentliga investeringarnas regionala fördelning. Medlen för att direkt påverka näringslivets lokaliseringsbeslut utgörs främst av det hittills försöksvis tillämpade lokaliseringsstödet med dess stimulanssyfte men även av andra investeringsstimulanser m. m. inom den ekonomiska politikens ram. Glesbygdsåtgärderna i här använd mening — de som inriktas på orter och områden som bedöms få en vikande utveckling — spänner över flera olika områden, främst socialpolitiken och trafikpolitiken men även t. ex. sysselsättningspolitiken. Planeringsarbetet är som ett centralt medel för regionalpolitiken av grundläggande betydelse för övriga åtgärder — inte minst de

¹ Motsvaras i huvudsak av redovisningen s. 7—8 i denna skrift.

som syftar till att påverka utvecklingen i glesbygdsområden — och även för en rad övriga samhällsbeslut i fråga om bostadsbyggandets fördelning, kommunikationer, samhällets service m. m.

Skilda uppfattningar om vilka orter och regioner som kan bedömas som utvecklingsbara måste i första hand prövas inom den regionala planeringens ram. Reslutaten av denna planering får under beaktande även av den faktiska utvecklingen — utom annat — tjäna till ledning för de statliga fördelningsbesluten och den kommunala ekonomiska och fysiska planeringen.

Regional samhällsplanering. Som ett av medlen för att nå de mål för lokaliseringspolitiken som godtogs av 1964 års riksdag (prop. 1964:185, BaU 48) har — som nämnts — angivits en *aktivare samhällsplanering* som kunde utmynna i konkreta planer och handlingsprogram. Länsstyrelserna, förstärkta med de till dem knutna planeringsråden fick år 1967 Kungl. Maj:ts uppdrag att genomföra en försöksplanering med lokaliseringspolitisk inriktning. I statsverkspropositionen lämnas en *redovisning av länsplanering 1967* — den nu genomförda första etappen i en regionalpolitisk utvecklingsplanering.

I statsrådsprotokollet anges att inom inrikesdepartementet övervägs i vilka former den regionalpolitiska utvecklingsplaneringen bör fortsätta. Utskottet har med tillfredsställelse noterat vad som anförts om en uppföljning av resultaten genom en rullande utvecklingsplanering.

Kungl. Maj:t har den 28 mars 1969 uppdragit åt länsstyrelserna att tillsammans med planeringsråden utarbeta regionalpolitiska handlingsprogram för länen som en fortsättning på den nämnda första etappen i planeringen som utmynnade i målsättningar för kommunblocken fram till år 1980. Handlingsprogrammets syfte är att närmare belysa vilka offentliga insatser, främst i form av samhällsinvesteringar, som blir behövliga om utvecklingen sammanfaller med den regionalpolitiska målsättningen. De skall också belysa vad som behöver göras i regioner med vikande befolkningsutveckling för att trygga goda levnadsförhållanden för den kvarboende befolkningen.

Departementschefen har utfärdat närmare anvisningar för den fortsatta planeringsverksamheten. Denna får sin tyngdpunkt i en kartläggning av de offentliga investeringar som beräknas bli behövliga under perioden 1970—1975 och en regional prioritering av dessa investeringar.

Handlingsprogrammen utarbetas först i en preliminär version. Efter remiss till kommunblockens samarbetsnämnder och landstingens förvaltningsutskott skall programmen få sin slutliga form. Redovisningen till departementschefen beräknas ske under våren 1971.

I detta sammanhang bör även erinras om att länsplaneringens resultat torde få betydelse bl. a. i det samarbete om industrilokaliseringen, till vilket inbjudits Sveriges industriförbund.

Enligt utskottets mening torde den fortsatta utvecklingen av försöksverksamheten med en långsiktig kommunal investeringsplanering vara en

förutsättning för samordnade planer som kan möjliggöra en konkret samverkan mellan stat, kommun och näringsliv — en samverkan som är nödvändig för samlade insatser i lämpliga orter och regioner.

Kungl. Maj:ts anmälan till riksdagen av vad departementschefen anfört till statsrådsprotokollet angående den regionalpolitiska utvecklingsplaneringen har delvis ovan berörts i samband med frågor om planeringens vidareutveckling. Anmälan avser i övrigt de slutsatser vartill den nu genomförda delen av den regionala politiska utvecklingsplaneringen — länsplanering 1967 — enligt departementschefens mening bör föranleda. Utskottet erinrar i detta sammanhang om att bankoutskottet i sitt utlåtande nr 30 behandlar ett antal motioner rörande lokaliserings- och regionalpolitik som har ett ofta direkt samband med av departementschefen upptagna frågor.

Departementschefen har framhållit att de regionalpolitiska målsättningsarna i den försöksvis genomförda planeringen givetvis inte kan få bindande verkningar men att de ändå tjänar sitt syfte att bilda ett allmänt vägledande underlag för de skilda länsorganens avvägningar och beslut. Denna uppfattning kan utskottet helt dela.

Anmälan berör vidare de medel genom vilka samhället kan påverka den regionala utvecklingen. Utskottet ansluter sig även till den anförda meningen att andra medel än lokalisering av offentlig verksamhet samt ett statligt lokaliseringsstöd måste tillgripas där en väsentligt ändrad utveckling anses nödvändig.

Förutsättningarna för insatser genom statlig eller halvstatlig företagslokalisering kan ännu inte överblickas. Åtgärder övervägs inom den av chefen för industridepartementet tillkallade delegationen för statlig industrietablering. Utskottet emotser med stort intresse resultatet av dessa överväganden och av den verksamhet i andra former som tjänar samma syfte.

Utskottet delar den uppfattning som — närmast mot bakgrund av storstadstillväxten — innebär att vissa åtgärder i decentraliserande syfte kan och bör vidtas i avvaktan på de utredningar som pågår i anslutning till expertgruppen för regional utredningsverksamhet. Som departementschefen anfört bör en väsentligt ökad lokalisering utanför huvudstadsregionen övervägas vid en tillväxt av den statliga centralförvaltningen.

Vad departementschefen anfört rör i centrala delar även i övrigt riktlinjer för ett statligt stöd för vissa strävanden och målsättningar som kommit till uttryck i de regionala utredningarna.

Utskottet kan helt ansluta sig till vad som anförts om att de strävanden bör stödjas som syftar till att länka en del av den väntade totala expansionen till växtkraftiga stadsregioner på skilda håll i landet och i vissa fall ytterligare koncentrera utbyggnadsresurserna för att skapa attraktiva befolkningscentra.

Utskottet avstyrker i samband härmed bifall till motionerna — — — — — vari förts fram ytterligare tänkbara större stadsregioner än de som i statsrådsprotokollet anförts som exempel från länsutredningarna. Beslut av sådan karaktär bör inte fattas i detta sammanhang.

Härtill anknyter vad departementschefen anfört om att det i varje län bör finnas minst en stadsregion med framtida spontan tillväxtkraft. Den fortsatta planeringen för en prioritering av stödet för den framtida utvecklingen bör enligt utskottets mening — och som skett i målsättningarna för flera län även utanför stödområdet — också omfatta i vart fall de sekundära tätortsbildningarna och avse även de orter som erfordras som replipunkter för glesbefolkade delar av landet. Det är enligt utskottets mening angeläget att denna prioritering i den fortsatta planeringen preciseras så långt detta är möjligt till ledning för statliga och kommunala organs överväganden och beslut om tillväxtfrämjande investeringar och andra offentliga insatser.

I fråga om inriktningen i övrigt på skilda typer av block av sysselsättningsskapande åtgärder har departementschefen dragit vissa slutsatser mot bakgrund bl. a. av en jämförelse mellan dels de i målsättningarna liggande anspråken på nya arbetstillfällen — 59 000 nya arbetstillfällen i basnäringar, dels industrisysselsättningen enligt prognos 2 — en ökning med 5 % till år 1980, dels långtidsutredningen som förutsätter en minskande sysselsättning inom industrin.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört i detta sammanhang och noterar att någon direkt invändning inte heller förts fram i motioner. Som tidigare angetts ingår härmed sammanhängande överväganden i bankoutskottets utlåtande nr 30.

För ett stort antal glesbygdsblock har redovisats målsättningar som motiverats med behovet av arbetstillfällen för att ge ett invånarunderlag så stort att glesbygdsproblem undviks eller mildras. Utskottet får — med hänvisning dock till vad som anförts om prioritering av vissa orter som replipunkter för glesbefolkade delar av landet — ansluta sig till uppfattningen att det är orealistiskt att vänta en lösning huvudsakligen genom lokaliseringspolitiska åtgärder. En vidareutveckling av glesbygdsstödet blir därför nödvändig. Enligt utskottets mening bör det framstå som självklart att det ekonomiska framskridande som främjas genom omstruktureringarna i näringslivet får bära kostnaderna för att samhällsservicen bibehålls i rimlig omfattning och en del av de kapitalförluster som måste drabba enskilda människor i utflyttningsområden.

Vad utskottet yttrat i anledning av Kungl. Maj:ts anmälan bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

Transumt ur bankoutskottets utlåtanden (1969:30)

I ett flertal motioner framförs önskemål rörande den regionalpolitiska planeringsverksamheten. Genomgående berörs härvid den fortsatta länsplaneringen, varjämte i vissa fall framställs krav på centrala riktlinjer och beslut på regionalpolitikens område.

I motionerna I: 721¹ och II: 835¹ hävdas att den regionala samhällsplaneringen hittills knappast har spelat den roll som riksdagsbeslutet 1964 om riktlinjer för lokaliseringspolitiken ställde i utsikt. Förklaringen härtill är enligt motionärernas uppfattning att det saknas en av statsmakterna uttalad regionalpolitisk målsättning till grund för planeringsarbetet. De menar att länsorganens osäkerhet om målsättningen lindrats men inte skingrats genom länsplanering 1967. Först när regering och riksdag på ett mera preciserat sätt har uttalat sig för ett regionalpolitiskt handlingsprogram är det, säger motionärerna, meningsfullt att söka skapa regionala utvecklingsprogram. Den hittills förda politiken har enligt deras mening i stort sett främjat en ökad koncentration till de tre storstadsområdena, vilken betraktats som naturlig och önskvärd. I de uttalanden som chefen för inrikesdepartementet gjort i statsverkspropositionen i anslutning till presentationen av länsplanering 1967 ser de tecken på en ändrad inställning, som de hälsar med tillfredsställelse. Motionärerna anför att en viss grad av koncentration av näringsliv och bebyggelse är nödvändig. En mera decentraliserad samhällsstruktur är dock enligt deras uppfattning önskvärd, framför allt av miljöpolitiska skäl. Målsättningen säges böra vara »ett så långt möjligt decentraliserat samhälle med livskraftiga tätorter i olika delar av landet». Om orter med en mera fullständig serviceutrustning måste vara förhållandevis stora, får detta inte innebära att man försummar att upprätthålla livskraftiga orter i lägre serviceklass. Uppgiften att utforma ett regionalpolitiskt handlingsprogram enligt de riktlinjer som skisserats bör, anser motionärerna, ankomma på en parlamentarisk arbetsgrupp.

Ett ökat parlamentariskt inslag i planeringsverksamheten begärs också i motionen II: 828², vilken i mycket kännetecknas av samma synsätt som de senast berörda motionerna. En betydande omdaning pågår, säger motionärerna, utan någon medveten planering i stort, utan samordning av olika ställingstaganden och utan att åtgärdernas långsiktiga konsekvenser prövas. Som exempel nämner de arbetsmarknadspolitiken, som de anser ha varit alltför ensidigt inriktad på omflyttning. En viss omsvängning finner motionärerna ha inträtt i samband med införandet av lokaliseringspolitiska stödåtgärder, men även nu urskiljer de inslag i utvecklingen vilka kan få men-

¹ Herrar Bengtson och Hedlund (cp) m. fl.

² Herr Elmstedt (cp) m. fl.

liga konsekvenser. Hit hör det beslut som fattats rörande jordbrukspolitiken, vilket säges medföra ökade servicekostnader och värdeförstöring i glesbygderna, nya naturvårdsproblem m. m. Den planerade omläggningen av SJ:s verksamhet bedömes få liknande följder. Motionärerna befarar en ytterligare befolkningskoncentration till storstadsområdena om inte en totalplanering kommer till stånd varvid både dessas och de glesbefolkade regionernas problem beaktas. De efterlyser en bättre överensstämmelse mellan lokaliseringspolitiken och besluten rörande statliga myndigheters lokala organisation. För att de regionala åtgärderna med avseende på befolkningsfördelningen skall utvecklas och stärkas förutsätts, betonar motionärerna, en omfattande forskning. De finner det lämpligt att en representativ region, innefattande både glesbygd och tätorter, utväljs för detta ändamål. Ett parlamentariskt inslag bör, anser de, finnas i den forskargrupp som de föreslår skola få i uppdrag att studera de i motionen påtalade strukturförändringarnas långsiktiga verkningar.

En regional planering för Norrland som går utöver länsgränserna och ett näringspolitiskt program på grundval därav förordas i motionerna I: 334¹ och II: 385¹, vilka ger en brett upplagd översikt över problem i denna del av landet. Motionärerna framhåller att norrlandslänen sedan årtionden präglas av en negativ befolkningsutveckling och att ingenting i dag ger anledning förmoda annat än att denna kommer att fortsätta. Särskilt betonas följderna av den sysselsättningsminskning som sker i Norrlands inland. Den ringa effekt lokaliseringspolitiken haft i fråga om inlandets tätorter tillskriver motionärerna främst den rådande osäkerheten om dessa orters framtid. De anser det möjligt att en direkt utfästelse från statsmakterna om servicestöd till vissa stödjepunkter i inlandet samt ett förstärkt lokaliseringsstöd kan medföra viss företagslokalisering till inlandet. Även för Norrlands kustområde efterlyser de en plan över vilka orter och regioner som skall stödjas.

Motionärerna önskar en översyn av medlen för lokaliseringspolitiken. De framför tanken att det direkta lokaliseringsstödet i Norrlands inland skall knytas till arbetskraften, exempelvis i form av befrielse från den enprocentiga allmänna arbetsgivaravgiften. Vidare skulle kunna tänkas att rörelsekapital får ingå i låneunderlaget, att generella medel, såsom rätt till snabba avskrivning av industribyggnader inom stödområdet, kommer till användning i ökad utsträckning och att lokaliseringsstöd får utgå även till serviceanläggningar. Ytterligare diskuteras sänkta avgifter för gods- och persontrafik och billigare elström i Norrland samt ökade resurser för företagareföreningarna där.

Chefen för inrikesdepartementet har i årets statsverksproposition nämnt statlig eller halvstatlig företagslokalisering såsom ett medel som kan behöva tillgripas i vissa delar av landet för att man där skall få till stånd en väsent-

¹ Herrar Dahln och Wedén (fp) m. fl.

ligt ändrad utveckling. Ur de formuleringar som därvid använts utläser motionärerna att departementschefen ställt i utsikt statliga företag bl. a. i områden där lokaliseringpolitiken inte lyckats. Efter att ha sammanställt uttalanden på olika håll i propositionen anför motionärerna att betydande och svårförutsebara kapitalförluster torde uppkomma om man går in för statlig företagsamhet i stor stil under de angivna villkoren. De påtalar också riskerna för ett ineffektivt utnyttjande av produktionsresurserna och för godtycklighet i de näringspolitiska bedömningarna. Innan man bestämmer sig för en statlig företagsamhet av den omfattning som enligt motionärernas tolkning har ställts i utsikt bör därför enligt deras mening prövas om det inte är möjligt att med generella medel och lokaliseringpolitiska insatser av delvis nytt slag stoppa den negativa utvecklingen i vissa regioner. En åtgärd som rekommenderas i motionerna är att statliga verk, inklusive försvaret, till Norrland förlägger verkstäder för tillverkning av produkter för eget bruk. Sammanfattningsvis uttalas att i den mån statliga företag skall startas i Norrland detta bör ske efter en viss plan och som ett led i ett näringspolitiskt program. Motionärerna citerar bankoutskottets av riksdagen godkända uttalande i ämnet hösten 1968 (utl. nr 64).

En snabbare utbyggnad av den högre utbildningen i Norrland begärs också i dessa motioner. I första hand pekas på angelägenheten av teknisk forskning och utbildning i Norrland. Ett allsidigare arbetskraftsutbud och ett ökat antal sysselsättningstillfällen nämns som positiva följder av att den akademiska utbildningen byggs ut. Beträffande kommunikationsförhållandena i Norrland framför motionärerna en rad önskemål, såsom en utbyggnad och förbättring av landsvägsnätet och en ändrad järnvägstaxepolitik, innefattande såväl generella taxesänkningar som möjlighet till individuella taxeavtal.

Efter denna diskussion av medlen för norrlandspolitiken framhåller motionärerna att frågan om politikens mål är minst lika viktig. De begär en precisering av målen i fråga om befolkningstal och i fråga om olika orters och regioners framtid. En sådan målformulering kan, menar de, ske endast inom ramen för en hela riket omfattande regional ekonomisk långtidsplanering, syftande till att samordna alla de åtgärder som statsmakterna vidtar. Om den negativa utvecklingen för Norrlands del skall kunna brytas erfordras, framhålles det, skyndsamma ställningstaganden. Med förtur säges därför böra upprättas dels en utvecklingsplan för Norrland med mål för utvecklingen inom olika delregioner, dels på grundval därav ett näringspolitiskt program som ledning för statens mera långsiktiga norrlandspolitik.

Motionerna I: 336¹ och II: 444¹ utgår från samma problem som de nyss behandlade motionerna men synes mer än dessa ta sikte på olika konkreta reformåtgärder. Att hejda utflyttningen från inlandet och andra mera gles-

¹ Herrar Jacobsson och Larsson (fp) m. fl.

befolkade områden i Norrland är enligt motionärerna ett syfte som fortsättningsvis måste ges prioritet. Insatserna måste därvid, framhåller de, begränsas till de egentliga bosättningsområdena, främst de stora älvdalarna. De flesta kommuncentra i norrlandslänen har en god samhällsservice, påpekas det, men avsaknaden av företagstradition gör att det allmänna måste svara för de initialåtgärder som en ny näringspolitisk inriktning kräver. Samtidigt erinras om att Norrland i många avseenden är ett expanderande område. Utbildningsväsendet — bl. a. universitetet i Umeå och ett flertal yrkeskolor — nämns särskilt som exempel härpå. Sina krav i fråga om en mera målmedveten satsning på stadigvarande sysselsättningsskapande åtgärder för det norrländska inlandet sammanfattar motionärerna i sju punkter. Det norrländska jordbruket bör få statlig stimulans inom de storleksgrupper som med hänsyn till lokala synpunkter är mest ändamålsenliga. Större statliga insatser bör göras för att främja ett rationellt skogsbruk genom röjnings- och reproduktionsåtgärder, byggande av skogsvägar m. m. Möjligheterna att förlägga ny statlig företagsamhet till Norrland bör speciellt beaktas. Vid utläggning av delbeställningar från statliga verk och inrättningar bör möjligheten att anlita företag i Norrland särskilt undersökas. Vägväsendet bör byggas ut snabbare. SJ:s taxepolitik bör underkastas en genomgripande översyn. Företagareföreningarna i de fyra nordligaste länen bör få ett kraftigt stöd.

Närings- och regionalpolitiska åtgärder i Västerbottens län påkallas i motionerna I: 736¹ och II: 846¹. Här framhålls att arbetslösheten i Västerbotten på senare år stigit kraftigt, trots att samhället ökat de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Som orsak därtill nämns mekaniseringen och rationaliseringen inom länets två basnäringar, skogsbruket och jordbruket. De lokaliseringspolitiska insatserna har, påpekas det, varit otillräckliga för att bromsa utflyttningsströmmen, och det finns f. n. inte tillgång till projekt som under de närmaste åren kan ge tillfredsställande sysselsättning i länet, vilket eljest har goda lokaliseringsbetingelser. För att utvecklingen skall i egentlig mening kunna påverkas erfordras, menar motionärerna, en långsiktig och aktiv närings- och regionpolitik, vilken i sin tur kräver ökade kunskaper om de tekniska och ekonomiska problemen. En vidareutveckling av länsplanering 1967, inriktad på aktiva och snara åtgärder, och av systemet med statliga utvecklingsbeställningar samt en snabb insats av industrietableringsdelegationen är åtgärder som betecknas såsom särskilt angelägna.

Utskottet erinrar om att chefen för inrikesdepartementet i årets statsverksproposition betecknar länsplanering 1967 som »ett första försök till en aktivare samhällsplanering med regionalpolitisk inriktning». Avsikten var, framhålls det, att skapa en fastare grundval för beslut om fördelning

¹ Herrar Rönneberg och Skoglund (s) m. fl.

av samhälleliga resurser. Planeringen skulle leda fram till regionalpolitiska målsättningar i länen uttryckta i befolkningsramvärden för kommunblocken, och dessa målsättningar skulle utgöra ett gemensamt underlag för överväganden och beslut av regionalpolitisk innebörd inom länen. Enligt det uppdrag som Kungl. Maj:t nyligen har meddelat länsstyrelserna skall länsplaneringen under de närmaste åren fullföljas. Härvid skall försöksvis utarbetas konkreta regionalpolitiska handlingsprogram för länen.

I motionerna I: 721 och II: 835 riktas en viss kritik mot formerna för och innebörden av den hittillsvarande regionalpolitiska planeringsverksamheten. Denna kritik tycks drabba även uppläggningsplaneringen av den nya planeringsomgång som förestår. Vad motionärerna efterlyser är ett av statsmakterna klart preciserat regionalpolitiskt handlingsprogram, med riktmärken både för samhällsplaneringen på länsnivå och för en riksplanering i den mån denna skall ange ramar för regionalpolitiken. Utan att länsplanering 1967 direkt kritiseras framförs även i motionerna I: 334 och II: 385 synpunkter som har viss släktskap med dem som kommer till uttryck i de nyss berörda motionerna. Planeringsproblemen för Norrland föreslås nämligen bli behandlade med förtur och med ett bräckligare underlag än som i och för sig vore önskvärt, allt i syfte att riksdagen snarast möjligt skall få ta ställning till en utvecklingsplan för Norrland.

Utskottet har viss förståelse för bevekelsegrunderna för de uttalanden i motionerna som här senast berörts. Några meningsskiljaktigheter föreligger enligt utskottets bedömning inte när det gäller den regionalpolitiska planeringsverksamhetens uppläggning på längre sikt. Denna verksamhet bör då säkerligen omfatta de olika komponenter som behandlas i motionärernas här åsyftade uttalanden. Vad frågan nu gäller synes snarast vara tidsplanen för och samordningen mellan de insatser i planeringsarbetet som görs på olika nivåer.

I detta sammanhang vill utskottet först understryka behovet av ett omfattande faktaunderlag och av en grundlig behandling av planeringsfrågorna inom de regionala och kommunala organ som engageras i planeringsarbetet. Ett handlingsprogram innefattande beslut som kan ha avgörande betydelse för orters, kommunblocks och hela regioners framtid måste givetvis grundas på ingående utredningar och överväganden. Att märka är att ett regionalpolitiskt handlingsprogram inte kan begränsas till att ange stimulansåtgärder med generell räckvidd utan måste ge uttryck för en bedömning som innebär att man på vissa platser får räkna med befolkningsmässig tillbakagång med därav föranledda konsekvenser. Detta förhållande pålägger de instanser som medverkar i tillkomsten av handlingsprogrammet ett stort ansvar.

Vad gäller det i några av motionerna framförda önskemålet om ett parlamentariskt inslag i planeringsarbetet vill utskottet först betona att en väsentlig beståndsdel i detta arbete är medverkan av kommunala nämnder

och fullmäktige samt av landstingen och andra representativa organ på länsnivå. Den organisatoriska uppläggning som planeringsarbetet hittills fått stämmer väl överens med de av 1964 års riksdag fastställda riktlinjerna, enligt vilka tyngdpunkten i planeringen skulle ligga i länen. Det synes naturligt att det medborgerliga inflytandet också i första hand får göra sig gällande på det lokala och regionala planet.

För ett fullföljande av det regionala planeringsarbetet erfordras också ställningstaganden på central nivå. Statsmakterna måste givetvis uttala sig om målsättningen för den regionala planeringen. Förr eller senare bör av dem kunna förväntas ett sådant klart preciserat regionalpolitiskt handlingsprogram varom talas i motionerna I: 721 och II: 835. Den fråga som aktualiseras i de motionsuttalanden utskottet nu behandlar synes närmast vara på vilket stadium det centrala handlingsprogrammet skall kunna föreligga. Motionärerna ser detta som en förutsättning för att meningsfulla regionala utvecklingsprogram skall kunna skapas. Samtidigt kan hävdas att de konkreta handlingsprogram som länsstyrelserna nu fått i uppdrag att utarbeta utgör ett nödvändigt underlag för det önskade ställningstagandet. Den konflikt mellan olika synsätt som här kan tyckas föreligga torde emellertid i huvudsak vara skenbar. Det bör nämligen beaktas att de handlingsprogram som begärts från de olika länen skall vara av försökskaraktär. I själva verket torde det bli fråga om ett fortlöpande samspel mellan centrala och regionala synpunkter. Vad som på nuvarande stadium förtjänar understrykas är att förberedelserna för en sammanfattande och preciserad målformulering från statsmakternas sida måste planmässigt fullföljas inom de centrala instanserna.

Ett bidrag till målsättningsdiskussionen är det i motionerna I: 721 och II: 835 uttalade önskemålet om en mera decentraliserad samhällsstruktur. I detta sammanhang kan erinras om att chefen för inrikesdepartementet i statsverkspropositionen uttalat sig för vissa åtgärder i decentraliserande syfte, avsedda att dämpa storstadstillväxten, och att riksdagen anslutit sig till detta uttalande. Hur långt decentraliseringen skall drivas när det gäller sysselsättningens fördelning på olika regioner och på olika orter inom regionerna är en fråga som utifrån den av statsmakterna fastslagna generella principen torde få prövas regionvis under den nu inledda nya planeringsomgången.

Mot den uppläggning av verksamheten som ovan beskrivits kan den invändningen tänkas bli riktad att under den tid som planeringsarbetet pågår de orter och regioner som redan befinner sig i ett kritiskt läge kan drabbas av ytterligare bakslag som måhända inte låter sig kompenseras när mera preciserade riktlinjer för statsmakternas regionalpolitiska insatser väl blivit fastslagna. Denna invändning synes emellertid vara bärkraftig endast om planeringsstadiet skulle komma att kännetecknas av passivitet i fråga om stöd- och stimulansåtgärder av olika slag. Något sådant har ingalunda ifrå-

gasatts. Den lokaliseringspolitiska stödverksamheten avses, som utskottet ovan belyst, fortsätta och är f. n. föremål för utredning med sikte på vissa reformer från ingången av budgetåret 1970/71. Åt glesbygdsproblemen ägnas redan en inte obetydlig uppmärksamhet; därtill kommer att utskottet ovan förordat en parlamentarisk utredning på detta område. Ytterligare kan framhållas att de överväganden både på regional och på lokal nivå som ingår i planeringsarbetet kan ha en stimulerande effekt och leda till att nya uppslag framförs och provas vilka kan bidra till en positiv utveckling i de berörda områdena.

Att det regionala planeringsarbetet har sin tyngdpunkt i länen behöver inte innebära att planeringen, såsom sägs i motionerna I: 334 och II: 385, »gör halt vid länsgränserna». De anvisningar som från centralt håll utfärdas för verksamheten bör kunna medverka till att perspektivet vidgas utöver dessa gränser. Informationsutbyte och samråd mellan planeringsorgan i angränsande län förefaller vidare att vara ett naturligt inslag i arbetet. Den centrala samordningen av de länsvis utarbetade planerna bör slutligen på ett avgörande sätt motverka de av motionärerna påtalade riskerna för ett alltför snävt betraktelsesätt vid planeringen.

Bilaga 1. Tabellarisk redovisning av länsplanering 1967

I denna bilaga lämnas en redovisning av länsplaneringens resultat för kommunblocken i de skilda länen. I tabell 8 redovisas befolkningsprognoserna och de därpå grundade målsättningarna uttryckta i befolkningsramvärden och i tabellerna 9 och 10 prognoserna för de skilda näringsgrenarna.

Vid sammanställningen av materialet har vissa korrigeringar vidtagits av det material som redovisades i bilaga 13 till 1969 års statsverksproposition. Dessutom har ytterligare information tillkommit varför några förtydligande kommentarer synes nödvändiga.

De smärre skillnader i befolkningssiffrorna för länen som finns mellan tabell 1 och tabell 8 för åren 1960 och 1965 beror på att uppgifterna i resp. tabell har hämtats från olika delar av folkräkningarna. För år 1965 har uppgifterna i tabell 1 hämtats från folkräkningens del IV och i tabell 8 från del I.

I 1965 års folkräkning har definitionen av de i jordbruket medhjälpande kvinnorna vidgats jämfört med 1960 års. För att i denna redovisning åstadkomma jämförbarhet i tiden och mellan länen har samtliga uppgifter korrigerats så att de uttryckts i 1960 års definitioner.

Den jordbruksprognos som i tabellerna 3 och 9 redovisas för Jönköpings län är reviderad och anger en lägre framtida sysselsättning i de areella näringarna än den tidigare. Den reviderade jordbruksprognosens konsekvenser för befolkningsutvecklingen har inte angetts i tabellerna 1 och 8 eftersom länsstyrelsen/planeringsrådet bedömer det som sannolikt att serviceutvecklingen i motsvarande grad underskattats.

Folkräkningarna för åren 1960 och 1965 är ej fullt jämförbara vad gäller industri och service. Vid folkräkningen år 1965 har 39 000 personer som i folkräkningen år 1960 klassificerades som industriellt verksamma förts till service. Drygt hälften av dessa beräknas falla på de tre storstadslänen. I Göteborgs och Bohus län beaktade man denna förskjutning i prognosar-

betet och justerade 1960 års värden för Storgöteborg och Uddevalla, vilket även beaktats i tabellerna 9 och 10.

Vid tolkningen av de i tabellerna 9 och 10 angivna förändringarna bör också beaktas att folkräkningsuppgifterna för åren 1960 och 1965 avseende industri och service inte är fullt jämförbara.

I en särskild bilaga 4 i del 3 av länsplanen för Jämtlands län redovisas en översyn av prognos 2 vilken tyvärr ej helt kunnat beaktas i denna sammanställning. Den reviderade prognosen anger totalt för länet 220 personer mer än den ursprungliga. De regionala och sektoriella skillnaderna är dock av större omfattning.

Slutligen skall än en gång påpekas att prognos 0 bör betraktas som ett *räkneexempel*.

Tabell 8.

Län Kommunblock	Total befolkning						Procentuell förändring/5-årsperiod					
	Enl folkräkningen		Prog 1		Prog 2		Komm måls		Mål-sättn		Prog 0	
	1960	1965	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1965-80	1965-80
STOCKHOLMS LÄN												
Stor-Stockholm	1 155 755	1 250 122	1 622 286	1 621 408	1 621 408	1 621 408	1 621 408	1 621 408	1 621 408	1 621 408	1960-65	1965-80
(exkl Kungsängen)												
Östhammar	9 445	8 839	7 276	7 030	7 030	7 030	7 550	7 030	7 030	7 030	1960-65	1965-80
Hallstadvik	11 076	10 621	9 671	9 600	9 600	9 600	9 600	9 600	9 600	9 600	1960-65	1965-80
Norrälje	18 052	18 910	21 272	21 900	21 900	21 900	24 500	21 900	21 900	21 900	1960-65	1965-80
Rimbo	7 991	8 172	8 939	8 120	8 120	8 120	9 200	8 120	8 120	8 120	1960-65	1965-80
Nynäshamn	14 395	15 843	21 500	21 170	21 170	21 170	29 420	21 170	21 170	21 170	1960-65	1965-80
Södertälje	60 315	72 300	129 156	143 000	143 000	143 000	170 000	143 000	143 000	143 000	1960-65	1965-80
S:a Kbl-länet	1 277 029	1 384 807	1 820 100	1 832 228	1 832 228	1 832 228	1 969 930	1 832 228	1 832 228	1 832 228	1960-65	1965-80
Stor-Stockholm	1 159 648	1 255 847	1 634 105	1 664 822	1 664 822	1 664 822	1 646 408	1 646 408	1 646 408	1 646 408	1960-65	1965-80
(inkl Kungsängen)												
UPPSALA LÄN												
Uppsala	99 413	110 832	145 839	161 726	161 726	161 726	—	162 000	140 072	140 072	1960-65	1965-80
Alunda	8 814	8 661	7 142	10 388	10 388	10 388	—	10 400	9 370	9 370	1960-65	1965-80
Örbyhus/ Österbybruk	8 816	8 606	7 327	7 547	7 547	7 547	—	7 600	7 425	7 425	1960-65	1965-80
Enköping	30 695	33 516	44 797	38 609	38 609	38 609	—	42 000	38 901	38 901	1960-65	1965-80
Kungsängen	3 893	5 725	11 819	43 414	43 414	43 414	—	25 000	24 632	24 632	1960-65	1965-80
Tierp	17 627	17 363	16 239	18 552	18 552	18 552	—	18 600	17 610	17 610	1960-65	1965-80
Skutskär	9 589	10 135	11 344	9 462	9 462	9 462	—	10 200	9 129	9 129	1960-65	1965-80
S:a Kbl-länet	178 847	194 838	244 507	289 698	289 698	289 698	—	275 800	247 139	247 139	1960-65	1965-80
SÖDERMAN- LANDS LÄN												
Nyköping/ Oxelösund	52 271	58 638	73 597	69 355	69 355	69 355	72 000	73 000	63 084	63 084	1960-65	1965-80
Katrineholm/ Vingåker	41 969	42 518	44 244	46 875	46 875	46 875	47 762	47 800	44 186	44 186	1960-65	1965-80
Flen	18 694	18 715	19 198	19 344	19 344	19 344	23 000	21 500	17 159	17 159	1960-65	1965-80

Tabell 8 (forts.)

Län Kommunblock	Total befolkning						Procentuell förändring/5-årsperiod					
	Enl folkräkningen			Komm måls			Mål-sättn			Komm måls		
	1960	1965	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1960-65	1965-80	1965-80
S:a Kbl-länet												
Eskilstuna	80 727	86 549	107 328	105 845	110 000	110 000	101 213	7,21	+ 7,4	+ 8,3	+ 8,3	+ 5,4
Strängnäs	19 326	20 084	22 105	23 795	23 600	24 300	22 451	+ 3,92	+ 3,2	+ 5,8	+ 5,5	+ 3,8
S:a Kbl-länet												
212 987	226 504	266 472	265 214	276 362	276 600	276 600	248 093	+ 6,35	+ 5,6	+ 6,9	+ 6,9	+ 3,1
ÖSTERGÖTLANDS LÄN												
Motala	47 874	47 323	45 815	50 450	56 145	56 000	53 544	- 1,15	+ 1,1	+ 2,2	+ 5,9	+ 5,8
Mjölby	21 888	23 520	27 943	29 860	27 297	32 000	28 760	+ 7,45	+ 5,9	+ 8,3	+ 5,1	+ 10,8
Ödeshög	6 810	6 276	4 579	5 120	6 721	6 700	5 043	- 7,84	- 9,9	- 6,6	+ 2,2	+ 2,2
Boxholm	6 417	6 537	6 083	5 470	7 350	7 000	5 314	+ 1,87	+ 2,4	- 5,8	+ 4,0	+ 2,3
Kisa	11 580	10 806	8 389	8 340	11 478	10 300	7 217	- 6,68	- 8,1	- 8,3	+ 2,0	- 1,6
Åtvidaberg	12 650	12 605	12 905	18 000	21 460	18 000	19 498	- 0,36	+ 0,8	+ 12,6	+ 19,4	+ 12,6
Linköping	93 454	98 319	120 141	127 780	132 000	133 300	125 204	+ 5,21	+ 6,9	+ 9,1	+ 10,3	+ 10,8
Finspång	22 357	23 707	27 604	26 560	27 594	27 600	25 908	+ 6,04	+ 5,2	+ 3,9	+ 5,2	+ 5,2
Norrköping	113 008	115 956	125 469	132 950	135 200	142 600	128 272	+ 2,61	+ 2,7	+ 4,7	+ 5,3	+ 7,1
Söderköping	9 743	9 515	8 890	8 890	9 952	10 000	8 843	- 2,34	+ 0,1	- 2,2	+ 1,5	+ 1,7
Valdemarsvik	10 236	9 564	8 228	9 250	10 294	10 400	9 593	- 6,57	- 4,9	- 1,1	+ 2,5	+ 2,8
Östervåm	5 507	4 886	3 117	3 100	3 755	3 800	2 610	- 11,28	- 13,9	- 14,1	- 8,4	- 8,0
S:a Kbl-länet												
361 524	369 014	399 818	425 770	449 246	457 700	457 700	419 806	+ 2,07	+ 2,7	+ 4,9	+ 6,7	+ 7,4
JÖNKÖPINGS LÄN												
Jönköping	95 927	101 217	114 890	117 820	122 000	122 000	133 268	+ 5,51	+ 4,3	+ 5,2	+ 6,4	+ 6,4
Vaggeryd/												
Skillingaryd	10 903	11 242	11 900	11 790	12 000	12 000	11 859	+ 3,11	+ 1,9	+ 1,6	+ 2,2	+ 1,8
Tranås	17 440	18 418	21 725	20 500	22 000	22 000	26 721	+ 5,61	+ 5,7	+ 3,6	+ 6,1	+ 13,2
Aneby	6 867	6 639	5 731	6 020	6 000	6 000	5 767	- 3,32	- 4,8	- 3,2	- 3,3	- 4,6
Nässjö	32 531	33 403	36 077	35 560	37 000	37 000	37 690	+ 2,68	+ 2,6	+ 2,1	+ 3,5	+ 4,1
Eksjö	18 921	18 250	16 307	18 410	19 000	18 700	20 208	- 3,55	- 3,7	+ 0,3	+ 1,4	+ 3,5
Vetlanda	27 873	28 059	27 900	28 240	31 000	30 000	28 719	+ 0,67	+ 0,2	+ 0,2	+ 3,4	+ 3,8
Sävsjö	11 660	11 622	11 500	11 820	13 900	11 800	11 984	- 0,33	- 0,4	+ 0,6	+ 6,1	+ 1,0
Värnamo	25 881	27 724	31 990	34 420	35 000	35 000	37 891	+ 7,12	+ 4,9	+ 7,5	+ 8,1	+ 11,0
Gnosjö	7 002	7 408	8 439	8 660	8 500	8 500	9 529	+ 5,80	+ 4,4	+ 5,3	+ 4,7	+ 8,8

Län Kommunblock	Total befolkning						Procentuell förändring/5-årsperiod						
	Enl folkräkningen		Prog 1	Prog 2	Komm måls	Mål- sättn	Prog 0		Prog 1	Prog 2	Komm måls	Mål- sättn	Prog 0
	1960	1965	1980	1980	1980	1980	1980	1960-65	1965-80	1965-80	1965-80	1965-80	1965-80
S:a Kbl-länet													
Gislaved.....	22 305	23 803	27 268	28 600	30 000	30 000	29 343	+ 6,72	+ 4,6	+ 6,3	+ 8,0	+ 8,0	+ 7,2
Hyltebruk.....	11 355	11 246	10 441	11 000	11 600	11 200	11 664	— 0,96	— 2,4	— 0,7	+ 1,0	— 0,1	+ 1,2
S:a Kbl-länet													
288 665	299 031	324 168	332 840	348 000	348 000	344 200	364 643	+ 3,59	+ 2,7	+ 3,6	+ 5,2	+ 4,8	+ 6,7
KRONOBERGS LÄN													
Ljungby.....	24 516	25 206	27 715	27 309	—	27 350	24 956	+ 2,81	+ 3,2	+ 2,7	—	+ 2,8	— 0,3
Strömsnäsbruk/ Markaryd.....	10 567	11 005	11 185	12 331	—	12 350	12 291	+ 4,14	+ 0,5	+ 3,9	—	+ 3,9	+ 3,8
Älmhult.....	15 385	15 186	13 044	14 119	—	14 100	13 888	— 1,29	— 4,9	— 2,4	—	— 2,4	— 2,9
Alvesta.....	18 682	18 844	17 901	18 949	—	18 950	19 259	+ 0,87	+ 1,7	+ 0,2	—	+ 0,2	+ 0,7
Växjö.....	46 313	51 885	67 748	76 651	—	76 650	81 093	+ 12,03	+ 9,3	+ 13,9	—	+ 13,9	+ 16,4
Tingsryd.....	16 268	15 625	14 085	13 327	—	13 300	12 601	— 3,95	— 3,4	— 5,2	—	— 5,2	— 6,9
Åseda/Lenhovda.....	13 095	12 577	9 660	10 820	—	10 800	11 170	— 3,96	— 8,4	— 4,9	—	— 4,9	— 3,9
Lessebo.....	8 388	8 357	7 718	8 245	—	8 300	9 553	— 0,37	— 2,6	— 0,4	—	— 0,2	+ 4,6
S:a Kbl-länet													
153 214	158 685	169 056	181 751	—	181 800	184 811	184 811	+ 3,57	+ 2,1	+ 4,6	—	+ 4,6	+ 5,2
KALMAR LÄN													
Västervik.....	42 681	42 020	39 348	43 461	—	44 000	49 608	— 1,55	— 2,2	+ 1,1	—	+ 1,5	+ 5,7
Vimmerby.....	17 819	17 430	15 597	17 208	—	17 208	17 381	— 2,18	— 3,6	— 0,4	—	— 0,4	— 0,1
Hultsfred/ Virserum.....	20 171	19 548	16 529	20 419	—	20 419	20 618	— 3,09	— 5,4	+ 1,5	—	+ 1,5	+ 1,8
Högshy.....	9 752	9 036	6 789	8 155	—	8 155	8 021	— 7,34	— 9,1	— 3,4	—	— 3,4	— 3,9
Oskarshamn.....	24 342	24 759	26 349	27 255	—	28 212	29 255	+ 1,71	+ 2,1	+ 3,3	—	+ 4,4	+ 5,7
Mönsterås.....	12 567	13 482	16 310	14 812	—	14 812	15 986	+ 7,28	+ 6,6	+ 3,2	—	+ 3,2	+ 5,8
Nybro.....	20 722	21 728	24 797	23 312	—	24 442	23 834	+ 4,85	+ 4,5	+ 2,4	—	+ 4,0	+ 3,1
Emmaboda.....	11 039	11 418	13 886	12 261	—	12 261	11 712	+ 3,43	+ 6,6	+ 2,4	—	+ 2,4	+ 0,9
Kalmar.....	47 875	49 713	55 025	58 378	—	59 943	61 641	+ 3,84	+ 3,5	+ 5,5	—	+ 6,3	+ 7,4
Torsås.....	8 775	8 144	6 222	6 436	—	7 000	5 856	— 7,19	— 8,6	— 7,5	—	— 4,9	— 10,5
Mörbylånga.....	11 070	10 228	7 617	8 042	—	10 000	8 927	— 7,61	— 9,4	— 7,7	—	— 0,8	— 4,4
Borgholm.....	12 236	11 214	8 538	8 799	—	9 000	8 510	— 8,35	— 8,7	— 7,8	—	— 7,1	— 8,8
S:a Kbl-länet													
239 049	238 720	237 007	248 538	—	255 452	261 349	261 349	— 0,14	— 0,2	+ 1,4	—	+ 2,3	+ 3,1

Tabell 8 (forts.).

Län Kommunblock	Total befolkning						Procentuell förändring/5-årsperiod					
	Enl folkräkningen			Prog 1			Prog 0			Prog 1		
	1960	1965	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1960-65	1965-80	1965-80
GOTLANDS LÄN Visby.....	54 322	53 751	51 930	50 660	—	56 000	47 023	—	1,05	—	2,0	—
	54 322	53 751	51 930	50 660	—	56 000	47 023	—	1,05	—	2,0	—
	54 322	53 751	51 930	50 660	—	56 000	47 023	—	1,05	—	2,0	—
BLEKINGE LÄN Karlskrona..... Ronneby..... Karlshamn..... Sölvesborg..... Olofström.....	61 311	60 241	59 817	63 210	68 200	65 191	65 277	—	1,75	—	0,2	—
	27 329	28 418	32 479	31 706	32 479	32 189	31 024	—	3,98	—	4,6	—
	27 701	29 981	37 972	34 918	37 972	35 542	35 269	—	8,23	—	8,2	—
S:a Kbl-länet	14 283	14 677	15 471	16 014	16 800	16 430	15 037	—	2,76	—	1,8	—
	13 844	15 837	19 519	18 897	19 600	19 111	17 536	—	14,40	—	7,2	—
	144 468	149 154	165 258	164 745	175 051	168 463	164 143	—	3,24	—	3,5	—
KRISTIANSTADS LÄN Kristianstad..... Bromölla..... Broby..... Osby..... Hässelholm..... Perstorp..... Örtelljunga..... Ängelholm..... Båstad..... Klippan..... Åstorp..... Simrishamn..... Tomelilla.....	62 546	63 170	63 415	67 696	69 902	67 696	69 286	—	1,00	—	0,1	—
	8 976	9 941	13 254	11 909	14 480	11 909	12 473	—	10,75	—	10,0	—
	12 540	13 366	16 114	16 501	20 513	16 100	17 242	—	6,51	—	6,5	—
S:a Kbl-länet	13 536	13 629	13 026	12 810	15 959	14 000	12 799	—	0,69	—	1,5	—
	43 487	45 156	49 186	50 597	60 873	50 597	49 436	—	3,84	—	2,9	—
	6 225	7 233	10 170	9 990	13 173	9 700	10 348	—	16,19	—	12,0	—
S:a Kbl-länet	8 556	8 391	7 390	7 634	8 352	8 400	7 294	—	1,93	—	4,1	—
	24 536	25 611	28 960	31 133	30 456	30 500	29 029	—	4,38	—	4,2	—
	10 562	10 352	9 526	9 107	11 757	9 700	7 502	—	1,99	—	2,7	—
S:a Kbl-länet	15 311	15 911	19 654	20 552	18 617	19 700	20 620	—	3,92	—	7,8	—
	9 163	10 122	12 820	11 884	12 226	12 000	8 621	—	10,47	—	8,2	—
	22 139	21 489	18 723	18 641	24 100	19 500	18 883	—	2,94	—	4,5	—
S:a Kbl-länet	14 661	13 643	10 793	10 679	12 573	11 500	11 943	—	6,94	—	7,5	—
	252 238	258 004	273 031	279 133	312 981	281 302	275 476	—	2,29	—	1,9	—
	252 238	258 004	273 031	279 133	312 981	281 302	275 476	—	2,29	—	1,9	—
MALMÖHUS LÄN Stor-Malmö..... Höganäs.....	335 413	370 568	483 481	516 500	524 900	516 500	509 065	—	10,48	—	9,3	—
	16 363	17 383	20 313	22 400	22 000	22 400	20 590	—	6,23	—	5,3	—
	16 363	17 383	20 313	22 400	22 000	22 400	20 590	—	6,23	—	5,3	—

Tabell 8 (forts.).

Län Kommunblock	Total befolkning						Procentuell förändring/5-årsperiod					
	Enl folkräkningen			Mål-sättn			Prog 1			Komm måls		
	1960	1965	1980	1980	1980	1980	1960-65	1965-80	1965-80	1965-80	Mål-sättn	Prog 0
ÄLVSBOBORG LÄN												
Mellerud.....	11 635	11 171	10 108	9 535	10 000	10 608	- 3,99	- 3,3	- 5,1	-	- 3,6	- 1,7
Vänersborg.....	30 631	31 440	35 341	34 098	34 000	37 981	+ 2,64	+ 4,0	+ 2,7	-	+ 2,6	+ 6,5
Trollhättan.....	39 613	43 128	55 261	54 554	56 000	54 609	+ 8,87	+ 8,6	+ 8,2	-	+ 9,1	+ 8,2
Lilla Edet.....	9 318	9 573	10 136	10 136	10 000	8 877	+ 2,74	+ 1,8	+ 1,9	-	+ 1,5	- 2,5
Herrljunga.....	9 573	9 357	8 187	8 976	9 000	8 022	- 2,26	- 4,4	- 1,4	-	- 1,3	- 5,0
Uricehamn.....	21 767	21 544	20 057	21 521	21 500	18 677	- 1,02	- 2,4	± 0,0	-	- 0,1	- 4,7
Tranemo.....	10 876	11 295	11 097	12 886	12 800	11 133	+ 3,85	- 0,6	+ 4,5	-	+ 4,3	- 0,5
Svenljunga.....	10 031	9 779	8 111	8 825	9 500	7 848	- 2,51	- 6,0	- 3,4	-	- 0,9	- 7,1
Kinna.....	27 097	27 688	26 786	30 684	30 000	27 066	+ 2,18	- 1,1	+ 3,5	-	+ 2,7	- 0,8
Borås.....	98 228	103 528	111 711	118 418	118 000	125 555	+ 5,40	+ 2,6	+ 4,6	-	+ 4,4	+ 6,6
Surte.....	13 182	14 808	18 760	21 755	25 000	21 320	+ 12,34	+ 8,2	+ 13,7	-	+ 19,1	+ 12,9
Lerum.....	13 430	16 894	22 184	25 585	31 000	25 132	+ 25,79	+ 9,5	+ 14,8	-	+ 22,4	+ 14,2
Alingsås.....	20 597	22 251	25 229	28 492	27 000	26 283	+ 8,03	+ 4,3	+ 8,6	-	+ 6,7	+ 5,7
Värgårda.....	7 960	7 890	7 466	7 966	7 800	7 175	- 0,88	- 1,8	+ 0,3	-	- 0,4	- 3,1
Färgelanda.....	7 274	6 680	4 836	5 045	6 000	5 079	- 8,17	- 10,2	- 8,9	-	- 3,5	- 8,7
Åmål.....	14 028	13 779	13 478	12 687	14 000	13 124	- 1,78	- 0,7	- 2,7	-	+ 0,5	- 1,6
Bengtsfors.....	18 863	18 147	16 684	16 624	17 000	16 332	- 3,80	- 2,8	- 2,9	-	- 2,2	- 3,5
Sa Kbl-länet	364 103	378 952	404 363	427 787	438 600	424 821	+ 4,08	+ 2,2	+ 4,1	-	+ 5,0	+ 3,9
SKARABORGS LÄN												
Vara.....	18 499	17 922	16 310	15 500	17 000	15 336	- 3,12	- 3,1	- 4,7	-	- 4,7	- 5,1
Lidköping.....	32 811	33 429	33 538	39 100	39 600	39 747	+ 1,88	+ 0,1	+ 5,4	-	+ 5,4	+ 5,9
Göteborg.....	12 582	12 177	10 771	13 100	14 500	12 481	- 3,22	- 4,0	+ 2,5	-	+ 6,0	+ 0,8
Skara.....	16 140	16 222	14 998	17 800	17 613	17 631	+ 0,51	- 2,6	+ 3,2	-	+ 2,8	+ 2,8
Falköping.....	32 481	33 131	38 519	36 000	38 500	38 201	+ 2,00	+ 5,2	+ 2,8	-	+ 5,1	+ 4,9
Tidaholm.....	13 011	12 767	12 332	12 000	13 600	12 776	- 1,88	- 1,1	- 2,0	-	- 2,0	± 0,0
Hjo.....	7 729	7 367	6 871	7 500	8 300	7 571	- 4,68	- 2,3	+ 0,6	-	+ 4,1	+ 0,9
Tibro.....	8 983	9 746	10 769	11 100	11 108	11 578	+ 8,49	+ 3,4	+ 4,4	-	+ 4,5	+ 5,9
Karlsborg.....	9 682	9 063	7 383	7 540	9 300	8 218	- 6,39	- 6,6	- 6,0	-	- 6,0	+ 3,2
Skövde.....	37 193	40 796	53 021	52 000	53 600	47 612	+ 9,69	+ 9,1	+ 8,4	-	+ 9,5	+ 5,3
Töreboda.....	11 329	10 872	8 717	10 900	10 000	9 982	- 4,03	- 7,1	+ 0,1	-	+ 2,7	- 2,8

Län Kommunblock	Total befolkning						Procentuell förändring/5-årsperiod					
	Enl folkräkningen		Prog 1		Prog 2		Mål-sättn		Prog 0		Komm måls	
	1960	1965	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1960-65	1965-80	1965-80	1965-80
Mariestad.....	20 512	22 806	31 188	24 500	33 000	24 500	27 430	+11,18	+11,0	+2,4	+13,1	+2,4
Gullspång.....	6 349	6 223	5 147	6 600	7 000	6 600	6 446	1,98	— 6,1	+2,0	+4,0	+2,0
Grästorps.....	5 927	5 598	4 757	4 360	5 500	4 360	4 932	— 5,55	— 5,3	— 8,0	— 0,6	— 8,0
Nossebro.....	10 314	9 779	7 706	7 500	9 032	7 500	5 567	— 5,19	— 7,6	— 8,5	— 2,6	— 8,5
Habo.....	9 222	9 379	9 696	10 100	10 800	10 100	11 209	+1,70	+1,1	+2,5	+4,8	+2,5
S:a Kbl-länet	252 764	257 277	271 723	275 600	298 453	275 600	277 717	+1,79	+1,8	+2,3	+5,1	+2,3
VÄRMLANDS LÄN												
Kristinehamn.....	28 619	28 311	25 091	30 500	36 700	30 500	33 260	— 1,08	— 3,9	+2,5	+9,0	+2,5
Storfors.....	6 332	5 984	4 849	4 900	5 700	4 900	5 041	— 5,50	— 6,8	— 6,4	— 1,6	— 6,4
Filipstad.....	18 677	17 442	14 897	15 000	15 500	15 500	15 752	6,61	+5,1	— 4,9	+3,9	— 3,9
Karlstad/Skoghall	72 981	78 024	97 980	108 000	108 000	108 000	97 214	+6,91	+7,9	+11,5	+11,5	+7,6
Kil.....	7 647	7 806	7 427	7 900	7 900	7 900	7 559	+2,08	— 1,7	+0,4	+0,4	+0,4
Forshaga.....	9 953	9 471	8 026	7 800	8 500	7 800	7 877	— 4,84	— 5,4	— 6,3	+3,5	— 6,0
Grums.....	10 082	9 905	9 470	10 400	10 400	10 400	10 279	— 1,76	— 1,5	+1,6	+1,6	+1,6
Sunne.....	16 583	15 106	11 050	9 500	12 500	10 400	9 059	— 8,91	— 9,9	— 14,3	— 6,1	— 11,7
Torsby.....	12 003	11 290	9 278	7 000	9 200	7 800	7 447	— 5,94	— 6,3	— 14,7	— 6,6	— 11,6
Syslebäck.....	6 598	5 236	2 470	2 300	3 800	2 800	2 512	— 20,64	— 22,1	— 24,0	— 10,1	— 18,8
Kyrkheden.....	8 141	7 607	6 549	4 800	6 400	5 300	4 932	— 6,56	— 4,9	— 14,2	— 5,6	— 11,4
Hagfors.....	15 327	15 368	13 848	14 200	14 200	14 200	13 459	+0,27	+3,4	+2,6	— 2,6	— 2,6
Munkfors.....	6 241	6 037	5 590	5 500	5 500	5 500	5 425	+3,27	+2,5	— 3,1	+3,1	— 3,5
Säffle.....	19 736	19 964	20 653	19 700	22 000	20 700	19 670	+1,16	+1,1	+0,4	+3,3	+1,2
Årjäng.....	11 484	10 644	8 245	6 400	9 000	7 100	6 602	— 7,31	— 8,2	— 15,6	— 5,4	— 12,6
Åmotfors.....	11 101	10 562	9 111	7 400	8 900	8 000	7 470	— 4,86	— 4,8	— 11,2	— 5,6	— 8,8
Arvika.....	29 521	28 380	26 359	24 400	25 400	25 400	26 027	— 3,87	— 2,4	— 4,9	— 3,6	— 2,9
S:a Kbl-länet	291 026	287 137	280 893	285 700	309 600	292 200	279 585	— 1,34	— 0,7	— 0,2	+2,5	+0,6
ÖREBRO LÄN												
Örebro.....	101 583	106 867	120 892	136 642	—	136 700	129 562	+5,20	+4,2	+8,6	—	+8,6
Kumla.....	14 855	14 858	14 577	17 204	—	17 200	18 838	+0,02	— 0,6	+5,0	—	+5,0
Hallsberg.....	11 275	11 754	13 318	13 150	—	13 500	13 826	+4,25	+4,3	+3,8	—	+4,7

Tabell 8 (forts.)

Län Kommunblock	Total befolkning					Procentuell förändring/5-årsperiod					
	Enl folkräkningen		Prog 1		Prog 0	Mål- sättn	Komm måls	Prog 2	Komm måls	Mål- sättn	Prog 0
	1960	1965	1980	1980							
Län											
Pålsboda.....	9 545	8 926	6 800	7 789	8 686	7 800	—	6,49	— 8,7	— 4,4	— 0,9
Åskersund.....	12 832	11 741	9 342	10 623	10 866	11 500	—	8,50	— 7,3	— 0,7	— 2,5
Laxå.....	8 539	9 144	11 158	9 873	9 900	9 900	—	7,09	+ 6,9	+ 2,6	+ 1,8
Degerfors.....	11 703	11 787	12 552	11 186	10 283	11 200	—	0,72	+ 2,1	— 1,7	— 4,4
Karlskoga.....	35 343	38 112	44 472	43 156	48 471	43 200	—	7,83	+ 5,3	+ 4,2	+ 8,3
Nora.....	9 864	9 467	8 305	9 490	9 705	9 500	—	4,02	— 4,3	+ 0,1	+ 0,8
Hällefors.....	12 159	12 268	12 409	10 685	9 539	11 500	—	+ 0,90	+ 0,4	— 4,5	— 8,0
Lindesberg.....	25 637	25 257	23 003	22 725	24 462	24 000	—	1,48	— 3,1	— 2,1	— 1,0
Kopparberg.....	9 800	8 463	5 214	7 046	6 672	7 500	—	—13,64	—14,9	— 3,9	— 7,6
S:a Kbl-länet	263 135	268 644	282 042	299 569	300 552	303 500	—	+ 2,09	+ 1,6	+ 4,1	+ 3,8
VÄSTMANLANDS											
Västerås.....	90 742	103 345	138 186	139 573	131 014	139 573	—	+13,89	+10,2	+10,5	+ 8,2
Hallstahammar.....	16 331	18 644	24 634	25 504	26 600	25 504	—	+14,15	+ 9,7	+11,0	+12,6
Surahammar.....	10 451	11 016	12 349	12 332	12 817	12 332	—	+ 5,41	+ 3,9	+ 3,8	+ 5,2
Köping.....	25 730	27 760	34 564	35 516	33 267	35 516	—	+ 7,89	+ 7,6	+ 8,6	+ 6,2
Kungsör.....	7 002	7 542	9 501	9 180	9 095	9 180	—	+ 7,71	+ 8,0	+ 6,7	+ 6,4
Arboga.....	14 142	14 912	18 111	17 428	17 280	17 428	—	+ 5,44	+ 6,6	+ 5,3	+ 5,0
Fagersta.....	16 324	16 755	15 703	19 062	18 587	19 062	—	+ 2,64	— 2,1	+ 4,4	+ 3,5
Skinnskatteberg.....	8 446	5 770	5 315	4 716	4 816	4 716	—	—10,49	— 2,7	— 6,5	— 5,8
Norberg.....	8 066	7 273	5 324	5 481	5 234	6 131	—	—9,83	— 9,8	— 5,5	—10,3
Sala/Heby.....	35 077	34 091	29 101	29 961	26 510	31 768	—	—2,81	— 5,1	— 4,2	— 8,0
S:a Kbl-länet	230 311	247 108	292 788	298 753	285 220	301 210	—	+ 7,29	+ 5,8	+ 6,5	+ 4,9
KOPPARBERGS LÄN											
Falun.....	44 922	45 472	45 750	50 282	57 127	52 000	—	+ 1,22	+ 0,2	+ 3,4	+ 7,9
Borlänge.....	39 286	40 980	46 123	45 402	42 322	50 600	—	+ 4,31	+ 4,0	+ 3,5	+ 1,1
Mockfjärd.....	8 454	8 294	7 591	6 262	5 734	8 300	—	—1,89	— 2,9	— 8,9	—11,6
Säter.....	10 279	10 101	9 444	8 105	8 676	8 600	—	—1,73	— 2,2	— 7,1	— 4,9
Vansbro.....	10 348	9 806	8 063	7 464	7 527	9 650	—	—5,24	— 6,3	— 8,7	— 8,4
Leksand.....	13 285	12 824	10 935	10 417	8 558	10 900	—	—3,47	— 5,2	+ 3,0	—12,6
Rättvik.....	9 997	9 531	7 832	8 496	7 235	8 700	—	—4,66	— 6,3	— 3,8	— 8,8

Tabell 9 (forts.).

Jordbruk m. m.

Industri

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod				
	Antal folkräkningen		Prog 0	Proc 2		Prog 0	Enl folkräkningen		Prog 2	Enl folkräkningen		Prog 2		
	1960	1965		1980	1980		1960—65	1965—80		1960	1965		1970	1980
S:a Kbl-länet														
Aneby.....	1 026	821	398	259	-19,98	-21,4	-32,0	729	893	950	1 080	+22,50	+6,38	+6,6
Nässjö.....	1 896	1 540	644	415	-18,78	-25,2	-35,4	5 321	5 942	6 340	7 130	+11,67	+6,70	+6,0
Eksjö.....	1 524	1 194	495	433	-21,65	-25,4	-28,7	2 136	2 202	2 280	2 410	+3,09	+3,54	+2,8
Vetlanda.....	2 915	2 330	945	767	-20,01	-26,0	-31,0	4 302	4 801	5 140	5 800	+11,60	+7,06	+6,2
Sävsjö.....	1 383	1 072	440	249	-22,49	-25,7	-38,7	1 610	1 851	2 000	2 330	+14,97	+8,05	+7,9
Värnamo.....	2 164	1 676	693	669	-22,55	-25,5	-26,4	4 970	5 719	6 380	7 720	+15,07	+11,56	+10,0
Gnosjö.....	474	379	149	110	-20,04	-26,8	-33,8	1 904	2 285	2 520	2 950	+20,01	+10,28	+8,2
Gislaved.....	1 823	1 359	495	366	-25,45	-28,6	-35,4	5 377	6 225	6 990	8 340	+15,77	+12,29	+9,2
Hyltebruk.....	1 545	1 190	442	313	-22,98	-28,2	-36,2	1 991	2 065	2 260	2 610	+3,72	+9,44	+7,5
S:a Kbl-länet														
19 701	15 606	6 446	5 201	-20,79	-25,7	-30,7	53 594	57 468	61 390	69 050	+7,23	+6,82	+6,0	
KRONOBERGS LÄN														
Ljungby.....	3 164	2 454	957	865	-22,44	-26,9	-29,4	3 333	3 981	4 425	4 787	+19,44	+11,15	+4,0
Markaryd/														
Strömsnäsbruk.....	784	641	237	204	-18,24	-28,2	-31,7	2 150	2 387	2 704	2 981	+11,02	+13,28	+5,0
Älmhult.....	1 595	1 152	483	404	-27,77	-25,2	-29,5	2 558	2 700	2 803	2 803	+5,55	+3,81	+0,0
Älvesta.....	2 084	1 599	631	609	-23,27	-26,7	-27,5	2 679	3 124	3 633	3 859	+16,61	+16,29	+3,1
Växjö.....	3 566	2 925	1 079	1 026	-17,98	-28,3	-29,5	5 535	6 321	8 270	10 924	+14,20	+30,83	+14,9
Tingsryd.....	2 446	1 929	747	593	-21,14	-27,1	-32,5	2 008	2 284	2 667	2 645	+16,77	+16,77	+0,4
Åseda/Lenhovda.....	1 151	974	348	269	-15,38	-29,1	-34,6	2 557	2 666	2 833	2 604	+4,26	+6,26	+4,1
Lessebo.....	454	356	137	105	-21,59	-27,3	-33,4	2 358	2 489	2 611	2 523	+5,56	+4,90	+1,7
S:a Kbl-länet														
15 244	12 030	4 619	4 075	-21,08	-27,3	-30,3	23 178	25 952	29 946	33 126	+11,97	+15,40	+5,2	
KALMAR LÄN														
Västervik.....	2 999	2 423	1 392	955	-19,21	-16,9	-26,7	6 361	6 491	6 885	7 040	+2,04	+6,07	+1,1
Vimmerby.....	2 141	1 584	1 127	379	-26,02	-10,8	-37,9	2 325	2 664	2 785	3 040	+14,58	+4,54	+4,5
Hultsfred/Virserum..	1 817	1 410	904	446	-22,40	-13,8	-31,9	3 347	3 597	3 892	3 977	+7,47	+8,20	+1,1
Högsby.....	983	761	495	273	-22,59	-13,4	-28,9	1 521	1 479	1 400	1 335	-2,76	-5,34	-2,4
Oskarshamn.....	1 224	983	473	186	-19,69	-21,7	-42,6	4 677	4 720	5 340	5 543	+0,92	+13,14	+1,9
Mönsterås.....	982	750	476	370	-23,63	-14,0	-21,0	2 214	2 600	2 940	3 450	+17,43	+13,08	+6,7
Nybro.....	1 818	1 427	896	302	-21,51	-14,4	-40,6	4 078	4 480	4 990	5 305	+9,86	+11,38	+3,1
Emmaboda.....	1 119	870	516	112	-22,25	-16,0	-49,3	2 102	2 463	2 755	2 915	+17,17	+11,86	+2,9

Tabell 9 (forts.).

Jordbruk m. m.

Industri

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande				Proc förändring/ 5-årsperiod				Antal förvärsarbetande				Proc förändring/ 5-årsperiod			
	Enl folkräkningen		Prognos 2		Prog 0		Prog 2		Enl folkräkningen		Prognos 2		Prog 0		Prog 2	
	1960	1965	1980	1980	1960—65	1965—80	1960—65	1965—80	1960	1965	1970	1980	1960—65	1965—70	1970—80	1970—80
Simrishamn.....	3 615	2 906	1 086	1 358	-19,61	-28,0	-19,61	-28,0	2 198	2 408	2 502	2 537	+ 9,55	+ 3,90	+ 0,7	
Tomelilla.....	3 030	2 366	956	1 284	-21,91	-26,1	-21,91	-26,1	1 215	1 340	1 438	1 489	+10,29	+ 7,31	+ 1,8	
S:a Kbl-länet	26 219	20 926	7 312	9 040	-20,19	-29,6	-20,19	-29,6	35 723	38 788	42 212	43 653	+ 8,58	+ 8,83	+ 1,7	
MALMÖHUS LÄN																
Stor-Malmö.....	9 222	7 436	3 769	2 751	-19,37	-20,3	-19,37	-20,3	61 183	57 927	60 650	63 350	- 5,32	+ 4,70	+ 2,2	
Höganäs.....	1 209	1 016	512	326	-15,96	-20,4	-15,96	-20,4	2 600	2 689	2 900	3 100	+ 3,42	+ 7,85	+ 3,4	
Hälsingborg.....	2 845	2 373	1 308	919	-16,59	-18,0	-16,59	-18,0	15 960	15 236	15 550	15 750	- 4,54	+ 2,06	+ 0,6	
Bjuv.....	689	621	360	217	- 9,87	-16,6	- 9,87	-16,6	2 754	3 039	3 250	3 600	+10,35	+ 6,94	+ 5,2	
Landskrona.....	1 229	1 136	563	409	- 7,57	-20,8	- 7,57	-20,8	8 306	8 111	8 500	8 000	- 2,35	+ 4,80	- 3,0	
Svalöv.....	2 047	1 732	982	789	-15,39	-17,2	-15,39	-17,2	1 343	1 466	1 600	1 825	+ 9,16	+ 9,14	+ 6,8	
Trelleborg.....	2 814	2 013	1 079	1 159	-28,46	-18,8	-28,46	-18,8	6 418	6 584	6 900	7 400	+ 2,59	+ 4,80	+ 3,6	
Skurup.....	1 801	1 259	642	564	-30,09	-20,1	-30,09	-20,1	1 372	1 291	1 350	1 450	- 5,90	+ 4,57	+ 3,6	
Ystad.....	2 916	2 197	1 127	948	-24,66	-20,0	-24,66	-20,0	2 849	2 735	2 875	3 150	- 4,00	+ 5,12	+ 4,7	
Sjöbo.....	2 947	2 469	1 097	846	-16,22	-23,7	-16,22	-23,7	1 121	1 099	1 200	1 550	- 1,96	+ 9,19	+13,7	
Eslöv.....	2 551	2 002	985	1 119	-21,52	-21,1	-21,52	-21,1	3 397	3 810	4 300	4 800	+12,16	+12,86	+ 5,7	
Hörby.....	2 386	1 947	809	487	-18,40	-25,4	-18,40	-25,4	995	1 005	1 225	1 450	+ 1,01	+21,89	+ 8,8	
Höör.....	1 032	784	403	183	-24,03	-19,9	-24,03	-19,9	883	881	975	1 000	- 0,23	+10,67	+ 1,3	
S:a Kbl-länet	33 688	26 985	13 636	10 717	-19,90	-20,4	-19,90	-20,4	105 873	111 275	116 425	121 275	- 3,03	+ 5,10	+ 2,3	
HALLANDS LÄN																
Halmstad.....	3 233	2 688	1 427	1 329	-16,86	-19,0	-16,86	-19,0	10 583	10 925	11 750	12 560	+ 3,23	+ 7,55	+ 3,3	
Laholm.....	3 025	2 691	1 406	1 115	-11,04	-19,5	-11,04	-19,5	1 981	2 259	2 630	3 210	+14,03	+16,42	+10,5	
Falkenberg.....	3 832	3 181	1 561	1 491	-16,99	-21,1	-16,99	-21,1	3 779	4 469	5 310	6 680	+18,26	+18,82	+12,2	
Varberg.....	4 163	3 632	1 852	1 563	-12,76	-20,1	-12,76	-20,1	4 376	4 803	5 420	6 660	+ 9,76	+12,85	+10,9	
Kungsbacka.....	2 139	1 793	629	549	-16,18	-29,5	-16,18	-29,5	1 832	1 982	2 590	2 910	+ 8,19	+30,67	+ 5,9	
S:a Kbl-länet	16 392	13 985	6 875	6 047	-14,68	-21,1	-14,68	-21,1	22 551	24 438	27 700	32 020	+ 8,37	+13,35	+ 7,5	

Län Kommunblock	Antal försvarsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal försvarsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod		
	Antal folkräkningen		Prog 0	1965— 80		1965— 80	Antal folkräkningen		Prog 2	1965— 80		1965— 80
	1960	1965		1960—65	1965—80		1960	1965		1960—65	1965—80	
GÖTEBORGS O BOHUS LÄN Stor-Göteborg (exkl Lerum, Surte och Kungsbacka).....	8 365	7 158	3 614	—14,43	—20,4	—25,0	81 571	86 266	94 362	106 629	+ 5,76	+ 9,38
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
	1 555	1 223	353	—21,35	—34,0	—30,6	835	881	923	923	+ 5,51	+ 4,77
S:a Kbl-länet Stor-Göteborg (inkl Lerum, Surte och Kungsbacka).....	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
	11 849	10 045	4 640	—15,22	—22,7	—26,9	88 660	94 219	103 699	116 326	+ 6,27	+ 10,06
ÄLVSBORGS LÄN Mellerud..... Vänersborg..... Trollhättan..... Lilla Edet..... Herrljunga..... Ulricehamn..... Tranemo..... Svenljunga..... Kinna..... Borås..... Surte..... Lerum..... Alingsås.....	1 495	1 256	451	—15,99	—28,9	—11,2	1 314	1 454	1 544	1 544	+ 10,65	+ 6,19
	2 066	1 785	754	—13,60	—25,0	—13,9	4 665	4 548	4 774	4 774	— 2,51	+ 4,97
	1 084	978	559	— 9,78	—17,0	—28,5	9 659	10 438	11 993	11 993	+ 8,07	+ 14,90
	619	481	117	—22,29	—37,9	—22,1	1 901	2 061	2 162	2 162	+ 8,42	+ 4,90
	1 411	1 152	382	—18,36	—30,8	—27,9	1 322	1 577	1 739	1 739	+ 19,29	+ 10,27
	2 543	2 101	733	—17,38	—29,6	—38,1	4 220	4 687	5 006	5 006	+ 11,07	+ 6,81
	1 142	950	407	—16,13	—24,6	—33,5	2 748	3 066	3 413	3 413	+ 11,57	+ 11,32
	1 481	1 207	571	—18,50	—22,1	—37,9	1 813	1 993	2 103	2 103	+ 9,93	+ 5,52
	2 607	2 079	610	—20,25	—33,6	—34,6	6 794	7 025	7 200	7 200	+ 3,40	+ 2,49
	2 509	2 062	841	—17,82	—25,8	—39,6	26 497	26 128	26 594	26 594	— 1,39	— 1,78
	773	651	284	—15,78	—24,2	—29,7	3 303	3 653	4 372	4 372	+ 10,60	+ 19,68
	572	443	113	—22,55	—36,2	—32,5	1 954	2 318	2 715	2 715	+ 18,63	+ 17,13
	840	611	289	—27,26	—22,1	—40,2	4 369	4 387	4 434	4 434	+ 0,41	+ 1,07

Tabell 9 (forts.).

Jordbruk m. m.

Industri

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod		
	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod		
	Enl folkräkningen	Prog 2	Prog 0	1960—65	1965—80	1965—80	Enl folkräkningen	1960	1965	1970	1980	Prognos 2
Värgårda.....	1 250	1 026	352	-17,92	-33,3	-30,0	1 116	1 161	1 242	1 242	1 242	± 0,0
Färgelanda.....	1 298	1 092	388	-15,87	-29,7	-29,2	841	826	844	844	844	± 0,0
Ämål.....	716	624	164	-12,85	-29,7	-36,0	2 401	2 449	2 612	2 612	2 612	± 0,0
Bengtsfors.....	2 160	1 799	563	-16,71	-32,4	-32,1	2 772	2 913	2 974	2 974	2 974	± 0,0
S-a Kbl-länet	24 566	20 297	7 113	-17,38	-28,0	-29,5	77 689	80 684	85 721	85 721	85 721	± 0,0
SKARABORGS LÄN												
Vara.....	3 283	2 801	1 319	-14,68	-23,9	-22,2	1 405	1 727	1 935	2 153	2 153	+ 5,5
Lidköping.....	2 990	2 367	1 133	-20,84	-21,8	-17,7	5 000	4 996	5 380	6 225	6 225	+ 7,6
Götene.....	1 374	1 076	606	-21,69	-18,0	-17,4	1 924	2 010	2 100	2 360	2 360	+ 6,0
Skara.....	1 515	1 289	519	-14,92	-22,9	-26,1	1 981	2 018	2 200	2 522	2 522	+ 7,1
Falköping.....	3 599	3 062	824	-14,92	-21,3	-35,4	4 397	4 735	5 050	5 550	5 550	+ 4,8
Tidaholm.....	1 303	1 044	522	-19,88	-20,6	-27,1	2 627	2 473	2 530	2 678	2 678	+ 2,9
Hjo.....	920	699	368	-37,1	-19,3	-19,0	1 144	1 295	1 370	1 477	1 477	+ 3,8
Tibro.....	537	401	221	-24,02	-19,3	-24,3	2 006	2 315	2 440	2 754	2 754	+ 6,2
Skövde.....	2 088	1 630	873	-25,33	-18,0	-20,7	1 232	1 188	1 180	1 164	1 164	+ 1,7
Töreboda.....	1 370	1 077	565	-21,39	-19,3	-18,3	6 290	6 557	6 800	7 370	7 370	+ 4,1
Marestad.....	1 543	1 187	711	-23,07	-15,7	-17,4	1 486	1 558	1 625	1 731	1 731	+ 3,2
Gullspång.....	540	413	207	-23,52	-20,6	-27,9	3 108	3 502	3 750	4 016	4 016	+ 3,5
Grästorp.....	1 089	925	371	-15,06	-26,3	-18,7	3 399	474	535	580	580	+ 5,9
Nossebro.....	1 945	1 691	765	-13,06	-23,3	-31,3	1 007	1 091	1 130	1 186	1 186	+ 2,5
Habo.....	906	757	349	-16,45	-22,8	-39,8	1 773	1 902	2 070	2 403	2 403	+ 7,7
S-a Kbl-länet	25 653	20 913	10 390	-18,48	-20,8	-23,9	36 792	38 927	41 295	45 516	45 516	+ 5,0
VÄRMLANDS LÄN												
Kristinehamn.....	1 401	1 134	378	-19,06	-30,7	-28,0	4 578	4 057	4 130	4 215	4 215	+ 1,0
Storfors.....	548	393	98	-28,29	-39,1	-37,1	1 251	1 195	1 160	1 100	1 100	+ 3,6
Filipstad.....	1 289	927	255	-28,08	-35,0	-35,7	3 812	3 597	3 447	2 980	2 980	+ 7,0
Karlstad/Skoghall...	2 516	2 056	768	-18,28	-31,4	-28,0	12 600	11 908	12 394	13 640	13 640	+ 4,9
Kil.....	821	671	203	-18,27	-32,9	-29,7	754	863	971	1 186	1 186	+ 10,5

Län Kommunblock	Antal förvärvsarbete			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärvsarbete				Proc förändring/ 5-årsperiod			
	Prog 2		Prog 0	Prog 2		Prog 0	Enl folkräkningen		Prognos 2		Prognos 2			
	1980		1980	1980		1980	1960		1970		1980			
	1960	1965	1980	1960—65	1965—80	1965—80	1960	1965	1970	1980	1960—65	1965—70	1970—80	
Forslaga.....	668	487	122	144	—27,10	—36,9	—33,4	1 996	1 791	1 727	1 600	—10,27	—3,57	—4,7
Grums.....	626	479	142	135	—23,48	—33,4	—34,4	2 312	2 285	2 286	2 300	—1,17	+0,04	+0,3
Sunne.....	2 825	2 210	509	564	—21,77	—38,7	—36,6	1 294	1 261	1 255	1 236	—2,55	—0,48	—1,8
Torsby.....	2 261	1 496	309	291	—33,83	—40,9	—42,0	533	763	875	996	+43,15	+14,68	+6,7
Sysslebäck.....	1 273	857	282	279	—32,76	—31,0	—31,2	98	176	175	175	+79,59	+0,57	+0,0
Kyrkheden.....	1 526	1 100	293	304	—27,92	—35,7	—34,9	637	697	673	633	+9,42	—3,44	—3,0
Hagfors.....	1 078	935	187	188	—13,27	—41,5	—41,4	3 002	3 037	3 033	3 024	+1,17	—0,13	—0,1
Munkfors.....	211	175	32	36	—17,06	—43,2	—41,0	1 428	1 376	1 316	1 200	—3,64	—4,36	—4,5
Säffle.....	2 075	1 770	571	654	+14,70	—31,4	—28,2	3 113	3 345	3 420	3 581	+7,45	+2,24	+2,3
Årjäng.....	2 205	1 592	336	343	—27,80	—40,5	—40,1	645	913	873	800	+41,55	—4,38	—4,3
Åmotfors.....	1 333	889	222	226	—33,31	—37,0	—36,7	1 596	1 625	1 552	1 417	+1,82	—4,49	—4,4
Arvika.....	2 674	2 029	429	417	—24,12	—40,5	—40,9	4 332	4 237	4 086	3 805	—2,19	—3,56	—3,5
S:a Kbl-länet	25 330	19 200	5 024	5 350	—24,20	—36,0	—34,7	43 981	43 126	43 373	43 888	—1,94	+0,57	+0,6
ÖREBRO LÄN														
Örebro.....	4 262	3 449	1 479	1 595	—19,08	—24,6	—22,7	16 910	15 484	15 155	14 852	—8,43	—2,12	—1,0
Kumla.....	589	478	192	262	—18,85	—26,3	—18,2	3 726	3 502	3 475	3 475	—6,01	—0,77	+0,0
Hallsberg.....	560	456	162	189	—18,57	—29,2	—25,5	1 476	1 641	1 732	1 830	+11,18	+5,54	+2,8
Pålsboda.....	1 147	878	312	416	—23,45	—29,2	—22,0	1 418	1 356	1 506	1 506	—4,37	+11,06	+0,0
Åkersund.....	1 274	975	406	341	—23,47	—25,4	—22,5	1 943	1 755	1 752	1 734	—9,68	—0,17	—0,5
Laxå.....	683	549	213	142	—19,62	—27,1	—36,3	1 557	1 900	2 198	2 350	+22,03	+15,69	+3,4
Degerfors.....	495	390	156	129	—21,21	—26,3	—30,8	2 920	2 989	2 652	2 599	+2,36	—11,27	—1,0
Karlskoga.....	630	503	243	154	—20,16	—21,5	—32,6	10 525	10 828	10 538	10 433	+2,88	—2,68	—0,5
Nora.....	665	510	237	187	—23,31	—22,5	—28,4	1 634	1 645	1 574	1 574	+0,67	—4,32	+0,0
Hällefors.....	780	595	252	205	—23,31	—24,9	—29,9	2 497	2 599	2 277	2 277	+4,08	—12,39	+0,0
Lindesberg.....	1 969	1 535	606	623	—22,00	—26,6	—26,0	4 657	4 892	4 385	4 385	+5,05	—10,36	+0,0
Kopparberg.....	449	379	163	125	—15,59	—24,5	—30,9	2 100	1 736	1 424	1 424	—17,33	—17,97	+0,0
S:a Kbl-länet	13 503	10 697	4 421	4 368	—20,78	—25,5	—25,8	51 363	50 327	48 688	48 439	—2,02	—3,26	—0,3

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod		
	Antal folkräkningen			Progr 2			Enl folkräkningen			Prognos 2		
	Progr 2			1965—80			1965—80			1965—80		
	1960	1965	1980	1960—65	1965—80	1980	1960	1965	1980	1960—65	1965—80	1970—80
GÄVLEBORGS LÄN												
Gävle.....	2 066	1 646	726	—20,33	—23,9	471	13 032	12 863	12 778	—1,30	—0,68	+ 5,3
Sandviken.....	1 576	1 321	458	—16,18	—29,7	472	9 810	9 900	10 534	+ 0,92	+ 6,40	+ 3,3
Hofors.....	509	420	153	—17,49	—28,6	163	4 022	4 496	4 164	+11,79	—7,38	+ 1,0
Ockelbo.....	932	820	369	—12,02	—23,4	312	864	782	797	—9,49	+ 1,92	—3,1
Söderhamn.....	1 388	1 013	449	—25,02	—30,8	357	5 564	5 378	5 355	—3,34	+ 0,43	—2,5
Bollnäs.....	3 575	2 710	1 054	—24,20	—27,0	911	3 386	3 580	3 769	+ 5,73	+ 5,28	+ 2,8
Edsbyn.....	924	784	282	—15,15	—28,9	258	1 171	1 201	1 155	+ 1,034	—3,83	—5,4
Ljusdal.....	3 591	2 722	1 134	—24,20	—25,3	974	1 495	1 752	1 834	+17,19	+ 4,68	+ 0,4
Hudiksvall.....	3 274	2 519	940	—23,06	—28,0	768	4 638	4 825	4 930	+ 4,03	+ 2,18	+ 2,6
Bergsjö.....	1 709	1 290	499	—24,52	—27,1	345	1 478	1 634	1 529	—10,55	—6,43	—6,7
S:a Kbl-länet	19 544	15 245	6 064	—22,00	—26,4	5 031	45 460	46 411	46 845	+ 2,09	+ 0,94	+ 2,1
VÄSTER-NORRLANDS LÄN												
Ånge.....	2 080	1 508	770	—27,50	—20,1	600	1 301	1 089	936	—16,30	—14,05	—5,1
Sundsvall.....	1 455	1 190	513	—18,21	—24,5	325	10 691	9 842	9 835	—7,94	—0,07	+ 2,0
Matfors.....	1 351	1 024	440	—24,20	—24,6	361	1 131	933	884	—17,51	—5,25	+ 0,0
Timrå.....	1 764	1 368	570	—22,45	—25,3	389	2 944	2 857	2 523	—2,96	—11,69	+ 4,0
Härnösand.....	1 109	903	379	—18,58	—25,1	257	2 954	2 624	2 685	—11,17	+ 2,32	—1,1
Kramfors.....	2 318	1 884	824	—18,72	—24,1	548	5 189	5 004	4 667	—3,57	—6,73	—1,1
Sollefteå.....	2 672	2 051	868	—23,24	—24,9	672	1 786	1 511	1 554	—15,40	+ 2,85	+ 3,3
Ramsele.....	2 097	1 563	581	—25,46	—28,1	442	379	443	374	+16,89	—15,58	—3,1
Örnsköldsvik.....	4 656	3 598	1 667	—22,72	—22,6	1 329	8 604	9 206	8 931	+ 7,00	—2,99	+ 2,2
S:a Kbl-länet	19 502	15 089	6 612	—22,63	—24,1	4 923	34 979	33 509	32 389	—4,20	—3,34	+ 1,3
JÄMTLANDS LÄN												
Hammarstrand.....	1 700	1 357	638	—20,18	—22,3	440	553	521	554	—5,79	+ 6,33	—1,1
Bräcke.....	1 920	1 545	797	—19,53	—19,8	493	659	664	774	+ 0,76	+16,57	—4,2
Östersund/Lits kn. ..	2 838	2 231	1 018	—21,39	—23,0	775	3 837	3 490	3 777	—9,04	+ 8,22	—1,0
Strömsund.....	1 497	1 146	734	—23,45	—13,9	334	378	341	321	—9,79	+ 5,87	+ 0,0
Krokoms.....	2 734	2 073	1 120	—24,18	—18,6	665	1 113	1 025	940	—7,91	—8,29	—1,7

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod							
	Antal folkräkningen		Prog 0	Prog 2		1965— 80	Enl folkräkningen		Prog 0	Prog 2		1965— 80					
	1960	1965		1980	1980		1960	1965		1980							
STOCKHOLMS LÄN																	
Stor-Stockholm (exkl. Kungsängen)	45 600	52 519		60 993		+ 15,17				340 500	396 130	562 900	542 111		+ 16,34	+ 12,4	+ 11,0
Östhammar	340	369	420	216		+ 8,53	+ 4,4	—16,4		1 243	1 239	1 060	844		— 0,32	— 5,1	—12,0
Hallstavik	489	499	450	353		+ 2,04	— 3,4	—10,8		1 177	1 221	1 150	1 053		+ 3,74	— 2,0	— 4,8
Norrtälje	900	1 148	1 660	1 133		+27,56	+13,2	— 0,5		3 029	3 642	4 950	3 818		+20,24	+10,8	+ 1,6
Rimbo	442	550	770	405		+24,43	+11,9	— 9,6		1 048	1 146	1 230	1 004		+ 9,35	+ 2,4	— 4,3
Nynäshamn	804	1 187	1 320	1 175		+47,64	+3,6	— 0,3		2 083	2 695	4 360	3 313		+29,38	+17,5	+ 7,1
Södertälje	2 551	3 927	7 900	5 417		+53,94	+26,2	+11,3		9 717	13 234	33 875	24 338		+36,19	+36,8	+23,3
S:a Kbl-länet	51 126	60 199	78 220	69 688		+17,75	+9,1	+5,0		358 797	419 307	609 525	576 481		+16,86	+13,3	+11,2
Stor-Stockholm (inkl. Kungsängen)	45 797	52 943	67 328	61 892		+15,60	+8,3	+5,3		341 111	397 291	579 706	551 226		+16,46	+13,4	+11,6
UPPSALA LÄN																	
Uppsala	4 531	5 614	9 422	6 163		+23,90	+18,8	+3,2		22 525	28 625	46 642	39 274		+27,08	+17,7	+11,1
Alunda	317	395	627	372		+24,61	+16,8	— 2,0		752	827	1 284	954		+9,97	+15,8	+4,9
Örbyhus/Österbybruk	246	282	291	212		+14,63	+0,1	— 9,1		768	754	727	637		— 1,82	— 1,2	— 5,5
Enköping	1 262	1 622	2 096	1 712		+28,53	+8,9	+1,8		4 134	5 028	6 773	6 257		+21,63	+10,5	+7,6
Kungsängen	197	424	1 628	899		+115,23	+56,6	+28,5		611	1 161	16 806	9 115		+90,02	+143,7	+98,7
Tierp	567	623	633	549		+9,88	+0,5	— 4,1		1 767	1 876	2 480	1 874		+6,17	+9,7	+0,0
Skutskar	477	536	531	383		+12,37	— 0,3	—10,4		1 059	1 316	1 348	1 185		+24,27	+0,8	+3,5
S:a Kbl-länet	7 597	9 496	15 228	10 290		+25,00	+17,0	+2,7		31 616	39 587	76 060	59 296		+25,21	+24,3	+14,4
SÖDERMANLANDS LÄN																	
Nyköping	2 024	2 356	2 779	2 005		+16,40	+5,7	— 5,2		6 532	8 627	11 244	9 848		+32,07	+9,2	+4,5
Oxelösund	744	561	955	658		+24,60	+19,3	+5,5		1 396	1 908	3 074	2 500		+36,68	+17,2	+9,4
Katrineholm	1 212	1 383	1 540	1 347		+14,11	+3,7	— 0,9		4 383	5 132	7 545	5 972		+17,09	+13,7	+5,2
Vingåker	390	445	423	293		+14,10	— 1,7	—13,0		1 019	1 044	993	948		— 2,45	— 1,7	— 3,2

Tabell 10

Byggnads- och anläggningsverksamhet

Service

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod				
	Enl folkräkningen		Prog 2	Prog 0	Prog 2		Prog 0	Enl folkräkningen		Prog 2	Prog 0	Prog 2		Prog 0
	1960	1965	1980	1980	1960—65	1965—80	1965—80	1960	1965	1980	1980	1960—65	1965—80	1965—80
	S:a Kbl-länet													
Flen.....	686	788	839	601	+14,87	+2,1	— 8,6	2 307	2 579	3 291	2 369	+11,79	+8,5	— 2,8
Eskilstuna.....	2 401	3 285	4 421	4 433	+36,82	+10,5	+10,5	11 491	13 962	19 301	17 844	+21,50	+11,3	+ 8,5
Strängnäs.....	651	840	1 006	785	+29,03	+ 6,2	— 2,2	3 539	4 115	5 688	4 642	+16,28	+11,3	+ 3,1
S:a Kbl-länet	8 108	9 658	11 963	10 122	+19,12	+ 7,4	+ 1,6	30 667	37 367	51 136	44 123	+21,85	+11,0	+ 5,7
ÖSTERGÖTLANDS														
Motala.....	1 371	1 516	1 600	2 013	+10,58	+ 1,8	+ 9,9	6 446	7 360	9 640	9 026	+14,18	+ 9,4	+ 7,0
Mjölby.....	730	920	1 000	1 104	+26,03	+2,8	+ 6,3	3 202	3 632	5 620	4 592	+13,43	+15,8	+ 8,1
Ödeshög.....	222	258	250	166	+16,22	— 1,0	—13,7	754	749	690	624	— 0,66	+2,7	— 5,9
Boxholm.....	200	187	180	132	— 6,50	+ 1,2	—10,8	553	574	570	477	+ 3,80	+ 0,2	— 6,0
Kisa.....	418	389	390	226	— 6,94	± 0,0	—16,6	1 346	1 277	1 120	883	— 5,35	— 4,2	—11,6
Årvidaberg.....	379	443	500	673	+16,89	+ 3,1	+15,0	1 215	1 337	2 220	2 082	+10,04	+18,2	+16,0
Linköping.....	3 357	3 673	4 300	4 707	+ 9,41	+ 5,4	+ 8,6	16 099	19 230	32 030	28 422	+19,45	+18,6	+18,5
Finspång.....	697	812	800	834	+16,50	— 0,5	+ 0,9	2 209	2 553	3 720	2 807	+15,57	+13,3	+13,8
Norrköping.....	4 318	5 016	5 100	5 233	+16,16	+ 0,6	+ 1,4	19 982	23 258	31 400	26 524	+16,39	+10,5	+ 4,5
Söderköping.....	379	459	440	292	+21,11	— 1,4	—14,0	1 301	1 418	1 470	1 431	+ 8,99	+ 1,2	+ 0,3
Valdemarsvik.....	368	324	300	283	—11,96	— 2,5	—4,4	1 142	1 087	1 210	1 099	— 4,82	+ 3,6	+ 0,4
Östervik.....	158	163	140	76	+ 3,16	— 4,9	—22,5	479	433	320	233	— 9,60	— 9,6	—18,7
S:a Kbl-länet	12 597	14 160	15 000	15 739	+12,41	+ 1,9	+ 3,6	54 728	62 905	90 010	78 200	+14,94	+12,7	+ 7,5
JÖNKÖPINGS LÄN														
Jönköping.....	3 436	3 937	4 730	5 011	+14,58	+ 6,3	+ 8,4	16 275	19 849	26 040	30 420	+21,96	+ 9,5	+15,3
Vaggeryd.....	336	370	460	339	+10,12	+ 7,5	— 2,9	1 055	1 171	1 330	1 264	+11,00	+ 4,3	+ 2,6
Skillingaryd.....	603	630	770	1 004	+ 4,48	+ 6,9	+16,8	2 451	2 763	3 120	4 304	+12,73	+ 4,1	+16,0
Tranås.....	212	194	220	146	— 8,49	+ 4,3	— 9,0	650	686	730	621	+ 5,54	+ 2,1	— 3,3
Åreby.....	997	1 119	1 310	1 417	+12,24	+ 5,4	+ 8,2	5 171	5 511	6 280	6 603	+ 6,58	+ 4,5	+ 6,2
Nässjö.....	619	631	680	641	+ 1,94	+ 2,5	+ 0,5	3 378	3 558	3 860	4 518	+ 5,33	+ 2,8	+ 8,3
Eksjö.....	758	855	980	836	+12,80	+ 4,7	— 0,7	3 174	3 473	3 690	3 615	+ 9,42	+ 2,0	+ 1,4
Vetlanda.....	404	435	520	389	+ 7,67	+ 6,1	— 3,7	1 411	1 481	1 670	1 601	+ 4,96	+ 4,1	+ 2,6
Sävsjö.....	556	984	1 425	1 330	+14,95	+10,5	+13,2	3 417	4 108	5 530	6 134	+20,22	+10,5	+14,2
Värnamo.....	856	984	1 330	1 425	+14,95	+10,5	+13,2	3 417	4 108	5 530	6 134	+20,22	+10,5	+14,2

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod		
	Antal folkräkningen		Prog 0	1960—65	1965—80	1980	Antal folkräkningen		Prog 0	1960—65	1965—80	1980
	1960	1965	1980	1960—65	1965—80	1980	1960	1965	1980	1960—65	1965—80	1980
Gnosjö.....	195	214	270	+ 9,74	+ 8,1	+ 3,8	502	548	610	+ 9,16	+ 3,6	+ 8,5
Gislaved.....	693	859	1 130	+23,95	+ 9,6	+ 2,4	2 091	2 493	3 130	+19,33	+ 7,9	+ 8,8
Hyltebruk.....	373	392	460	+ 5,09	+ 5,5	+ 3,2	1 053	1 155	1 070	+ 9,69	+ 2,5	+ 2,7
S:a Kbl-länet	9 482	10 620	12 860	+12,00	+ 6,6	+ 6,2	40 628	46 796	57 060	+15,18	+ 6,7	+11,1
KRONOBERGS LÄN												
Ljunghy.....	857	978	1 195	+14,12	+ 6,9	+ 1,4	2 726	3 320	5 046	+21,79	+15,0	+ 2,3
Markaryd/												
Strömsnäsbruk.....	330	447	519	+35,45	+ 5,1	+ 1,3	1 163	1 323	1 959	+13,76	+14,0	+ 4,3
Älmhult.....	507	606	669	+19,53	+ 3,4	+ 4,9	1 725	1 969	2 158	+14,14	+ 3,1	+ 1,2
Alvesta.....	631	768	891	+21,71	+ 5,1	+ 1,9	2 110	2 293	2 472	+ 8,67	+ 8,8	+ 2,5
Växjö.....	1 764	2 380	2 903	+34,92	+ 6,9	+14,5	8 974	11 230	21 012	+25,14	+23,2	+18,4
Tingsryd.....	497	603	650	+21,33	+ 2,5	+11,2	1 613	1 676	1 806	+ 3,91	+ 2,5	+ 6,2
Åseda/Lenhovda.....	435	450	430	+ 3,45	+ 1,5	+ 8,3	1 250	1 326	1 344	+ 6,08	+ 0,5	+ 2,6
Lessebo.....	206	249	271	+20,87	+ 2,9	+ 0,3	730	788	838	+ 7,95	+ 2,1	+ 5,1
S:a Kbl-länet	5 227	6 481	7 528	+23,99	+ 5,1	+ 3,6	20 291	23 925	37 116	+17,91	+15,8	+ 9,8
KALMAR LÄN												
Västervik.....	1 468	1 451	1 393	+ 1,16	+ 1,4	+ 8,7	6 366	6 960	7 810	+ 9,33	+ 3,9	+11,1
Vimmerby.....	584	608	575	+ 4,11	+ 1,8	+ 1,9	1 950	2 198	2 585	+12,72	+ 3,3	+ 1,2
Hultsfred/Virserum.....	640	639	584	+ 0,16	+ 3,0	+ 2,1	2 299	2 390	2 555	+ 3,96	+ 2,3	+ 3,8
Högsby.....	314	350	263	+11,46	+ 9,1	+ 8,9	1 033	979	912	+ 5,23	+ 2,3	+ 3,8
Oskarshamn.....	885	1 020	985	+13,31	+ 1,1	+ 3,5	3 391	3 749	4 135	+10,56	+ 3,3	+ 7,4
Mönsterås.....	464	619	477	+33,41	+ 8,3	+ 1,0	1 309	1 467	1 497	+12,07	+ 0,7	+ 6,6
Nybro.....	725	904	778	+24,69	+ 4,9	+ 1,3	2 262	2 680	2 653	+18,48	+ 0,3	+ 3,8
Emmaboda.....	346	417	373	+20,52	+ 3,7	+ 3,8	1 013	1 046	1 214	+ 3,26	+ 5,1	+ 1,9
Kalmar.....	1 977	2 101	2 322	+ 6,27	+ 3,4	+ 3,3	9 411	10 894	12 772	+15,76	+ 5,4	+10,5
Torsås.....	278	321	195	+15,47	+15,3	+14,6	986	945	796	+ 4,16	+ 5,6	+ 8,6
Mörbylånga.....	308	317	221	+ 2,92	+11,2	+ 8,9	1 211	1 256	959	+ 3,72	+ 8,6	+4,2
Borgholm.....	345	382	249	+10,72	+13,3	+12,8	1 577	1 450	1 293	+ 8,05	+ 3,8	+ 8,4
S:a Kbl-länet	8 334	9 129	8 415	+ 9,54	+ 2,7	+ 1,0	32 808	36 014	38 585	+ 9,77	+ 2,3	+ 6,5

Län Kommunblock	Antal förvärvsarbete			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärvsarbete			Proc förändring/ 5-årsperiod		
	Enl folkräkningen		Prog 0	Prog 2		1965— 80	Enl folkräkningen		Prog 0	Prog 2		1965— 80
	1960	1965		1980	1980		1960	1965		1980	1980	
Götene.....	409	452	399	590		+ 10,51	1 176	1 238	1 725	1 287	+ 5,27	+ 11,6
Skara.....	512	569	584	693		+ 11,13	2 663	2 800	3 410	2 664	+ 5,14	+ 6,7
Falköping.....	1 221	1 185	1 436	1 390		- 2,95	4 791	5 919	7 225	7 391	+ 23,54	+ 6,9
Tidaholm.....	355	378	328	402		+ 6,48	1 403	1 475	1 465	1 501	+ 5,13	- 0,2
Hjo.....	186	191	170	213		+ 2,69	835	889	1 060	843	- 1,44	+ 8,8
Tibro.....	301	364	370	486		+ 20,93	1 022	1 056	1 380	1 270	+ 18,79	+ 9,3
Karlsborg.....	261	251	198	256		- 3,83	1 640	1 733	1 340	1 646	+ 5,67	- 8,2
Skövde.....	1 328	1 582	1 790	1 800		+ 19,13	6 087	7 897	12 520	9 706	+ 29,74	+ 16,8
Töreboda.....	304	342	274	379		+ 12,50	1 242	1 218	1 525	1 125	- 1,93	+ 7,8
Marlestad.....	817	1 043	1 207	1 009		+ 27,66	3 265	4 014	4 675	5 731	+ 22,94	+ 5,2
Gullspång.....	182	265	206	273		+ 45,60	786	740	830	769	- 5,85	+ 3,9
Grästorp.....	208	208	170	158		± 0,00	613	660	605	590	+ 7,67	- 2,9
Nossebro.....	290	317	185	334		+ 9,31	895	946	925	636	+ 5,70	- 0,7
Habo.....	286	329	342	427		+ 15,03	925	1 011	1 110	1 377	+ 9,30	+ 3,2
S:a Kbl-länet	8 254	9 372	9 745	10 704		+ 13,54	34 157	39 213	49 700	45 630	+ 14,80	+ 8,2
VÄRMLANDS LÄN												
Kristinehamn.....	906	947	1 250	1 115		+ 4,53	5 444	5 838	6 641	7 662	+ 7,24	+ 4,4
Storfors.....	172	173	127	126		+ 0,58	606	668	564	597	+ 10,23	- 3,7
Filipstad.....	602	555	551	455		- 7,81	2 449	2 399	2 140	2 253	- 2,04	- 3,8
Karlstad/Skoghall.....	3 065	3 520	3 665	4 841		+ 14,85	13 879	16 894	26 441	23 652	+ 21,72	+ 16,3
Kil.....	316	363	265	348		+ 14,87	1 161	1 240	1 363	1 212	+ 6,80	+ 3,2
Forshaga.....	343	381	276	257		+ 11,08	1 072	1 194	925	1 009	+ 11,38	- 8,1
Gruns.....	410	466	360	408		+ 13,66	971	997	1 027	1 048	+ 2,68	+ 1,0
Sunne.....	568	599	313	379		+ 5,46	1 942	1 834	1 200	1 085	- 5,56	- 13,2
Torsby.....	678	603	261	215		- 11,06	1 524	1 491	931	1 043	- 2,17	- 14,6
Sysslebäck.....	634	274	88	41		- 56,78	698	591	221	282	- 15,33	- 28,0
Kyrkheden.....	452	366	173	196		- 19,03	882	809	473	534	- 8,28	- 16,4
Hagfors.....	533	459	506	511		+ 13,88	1 732	1 787	1 885	1 601	+ 3,18	+ 1,8
Munkfors.....	204	183	143	176		- 10,29	626	600	639	545	- 4,15	+ 2,1
Säffle.....	677	714	740	760		+ 5,47	2 393	2 570	2 844	2 517	+ 7,40	+ 3,5
Årjäng.....	443	433	231	267		- 2,26	1 308	1 339	785	858	+ 2,37	- 16,3

Tabell 10 (forts.).

Byggnads- och anläggningsverksamhet

Service

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod		
	Enl folkräkningen		Prog 0	Prog 2		Prog 0	Enl folkräkningen		Prog 0	Prog 2		Prog 0
	1960	1965		1960—65 80	1965—80		1960	1965		1960—65 80	1965—80	
Ämofors.....	418	408	251	— 2,39	—14,0	—14,9	1 236	1 132	789	— 8,41	— 7,0	—11,2
Ärvika.....	1 057	1 145	981	+ 8,33	+ 4,4	+ 5,0	4 234	4 317	4 491	+ 1,96	+ 2,6	+ 1,3
S:a Kbl-länet	11 478	11 589	10 181	+ 1,00	— 0,7	— 4,2	42 157	45 700	50 148	+ 8,40	+ 5,1	+ 3,2
ÖREBRO LÄN												
Örebro.....	4 409	5 221	6 425	+18,42	+ 7,1	+ 6,9	18 917	23 672	35 167	+25,14	+14,0	+14,0
Kumla.....	537	618	700	+15,08	+ 4,3	+ 0,2	1 779	2 135	2 776	+20,01	+ 9,1	+ 9,3
Hallsberg.....	434	442	456	+ 1,84	+ 1,4	+ 1,1	2 078	2 317	2 924	+11,50	+ 8,1	+ 4,7
Pålsboda.....	312	293	260	— 6,09	— 3,9	— 5,4	857	959	919	+11,67	— 1,4	— 0,2
Åkersund.....	428	396	320	— 7,48	— 6,9	— 7,0	1 514	1 538	1 525	+11,67	— 0,3	— 2,9
Laxå.....	251	267	290	+ 6,37	+ 2,8	— 2,8	908	1 001	1 162	+10,24	+ 5,1	+ 1,9
Degerfors.....	350	359	340	+ 2,57	+ 1,8	— 9,1	1 152	1 277	1 435	+10,85	+ 4,0	— 4,2
Karlskoga.....	1 074	1 266	1 350	+17,88	+ 2,2	+12,9	4 283	4 857	6 126	+13,40	+ 8,0	+ 2,4
Nora.....	447	467	470	+ 4,47	+ 0,2	—11,8	1 408	1 430	1 591	+1,56	+ 3,6	+ 0,8
Hällefors.....	550	448	325	—18,55	—10,1	—12,2	1 347	1 357	1 370	+ 0,74	+ 0,3	— 8,1
Lindesberg.....	999	908	920	— 9,11	— 2,6	+ 0,4	3 029	3 232	3 339	+ 6,70	+ 1,1	+ 6,1
Köpparberg.....	295	219	180	—25,76	— 6,3	—11,8	1 199	1 045	917	—12,84	— 4,2	— 5,8
S:a Kbl-länet	10 086	10 904	11 960	+ 8,11	+ 3,1	+ 3,4	38 471	44 818	59 251	+16,50	+ 9,8	+ 8,7
VÄSTMANLANDS LÄN												
Västerås.....	3 947	5 176	7 696	+31,14	+14,2	+ 3,7	14 949	19 345	29 897	+29,41	+15,8	+11,3
Hallstahammar.....	478	644	861	+34,73	+10,2	+ 7,4	1 602	2 230	3 123	+39,20	+11,9	+13,7
Surahammar.....	311	349	367	+12,22	+ 1,7	+ 0,5	874	1 015	1 232	+16,13	+ 6,7	+ 5,5
Köping.....	862	1 160	1 664	+34,57	+12,7	+ 8,1	3 157	3 832	5 683	+21,38	+14,0	+ 7,4
Kungsör.....	211	300	405	+42,18	+10,5	+ 1,6	772	880	1 173	+13,99	+ 9,9	+ 6,6
Årboğa.....	471	466	471	— 1,06	+ 0,4	+ 0,3	1 725	2 058	2 761	+19,30	+10,2	+ 4,9
Fagersta.....	567	538	567	— 5,11	+ 1,8	+ 9,1	2 015	2 332	2 923	+15,73	+ 7,8	+ 4,5
Skinnkatteberg.....	198	193	198	— 2,53	+ 0,9	—10,0	568	584	568	+2,82	— 0,9	— 3,6
Norberg.....	332	326	332	— 1,81	+ 0,6	—17,5	881	961	802	+ 9,08	— 5,8	— 8,7
Örebro.....	700	700	1 001	+12,29	+ 6,4	—10,0	2 978	3 475	4 318	+16,69	+ 7,5	+ 6,9
Heby.....	497	579	676	+16,50	+ 5,3	—12,4	1 355	1 324	1 274	— 2,29	— 1,3	— 7,3
S:a Kbl-länet	8 574	10 517	14 238	+22,66	+10,6	+ 2,0	30 876	38 036	53 754	+23,19	+12,2	+ 7,4

Län Kommunblock	Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			Antal förvärsarbetande			Proc förändring/ 5-årsperiod			
	Antal folkräkningen		Prog 0	1960—65		1965—80	Enl folkräkningen		Prog 2	Prog 0	1960—65		1965—80
	1960	1965	1980	1960—65	1965—80	1980	1960	1965	1980	1980	1960—65	1965—80	
	Enl folkräkningen	1960	1965	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1980	1980	
Robertsfors.....	281	265	232	— 5,69	— 4,3	168	882	766	621	564	—13,15	— 6,8	— 9,7
Skellefteå.....	3 412	2 854	4 068	—16,35	+12,5	3 160	9 901	10 617	12 151	11 919	+ 7,23	+ 4,6	+ 3,9
Norsjö.....	872	523	291	—40,02	—17,8	280	1 504	1 440	948	1 020	— 4,26	—13,0	—10,9
Lycksele.....	1 303	718	590	—44,90	— 6,3	501	2 093	2 354	2 016	1 935	+12,47	— 5,0	— 6,3
Storuman.....	1 174	795	185	—32,28	—38,5	175	1 321	1 494	688	915	+13,10	—22,8	—15,1
Sorsele.....	330	260	91	—21,21	—29,5	62	619	555	331	202	—10,34	—15,8	—28,6
Vilhelmina.....	1 101	553	174	—49,77	—32,0	221	1 299	1 348	680	909	+ 3,77	—20,4	—12,3
Åsele.....	636	463	192	—27,20	—25,4	204	1 409	1 350	703	758	— 4,19	—19,5	—17,5
S:a Kbl-länet	13 558	10 559	11 907	—22,12	+ 4,1	8 445	34 623	39 268	43 650	42 800	+13,42	+ 3,6	+ 2,9
NORRBOTTENS LÄN													
Piteå.....	2 001	2 101	795	+ 5,00	—27,7	1 304	4 798	5 340	4 625	5 611	+11,30	— 4,7	+ 1,7
Älvsbyn.....	681	666	130	— 2,20	—42,0	209	1 308	1 465	726	1 053	+12,00	—20,8	—10,4
Arvidsjaur.....	769	609	169	—20,81	—34,7	178	1 378	1 338	696	800	— 2,90	—19,6	—15,8
Arjeplog.....	509	365	73	—28,29	—41,5	98	666	590	352	330	—11,41	—15,8	—17,6
Luleå.....	1 938	2 407	1 899	+24,20	— 7,6	2 569	9 544	12 019	10 944	14 943	+25,93	— 3,1	+ 7,5
Boden.....	1 515	1 265	616	—16,50	—21,3	999	6 473	7 229	6 149	7 188	+11,68	— 5,2	— 0,2
Jokkmokk.....	1 747	1 256	104	—28,11	— 6,1	153	1 388	1 326	637	603	— 4,47	—21,7	—23,1
Kalix.....	1 003	895	411	—10,77	—22,9	614	2 833	2 801	2 341	2 364	— 1,13	— 5,8	— 5,5
Övertorneå.....	538	477	79	—11,34	—45,0	92	870	907	247	345	+ 4,25	—35,2	—27,6
Haparanda.....	432	455	136	+ 5,32	—33,1	170	1 603	1 704	1 164	1 229	+ 6,30	—11,9	—10,4
Övertorneå.....	440	435	90	— 1,14	—40,9	110	1 116	1 074	451	504	— 3,76	—25,1	—22,3
Pajala.....	743	672	149	— 9,56	—39,5	145	1 329	1 412	430	540	+ 6,25	—32,7	—27,4
Gällivare.....	1 217	1 186	323	— 2,55	—35,2	635	3 888	4 132	2 813	2 737	+ 6,28	—12,0	—12,8
Kiruna.....	1 500	1 201	718	—19,93	—15,8	1 066	4 369	4 907	4 505	4 600	+12,31	— 2,8	— 2,2
S:a Kbl-länet	15 033	13 990	5 692	— 6,94	—25,9	8 342	41 563	46 244	36 080	42 847	+11,26	— 7,9	— 2,5

Bilaga 2. Metoder och antaganden för prognos 2

Allmänt

I princip har tre huvudtyper av modeller kommit till användning i länsstyrelsernas prognosarbete (prognos 2). Den ena, vilken bildat ram för arbetet i de flesta länen (närmare bestämt tjugo län), innebär att man för varje kommunblock upprättat prognoser över de skilda näringsgrenarna. Det prognoserade antalet sysselsatta har därefter multiplicerats med en uppräkningskoefficient för att erhålla totalbefolkningen. Denna uppräkningskoefficient eller som den vanligen kallas familjekoefficienten har i sin tur bestämts på grundval av den i resp. kommunblock beräknade yrkesverksamheten. Det andra tillvägagångssättet innebär att man först beräknat den framtida befolkningen i skilda kommunblock och därur härlett de förväntade arbetskraftsresurserna. Dessa har sedan fördelats på olika näringsgrenar enligt en antagen sysselsättningsstruktur. Denna modell har använts i Kronobergs och Blekinge län. Jämfört med det förra tillvägagångssättet är detta ett omvänt förfarande. Det tredje förfarings-sättet innebär att man för samtliga näringsgrenar utom jordbruket har gjort en samlad kalkyl för hela länet. De så erhållna länsramarna har därefter fördelats på kommunblock och näringsgrenar. Denna modell har tillämpats i Kristianstads och Skaraborgs län.

Prognoser och antaganden beträffande näringslivsutveckling och yrkesverksamhet spelar alltså stor roll i länsstyrelsernas prognosarbete antingen direkt för beräkning av den framtida folkmängdens storlek eller indirekt som rimlighetskontroll av en på annat sätt framställd befolkningsprognos. I det följande lämnas därför korta referat av de förutsättningar härvidlag som prognos 2 grundas på.

Stockholms län

Till grund för prognosen ligger en beräkning av det totala antalet förvärvsarbetande år 1980. Vid denna beräkning har den procentuella förändringen av antalet förvärvsarbetande näringsgrensvis under åren 1951—1965 fått bilda ram för utvecklingen åren 1966—1980.

Det totala antalet förvärvsarbetande, beräknat på detta sätt, har därefter fördelats på näringsgrenar med hänsyn till dessas förväntade andel av totala sysselsättningen. De förväntade andelarna har beräknats med utgångspunkt från andelsförändringarna under åren 1951—1965 vilka har framskrivits till år 1980. Korrigeringar har emellertid genomförts med hänsynstagande till länsarbetsnämndens och lantbruksnämndens bedömningar, arbetskraftsundersökningarna samt långtidsutredningens antaganden.

Byggnads- och anläggningsverksamhetens arbetskraftsandel har antagits minska med en procentandel utöver den minskning som framskrivningen ger upphov till. Skälet därtill är att rationaliseringstakten har antagits öka.

Den faktiska förvärvsbenägenheten bland män och kvinnor i olika åldersgrupper enligt 1965 års folkräkning bildar utgångspunkten för beräkningarna av det *arbetskraftsutbud* som befolkningen (framskriven utan flyttningsantagande) i Storstockholmsregionen förväntas ge upphov till. Förändringen i yrkesverksamhetsgraderna över prognosperioden har antagits bli procentuellt densamma i regionen som långtidsutredningen antagit kommer att gälla för riket. De sålunda beräknade yrkesverksamhetsgraderna har därefter applicerats dels på länsstyrelsens befolkningsberäkningar och dels på SCB:s befolkningsframskrivning utan flyttningsantagande, baserad på folkräkningen 1965.

Uppsala län

Den framtida sysselsättningen inom det *egentliga jordbruket* har erhållits genom att man beräknat dels förändringen av antalet brukningsenheter i olika storleksklasser och dels arbetskraftsåtgången i dessa. Utgångspunkter för dessa beräkningar har varit jordbruksräkningen år 1961, undersökningar av förändringen i olika storleksgrupper åren 1961—1965 samt lantbruksnämndens beräkningar av bestående brukningsenheter år 1975.

Arbetskraftsåtgången har beräknats med utgångspunkt från vissa åtgångstal i timmar per hektar åker. Under perioden 1960—1980 antas arbets-

kraftsåtgången per hektar och år minska med 2—4 % beroende på brukningsenheternas storlek.

Prognosen för sysselsättningen inom *skogsbruket* bygger dels på en inom länet gjord utredning om avverkning, produktivitetsutveckling och arbetskraftsåtgång under 1960-talet, dels på uppgifter från långtidsutredningen.

Till grund för *industriprognosen* ligger folkräkningarna för åren 1960 och 1965, industristatistiken för åren 1961—1965, centrala företagsregistret, 1965 års långtidsutredning samt diskussioner med länsarbetsnämnden och företagareföreningen i länet. I prognosen har beaktats kända planer som medför sysselsättningsförändringar i det lokala näringslivet. Därvid har vissa från sysselsättningssynpunkt betydelsefulla företag tillfrågats om sina framtidsplaner.

Prognoserna för *byggnadsindustrin* och *servicenäringarna* bygger på dessa näringars beräknade andelar av det totala antalet förvärvsarbetande för åren 1950 och 1965. På grundval av dessa andelar har den genomsnittliga andelsförändringen per femårsperiod beräknats, vilken sedan använts för att räkna fram antalet förvärvsarbetande år 1970. För perioden fram till år 1980 har liksom i långtidsutredningen andelsförändringen i byggnadsindustrin minskats med 50 % medan den för servicesektorn ökats med 50 %. I Uppsalablocket har särskilda beräkningar gjorts för antalet sysselsatta inom hälso- och sjukvård och inom universitetet.

Länsstyrelsen anser att den använda metoden för att beräkna sysselsättningsutvecklingen inom byggnadsindustrin sannolikt innebär en överskattning av utvecklingen.

Till grund för beräkningarna av de potentiella *arbetskraftstillgångarna* ligger en befolkningsframskrivning med flyttningsantaganden. De yrkesverksamhetsgrader som applicerats på denna befolkning har erhållits ur en lineär trend från år 1960 till år 2000, enligt vilken de av långtidsutredningen antagna yrkesverksamhetsgraderna år 1980 uppnås först tjugo år senare.

Södermanlands län

Utvecklingen inom *jordbrukssektorn* bygger på en bedömning som gjorts av länsstyrelsen. En viss regional förskjutning av sysselsättningen till länets östra delar har antagits.

Industriprognosen bygger på ett flertal avvägningar mellan vissa skönjbara utvecklingstendenser. Bl. a. har närheten till Stockholmsområdet beaktats. Länsstyrelsen har i sin prognos inte tagit intryck av den påtagliga öti-

missmen i långtidsutredningens företagsenkäter bl. a. på grund av att företagens investeringar i länet i högre grad varit ägnade att dämpa arbetskraftsefterfrågan än att öka antalet sysselsatta. Faktorer som påverkat bedömningarna är transportkostnadssynpunkter, rationaliseringstakten, andelen filialanläggningar i det totala beståndet, m. m.

Prognosen för *byggnadsverksamheten* bygger på långtidsutredningens antaganden om en årlig ökning med 2 % av antalet sysselsatta. Prognosen innebär inte någon regional omfördelning av sysselsättningen och förutsätter därför en relativt stor pendlingsaktivitet hos byggnadsarbetarna. Liksom i dagsläget väntas sysselsättningen i Strängnäs kommunblock vara beroende av byggarbetsmarknaden i Södertäljeområdet.

Servicesektorn har uppdelats i delsektorerna handel, samfärdsel och tjänster. Dessa delsektorer har därefter i enlighet med långtidsutredningens bedömningar antagits öka med vissa procent per år. En analys av utvecklingen under senare år visar att utvecklingen i länet varit mer expansiv än långtidsutredningen antagit, varför vissa tillägg har gjorts.

Vid beräkning av de teoretiska *arbetskraftstillgångarna* har antagits, att den skillnad i yrkesverksamhetsgrad som förelåg år 1960 mellan riket och resp. kommunblock successivt kommer att minskas, så att den år 1980 har reducerats till hälften av vad den var år 1960. Undantag härifrån utgör yrkesverksamhetsgraden för män i åldersgruppen 20—60 år. Yrkesverksamhetsgraden bland dessa skiljer sig år 1960 så obetydligt från den riksgemensnittliga att den senare har antagits gälla även för år 1980.

Östergötlands län

Prognosen för det *egentliga jordbruket* vilar dels på länsstyrelsens beräkningar av åkerarealens minskning mellan åren 1956 och 1975, dels lantbruksnämndens och länsstyrelsens på SOU 1963: 66 grundade beräkningar av arbetskraftsåtgången per hektar år 1975 vid hel- och halvtidssysselsättning. Bedömningarna för *skogsbruket* grundar sig på antaganden om den produktiva skogsarealen år 1975, avverkningen i m³ sk/ha och arbetskraftsåtgången i dagsverken/m³ sk samma år.

Bakgrunden till bedömningarna av *industrisektorn* utgörs av långtidsutredningens företagsenkäter rörande sysselsättningsutvecklingen under perioden 1963—1970, länsarbetsnämndens kvartalsenkäter rörande vissa företags sysselsättningsläge och planerade sysselsättningsförändringar, företagareföreningens uppgifter rörande sysselsättningen vid nyetablerade före-

tag och de nyetablerade företagens expansionsplaner samt slutligen folkräkningarna åren 1960 och 1965. Beräkningarna av sysselsättningsutvecklingen fram till år 1970 har tillgått så, att till 1965 års folkräkningsuppgifter över antalet anställda i respektive bransch har lagts de kända förändringarna enligt ovan nämnda källor. Mot denna bakgrund har därefter en försiktig bedömning av utvecklingen under 1970-talet gjorts. Bedömningen som resulterat i en ökning med 6 % under hela decenniet har diskuterats med länsarbetsnämnden, företagareföreningen och representanter för olika kommunblock.

I prognosen för *byggnadsverksamheten* har länsstyrelsen grundat sin bedömning på antalet sysselsatta i branschen år 1965, byggandet under 1960-talet jämfört med behövt byggande åren 1965—1980 samt möjligheterna till rationaliseringar av byggandet. I Linköpingsblocket har behovet av extra tillskott av arbetskraft för utbyggnad av regionsjukhus, undervisningsanstalter m. m. utförligt redovisats av landsting respektive byggnadsstyrelsen. Byggnadsarbetarkårens regionala fördelning antas bli oförändrad vilket förutsätter en hög pendlingsbenägenhet hos denna.

Bedömningarna av *servicesektorns* utveckling grundar sig på långtidsutredningens antaganden. En sammanvägning av dessa rörande utvecklingen inom handel, samfärdsel och tjänster ger vid handen att serviceandelen skulle öka med 2,0 procentenheter under perioden 1965—1970 samt med 3,1 procentenheter per femårsperiod under 1970-talet. Dessa andelsförändringar antas gälla för de block som år 1965 hade viss serviceutrustning (gymnasium), medan övriga block antas erhålla en hälften så stor förändring. I Linköpingsblocket antas emellertid andelsförändringen i procentenheter bli en och en halv gång så stor som den riksgenomsnittliga.

Beräkningarna av *arbetskraftstillgångarna* grundar sig på SCB:s framskrivning utan flyttningsantaganden. På denna framskrivning har ett flyttningsstal applicerats resp. år, varvid nettoflyttningen för kommande 5-årsperioder erhållits. Beträffande yrkesverksamhetsgraderna har antagits att de riksgenomsnittliga uppnås år 1980.

Jönköpings län

Prognosen för antalet förvärvsarbetande inom det *egentliga jordbruket* har knutits dels till de beräknade förändringarna i antalet brukningsenheter i olika storleksgrupper och dels till det beräknade genomsnittet förvärvsarbetande per brukningsenhet i framtiden. Den förstnämnda beräkningen bygger dels på jordbruksräkningarna åren 1951, 1956 och 1961 och dels på

uppgifter om de procentuella förändringarna av antalet brukningsenheter mellan åren 1961—1965 i riksområdet »södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder». Den sistnämnda beräkningen bygger på antagande om att antalet sysselsatta män per brukningsenhet kommer att minska med 10 % per femårsperiod mellan åren 1960 och 1980. Vidare har antalet jordbrukare i olika åldersklasser framskrivits till år 1980 varvid det har antagits att avgången i resp. klass blir relativt sett lika stor som åren 1960—1965. De förvärvsarbetande kvinnorna antas utgöra samma andel år 1980 som år 1960. Sysselsättningen inom *skogsbruket* har beräknats med utgångspunkt från den förväntade avverkningen per hektar år 1970 enligt skogsforskningsinstitutets rapport 1961:1 samt från uppgifter om dagsverksåtgången enligt samma rapport och enligt domänverkets rapport 1965:21. Avverkningen år 1970 har antagits ligga omkring 2,5 milj. m³ sk och antalet dagsverken per år och sysselsatt förutsättes bli oförändrat under hela perioden. Prognosen för skogsbruket justerades senare då folkräkningen för år 1965 blev tillgänglig. Prognosberäkningarna för jordbrukssektorn har skett i samråd med lantbruksnämnden och skogsvårdsstyrelsen i länet.

Antalet sysselsatta i *industri* har i princip beräknats genom branschvis extrapolering för varje kommunblock. Som bas för extrapoleringen har huvudsakligen perioden 1950—1965 använts. I de fall då en klar tendensförändring inträffat under denna periods slutskede har i stället perioden 1960—1965 använts. Extrapoleringen har skett med utgångspunkt från folkräkningarna åren 1950, 1960 och 1965. Som underlag för bedömningen av branschernas utveckling i länet som helhet har industristatistiken för åren 1955—1965 använts.

För länet som helhet har *byggnadsverksamhetens* andel av stadsnäringarnas sysselsättning varit ganska konstant under åren 1950—1965. För prognosåren 1970, 1975 och 1980 har antalet sysselsatta inom byggnadsverksamheten mot den bakgrunden beräknats till samma andel (9,2 %) av stadsnäringarna som år 1965. Dessa antaganden ger en ökning mellan åren 1965 och 1970 som stämmer ganska väl med långtidsutredningens bedömning.

Bedömningen av *servicesektorns* utveckling bygger på prognoser för delsektorerna handel, samfärdsel och tjänster. Därvid har handeln bedömts behålla samma andel av det totala antalet förvärvsarbetande som år 1965. För samfärdsel har utvecklingstrenden 1951—1965 framskrivits lineärt medan tjänstesektorn väntas erhålla samma relativa sysselsättningsutveckling som under perioden 1951—1965.

Beräkningarna av *arbetskraftstillgångarna* bygger på en befolkningsframskrivning utan flyttningsantagande. De använda yrkesverksamhetsgraderna har beräknats genom pålägg av generella ändringstal på 1960 års värden. Ändringstalen har bestämts med ledning av långtidsutredningen. Därefter har en avstämning gjorts mellan den beräknade och faktiskt tillgängliga arbetskraften år 1965, varvid de kvinnliga yrkesverksamhetsgraderna har justerats uppåt.

Kronobergs län

Prognosen för *jordbruket* bygger helt på uppgifterna i utredningen »Jord och Skog i Kronobergs län», 1967 (Kungl. Lantbruksstyrelsen Meddelande Ser A Nr 4).

Prognosen för *industrin* utgör ett resursalternativ dvs. utgår från de arbetskraftsresurser som beräknas komma att finnas i de olika kommunblocken vid skilda tidpunkter. Industrin utgör härvid en restpost. Till följd av organisatorisk rationalisering, mekanisering och automation förutsättes minskat arbetskraftsbehov trots en relativt snabb tillväxt av produktionen.

Beräkningarna av sysselsättningsutvecklingen inom *byggnadsverksamheten* stödjer sig på byggförbundets bedömningar för åren 1966—1970 med avseende på länet. Enligt dessa skulle en ökning ske med 2 % per år 1966—1970. Under åren 1971—1975 beräknas antalet sysselsatta öka med 1 % per år för att därefter vara oförändrat.

För kommunblockslänet i dess helhet antas antalet sysselsatta inom *servicenäringsarna* öka i stigande takt för att år 1980 utgöra ca 45 % av antalet förvärvsarbete. Den relativa ökningen åren 1966—1970 beräknas vara samma som åren 1961—1965. Sysselsättningsökningen under 1970-talet kommer främst att ske i block med expansiva centralorter.

Arbetskraftstillgångarna har beräknats genom att befolkningen enligt folkräkningen år 1965 framskrivits med flyttningsantaganden motsvarande omflyttningen åren 1961—1965. Yrkesverksamhetsgraderna för män beräknas inte minska i samma omfattning som långtidsutredningen förutsätter. För kvinnor antas yrkesverksamhetsgraden öka i åldrarna 20—64 år för att år 1980 sammanfalla med riksgenomsnittet.

Kalmar län

Vad gäller det *egentliga jordbruket* bygger bedömningarna på lantbruksnämndens utredning år 1965. Denna utredning grundar sitt resultat på uppskattningar av befintlig åkerareal år 1980 samt på arbetsåtgången per hektar åker. Sysselsättningen inom *skogsbruket* har beräknats med utgångspunkt från vad som betraktas som ideal avverkning på den befintliga skogsarealen. Denna avverkning förutsättes bli uppnådd år 1980. Till grund för prognosen ligger därutöver en beräkning av dagsverksåtgången per avverkad m³ sk. Denna förväntas sjunka från 0,5 till 0,27 dagsverken/m³ sk.

Bedömningarna av sysselsättningsutvecklingen inom *industrin* har skett inom ramen för beräkningarna av den tillgängliga arbetskraften år 1980. Dessa beräkningar tyder på att utrymmet för en ökad manlig industrisysselsättning kommer att bli mycket begränsat men att den tillgängliga kvinnliga arbetskraften framför allt i åldern 45—65 år kan väntas öka. Men en ökad kvinnlig sysselsättning ställer särskilda krav på t. ex. arbetets art samt inte minst arbetsplatsens lokalisering. När det gäller efterfrågan på arbetskraft har denna bedömts med utgångspunkt från långtidsutredningen, enligt vilken den industriella sysselsättningen väntas stagnera efter år 1970. Länsstyrelsen anser emellertid att den omlokalisering av befintlig industri som nu sker från storstadsområdena talar för att industrisysselsättningen kan komma att öka i länet.

Prognosen för sysselsättningen inom *byggnadsverksamheten* skall ses mot bakgrunden av en förväntad ökad produktion inom branschens alla grenar, om än i långsammare takt än i början av 1960-talet. Sysselsättningsprognosen för branschens utveckling kommunblockvis har anpassats efter basnäringarnas förväntade utveckling. Mot bakgrund av långtidsutredningen väntas därför en viss sysselsättningsminskning mellan åren 1965 och 1980.

För bedömningen av *servicesektorns* sysselsättningsutveckling har denna uppdelats i delområdena handel, samfärdsl och tjänster. Utvecklingen inom den förstnämnda väntas bl. a. bli beroende av koncentrationen till större butiksenheter i framför allt tätorter. Sysselsättningen inom samfärdsl kommer att påverkas av den väntade förskjutningen från kollektiv trafik till privatbilism samt av den väntade industriella koncentrationens konsekvenser för godstransporterna. Tjänstesektorn slutligen antas i enlighet med långtidsutredningen komma att genomgå en kraftig expansion huvudsakligen i medelstora och större tätorter. Tjänstesektorns delsektorer har analyserats i samarbete med bl. a. länsskolnämnden och med hjälp av landstingens investeringsplaner.

Tillgänglig arbetskraft har beräknats genom att befolkningen år 1965 har framskrivits en femårsperiod i taget. Därefter har en justering skett genom att flyttningsrörelsen bestämts i relation till balansen på arbetsmarknaden, varefter framskrivningen upprepats. Vad gäller yrkesverksamhetsgraderna har långtidsutredningens antagande ansetts kunna accepteras till vissa delar. Detta gäller dock inte yrkesverksamhetsgraderna för män i åldrarna 15—19 år och 65—69 år, vilka väntas ha en högre förvärvsintensitet i Kalmar län samt gifta kvinnor utanför de fyra största kommunblocken för vilka förvärvsintensiteten väntas ligga klart under riksgenomsnittet år 1980.

Gotlands län

Vad gäller utvecklingen inom *jordbruket* anser länsstyrelsen att de gotländska jordbruksenheternas större medianstorlek motiverar en sysselsättningsminskning som är ungefär 30 % lägre än långtidsutredningens.

Bedömningarna av sysselsättningsutvecklingen inom *industrin inklusive byggnadsverksamhet* baserar sig dels på den observerade trenden åren 1961—1965 och dels på en särskild enkätundersökning, som gjordes år 1966 genom länsarbetsnämndens försorg. Resultatet av bedömningarna innebär en ökning under åren 1966—1970 av ungefär samma storleksordning, som närmast föregående femårsperiod. På 1970-talet väntas ökningen helt avstanna, vilket stämmer med långtidsutredningens bedömningar.

Sysselsättningen inom den privata *servicesektorn* väntas minska i ungefär samma takt som under åren 1961—1965. Inom den offentliga sektorn räknar man med ökad sysselsättning inom skolväsen och sjukvård medan för övrig offentlig förvaltning en viss återhållsamhet i rekryteringen väntas inträda. Sysselsättningen inom den offentliga sektorn skulle komma att öka med 2 % per år under perioden 1966—1970 och med 1 % under 1970-talet.

Till grund för beräkningen av *arbetskraftstillgångarna* ligger SCB:s befolkningsframskrivning utan flyttningsantagande med 1965 som basår. Beträffande yrkesverksamhetsgraderna har antagits att den skillnad i förvärvsfrekvens som förelåg år 1965 mellan riket och länet, successivt kommer att minskas till hälften år 1980.

Blekinge län

Sysselsättningen inom *jordbruket* har beräknats med hjälp av en utredning som lantbruksnämnden i länet utfört.

Prognoserna för *övriga näringsgrenar* grundar sig på länsstyrelsens antaganden om länets totala befolkning åren 1970, 1975 och 1980 samt den fördelning av den därav erhållna förvärvsarbetande befolkningen på huvudnäringsgrenar som i huvudsak skett efter långtidsutredningens principer. För *byggnadsverksamheten* gäller att sysselsättningen inom denna näring väntas utgöra samma andel av den totala sysselsättningen år 1980 som år 1965.

De potentiella *arbetskraftstillgångarna* har beräknats med utgångspunkt

från en framskrivning av befolkningen vilken i princip bygger på trenden 1960—1965. Beräkningarna av yrkesverksamhetsgraderna har skett med utgångspunkt från preliminära data från folkräkningen 1965. Förändringarna av yrkesverksamhetsgraderna väntas ske i samma takt som i riket i övrigt enligt långtidsutredningen.

Kristianstads län

Näringslivsprognosen har utarbetats så att utvecklingen i ett block knyts till och underordnas de allmänna tendenserna i riks- och länsutvecklingen. Detta innebär för prognosen med avseende på sysselsättningen inom det *egentliga jordbruket* att ett ramvärde för antalet sysselsatta i hela länet först bestämts genom att den riksgenomsnittliga minskningstakten enligt långtidsutredningen applicerats på antalet förvärvsarbetande år 1960. Blockens andelar av den så beräknade totala sysselsättningen i länet har därefter beräknats mot bakgrund av de faktiska andelarna år 1965 samt lantbruksnämndens prognoser för år 1980. Dessa prognoser vilar på undersökningar av bestående åker år 1980 samt en bedömning av arbetskraftsåtgången. I prognosen för *skogsbruket* har långtidsutredningens antagande helt frångåtts med motiveringen att länets skogsbruk befinner sig i en helt annan situation än skogsbruket i norra Sverige. Prognosen bygger i stället helt på en utredning av lantbruksnämnden.

Framskrivningen av sysselsättningen inom *industrin* åren 1965—1970 bygger på en vägning av sysselsättningsförändringarna åren 1960—1965 i blocken och branscherna. Metoden tar hänsyn till både utvecklingen inom varje speciellt block och inom varje speciell bransch, men kan karakteriseras som starkt utjämnande. Vissa korrigeringar har vidtagits för att motverka systematiska brister hos prognosmetoden. Vad gäller utvecklingen efter år 1970 har långtidsutredningen fått bilda ram. Länsstyrelsen anser emellertid att länets lägre industrialiseringsgrad i förhållande till riksgenomsnittet får till följd att det inte kommer att drabbas av den stagnation eller tillbakagång som långtidsutredningen förutser för industrisysselsättningen i riket i dess helhet under 1970-talet. Man antar att den nuvarande skillnaden mellan riket och länet i fråga om de industrisysselsattas förändring kommer att behållas. Den sålunda beräknade länsramen har fördelats genom att den tidigare beräknade utvecklingen åren 1960—1970 har framskrivits till år 1980.

På grund av en mängd tidigare eftersatta investeringsbehov förutsätter

prognosen för *byggnadsverksamheten* att sysselsättningen inom denna näringsgren i länet som helhet kommer att öka snabbare än långtidsutredningen antar. Vid fördelning av de förvärvsarbetande på olika block har antagits att antalet sysselsatta i procent av hela befolkningen kommer att undergå samma förändring som åren 1960—1965. En justering med hänsyn till länsramen har avslutat beräkningen.

Vad gäller *servicenäringen* har länsramen beräknats genom att antalet sysselsatta i förhållande till befolkningen antagits komma att förändras i samma takt som för riket. Vid fördelning på blocken har näringen uppdelats i handel, samfärdsel och tjänster. I varje block har utvecklingen för dessa kategorier framskrivits till år 1980 varefter vissa justeringar gjorts för att erhålla anpassning till länsramen.

Beräkningen av den *tillgängliga arbetskraften* år 1980 bygger på en justerad befolkningsframskrivning utan flyttningsantagande. Korrigeringen avser såväl den av SCB beräknade totalbefolkningen som de antagna yrkesverksamhetsgraderna. Beträffande yrkesverksamhetsgraderna förutsätts dessa successivt utjämnas mot de riksgenomsnittliga för år 1980 i stort sett sammanfalla med dessa.

Malmöhus län

Näringslivsprognoserna är ursprungligen grundade på förvärvsarbetande dagbefolkning men har i efterhand överförs till förvärvsarbetande nattbefolkning. Vid transformeringen har antagits att den beräknade nettopendlingen år 1980 skall ha samma näringsgrensstruktur som år 1965.

Med hänsyn till de gynnsamma betingelserna för *jordbruk* i länet har sysselsättningsminskningen mellan åren 1965 och 1980 bedömts bli endast 50 % vilket kan jämföras med den genomsnittliga minskningen för hela riket på 70 % enligt långtidsutredningen.

Prognosen för *industrisektorn* vilar på den observerade förändringen av länets andel industrisysselsatta i hela riket mellan åren 1960 och 1965 enligt inkomststatistiken och industristatistiken. Länets andel antas i framtiden öka med samma antal procentenheter per femårsperiod som mellan åren 1960 och 1965. Dessa andelsförändringar har applicerats på industrisysselsättningen i riket åren 1965—1980 enligt långtidsutredningen. Den på detta sätt beräknade länsramen har sedan fördelats på kommunblocken genom likartade beräkningar. Därvid har dock kända större utbyggnader och nedläggningar beaktats.

Bostadsbyggnadsbehovet i länet väntas öka med 10 % per femårsperiod mellan åren 1965 och 1980. Trots rationalisering i *byggnadsverksamheten* väntas detta medföra att antalet sysselsatta i denna näringsgren måste öka med lika många procent. Länsstyrelsen utesluter inte att ökad prefabricering kan leda till att sysselsättningsökningen delvis kan komma att hänföra sig till branscher som nu inte räknas till byggnadsverksamhet. Vid fördelningen av sysselsättningen inom länet har förändringarna 1960—1965 i kommunblockens andelar av antalet sysselsatta i branschen framskrivits till år 1980.

Antagandena om sysselsättningsutvecklingen i *serviceverksamhet* har baserats på långtidsutredningen. I långtidsutredningen antas att service-näringarnas andel av totalsysselsättningen kommer att öka med 2,0 procentenheter 1966—1970, 3,1 procentenheter 1971—1975 resp. 1976—1980. Serviceandelarna för de olika blocken i länet antas öka med nämnda procentenheter per femårsperiod. Undantag utgör Malmö—Lundregionen och Hälsingborgsblocket, som antas få en ökning med 3 procentenheter 1966—1970.

Till grund för beräkningarna av *arbetskraftstillgångarna* ligger en framskrivning utan flyttningsantaganden. De beräknade yrkesverksamhetsgraderna för olika kön, ålders- och civilståndsgrupper som applicerats på denna framräkning har anknutits till långtidsutredningens bedömningar. För varje block har för år 1965 skillnader mellan blockets värden och rikets värden uträknats och de erhållna differenserna till riksvärdena har antagits bli till hälften utjämnade fram till år 1980.

Hallands län

Sysselsättningen inom *jordbruksnäringen* har beräknats med utgångspunkt från resp. kommunblocks andel av den faktiska sysselsättningen i riket enligt 1960 och 1965 års folkräkningar. Blockens andelar av rikets sysselsättningsvolym har därpå antagits genomgå samma förändringar per femårsperiod som mellan åren 1960 och 1965.

Sysselsättningsutvecklingen inom *övriga näringsgrenar* har beräknats enligt samma metod. Näringsgrenarnas utveckling åren 1960—1965 har studerats blockvis och jämförts med förändringen i hela riket. Blockens andel av det totala antalet förvärvsarbetande i riket åren 1960 och 1965 har beräknats för varje näringsgren. I prognosen förutsattes därefter att samma andelsförändringar skulle inträffa under var och en av de tre följande fem-

årsperioderna. Dessa andelar har slutligen applicerats på långtidsutredningens prognos för sysselsättningen i riket åren 1970 och 1980.

Prognosen för den *tillgängliga arbetskraften* vilar på en befolkningsframskrivning med flyttningsantagande. Det har vidare förutsatts att kvoten mellan blockens och rikets yrkesverksamhetsgrader i olika åldersgrupper skall vara desamma år 1980 som de var år 1960. Dessa kvoter har applicerats på de riksgenomsnittliga yrkesverksamhetsgrader som långtidsutredningen antar för år 1980. Dessa korrigerade värden på yrkesverksamheten har i sin tur applicerats på den framskrivna befolkningen enligt ovan.

Göteborgs- och Bohus län

Prognosen för sysselsättningen inom det *egentliga jordbruket* har upprättats i samråd med lantbruksdirektören i länet och med hjälp av utredningen »Jordbruk m. m. i Bohuslän». Bedömningen av antalet sysselsatta år 1980 bygger på en uppskattning av antalet brukningsenheter samma år. I prognosen har vidare antagits att det genomsnittliga antalet heltidsförvärvsarbetande per brukningsenhet kommer att vara 1,5 personer. Åldersfördelningen i de olika blocken har indirekt beaktats. Till grund för prognosen över sysselsättningens utveckling inom *skogsbruket* ligger utredningen »Skogsbrukets arbetskraftsbehov i Göteborgs och Bohus län».

Bedömningarna som gjorts i samråd med lantbruksdirektören och skogsmästaren grundar sig på uppskattningar av skogsarealen år 1980 samt det genomsnittliga arbetskraftsbehovet per hektar skog detta år. Prognosen för *fiskerinäringens utveckling* grundar sig på statistiskt material från de två senaste folkräkningarna samt på samråd med företrädare för Svenska Väst-kustfiskarnas Centralförbund. I bedömningen har framför allt beaktats utvecklingen under åren 1961—1965 samt de förvärvsarbetandes åldersfördelning och den svaga nyrekryteringen av yngre arbetskraft.

Prognoserna för *övriga näringsgrenar* bygger på så kallade korselasticitetsberäkningar. I dessa beräknas förhållandet mellan relativa förändringen i antalet sysselsatta inom viss näringsgren i hela riket under viss period, och den relativa förändringen inom samma bransch i kommunblocket under samma period. Sådana koefficienter har beräknats för perioderna 1951—1960, 1951—1965 och 1961—1965. Genom att applicera dessa koefficienter på den relativa förändringen av sysselsättningen i viss näringsgren åren 1965—1980 enligt långtidsutredningen, har man kunnat anknyta utvecklingen i kommunblocket till den förväntade utvecklingen i riket som hellet.

Då koefficienterna beräknats för olika perioder har det varit möjligt att välja koefficient för den period som bedömts som lämpligast att lägga till grund för den framskrivning det här är fråga om.

Till grund för beräkningarna av den *tillgängliga arbetskraften* i framtiden ligger dels befolkningsframskrivningar med och utan flyttningsantagande utförda av SCB, dels prognoser upprättade av Statistiska kontoret i Göteborg. Beräkningarna bygger även på justerade värden för de yrkesverksamhetsgrader som långtidsutredningen antar kommer att gälla för riket som helhet år 1980. Denna justering har tillgått så att kvoten mellan den faktiska yrkesverksamhetsgraden i respektive åldersgrupp och kön i varje kommunblock år 1965 och de av långtidsutredningen beräknade riksgenomsnittliga yrkesverksamhetsgraderna år 1965 (de faktiska uppgifterna från folkräkningen 1965 förelåg inte vid arbetets genomförande) har applicerats på den av långtidsutredningen antagna yrkesverksamhetsgraden år 1980.

Älvsborgs län

Möjligheterna att med rimlig grad av säkerhet åstadkomma en preciserad bedömning av den långsiktiga näringslivsutvecklingen i varje kommunblock bedöms som starkt begränsade. Det betonas att det starka beroendet av gjorda antaganden gör att prognoserna bör betraktas som villkorliga, dvs. gällande under angivna förutsättningar.

Utgångspunkten för framräkningen av sysselsättningen inom *samtliga näringar* har varit att det råder ett starkt samband mellan riksutvecklingen och den regionala utvecklingen. Förändringarna av antalet sysselsatta inom kommunblocken enligt folkräkningarna åren 1950, 1960 och 1965 har satts i relation till motsvarande utveckling för landet som helhet. De på detta sätt erhållna kvoterna har sedan applicerats på den framtida sysselsättningsutveckling i riket som helhet som långtidsutredningen räknar med.

Beräkningen av den i framtiden *tillgängliga arbetskraften* bygger på en befolkningsframskrivning med flyttningsantaganden och därpå applicerade yrkesverksamhetsgrader. I Lerums och Surte kommunblock antas bostadsbyggandet styra befolkningsutvecklingen. Yrkesverksamhetsgraderna antas undergå samma relativa förändring inom kommunblocken som inom landet som helhet fram till år 1980.

Skaraborgs län

Prognoserna för sysselsättningen inom *jord- och skogsbruk* grundar sig på utredningar gjorda av lantbruksnämnden och skogsvårdsstyrelsen i länet. Dessa utredningar gjordes med kommunblocken som grundenheter.

Bedömningen av sysselsättningsutvecklingen inom *övriga näringsgrenar* i länet grundas på ramvärden vilka ansluter till en prognos över länets totala befolkning år 1980. Med denna prognos som utgångspunkt samt med antaganden om framtida yrkesverksamhetsgrader har den förvärvsarbetande totalbefolkningen bestämts. Sedan servicesysselsättningen beräknats till 180 sysselsatta per 1 000 invånare i länet och sysselsättningen inom jordbrukssektorn bestämts enligt ovan erhålles sysselsättningen inom industri och byggnadsverksamhet som en restpost. De på detta sätt beräknade länsramarna för service och industri (inkl. byggnadsverksamhet) har först fördelats på så kallade planeringsregioner och därefter på kommunblock. Planeringsregionerna som utgörs av kommunblocksanpassade A-regioner är av sådan storlek att nettopendlingen mellan dem är av mindre betydelse och inte påverkar bedömningen av antalet förvärvsarbetande i regionen. Utgångspunkten för fördelningen på planeringsregionnivå har varit den faktiska situationen i utgångsläget och utvecklingen under perioden 1950—1965. Avsteg från denna rena trendframskrivning har gjorts då information från kommuner och näringsliv antytt uppenbara trendbrytningar.

Vid beräkningarna av den *tillgängliga arbetskraften* i länet har de av långtidsutredningen antagna yrkesverksamhetsgraderna för år 1980 accepterats.

Underlag för beräkningen av *arbetskraftstillgångarna* utgör en femårsvis framskrivning av 1965 års befolkning. Efter avstämning har befolkningen framskrivits ytterligare 5 år. De riksgenomsnittliga yrkesverksamhetstalen enligt långtidsutredningen har accepterats för år 1980.

Värmlands län

Prognosen för sysselsättningen inom det *egentliga jordbruket* knyter an till de beräkningar som utförts i lantbruksnämndens undersökning »Jord och Skog i Värmlands län». I denna har den år 1980 bestående åkerareaen

uppskattats. Med utgångspunkt härifrån har sysselsättningen beräknats. Prognosen för *skogsbrukets* utveckling bygger på ett förslag från Skogsbrukets Arbetskraftskommitté, »Skogsbrukets arbetsmarknad i Värmlands län år 1970». Ur denna har antaganden om en årlig avverkning av 5,14 milj. m³ sk och en dagsverksåtgång av 0,10 dv/m³ sk år 1980 härletts. Slutligen har det antagits att en skogsarbetare årligen kommer att utföra 200 dagsverken år 1980.

Wid beräkningen av *industrisysselsättningen* har länsstyrelsen utifrån vissa antaganden om befolkningsutveckling inom tätorts- och glesbygdsområden försökt bestämma det potentiella utbudet av industriarbetskraft. Mot detta har ställts den efterfrågan som kunnat uppskattas med utgångspunkt från den befintliga industrisektorn och kvalitativa bedömningar av den industrimiljö som de skilda regionerna erbjuder. Då metoderna givit skiljaktiga resultat har den senare givits företräde. Utgångspunkten har därvid varit att det nuvarande omfånget av lokaliseringsstödet inte kommer att utvidgas. Som underlag för bedömningarna av den befintliga industrins utveckling har länsstyrelsen gjort beräkningar, som omfattar mer än 70 % av länets industrisysselsättning. Dessa beräkningar, som gjorts efter konsultationer med länsarbetsnämnden, ger en sysselsättningsminskning på 13 % under perioden 1966—1980.

För hela länet förväntas, med stöd i långtidsutredningen, andelen sysselsatta inom *byggnadsverksamheten* utgöra 10 % år 1980. (Relationen mellan länets andel och riksandelen har antagits vara densamma år 1980 som år 1965.) Hälften av denna sysselsättning i absoluta tal har fördelats på kommunblocken efter den förväntade fördelningen av bostadsbyggandet år 1980, medan den andra hälften har fördelats med hänsyn till den förväntade fördelningen av de industrisysselsatta år 1980.

Beräkningarna av den framtida *servicesysselsättningen* utgår från långtidsutredningens antagande att expansionen inom servicesektorn kommer att vara koncentrerad till offentliga tjänster. Andra sysselsatta inom denna delsektor förutsätts komma att förändras i samma takt i länet som i riket. Till den så beräknade andelen inom denna delsektor år 1980 har sedan lagts övriga delsektors andel år 1960. Länsstyrelsen anser det troligt att metoden underskattar ökningen av servicesysselsatta i vissa centralorter till vilka koncentration av övrig enskild service kan komma att ske. Vissa justeringar har därför gjorts för block som har särskilt lågt eller högt antal sysselsatta inom offentlig service år 1960.

Beräkningarna av den i framtiden *tillgängliga arbetskraften* utgår från en befolkningsframskrivning utan flyttningsantagande. Yrkesverksamhetsgraderna har antagits successivt närma sig de värden som långtidsutredningen bedömt bli gällande år 1980 för riket i dess helhet. Denna anpassning till de genomsnittliga värdena antas bli särskilt markerad för de kvinnliga yrkesverksamhetsgraderna.

Örebro län

Sysselsättningen inom det *egentliga jordbruket* har beräknats med hjälp av lantbruksnämnden. Den prognos som upprättats bygger på en inventering av den bestående åkerarealen för år 1980. Varje brukningsenhet har antagits kräva två heltidssysselsatta. Vidare har hänsyn tagits till åldersfördelningen hos den jordbrukande befolkningen. Sysselsättningen inom *skogsbruket* har beräknats av skogsvårdsstyrelsen med utgångspunkt från beräkningar av arealen produktiv skogsmark enligt jordbruksräkningen år 1956, vissa antaganden om avverkningen per hektar skog i varje kommunblock samt över dagsverksåtgången per avverkad m³ sk under prognosperioden. Till följd av rationaliseringar väntas dagsverksåtgången minska med 20 % per femårsperiod från och med år 1970.

Beräkningarna av *industrins* utveckling bygger på folkräkningarna åren 1960 och 1965, industristatistiken för åren 1961—1965, uppgifter från länsarbetsnämnden och kommunerna samt förfrågan till företagen. I denna, som vände sig till företag med minst 20 anställda, begärdes upplysningar om bl. a. antal sysselsatta fram till år 1968. Hänsyn har tagits till kända förändringar i sysselsättningen fram till sommaren 1968. Det material som inkommit har granskats i samarbete med länsarbetsdirektören. Mot denna statistiska bakgrund har slutligen prognosen för sysselsättningsutvecklingen upprättats på grundval av den samlade lokala kännedomen hos dem som deltagit i arbetet.

I prognosen för *byggnadsverksamhetens* utveckling har antaganden för övriga näringars utveckling på ett inte formaliserat sätt påverkat antaganden för denna näringsgrens utveckling. Förändringarna antas gå i samma riktning som mellan folkräkningstillfällena 1960 och 1965 men förändringstakten väntas successivt avta. Korrigeringar har gjorts för speciella byggnadsprojekt vid folkräkningstillfällena.

Vid beräkningarna av *servicenäringens* utveckling fram till år 1970 har denna näring indelats i grupperna handel, samfärdsel och tjänster, vilka i sin tur uppdelats i flera undergrupper för vilka specificerade antaganden har gjorts mot bakgrund av förfrågningar och trendmässig utveckling. För prognosperioden 1971—1980 anses inte utgångsmaterial som motiverar en sådan uppdelning föreligga och därför ha vissa generella antaganden gjorts. Enligt dessa skulle block med ökad servicesysselsättning under perioden 1966—1970 få fortsatt ökning i samma takt under 1970-talet. Block med minskning antas få en relativ minskning som blir hälften så stor som den under perioden 1966—1970.

Beräkningarna av den i framtiden *tillgängliga arbetskraften* bygger på en etappvis framskrivning av befolkningen år 1965 i femårsperioder. Efter varje period har en avstämning och justering av befolkningstalet skett

medl hänsyn till balansen på arbetsmarknaden. Bortsett från män i åldern 15—29 år och kvinnor i åldern 15—19 år väntas därvid yrkesverksamhetsgraderna i länet successivt närma sig riksgenomsnittet för att sammanfalla med detta ungefär år 2000.

Västmanlands län

Utvecklingen inom det *egentliga jordbruket* har grundats på en beräkning av antalet kvarstående jordbruksenheter år 1980. Vid denna beräkning har antagits att samtliga enheter under 20 hektar kommer att läggas ner under perioden 1960—1980. Av brukningsenheterna i storleksklassen 20—30 hektar bedöms hälften komma att läggas ner, och i storleksklassen 30—50 hektar en fjärdedel. På de kvarstående enheterna har man antagit att det genomsnittliga antalet förvärvsarbetande per brukningsenhet skall vara detsamma år 1980 som år 1960. Den överskattning av arbetskraftsåtgången som detta antagande innebär väntas komma att uppvägas av den underskattning av brukningsenheternas antal i de högre storleksklasserna som den nämnda schablonberäkningen leder till. Inom *skogsbruket* har sysselsättningsförändringarna uppskattats med ledning av resultaten i långtidsutredningen.

Prognosen för *industrins* sysselsättningsutveckling bygger på inventeringar av sysselsättningen vid länets industriföretag åren 1960—1966 utförda av länsarbetsnämnden, SCB:s industristatistik för åren 1960—1965, samt fullständiga och preliminära folkräkningsdata från år 1960 resp. år 1965. Kända investeringsprojekt har beaktats liksom vissa delar av långtidsutredningens beräkningar angående industrins arbetskraftsbehov under 1970-talet.

Antalet sysselsatta inom *byggnadsverksamhet* har beräknats med hänsyn till utvecklingen inom näringslivet i övrigt och befolkningsutvecklingen. Den bedömning som gjorts regionvis ger en svagare expansionstakt 1965—1980 än under perioden 1960—1965.

Antaganden för denna sektor bedöms som särskilt osäkra bl. a. mot bakgrund av den integrering med industrin som kan väntas till följd av nya byggmetoder samt de svårbedömbara konsekvenserna av en fortsatt rationalisering.

Till grund för beräkningarna av den framtida *servicesysselsättningen* ligger folkräkningsmaterial och långtidsutredningens bedömningar. Beräkningarna har också påverkats av den underförsörjning av service i förhållande till befolkningsunderlaget som anses föreligga i framför allt Västerås- och Köpingsregionerna.

Som underlag för beräkningarna av den framtida *arbetskraftstillgången* har i de flesta block en befolkningsframskrivning med flyttningsantagande och med år 1960 som basår använts. För de block vars faktiska utveckling avvek med mer än 4 % från den på detta sätt framskrivna befolkningen år 1965, gjordes ny framskrivning grundad på 1965 års folkräkning. De faktiska yrkesverksamhetsgraderna år 1960 har antagits komma att förändras med samma antal procentenheter som riksgenomsnittet. I de block, där den kvinnliga yrkesverksamheten är låg har antagits en lineär anpassning till riksgenomsnittet år 2000.

Kopparbergs län

Bedömningarna av sysselsättningens utveckling inom *jordbruket* grundar sig på uppgifter från lantbruksnämnden i länet, vilken med utgångspunkt från jordbruksräkningarna åren 1956 och 1961 samt länsutredningen »Jord och skog i Dalarna» genomfört en inventering av den kvarstående åkerarealens omfattning år 1980 samt en beräkning av arbetskraftsbehovet per hektar för olika stora brukningsenheter. Lantbruksnämndens beräkningar har korrigerats med hänsyn till utvecklingen mellan åren 1960 och 1965 enligt folkräkningarna. På uppdrag av länsarbetsnämnden har skogsvårdsstyrelsen genomfört en undersökning av *skogsbrukets* arbetskraftsbehov i länet under perioden 1965—1970. Genom totalundersökningar i storskogsbruket och stickprovsundersökningar i övrigt har totala avverkningen år 1970 beräknats till 3,5 milj. m³ sk. Arbetskraftsåtgången per avverkad m³ sk har beräknats sjunka med 20 % under perioden 1960—1970. Länsstyrelsen har avstämt dessa beräkningar med den faktiska utvecklingen åren 1960—1965 enligt folkräkningen. För perioden 1970—1980 har länsstyrelsen gjort egna beräkningar med utgångspunkt i skogsvårdsstyrelsens sammanställning. Avverkningen i kommunblocken har beräknats som ett medelvärde av avverkningen åren 1960, 1964, 1965 och 1970. Dagsverksåtgången har beräknats sjunka i samma takt som åren 1965—1970 och en helårsarbetare år 1980 har slutligen antagits utföra 200 dagsverken. Länsstyrelsen utesluter inte att antaganden om såväl avverkningsvolym som rationaliseringstakt kan innebära underskattningar.

Prognosen för *industrisysselsättningen* bygger på bedömningar som företagareföreningen, länsarbetsnämnden och handelskammaren gjort. Därutöver har länsplaneraren tagit ett stort antal direktkontakter med företag i olika branscher och länsdelar. Vägledande för bedömningarna har i övrigt varit rationaliseringstendenser och branschens struktur i länet.

Sysselsättningen inom *byggnadsverksamheten* har beräknats på så sätt att utvecklingstrenden för åren 1960—1965 har vägts ihop med den förväntade utvecklingstakten inom industrin åren 1965—1980, varigenom ett mått på byggnadsverksamhetens förändring har erhållits.

I bedömningen av *servicenäringens* utveckling har antagits att denna utveckling direkt påverkas av utvecklingen inom övriga näringsgrenar. Förhållandet mellan sysselsättningen inom service och inom övriga näringsgrenar har därför beräknats för åren 1950, 1960 och 1965. Man har funnit att genomsnittliga årliga förändringen i den beräknade kvoten är större under perioden 1960—1965 än under 1950—1965. Kvoternas förändringar har framskrivits till år 1980 med de nämnda perioderna som bas. Den kvot som beräknats med utgångspunkt från den snabbare utvecklingen har därefter applicerats på näringslivsutvecklingen i de fem kommunblock som har länets största tätortsregioner. Den andra kvoten har använts på samma sätt i prognosen för de övriga blockens serviceutveckling.

Den *tillgängliga arbetskraften* år 1980 har beräknats med utgångspunkt från SCB:s befolkningsframskrivning utan flyttningsantagande grundad på folkräkningen 1965. Vad gäller de manliga yrkesverksamhetsgraderna har den av långtidsutredningen antagna förändringstakten hos dessa anknyttits till de faktiska förhållandena i kommunblocken år 1960. I vissa block antages dock yrkesverksamhetsgraden hos män i åldern 15—25 år komma att ansluta sig till den riksgenomsnittliga år 1980. I de fem kommunblock med de största tätorterna väntas den kvinnliga yrkesverksamhetsgraden sammanfalla med den riksgenomsnittliga år 1980. I övriga block väntas den skillnad som förelåg år 1960 ha reducerats till hälften år 1980.

Gävleborgs län

Antaganden om *jordbrukssysselsättningen* utveckling bygger på lantbruksnämndens bedömningar i utredningen »Jord och skog i Gävleborgs län». Antalet förvärvsarbetande i jordbruk år 1980 har med vissa tillägg för anställda i binärningar antagits vara lika med antalet brukningsenheter samma år. Sysselsättningen inom *skogsbruket* har bedömts med utgångspunkt från länsstyrelsens utredning år 1964 om skogsbrukets framtida avverkningskvantiteter och dagsverksåtgång. Då den beräknade avverkningskvantiteten år 1970 överensstämmer med det av virkesbalansutredningen beräknade möjliga uttaget har denna avverkning fått gälla för hela återstående prognosperioden. Tidigare bedömningar av åtgångstalen har justerats nedåt så att de år 1980 beräknas bli 0,1 dagsverken/m³ sk.

Källmaterial för bedömningarna av *industriutvecklingen* har varit folkräkningarna och industristatistiken för åren 1961—1965. Synpunkter har erhållits från länsarbetsnämnden, handelskammaren och företagareföreningen och vissa aktuella bedömningar från större företag har erhållits vid kontakt med dessa. I de fall grundmaterial saknats har långtidsutredningen varit vägledande. Fram till år 1970 har industriutvecklingen bedömts branschvis, de därpå följande fem åren i tre huvudgrupper (skogsindustri, metall- och verkstadsindustri samt övrig industri) och den sista femårsperioden i sin helhet.

Vid bedömningen av *byggnadsverksamhetens* utveckling har långtidsutredningens antaganden beaktats och synpunkter från länsarbetsnämnden, Svenska Byggnadsarbetareförbundet och byggmästareföreningen inhämtats. Länsstyrelsen har antagit att de allmänt väntade rationaliseringsåtgärderna inom byggnadsverksamheten kommer att resultera i ett lägre antal förvärvsarbete än som följer av långtidsutredningens antaganden.

Utvecklingen inom *servicenäringen* har med beaktande av långtidsutredningens utvecklingstrend bedömts mot bakgrunden av utvecklingen åren 1960—1965 enligt folkräkningarna. Stor hänsyn har tagits till länsarbetsnämndens och handelskammarens synpunkter. Fram till år 1970 har utvecklingen inom delsektorerna handel, samfärdsel och tjänster bedömts var för sig. För resten av prognosperioden har en samlad bedömning skett. Länsstyrelsens bedömning av utvecklingstakten för länet är inte så gynnsam som långtidsutredningens för riket.

Den *tillgängliga arbetskraften* år 1980 har beräknats med utgångspunkt från SCB:s befolkningsframskrivning utan flyttningsantagande grundad på 1965 års folkräkning. De av långtidsutredningen antagna yrkesverksamhetsgraderna har accepterats för män i åldrarna 20—59 år. För övriga manliga åldersgrupper har vissa smärre justeringar gjorts. De kvinnliga yrkesverksamhetsgraderna i Gävleblocket avviker f. n. obetydligt från de riksgenomsnittliga och väntas följa utvecklingen i riket enligt långtidsutredningen. I övriga kommunblock väntas den nuvarande differensen i yrkesverksamhetsgrad i förhållande till riksgenomsnittet komma att halveras i vissa block och kvarstå oförändrad i andra.

Västernorrlands län

I samarbete med lantbruksnämnden har *jordbrukets* sysselsättningsutveckling beräknats med utgångspunkt från en arealinventering. I denna har åkerarealen indelats i bestående, marginell och nedläggningsåker. De

två förstnämnda har fördelats på tre huvudtyper av jordbruk efter åker- och kompletterande skogsarealstorlek för vilka genomsnittliga antalet sysselsatta år 1980 har beräknats. Lantbruksnämnden har därefter beräknat antalet jordbruk av olika huvudtyper per kommunblock år 1980. Värdena för de mellanliggande åren har beräknats genom interpolering. Bedömningarna av *skogsbrukets* utveckling bygger på en enkät till de skogsbrukande organisationerna i länet. Enkäten avser åren 1967, 1970 och 1975. Den utvecklingstakt som förväntas enligt enkätsvaren har modifierats och framskrivits till år 1980.

Utvecklingen inom *industrin* har bedömts mot bakgrunden av ett insamlat enkätmaterial som avser sysselsättningsutvecklingen mellan åren 1966 och 1975. Då enkäten riktade sig till ett urval av företag har utvecklingen inom övriga företag beräknats med utgångspunkt från enkätaterialet. Därvid har den totala sysselsättningens nivå bedömts på grundval av industristatistiken och folkräkningen år 1965. Övrigt grundmaterial har varit länsutredningen Y—70 och långtidsutredningen. Den beräknade trenden mellan åren 1966 och 1975 har därefter framskrivits till år 1980.

I bedömningen av *byggnadsverksamhetens* utveckling har det ansetts troligt att sysselsättningen kommer att stabilisera sig på 1965 års nivå. I denna bedömning har hänsyn tagits till inplanerade större byggnadsprojekt.

Sysselsättningsutvecklingen inom *servicenäringarna* har bedömts med utgångspunkt från den väntade utvecklingen inom olika grenar av denna näring. Särskilda beräkningar har sålunda gjorts för detalj- och parti-handel, övrig handel, samfärdsl, offentliga tjänster och övrig service. Bedömningarna grundar sig på information genom enkäter och material från långtidsutredningen, folkräkningarna och olika intresseorganisationer.

Underlag för beräkningarna av det *framtida arbetskraftsutbudet* har varit SCB:s framskrivning utan flyttningsantagande grundad på 1965 års folkräkning. Framskrivningen har justerats med hänsyn till den beräknade flyttningen under perioderna 1970—1975 respektive 1976—1980. Yrkesverksamhetsgraderna antas successivt närma sig och år 1980 sammanfalla med långtidsutredningens beräknade riksgenomsnittliga värden.

Jämtlands län

Bedömningen av sysselsättningen inom det *egentliga jordbruket* grundar sig på lantbruksnämndens beräkningar av den kvarvarande lokala åkerarealen år 1980 fördelad på olika storleksgrupper. Vidare har minsknings-

takten i arbetskraftsåtgången för brukningsenheter av olika storlek under perioden 1955—1963 förutsatts bestå fram till år 1980. Arbetskraftsbehovet i antal »fullgoda män» har därefter kunnat beräknas med utgångspunkt från antagandet att en sådan utför 1 900 arbetstimmar per år år 1980 mot 2 200 år 1960. Prognosen för *skogsbruket* bygger på en uppskattning i samråd med skogsvårdsstyrelsen och med ledning av riksskogstaxeringens uppgifter om den årliga skogsavverkningen. Dagsverksåtgången har bedömts med utgångspunkt från arbetsmarknadsstyrelsens beräkningar i »Utvecklingen på skogsbrukets arbetsmarknad under 1960-talet», samt långtidsutredningens antaganden. En sammanvägning har skett mellan storskogsbrukets och bondeskogsbrukets åtgångstal varvid detta bedömts sjunka till 0,15 dagsverken/m³ sk år 1980. Såväl beträffande avverkningsvolymen som åtgångstalen noterar länsstyrelsen att angivna värden möjligen ligger något för högt. Med ett antagande att antalet dagsverken per årsarbetare skall sjunka till 200 år 1980 har slutligen antalet årsarbetare kunnat beräknas. Fördelningen på kommunblock av den sålunda beräknade sysselsättningen inom jord- och skogsbruk har skett med utgångspunkt från 1961 års jordbruksräknings uppgifter om arealens fördelning och tidigare nämnda beräkningar av arbetskraftsåtgången i brukningsenheter av olika storlek samt skogsbrukets årsavverkning i olika länsdelar under perioden 1956—1959. En uppjustering har slutligen genomförts med hänsyn till att »årsarbetare» inte sammanfaller med folkräkningsdefinitionen av förvärvsarbetande.

Grundmaterial för beräkningarna av den framtida *industrisysselsättningen* har varit uppgifterna från folkräkningarna åren 1960 och 1965, av länsstyrelsen kommunvis sammanställd industristatistik samt i viss utsträckning intervjuer med företag i länet. Med industristatistiken som bakgrund jämte vissa bedömningar av företagareföreningen har antalet sysselsatta beräknats för åren 1970 och 1975. Sysselsättningen år 1980 har bedömts bli oförändrad jämfört med år 1975. Efter dessa beräkningar har vissa justeringar genomförts med hänsyn till att industristatistiken genomgående anger lägre antal förvärvsarbetande än folkräkningarna.

Prognosen för *byggnadsverksamheten* bygger på antagandet att sysselsättningen även i fortsättningen skall utgöra ca 33 % av antalet sysselsatta inom de primära näringarna. Vid denna bedömning har hänsyn tagits till att kraftverksbyggena väntas minska i omfattning och att byggnadsbranschen väntas bruka prefabricerat material i ökad utsträckning.

Servicenäringens överdimensionering i länet i förhållande till riket i övrigt väntas avla så att förhållandet i länet år 1980 kommer att vara det samma som i riket enligt långtidsutredningen. Därvid har antagits att antalet sysselsatta inom handel och samfärdsel skall fortsätta att minska ned 10 % per femårsperiod och sysselsättningen inom förvaltning, vård och undervisning skall öka med samma antal personer per femårsperiod som

under perioden 1961—1965. Vad gäller turistnäringen beräknas denna kunna öka sin kapacitet avsevärt utan att arbetskraftsbehovet ökar nämnvärt.

Den *tillgängliga arbetskraften* år 1980 har beräknats med utgångspunkt från SCB:s på 1965 års folkräkning grundade befolkningsframskrivning utan flytttningsantagande. På den åldersgrupperade befolkningen har därefter tillämpats riksgenomsnittliga yrkesverksamhetsgrader för respektive åldersgrupp enligt långtidsutredningen.

Västerbottens län

Vid bedömningen av sysselsättningsutvecklingen inom *jordbruket* har länsstyrelsen accepterat den prognos som lantbruksnämnden i länet gjort under medverkan av lantbruksstyrelsen (Kungl. Lantbruksstyrelsen, Meddelanden Ser A Nr 1 — 1967).

Vid beräkningen av det framtida arbetskraftsbehovet uppdelades *industrin* i basindustri och lokal industri. Bedömningen av basindustrins utveckling grundar sig på intervjuer med företag med minst 50 anställda och däröver samt med vissa företag med mellan 20—50 anställda. Arbetskraftsbehovet inom den lokala industrin har antagits vara proportionellt mot den totala befolkningsutvecklingen inom respektive kommunblock. De 115 företag som intervjuades utvaldes i samråd med företagareföreningen. Intervjuuppgifterna avser perioden 1960—1970. Den procentuella förändringen mellan åren 1960—1970 inom respektive industribransch har beräknats och därefter antagits bli gällande även för åren 1970—1980. För de branscher inom vilka exceptionella förändringar ägt rum under 1960-talet har sysselsättningsutvecklingen beräknats med utgångspunkt från långtidsutredningens antaganden.

Byggnads- och anläggningsverksamhet har i prognosarbetet brutits ner i två delsektorer: väg- och vattenbyggnad samt övrig byggnads- och anläggningsverksamhet. För båda gäller ett antagande om att sysselsättningen kan sättas i relation till den förväntade befolkningen i kommunblocken vid olika tidpunkter. Antalet sysselsatta inom väg- och vattenbyggnad väntas sålunda komma att utgöra mellan 1,0—1,5 % av totala befolkningen i respektive kommunblock med de högre andelarna i Umeå-, Skellefteå- och Lyckseleblocken. Övrig byggnadsverksamhet väntas ge upphov till en lokalt betingad sysselsättning om 2,0—4,0 % av totalbefolkningen i respektive kommunblock.

Vid beräkningarna av den framtida sysselsättningen inom *serviceverk-*

samhet förutsattes denna ha såväl baskaraktär som regional och lokal karaktär. Utgångspunkten har därför varit att identifiera basdelen inom ett flertal delsektorer av service. Den framtida sysselsättningen inom basdelen beräknades bl. a. efter kontakter med ifrågavarande företag, varefter antagande om lokal- och regionalandelarnas förändring under prognosperioden gjordes. Dessa antaganden bygger till stor del på erfarenheter av utvecklingen hittills beträffande tendenser till koncentration, rationalisering och eftersläpning i utpräglade glesbygdsområden.

Utgångspunkten för beräkningen av *arbetskraftstillgångarna* år 1980 har varit en befolkningsframskrivning med flyttningsantagande grundad på 1965 års folkräkning. De av långtidsutredningen antagna riksgenomsnittliga yrkesverksamhetsgraderna för män har accepterats för samtliga åldersgrupper med undantag av grupperna 15—19 år samt 55—w år. Vad de kvinnliga yrkesverksamhetsgraderna beträffar väntas dessa i Umeåblocket successivt anpassa sig till de riksgenomsnittliga fram till år 1980. I övriga block väntas den år 1960 observerade differensen mellan riksgenomsnittet och yrkesverksamheten i blocket bestå.

Norrbottnens län

Vid bedömningen av den framtida sysselsättningen inom det *egentliga jordbruket* har länsstyrelsen funnit att säkraste underlaget för denna bedömning erhålles om sysselsättningen knyts till beräkningar av den framtida produktionsvolymen och till normtal för den beräknade arbetsvolymen per producerad enhet. Produktionen har således beräknats inom växtodlingen, mjölkproduktionen, fårskötseln samt inom uppfödningen av slaktungnöt. Vid dessa beräkningar har hänsyn inte tagits till framtida tekniska rationaliseringsmöjligheter, däremot till en förväntad genomsnittlig fastighetsstorlek vilket möjligen kan innebära en överskattning av den totala arbetsvolymen. Denna har beräknats till ca 4 miljoner timmar. Vid omvandling till årsarbetare har ett års arbete ansetts motsvara 2 000 timmar år 1980, vilket ger 2 000 årsarbetare detta år. Antalet helårssysselsatta har beräknats uppgå till 1 300 personer. Prognosen för *skogsbrukets* framtida sysselsättning bygger på beräkningar av den totala avverkningen och åtgångstalen i denna avverkning. Avverkningen har beräknats bland annat med utgångspunkt från utredningen »Skogen och dess utveckling i Norrbottens län» som innehåller beräkningar av avverkningen i skog tillhörig olika ägarkategorier. Åtgångstalen i avverkning inom olika ägarkategorier har beräknats delvis i samråd med domänverket och de större skogsbolagen.

Åtgångstalen beräknades därvid inom skogsbruket som helhet sjunka med ca 46 % under hela prognosperioden 1966—1980. Under samma period väntas antalet dagsverken per årsarbetare sjunka från 220 till 200.

För beräkningen av *industrins* framtida sysselsättningsutveckling uppdelades tillverkningsindustrins alla företag i sådana som sysselsatte 11 eller fler anställda och företag som hade 10 eller färre anställda. Arbetskraftsbehovet under perioden 1966—1980 i den förstnämnda gruppen företag bedömdes med utgångspunkt i intervjuer med företagens ledning under senare delen av 1966. Beträffande den senare gruppen bedömdes utvecklingen i varje bransch i länet under perioden 1958—1964 med hjälp av företagareföreningens räkningar dessa år. Därefter har en bedömning gjorts med vilket procenttal sysselsättningen inom varje bransch årligen kommer att förändras under perioden 1965—1980 och siffror för varje block har kunnat räknas fram. Bedömningarna har kompletterats med en rimlighetskontroll.

Byggnads- och anläggningsverksamhet har delats upp i tre komponenter: statens vattenfallsverks anläggningsverksamhet, vägförvaltningens verksamhet samt byggnadsindustriell verksamhet. Sysselsättningen i de två först nämnda delarna förutsättes vara autonomt bestämd medan sysselsättningen i den tredje antas vara bestämd av blockets befolkningsutveckling m. m.

Länsstyrelsen antar att de redan beslutade älvregleringarna i länet blir de sista och att de blir avslutade år 1980. Sysselsättningen inom kommunblocken fram till år 1980 har därför kunnat beräknas utifrån den kalkylerade investeringen vid varje enskilt kraftbygge.

Sysselsättningen inom vägförvaltningen antas främst komma att påverkas av det förväntade ökade trafikarbetet samt av de väntade rationaliseringarna inom verksamheten. Dessa två faktorer bedöms utjämna varandra så att den totala sysselsättningen förblir densamma fram till år 1980, medan en måttlig regional omfördelning är möjlig.

För att beräkna sysselsättningen inom byggnadsindustrin har denna uppdelats i åtta sektorer bl. a. bostadsbyggande, byggande av industrilokaler, offentligt byggande samt reparationer och ombyggnad. För dessa sektorer har man beräknat den genomsnittliga faktiska sysselsättningen per tusen invånare i länet år 1967. Man erhåller på så sätt för varje sektor ett åtgångstal som gäller för länet i dess helhet detta år. På grund av förväntad högre effektivitet i produktionen antas vissa smärre förändringar i åtgångstalen inträffa fram till år 1980. De olika byggnadssektorernas utveckling antas vara en funktion av totalfolkmängdens, industrins, serviceapparatus osv. utveckling. De beräknade åtgångstalen för år 1980 har därför multiplicerats med ett av talen 0,5, 1,0 och 1,5 beroende på om kommunblocket vad gäller viss samhällssektor anses vara »minskande», »svagt ökande» eller »starkt ökande».

Servicesysselsättningen har delats upp i två delar, nämligen en autonomt

bestämd och en folkmängdsbestämd del. Genom kartläggning av service-näringarna på tresiffernivå enligt folkräkningen har vissa verksamheter klassificerats som autonoma. Dessa verksamheters framtida utveckling har i varje enskilt fall bedömts genom analyser och diskussioner med representanter för de skilda näringarna.

De folkmängdsbestämda näringarna har prognoserats utifrån de olika servicefunktionernas framtida krav på enhetsstorlekar och befolkningsunderlag. Genom ett kombinerat enkät- och intervjuförfarande erhöles underlag för fastställande av antal sysselsatta i minimienhet dividerat med det för denna erforderliga befolkningsunderlaget (antal sysselsatta per 1 000 invånare) vilket legat till grund för beräkningarna. Om det i ett visst kommunblock år 1980 inte finns underlag för en viss funktion har efterfrågan förts vidare till ett annat block.

Det så beräknade nettobehovet av arbetskraft inom alla autonomt och folkmängdsbestämda näringar har därefter justerats med hänsyn till förväntad säsongmässig fördelning av arbetsvolymen (t. ex. inom jord- och skogsbruk), hel- och deltidssysselsättning samt normal friktionsarbetslöshet.

Folkräkningens uppgift om antalet förvärvsarbetande i länet år 1965 bildade utgångspunkt för beräkningen av *arbetskraftstillgången* år 1980. Korrigering har därefter gjorts med hänsyn till minskande andel personer i arbetsför ålder, 15—64 år, och ändrad åldersfördelning inom de arbetsföra åldrarna, vilket framkom av befolkningsframskrivningen utan flyttningsantaganden. Betydande tillskott har erhållits genom antagande att hälften av eftersläpningen i förhållande till riksgenomsnittet för yrkesverksamhetsgraden skall vara inhämtat till år 1980.

Bilaga 3. Metoder och antaganden för prognos 0

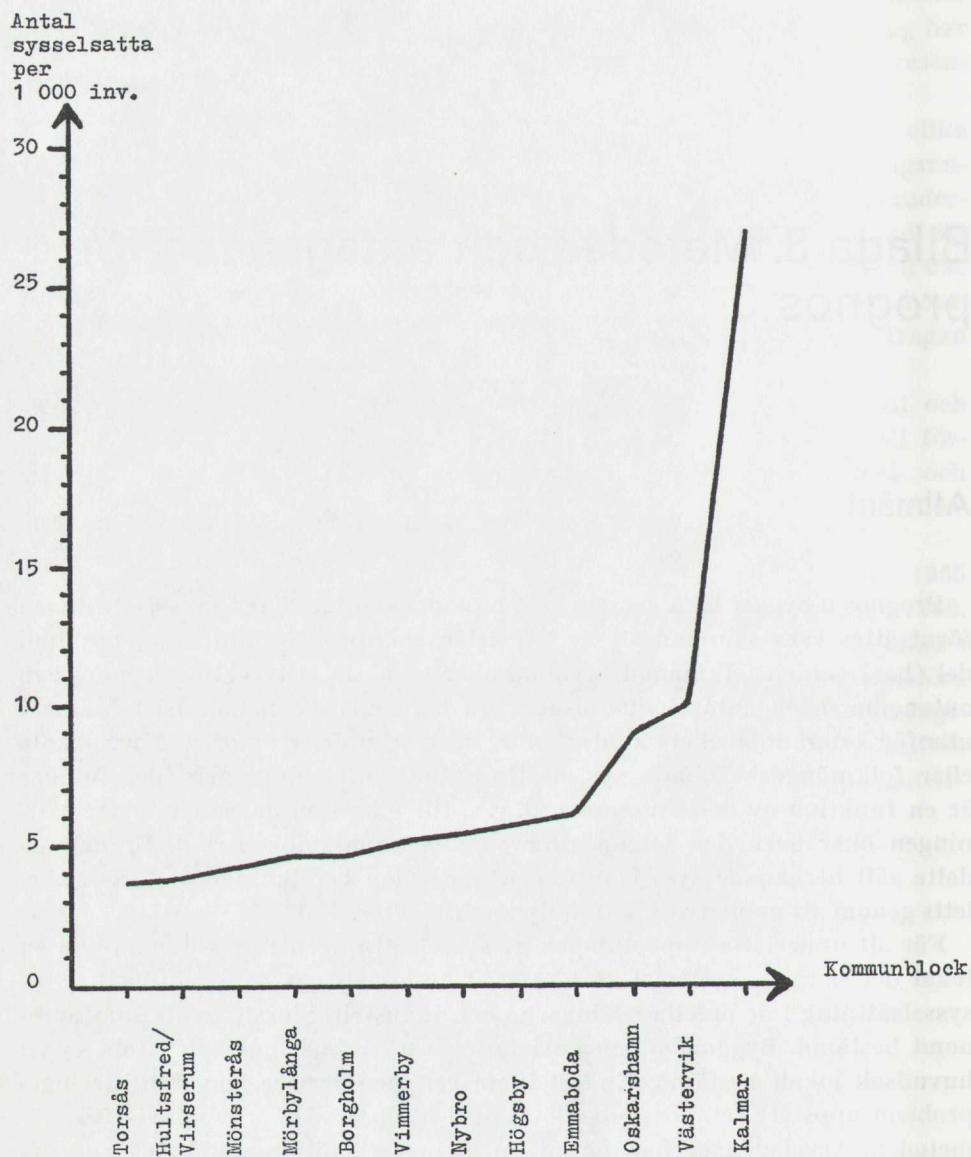
Allmänt

Prognos 0 bygger bl. a. på den s. k. basteorin enligt vilken sysselsättningen förutsättes vara sammansatt av två delar, nämligen en autonomt bestämd del (bas) och en folkmängdsbestämd eller lokal del. Utvecklingen inom den autonoma delen antas i huvudsak vara beroende av ekonomiska faktorer utanför kommunblockets kontrollsfär. Basteorin säger i stort att den lokala eller folkmängdsbestämda sysselsättningens omfattning mer eller mindre är en funktion av den autonoma, d. v. s. tillväxer den autonoma sysselsättningen ökar även den lokala efter en viss anpassningsperiod. Ur den på detta sätt beräknade sysselsättningen har sedan befolkningens storlek härletts genom att applicera s. k. familjekoefficienter.

För att underlätta uppdelningen av sysselsättningen i en autonom och en lokal del samt ge systemet så hög grad av konsistens som möjligt har all sysselsättning i de areella näringarna och industrin klassificerats som autonomt bestämd. Byggnads- och anläggningsverksamhet har betraktats som i huvudsak lokalt bestämd. Endast inom gruppen service har identifieringsproblem uppstått och dessa har lösts med hjälp av den s. k. minsta behovsmetoden. Arbetsgången har därvid i princip varit följande. För delgrupperna partihandel, detaljhandel, samfärdsel, förvaltning, undervisning, sjukvård och övrig service beräknades antalet sysselsatta i kommunblocken som en promilleandel av blockets befolkning enligt folkräkningarna åren 1960 och 1965. Blocken i varje län rangordnades därefter för varje delgrupp efter stigande andel, och diagram ritades med andelen efter den vertikala axeln och kommunblocken efter den horisontella (fig. 34).

Av diagrammen framgår att varje kommunblock har ungefär samma

Fig. 34. Antal sysselsatta i förvaltning per 1000 invånare i de skilda kommunblocken år 1965 i Kalmar län.

position inom varje delsektor, d. v. s. en hierarkisk ordning mellan blocken framträder. I princip har block med residensstäder de högsta andelarna inom varje sektor, därefter kommer block som är A-regioncentra och till sist de övriga blocken.

Mellan olika delar av landet föreligger vissa skillnader. Delsektorerna detaljhandel, förvaltning och sjukvård uppvisar ungefär samma nivåer för hela riket medan partihandel, samfärdsel och undervisning avviker. Andelen sysselsatta i partihandel är högre för kommunblocken i Svealand och Götaland än i Norrland. Vad gäller samfärdsel och undervisning är förhållandet det omvända.

Det informationsmaterial som i övrigt stod till förfogande vid identifieringen och avgränsningen av resp. sysselsättningsdel visade stor samklang med diagrammen, t. ex. i fråga om detaljhandeln KF:s utredning om den faktiska köpkraftens lokalisering, i fråga om undervisning SÖ:s skolplanering.

Själva avgränsningen av lokal och icke lokal service har tillgått på följande sätt. För varje sektor har kommunblock för kommunblock analyserats. Kurvan på diagrammet har följts fram till ett intervall där i det ena blocket autonom sysselsättning kunnat identifieras men ej i det andra. Inom nämnda intervall har gränsdragningen gjorts. Det är självklart att gränserna ej har kunnat fastställas exakt.

Efter det att den lokalt folkmängdsbestämda delen fastställts har andelarna därutöver, i regel lokaliserade till A-regioncentra, analyserats och en regionandel fastställts. Denna förutsättes vara en funktion av hela A-regionens befolkning och har omräknats till en promilleandel därav.

I nästa steg har andelarna överstigande regionandelarna analyserats. Blocken rangordnades efter storleken på den ej förklarade andelen och en tydlig hierarkisk ordning framträdde med landsdels- och riksfunktioner. Inom exempelvis undervisningen toppade universitetsblocken och inom förvaltningen kommunblock med både länsförvaltning och militära organ. Dessa andelar omräknades i absoluta tal och klassificerades som autonom sysselsättning. Undantag är länsförvaltningen vilken avskilts och relaterats till hela länets befolkning.

När avgränsningsförfarandet var avklarat vidtog den egentliga prognosen där de olika sysselsättningsdelarna har behandlats var för sig.

Modell för prognos 0

Själva beräkningsarbetet har utförts enligt nedanstående modell. Modellen är uppbyggd på så sätt att man börjar att prognosera befolkningen i

kommunblock av lägre ordning och via kommunblocken som är A-region-centra till residensblocken. Befolkningen i block av lägre dignitet förutsättes vara känd för att befolkningen i block på nästa nivå skall kunna beräknas o. s. v. Modellen är m. a. o. hierarkiskt uppbyggd.

P befolkning, total

T befolkning 70—w år (enl. alternativ 1 a)

K försörjningsmultiplikator (familjekoefficient) befolkning 0—69 år i förhållande till totala antalet sysselsatta

B totala antalet sysselsatta i areella näringar, industri samt autonom service

L andelen av totalbefolkningen (uttryckt i promille) sysselsatta i service samt byggnads- och anläggningsverksamhet

Definition av P för ett kommunblock

$$P = \frac{K B + T}{1 - L K}$$

Denna formel gäller för alla kommunblock som ej har basfunktioner inom service. För block med region- och länsfunktioner tillkommer i formeln motsvarande sysselsättningsandelar.

Näringsgrensutvecklingen enligt prognos 0

De antaganden som ligger till grund för utvecklingen inom *jordbruk*, *skogsbruk* och *industri* samt om *yrkesverksamhetsgraden* i prognos 0 syns tillräckligt uttömmande redovisad på sid. 10—11.

Utvecklingen inom *byggnadsverksamheten* har baserats på den reviderade långtidsutredningens beräkningar, varvid antagits att antalet förvärvsarbete i branschen i riket i stort sett blir oförändrat fram till år 1980. Detta innebär att den riksgenomsnittliga sysselsättningsandelen kommer att minska med 13 % mellan åren 1965 och 1980.

Kommunblocken har indelats i tre grupper. Till grupp a) har hänförts sådana kommunblock som innehåller centralorter med stor regional betydelse. Till grupp c) har hänförts sådana kommunblock där centralorten i stort sett saknar betydelse utanför det egna blocket medan grupp b) utgörs av en övergångsgrupp mellan a) och c).

Antalet sysselsatta i byggnads- och anläggningsverksamhet enligt folkräkningarna åren 1960 och 1965 har för varje kommunblock uttryckts som en andel (i promille) av totalbefolkningen. För blocken i grupp a) har trenden 1960—65 framskrivits till år 1980, varefter de så erhållna andelarna korrigerats med hänsyn till den utveckling som den reviderade långtidsutredningen antyder.

För blocken i grupp b) har antagits en halvering av förändringen åren 1960—1965 och därefter en korrigering enligt den reviderade långtidsutredningen.

För övriga block har andelen år 1965 direkt anpassats till den riksgenomsnittliga utvecklingen enligt den reviderade långtidsutredningen.

Sysselsättningsutvecklingen inom *servicenäringarna* har för den lokalt folkmängdsbestämda delen beräknats på grundval av följande antaganden:

Inom partihandel har kommunblock utan s. k. bassysselsättning fått samma andelar år 1980 (uttryckt i promille av totalbefolkningen) som enligt folkräkningen 1965, medan i block med bassysselsättning lokalandelarna antas bli förändrade genom att standardändringen åren 1960—1965 halveras per femårsperiod fram till år 1980. Med standardändring avses här skillnaderna mellan åren 1960 och 1965 i det gränsvärde som för resp. år skiljer bas- och lokalandel åt.

För detaljhandeln har i block utan bas halvering antagits av andelsförändringen åren 1960—1965 per femårsperiod fram till år 1980 medan i block med bas lokalandelarna antas förbli konstanta vid 1965 års nivå.

Inom samfärdsel har i samtliga kommunblock lokalandelarna antagits bli förändrade genom halvering av förändringen åren 1960—1965 fram till år 1980.

Beträffande förvaltning har i block med bas antagits att en halvering av standardändringen åren 1960—1965 kommer att ske per femårsperiod 1965—1980. För block utan bas antas oförändrade andelar lokalt sysselsätta om kommunblocket färdigbildats och halvering av förändringen åren 1960—1965 fram till år 1970 för icke färdigbildade kommunblock. För vissa kommunblock med extremt låga värden har en uppjustering av andelarna gjorts till nivå med andra likvärdiga kommunblock.

Inom undervisning antas att i block utan bas blir lokalandelarna oförändrade om grundskola genomförts före år 1970. Om grundskola genomförs först efter denna tidpunkt antas samma andelsförändring komma att ske fram till år 1970 som observerats för åren 1960—1965, därefter antas oförändrade andelar. I block med bas antas en halvering av standardökningen åren 1960—1965 ske på samma sätt som beskrivits för andra branscher.

För hälso- och sjukvård antas i block utan bas en halvering av andelsförändringen åren 1960—1965 komma att ske per femårsperiod fram till år 1980 medan i block med bas en halvering av standardändringen antagits ske under samma tidsperiod.

I de fall regionandelar påvisats har dessa prognoserats med hjälp av den reviderade långtidsutredningens material.

I de flesta kommunblocken har antalet autonomt servicesysselsatta antagits förbli oförändrat.

Den antagna utvecklingen innebär för servicesektorn att det i första hand är i de stora och medelstora kommunblocken som en sysselsättningsökning

är att vänta. Ju högre upp i hierarkin ett block befinner sig desto större blir sysselsättningsökningen. I prognos 0 ligger den största ökningen på den regionala sysselsättningen. Den nuvarande strukturella omdaning inom servicesektorn med åtföljande koncentration tyder på detta.

De fastställda gränsvärden som åtskiljer lokal och autonom servicesysselsättning

	Detalj- handel	Parti- handel	Samfärdsel	Förvaltning	Under- visning	Sjukvård
	1965	1965	1965	1965	1965	1965
A + B.....	32	10	30	12	15	15
C	32	10	22	10	14	10
D	32	10	22	10	14	9
E	32	10	22	9	14	9
F	31	11	22	9	14	9
G	31	12	22	9	14	10
H ¹	31	11	22	9	14	9
I						
K	32	11	22	9	14	10
L	32	11	22	9	14	11
M	35	11	22	9	14	11
N	35	11	22	9	14	12
O	35	11	27	9	14	12
P	33	11	23	9	14	12
R	33	11	21	9	14	10
S	33	11	23	11	16	11
T	32	12	22	9	14	9
U	32	10	21	9	16	10
W	32	9	23	9	15	10
X	31	8	30	9	17	13
Y	31	7	32	8	20	13
Z	31	6	32	8	20	13
AC	31	6	30	8	21	12
BD	31	6	32	9	18	12

¹ Gotland har bedömts tillsammans med kommunblocken i Kalmar län.

Bilaga 4. Transumt ur anvisningarna för länsplanering 1967

Inledning

Den fortgående befolkningsomflyttningen med åtföljande glesbygds- och urbaniseringsproblem samt den allt starkare konkurrensen mellan skilda regioner och orter om samhällsresurser av olika slag har gjort översiktlig regional planering och målmedvetet inriktad regional politik till allt angelägnare uppgifter.

I de riktlinjer för en aktiv lokaliseringspolitik som antogs av 1964 års riksdag (prop. 185, B:oU 48 rskr 408) anges huvuddragen av det arbete som i nu ifrågavarande avseende bör bedrivas i länen. I propositionen uttalas bl. a. följande (sida 210):

»En utvidgad utrednings- och planeringsverksamhet bör därför enligt min uppfattning komma till stånd i länen. Denna bör för det första omfatta sammanställning och analys av olika data rörande befolknings- och näringslivsförhållanden m. m. samt uppgörande av prognoser och annan bedömning av utvecklingstendenser till ledning för handlandet. Sådana data behövs för planeringen i kommuner och landsting likaväl som inom olika statliga organ. Redan den omständigheten att man för de olika planeringsgrenarna utnyttjar ett gemensamt utredningsmaterial torde ha en icke oväsentlig samordningseffekt. På grundval av sådant utredningsmaterial bör vidare i länen utarbetas planer rörande olika åtgärder som kan påverka lokaliseringsbetingelserna i enlighet med lokaliseringspolitikens mål. Särskilt bör därvid beaktas den kommunala planeringen och kommunala åtgärder i övrigt för näringslivets främjande. En avvägning bör eftersträvas av olika regionala intressen i frågor om samhälleliga serviceanordningar och andra offentliga verksamheter. *Planeringen, som givetvis ständigt måste hållas aktuell bör utmynna i konkreta förslag och handlingsprogram.*»

Under den tid som förflutit sedan de lokaliseringspolitiska riktlinjerna trädde i kraft den 1 juli 1965 har man i alla län börjat med datainsamling samt bearbetningar av det slag som berördes i lokaliseringspropositionen. Egentlig länsplanering, d. v. s. en samlad bedömning av länets förutsättningar och behov med konkreta förslag och handlingsprogram syns däremot endast i begränsad omfattning ha kommit till stånd. En sådan planering är emellertid nödvändig om länsstyrelserna/planeringsråden skall kunna fullfölja de samordningsuppgifter inom den regionala samhällsplaneringen som de ålagts i riksdagens beslut om en aktiv lokaliseringspolitik. Planeringen skall syfta till att ge vägledning t. ex. i lokaliseringsfrågor och vid fördelning av resurser som ställs till länets förfogande, såsom låneramar för bostadsbyggande o. dyl. I första hand är planeringen avsedd att vara till ledning för den statliga verksamheten inom olika områden. Det är emellertid nödvändigt att denna planering också samordnas med den kommunala planeringen och de värderingar och målsättningar som denna är ett uttryck för. Ett system behöver därför tillskapas, där man genom ett fortlöpande samspel mellan kommunerna och länsstyrelsen/planeringsrådet gör det möjligt att formulera realistiska lokaliseringspolitiska handlingsprogram för olika län och länsdelar.

I en PM från inrikesdepartementet den 29 juni 1965 gavs vissa allmänna synpunkter rörande denna planerings bedrivande. Ett utkast till disposition för en översiktlig länsutredning utarbetat inom »Expertgruppen för regional utredningsverksamhet» (ERU) har även tillställts länsstyrelserna. Detta dispositionsutkast har emellertid inte kunnat ges en så detaljerad utformning att det ger konkreta anvisningar om hur den erforderliga planeringen skall bedrivas. Frågan om de metoder som lämpligen bör tillämpas i den regionala planeringsverksamheten är föremål för vidare utredning inom ramen för ERU:s verksamhet. Resultaten av detta utredningsarbete torde emellertid inte kunna inväntas innan en mera konkret planering i länen påbörjas. Det syns därför lämpligt att börja med en länsplanering som är mindre omfattande än den som upplinjerats i dispositionsutkastet och som vidare bygger på förhållandevis enkla utredningsmetoder samt medger att utredningsmetoderna varierar i olika län. Det redovisningssystem som i det följande anges för denna planering är flexibelt och medger de fortlöpande justeringar som är nödvändiga för en rullande planering. Dessutom kan förbättrade utredningsmetoder och ny information successivt införas i systemet.

Planeringen måste således betraktas som *försöksverksamhet* såväl med hänsyn till att utredningsmetoderna inte är färdigutvecklade som med hänsyn till att planeringens första etapp i väsentliga delar kommer att slutföras innan de definitiva resultaten av 1965 års folk- och bostadsräkning föreligger.

Allmänna riktlinjer för försöksverksamheten

1) Allmänna uttalanden om att man vill främja utvecklingen i ett visst block eller på en viss ort kan förutsättas bli otillräckliga när konkreta lokaliseringsfrågor skall avgöras. Man bör därför sträva efter att ge målsättningen för planeringen en mera kvantitativ och konkret innebörd. Detta kan uppnås genom att *planeringsrådet/länsstyrelsen uttrycker sin lokaliseringspolitiska målsättning i vissa ramvärden i fråga om den framtida befolkning som man planerar för i olika kommunblock*. Dessa ramvärden måste, i varje fall till en början, betraktas som grova riktvärden. De får emellertid inte vara så opreciserade att de inte kan bli vägledande för planeringen. Givetvis måste en fortlöpande uppföljning och justering av målsättningen göras efterhand som förutsättningarna ändras. Planeringen måste därför revideras regelbundet. I kombination med normer och målsättningar ifråga om standard m. m. ger dessa ramvärden som följdresultat behovet av bostäder, skolor, vägar etc. (se vidare under 4 nedan). Något ställningstagande till fördelningen av resurserna inom kommunblocken förutsättes inte ske i denna planering eftersom detta i första hand är en kommunal angelägenhet.

2) Underlaget för denna länsplanering skall vara dels (a) förekommande kommunala bostadsbyggnadsprogram och annan översiktlig kommunal planering (t. ex. kommunblocksplanering, generalplaner etc.) och dels (b) av resp. länsstyrelser upprättade prognoser och behovsberäkningar som främst visar de förväntade resultaten av nuvarande utvecklingstendenser i olika avseende. Planeringsrådets/länsstyrelsens lokaliseringspolitiska målsättning kommer därför att framstå som ett accepterande eller ett icke accepterande av nuvarande utvecklingstendenser samt en bedömning från regionala utgångspunkter av de olika kommunernas målsättning såsom den kommer fram i bl. a. bostadsbyggnadsprogrammen.

3) Planeringsunderlaget och själva planeringen (den lokaliseringspolitiska målsättningen) upptages i redovisningssystemet som fyra olika alternativ med följande innebörd:

Alternativ 1 skall vara ett rent utredningstekniskt betingat alternativ som bygger på vissa gemensamt för hela landet fixerade antaganden ifråga om befolknings- och näringslivsutveckling och på enkla enhetliga utredningsmetoder. Detta alternativ syftar endast till att ge viss jämförbarhet av utredningsresultaten i olika län genom att det ger möjligheter till »nollställning» av utredningsmaterialet. De antaganden m. m. som skall tillämpas redovisas i anvisningarna till blankettmaterialet i senare delen av denna PM. *Dessa antaganden får självfallet inte ses som uttryck för någon uppfattning om utvecklingsmöjligheter och behov i en särskild region*. De är endast avsedda att underlätta det räknetekniska arbete som eljest blir erforderligt i an-

nat sammanhang om jämförelser av planering och utredningsresultat skall kunna göras mellan olika län. Detta alternativ skall alltså betraktas som ett *räkneexempel* i detta ords egentligaste bemärkelse och får inte användas som prognos i planeringssammanhang.

Alternativ 2 skall representera länsstyrelsens uppfattning om innebörden av *nuvarande utvecklingstendenser* ifråga om framtida befolkning, sysselsättningsutveckling m. m. Detta skall, från utredningssynpunkt sett, vara ett neutralt alternativ utan de justeringar som kan vara planeringsmål för länsstyrelsen/planeringsrådet. Huvudansvaret för detta utredningsalternativ åvilar länsstyrelsen och inom denna länsplaneraren. Givetvis bör övriga länsorgan inkopplas på utredningsarbetet inom de olika sektorer som berör resp. myndighets verksamhetsområden. Varje länsstyrelse får i sitt arbete med detta alternativ använda de metoder som i varje enskilt fall synes lämpligt. Några metodiska anvisningar kommer inte att ges. Planeringen ställer emellertid krav på att befolkningsutveckling, sysselsättning, arbetskraftsbalans och bostadsbyggnadsbehov skall belysas fram till 1980.

Alternativ 3 skall genomgående representera konsekvenserna i fråga om befolkning, sysselsättning m. m. av den kommunala målsättningen sådan den framkommer i de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen eller i övrig kommunal planering. I de fall omfattande kompletteringar och omräkningar göres för att överföra de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen till kommunblocksvärden bör genom kontakt med kommunerna kontrolleras att resultatet i olika avseenden motsvarar den kommunala målsättningen. Om så inte skulle vara fallet bör justeringar vidtagas.

Även i övriga fall kan det finnas anledning att genom kontakt med kommunerna kontrollera att de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen eller övrig information om planeringen i respektive kommun är uttryck för den målsättning kommunen följer i sin planering.

Alternativen 1—3 utgör underlagsmaterial för de ställningstaganden som *alternativ 4* representerar. Alternativ 4 skall nämligen vara en redovisning av länsstyrelsens/planeringsrådets lokaliseringspolitiska målsättning uttryckt i befolkningsramvärden för olika år.

4) För att belysa realismen i målsättningen sådan den kommer till uttryck i befolkningsramvärdena skall effekterna ifråga om arbetskraft och samhällsinvesteringar vid olika prognos- och programalternativ så långt möjligt beräknas.

a) När det gäller effekterna på arbetskraften bör den sysselsättning inom olika huvudnäringsgrenar som förutsättes för olika alternativ beräknas. Framförallt bör den förändring av antalet arbetstillfällen inom industrin bedömas som behövs för att realisera olika målsättningar.

b) Behovet av bostäder för olika kommunblock måste också beräknas för olika alternativ förslagsvis med användande av samma metoder som tillämpas i behovsdelen av de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen.

Om förutsättningar härför föreligger bör givetvis även behovet av andra samhällsinvesteringar belysas.

Möjligheterna att påverka planeringen i ett län genom en målsättning som uttryckes i befolkningsramvärden blir i hög grad beroende på om denna målsättning håller sig på en realistisk nivå. Om den inte gör detta måste olika planerande organ i sitt arbete formulera en egen »submålsättning», som kan komma att avvika från de intentioner planeringsrådet/länsstyrelsen givit uttryck för.

Om befolkningsramvärdena enligt planeringsrådets/länsstyrelsens målsättning tillsammans tagna för länet kommer att avvika från länsstyrelsens eget prognosalternativ (alternativ 2) med mer än $\pm 5\%$ bör, för att belysa hur målsättningen eventuellt kan variera vid olika planeringsnivåer, även redovisas hur ett bostadsbyggande av den storlek som tilldelats länet för 1968 skulle fördelas på de olika kommunblocken i resp. län.

5) Man kan förutsätta att en justering av den ursprungliga målsättningen i åtskilliga fall kommer till stånd sedan konsekvenserna närmare belysts genom resultaten av behovsberäkningarna. I många fall kan man vänta sig att målsättningen för utvecklingen i ett visst eller vissa kommunblock kommer att avvika mer eller mindre kraftigt från nuvarande utvecklingstendenser. Förutsättningarna för att uppnå en sådan från den »spontana» utvecklingen starkt avvikande målsättning bör närmare kommenteras.

6) Som framgått av det föregående skall planeringen avse kommunblock och redovisningen i princip ske kommunblocksvis. I vissa fall kan det vara motiverat att behandla eller i varje fall göra prognosbedömningar o. dyl. på ett antal kommunblock sammantagna. Detta gäller speciellt i storstadsområdena.

7) Samråd mellan länsstyrelser/planeringsråd i olika grannlän bör ske i den utsträckning som bedömes nödvändigt med hänsyn bl. a. till näringsgeografiska samband mellan berörda län.

8) Resultatet av planeringen skall sammanfattas för hela länet (det s. k. kommunblockslänet) och för de planeringsregioner utöver kommunblocken som i förekommande fall används av länsmyndigheterna.

9) För att underlätta länsorganens arbete har särskilda arbets- och redovisningsblanketter utarbetats.

10) För planeringsarbetet skall följande tidsplan gälla: Det för planeringsrådets och länsstyrelsernas ställningstaganden erforderliga utredningsmaterialet bör vara färdigställt före utgången av augusti månad 1967. Planeringsrådet bör sedan formulera en preliminär lokaliseringpolitisk målsättning (d. v. s. ange preliminära befolkningsramvärden) före utgången av november 1967. Utredningsmaterialet och den resulterande planeringen/målsättningen skall därefter ställas till kommunernas förfogande samt remitteras till kommunblockens samarbetsnämnder och landstingets för-

valtningsutskott. Samtidigt skall utredningsmaterialet översändas till inrikesdepartementet (planeringssekretariatet). Samarbetsnämndernas yttranden liksom synpunkter från landstingets förvaltningsutskott bör avges *senast den 15 februari 1968*.

Under tiden bör länsmyndigheterna komplettera utredningsmaterialet bl. a. med hänsyn till resultaten från 1965 års folk- och bostadsräkning. Efter denna remittering och komplettering samt efter eventuella överläggningar skall en mera definitiv lokaliseringspolitisk målsättning formuleras och redovisas *senast den 30 april 1968*.

13) Det är angeläget att planeringsrådet i resp. län fortlöpande deltar i arbetet med denna planering. Det bör därvid prövas om inte rådets möjligheter att följa planeringsarbetet kan förbättras genom att ett särskilt arbets- eller beredningsutskott bildas.

Anvisningar för utredningsarbetets bedrivande

Som framhållits i det föregående kommer inga detaljerade direktiv att lämnas för hur arbetet med länsstyrelsens eget utredningsalternativ 2 skall genomföras. I det följande kommer därför de egentliga anvisningarna att begränsas till alternativ 1, d. v. s. alternativet med gemensamma för hela landet fixerade antaganden. Dessutom kommer vissa allmänna synpunkter att lämnas beträffande de övriga i utredningen ingående alternativen.

Det analysystem som föreslås komma till användning för alternativ 1 är förhållandevis enkelt. Länsstyrelsernas eget utredningsmaterial, data från de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen samt länsstyrelsernas och planeringsrådets lokaliseringspolitiska målsättning förutsättes genomgående bli relaterade till detta system.

Först beräknas arbetskraftstillgångarna inom olika kommunblock för två alternativ dels ett med och dels ett utan flyttningsantaganden. Därefter bedöms de troliga sysselsättningsförändringarna, vilka jämföres med arbetskraftstillgångarna, varefter arbetskraftsbalansen beräknas. Parallellt härmed bedöms bostadsbyggnadsbehovet för olika prognosalternativ.

Ett analysystem av här skisserat slag kan »arbetas fram» i den ordning som anges i bilagan dvs. starta med nuvarande befolknings- och näringslivsförhållanden och via en befolkningsprognos utmynna i beräkningar av bostadsbyggnadsbehovet. I en del fall, i synnerhet i storstadsregionerna torde det emellertid när det gäller utarbetandet av länsstyrelsens eget utredningsmaterial vara lämpliga att, i varje fall för kortare tidsperio-

der, i stället utgå från det möjliga bostadsbyggandet samt därefter räkna bakåt i systemet.

Det bör observeras att huvudresultaten av analyser och prognoser är beräkningar av arbetskraftsbalans, framtida folkmängd och bostadsbyggnadsbehov.

Det centralt formulerade alternativet bör användas som underlag för länsstyrelsens/planeringsrådets ställningstaganden endast om de av länsmyndigheterna anses återspegla nuvarande utvecklingstendenser även i berörda regioner. I andra fall bör länsstyrelsen redovisa sin uppfattning om nuvarande utvecklingstendenser och resultatet av dessa som ett särskilt alternativ 2.

Appendix. Utvecklingsdrag som nödvändiggör regionalpolitisk insats

Av professor Torsten Hägerstrand

Inledning

Regionalpolitiken har två målområden. Det ena utgöres av arrangemangen för kommande befolkningsstillväxt. Det andra utgöres av de justeringar av existerande bosättningsstruktur, som måste följa i den ekonomiska utvecklingens spår.

Den första sidan av saken har få tänkt över som ett helhetsproblem, även om det finns tecken på att även detta led i framtidsforskningen är något som tas mer och mer på allvar. Den andra sidan kommer nästan alla i ständig beröring med på något sätt. Den blir ofta kontroversiell. Ett slags regionalpolitisk teori och en organisation för översiktlig planering växer långsamt fram genom kontroversernas tryck. Det faller sig naturligt att se på regionalpolitikens arbetsuppgifter just med utgångspunkt från de utvecklingstendenser som nu vållar problem av den senare typen.

Det är inte näringsgrenarnas och de enskilda branschernas allmänna framtidsutsikter som är huvudsaken. Sysselsättningens konkreta innehåll är en sak för näringslivet självt och för den i mycket internationellt orienterade ekonomiska politiken. Den mera ortsorienterade regionalpolitiken har snarare till uppgift att avväga hur jobb och folk skall föras samman så att bådaddera med jämkningar får sina särskilda intressen tillgodosedda. De främsta tänkbara styrningsmedlen är samhällets investeringar i anläggningar samt stöd och regleringar med hjälp av medelstildelning och områdesplanering. Man kunde därför också kalla fältet för infrastrukturpolitik.

Vetenskapligt sett är vi ännu inte väl rustade att belysa regionalpolitiken. Väsentliga data är obefintliga, svåråtkomliga eller mindre väl tillrättalagda för regional jämförbarhet. Den regionalekonomiska teorin är föga utvecklad och kanske ännu för abstrakt i sin ansats. Beträffande de mänskliga sidorna

av saken fattas ännu nästan alldeles ett systematiskt vetande i en form som kan introduceras i en bred avvägningsmodell. Risken blir, att man betraktar människorna ensidigt som tröghetsfaktorer, vilkas beteende skall ändras med lock och pock i stället för att se förbättringen av levnadsförhållandena som målet för hela agerandet. Det finns nationalekonomiska och företags-ekonomiska teorier och principer med stort inflytande. Men det saknas motsvarande »individualekonomiska» teorier och principer att fylla ut bilden med. De monetära måttenheterna fungerar inte riktigt bra som närmevärden på fysisk och psykologisk verklighet.

Arbetskraften är bara ett av de element, som måste ingå i ett företag för att det skall fungera. Arbetsplatsen är för den anställda bara ett av de element, som han behöver tillgång till för att existera. Skärningen mellan företags och den anställdes cirklar utgör bara en del av alla de villkor, som kontrahenterna sammantagna vill ha uppfyllda på sin gemensamma mötesplats.

Det ekonomiska framåtskridandets teori lägger stor vikt vid rörligheten på arbetsmarknaden. Egentligen avses endast rörlighet mellan yrken eller branscher, men underförstått ingår i begreppet också den geografiska flyttbarheten.

Vad kravet på rörlighet egentligen innebär är föga studerat, vare sig det gäller yrkesbyte eller flyttning från en geografisk och social miljö till en annan. En brittisk psykolog har nyligen påpekat, att de anspråk på stark yrkesmässig specialisering, som länge ansetts vara a och o i näringslivet, med tiden bryter ner individens inlärningsförmåga. »We cannot train a repetitive automation on the one hand, and produce in middle age an adaptive, problemsolving thinker on the other. Psychologically, it is not possible» (Kay 1968). När det kommer till geografisk omflyttning är den observerade verkligheten den, att de allra flesta inte längre uppskattar att behöva byta bostadsort efter 30/35-årsåldern. Om så en flyttning måste göras, tas hellre ett kort än ett långt steg.

Detta om individens reaktioner. Det finns också en samhällelig sida av den geografiska rörligheten, som vi har speciellt intresse av att överväga i vårt land med dess vitt utbredda, låga befolkningstäthet. Utflyttning från små orter är inte bara en eventuell vinst för dem som flyttar. Den kan också åsamka en kostnad för dem som blir kvar genom att de får ta konsekvenserna av bosättningsens funktionsmässiga nedbrytning.

Det är inte förvånansvärt, att det finns så starka politiska krav på att sysselsättning förs ut till de orter i vilka befolkningen nu befinner sig eller lätt når från bostaden. Att näringslivet har föga intresse för detta är också mer och mer klart. Arbetskraft och billig tomtmark på avlägsna platser blir i allt mindre grad viktiga lokaliseringsfaktorer. Dilemmat har inga enkla lösningar.

Alltnog, utan att den regionala problematik som finns inbäddad har penetrerats, så är målet för den allmänna ekonomiska och sociala politiken unge-

fär följande. Nyckelorden är ekonomiskt framåtskridande, fördelat välstånd och individuell trygghet. De allmänna åtgärder, som man på centralt håll vidtar i syfte att närma sig dessa mål har emellertid det gemensamt, att verkningarna moduleras från region till region av där föreliggande omständigheter. Omvänt påverkar de regionala förhållandena på olika sätt ställningstagandena i den nationella politiken. Fastän sådana växelverkningar alltid stått intuitivt klara för politiker och administratörer, är det först tämligen nyligen som man börjat inse behovet av att ägna dem systematiskt studium.

Allmänt sett kan man urskilja tre aspekter på relationen mellan central politik och regional utveckling.

Först möter man sambandet mellan generella ekonomiska åtgärder och lagstiftning med hänsyn till det reella geografiska utfallet. Även om det är det fria näringslivet, som i huvudsak avgör den regionala gestaltningen av ekonomisk aktivitet och därmed bosättningsmönster, kan man inte komma ifrån att statsmakternas allmänna åtgöranden är en ytterligare faktor alldeles vid sidan av en eventuellt existerande regionalpolitik. De regionala effekterna av en icke i och för sig regionalt inriktad politik är ett i stort sett föga observerat område.

Det andra fältet är det som för närvarande är bäst bevakat, nämligen hanteringen av de akuta omställningsfrågorna. Här finns nu ett betydande erfarenhetsmaterial, som ligger färdigt för jämförande analys.

Som tredje område kommer så den egentliga regionalpolitiken med lång sikt. Den kan sägas ha till uppgift att göra bosättningsstrukturen mera robust inför framtida ekonomiska påkänningar och att göra den bättre ägnad för en rättvis distribution av sociala och kulturella tjänster.

Till belysning av de olika problemens generella karaktär kommer i den fortsatta framställningen även vissa förhållanden i våra nordiska grannländer att beröras.

Oavsiktlig regionalpolitik

Den först nämnda problemkretsen — regionala effekter av allmänna åtgärder, som inte varit regionalpolitiskt adresserade — skall bara belysas med några exempel.

Antag, att man beslutar sig för att bygga ut det obligatoriska undervisningsväsendet till en sådan nivå, att det fulla utbudet av alternativlinjer inte kan erbjudas i lägen under ett visst lokalt befolkningsunderlag. Man har då automatiskt infört en kvalitetsdifferentiering mellan orter av olika storlek,

en differentiering som i verkligheten blir regional, eftersom högre och lägre befolkningsunderlag tenderar att uppträda i stora sammanhängande regioner. Bortsett från orättvisan i detta har man skapat en situation, som gör ett område mera attraktivt än ett annat för företag och familjer.

Antag vidare, att man sätter som mål för jordbrukspolitiken att sammanföra små brukningsenheter till större upp till en viss minimistorlek. Man inför därmed åter en regional differentiering, därför att de fysiska förutsättningarna för att genomföra de avsedda nyarronderingarna varierar från landsdel till landsdel.

Ett exempel från transportpolitikens område förtjänar att dras fram. I Storbritannien är lastbilstrafiken ganska hårt reglerad i avsikt att skydda förarna och att förbättra trafiksäkerheten. Regler ges för maximihastighet, arbetstimmar per dag och fordonets bemanning. Resultatet har blivit att 130 km är den kritiska fraktradien, som medger fram- och återresa utan utgifter för övernattning och övertidsersättning. Denna situation har medfört att företag, som arbetar för den inhemska marknaden, söker lokalisera sig innanför det kritiska transportavståndet i förhållande till de stora befolkningscentra (Chisholm 1966). Mot detta krav kan ställas den öppna regionalpolitiska målsättningen i landet, vilken är att decentralisera industriell verksamhet.

Det är klart att punktåtgärder av ovan nämnd typ kan råka förstärka varandra och därigenom bli långt ifrån harmlösa. Skadan kan bli av särskild betydelse om man undergräver en viss överenskommen regionalpolitik med oavsiktliga åtgärder. Det finns skäl att rekommendera forskning inom detta i stort sett obearbetade område. I det långa loppet borde man tillskapa organ, som har till stående uppgift att söka utvärdera samhällets alla åtaganden och regleringar i regionala termer. Detta skulle inte ske för att djupfrys det bestående men för att dra fram i ljuset en hittills oftast obeaktad kostnads-post i samhällsbygget.

Glesbygderna

De mest svårbemästrade akuta fallen för arbetsmarknads- och lokaliseringsverksamheten genereras dels i de regioner som ensidigt domineras av jordbruk, skogsbruk och fiske, dels i de vanligtvis smärre orter som är helt beroende av ett enda arbetsställe i en bransch under omställning.

Först skall situationen på den vidsträckta landsbygden kommenteras. Två variabler jämföres. Den ena (fig. A) är jordbruksbefolkningens agrara täthet (jordbruksbefolkning per km² åker). Den andra (fig. B) är jordbruks-

skogsbruks- och fiskebefolkningens andel av totalbefolkningen. På grund av smärre olikheter mellan länderna i klassificeringsprinciper samt överhuvudtaget svårigheten att klart urskilja den agrara befolkningen bör siffrorna inte pressas i sina detaljer.

Den agrara tätheten visar mycket stora variationer inom Norden liksom också inom enbart Sverige. Den är lägst i de centralsvenska landskapen, västra Skåne och södra Danmark. Den är hög i hela västra Norge, i Jämtland och Härjedalen, på den finska sjöplatån och på Nordkalotten.

Det är klart, att den agrara tätheten inte utan vidare kan tas som ett mått på jordbruksbefolkningens ekonomiska standard. Binärningar och eventuellt skogsinnehav lämnas utanför kalkylen, liksom naturliga betesmarker och växlande hektaravkastning. Men det är väl också klart, att där den agrara tätheten är störst, där är läget i längden mest ohållbart, i synnerhet om det samtidigt inte finns alternativnäringar till hands lokalt.

Den industriella utvecklingsgraden och urbaniseringen kommer till uttryck på ett omvänt sätt i fig. B. Vi finner också här betydande regionala variationer. Allmänt sett har de areella näringarna den mest undanskymda platsen i Sverige. I allmänhet ligger värdena under 20 procent. Endast Jämtland når upp till 25 procent. I såväl Danmark som Norge är det inte ovanligt med värden på mellan 30 och 40 procent. De högsta andelarna möter vi i Finland, där de överskrider eller kommer nära halva befolkningen i östra och norra delen av landet.

Genom en närmare jämförelse mellan den agrara tätheten och industrialiseringsgraden framträder i relief problemområden av olika karaktär.

Västra och norra Jylland kombinerar en låg agrar täthet med en rätt stor jordbruksbefolkning (låg industrialiseringsgrad). Den höga agrara tätheten å andra sidan uppträder i två distinkt olika kombinationer. I sydvästra Norge uppvägs den höga agrara tätheten av att jordbruksbefolkningen är relativt liten. Längre norrut sammanfaller den höga agrara tätheten med låg industrialisering. Något liknande gäller Jämtlands län i Sverige. Kombinationen hög agrar täthet och svagt utbyggd industri når sina extremvärden i östra och norra Finland.

Om man utgår från de mest avancerade förhållandena i centrala Sverige (20 inv. per km² åker) som riktvärde för nordiskt jordbruk, så är den agrara överbefolkningen betydande. I Sverige blir överskottsbefolkningen cirka 500 000¹, i Danmark 300 000, i Norge 400 000 och Finland 900 000, allt taget med hänsyn till 1960 års situation, då senare data ännu inte finns. Under 1960-talet har avgången åtminstone i Sverige redan varit mycket stor. Dessa överslagsberäkningar utgår från att åkerarealen kan förbli konstant. Det är ett antagande, som inte kan stämma vid fortsatt mekanisering. Det finns avsevärda mängder odlingsöar, isolerade, blockrika eller starkt slut-

¹ Knut Norborg (1968) beräknar, att totala jordbruksbefolkningen uppgick till 1,2 milj. 1960.

DEN AGRARA TÄTHETEN 1960

JORDBRUKSBEFOLKNING PER
KVADRATKM ÅKER LÄNSVIS
SKRAFFERAT: TÄTHET ÖVER 70
ÖVRIG AVGRÄNSNING: TÄTHET
UNDER 30

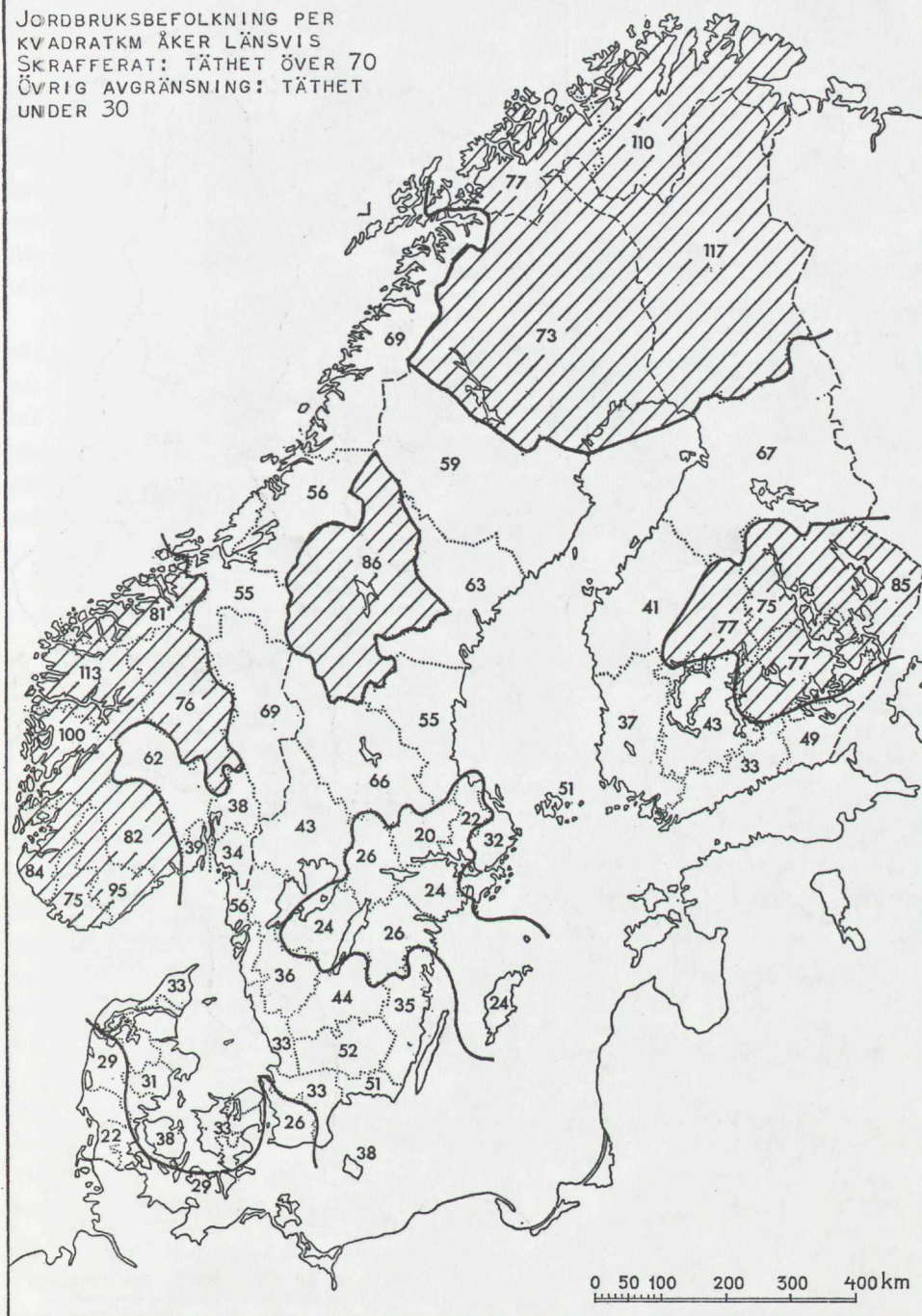

Fig. A

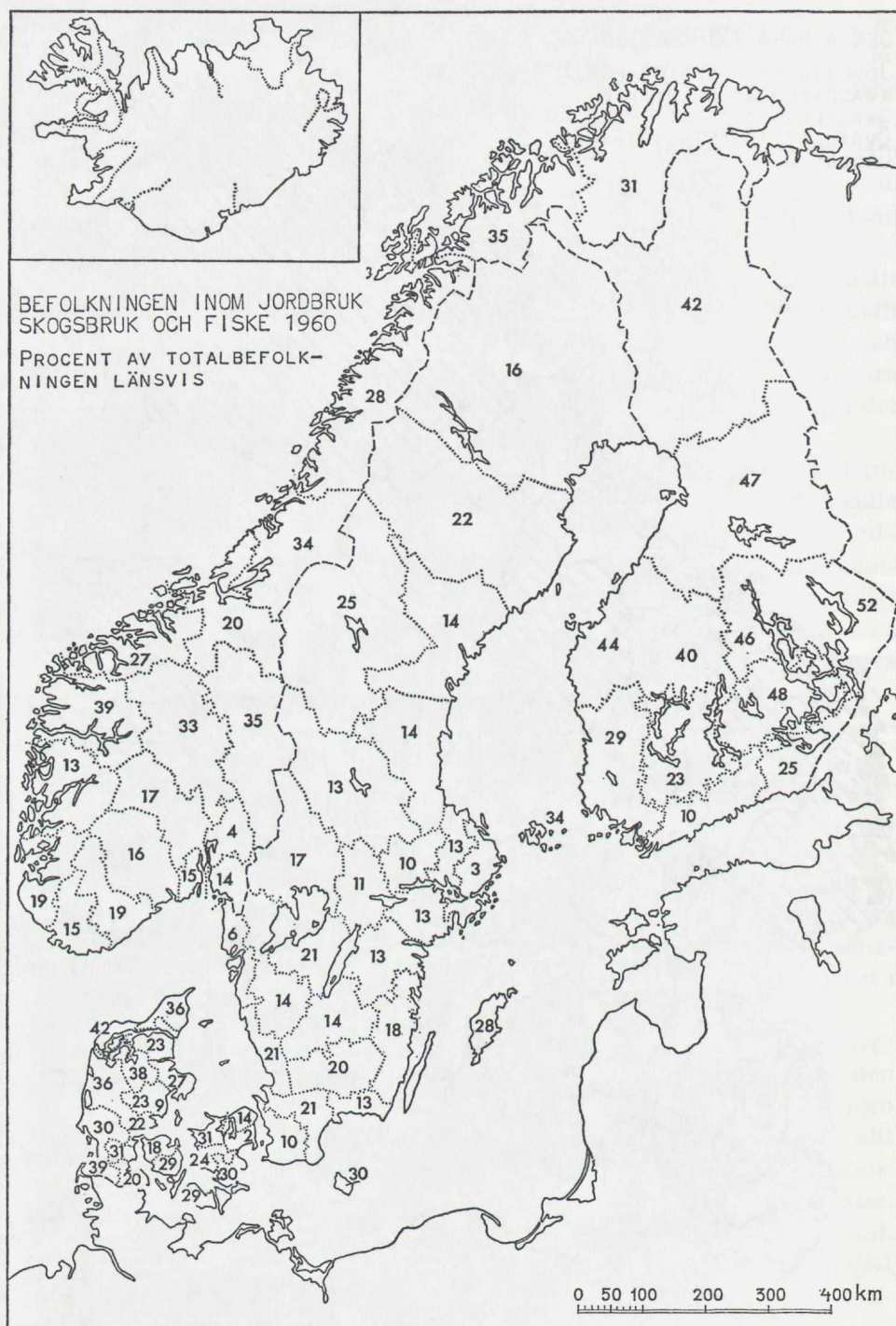

Fig. B

tamde, som inte lätt kan inordnas i rationella brukningsenheter av större format. Det framgår av fig. A, att den fortsatta avgången från jordbruket är ett utpräglat regionalt betonat problem.

De politiska attityderna till jordbruksfrågan har som bekant varierat mycket de nordiska länderna emellan. I Sverige har sedan länge fortgått en omvandling av jordbrukets struktur i syfte att sänka den agrara tätheten och därmed höja inkomstnivån i paritet med andra näringsgrenar. I Danmark tycks man vara på väg in i ett liknande skede. Norge och Finland har däremot intill senaste tid gett omfattande statligt stöd till nyodling. Trots de likartade fysiska betingelserna har utvecklingslinjerna således blivit radikalt olika i de nordiska ländernas norra delar.

Antingen man som i Sverige drar tillbaka odlingsfronten eller försöker skjuta fram den, så kommer de marginella och ensidiga jordbruksregionerna att förbli problemområden för överskådlig tid. Situationen har inte förenklats av att förbindelserna mellan jordbruket och dess traditionella binäring skogsbruket, kommit in i nya relationer. Mekaniseringen och helårsanställningen vid skogsavverkningen medför minskat behov av arbetskraft och allt mindre tillfälle till säsongarbete.

De ensidiga orterna

Sverige har gott om tämligen små industriorter, dominerade av ett enda arbetsställe eller en enda bransch. I den mån de ingår i en region med kringliggande väl differentierat näringsliv har det visat sig gå någorlunda lätt för arbetsmarknadsorganen att hjälpa dem över sysselsättningskriser. Det blir annorlunda, när de ligger isolerade i glesbygd eller bildar ensidiga agglomerationer. Någon inventering av det industriella lokaliseringsmönstrets varierande sårbarhet är inte möjlig att göra på rak arm. Den strukturanpassning som sker levererar emellertid en kontinuerlig åskådningsundervisning i ämnet.

För de existerande ensidiga industriorterna och ortsgrupperna finns inte mycket annat att göra än att söka komplettera deras struktur när tillfälle bjuds. Vad som däremot borde undvikas, men som långt ifrån alltid undviks, är att låta nya industriprojekt skapa nya ensidiga orter. Med de stora behov av sysselsättning, som finns ute i de vidsträckta glesbygderna, blir naturligtvis trycket stort på att projekt fördelas så att de ger något åt alla. Men därmed blir floran av ensidiga orter fortlöpande förnyad.

Om man så vill kan man också räkna de utpräglade, mindre centralorterna till den ensidiga ortens utsatta grupp. Eftersom dessa framförallt

fungerar som lokala centralorter för den spridda befolkningen, är deras framtid naturligtvis starkt beroende av de areella näringarnas kommande arbetsorganisation. Hur känslig deras situation kan bli framgår av en jämförelse mellan 1960 och 1965 års folkräkningar. Inte långt från hälften av de tätorter, som hade minst 1 000 invånare 1960, utsattes för folkminskning under den följande femårsperioden (närmare bestämt 529 av 1 173). Av den återstående hälften växte 250 stycken procentuellt mindre än tätortsbefolkningen i riket. I intervallet 1 000 till 5 000 invånare förekom avfolkning bland en femtedel av orterna (närmare bestämt 67 av 378). Först vid ett invånartal på över 10 000 försvann minskningsfallen helt (Norling-Jeansson 1967). Att överföra befolkning från primärnäringsarna till annan verksamhet får således otvivelaktigt multiplikativa effekter på i varje fall det lägsta skiktet av serviceorter.

Tätorter och centrumstruktur. Fjärrtransporter

Vårt lands ekonomiska historia och naturmiljö har vävt samman en bebyggelsestruktur, som inom vida områden alltmera kommit att stå i konflikt med de ekonomiska och sociala ambitionerna. Den rörlighet mellan ekonomiska sektorer, som omställningarna inom näringslivet kräver, stöter på avsevärda miljömässiga svårigheter. Strävan till standardhöjning inom undervisning, sjukvård, förvaltning och transportväsen ställer sådana krav på befolkningsunderlagets lokala storlek att de blivit allt svårare att tillgodose.

Urbaniseringen är den korrektionsprocess, som nu pågått ganska länge. I sina huvuddrag har denna varit självreglerad i oändliga mängder små steg och inte målmedvetet planerad.

Det finns i och för sig ingenting som säger, att en sådan spontan urbanisering leder fram till ett mönster, som blir ändamålsenligt med hänsyn till längre sikt. En ofta hörd opinion finner de fåtaliga storstädernas tillväxt särskilt oroande. I den offentliga debatten ställs mera sällan den motsatta frågan, nämligen om inte snarast för mycket är på väg att bli för smått och för spritt i tätortssystemets bakre led. I själva verket förtjänar bägge sidorna av saken att studeras närmare.

Strängt taget är det bara jordbruket, som av rent tekniska skäl kräver en spridd befolkning med bostaden nära knuten till den produktiva arealen. De andra areella näringarna, skogsbruk och fiske, tycks mycket väl kunna vara tätortsbaserade, även om avstånds- och därmed storleksrestriktionerna på tätorterna är rätt stränga, åtminstone för skogsbrukets del. All annan

ekonomisk verksamhet förutsätter agglomeration av befolkning, i den mån den inte i likhet med vattenkraftverken är högt automatiserad. Allt tyder på att det kommer att förbli så under den framtid, som kan överblickas.

Eftersom primärnäringarna med tiden kommer att sysselsätta allt färre individer, framstår det som den långsiktiga regionalpolitikens centrala uppgift att söka styra uppbyggnaden av tätortssystemet. Tätorter och kommunikationsleder mellan dem är den viktigaste rekvisita, som skall ställas till förfogande för framtidens ekonomiska och sociala spel. Riktmärket borde vara att åstadkomma en scenbild, som skall kunna absorbera förändring utan att behöva raderas och byggas upp igen i annan konfiguration för varje ny akt som tar form.

Det är möjligt, att man skulle kunna spekulera sig fram till att en viss stadsstorlek vore idealisk med hänsyn till ekonomisk stabilitet och allmän levbarhet. Bland britererna, som tänkt en del över saken, varierar buden mellan 100 och 250 tusen invånare. Sanningen är väl den, att vi har att göra med en vid plåtå av alternativ. På den ena sidan ligger de små, instabila orterna, oekonomiska och ur stånd att på egen hand erbjuda vad de flesta människor kommer att kräva av sin bostadsort i framtiden. Någonstans långt på den andra sidan kommer storleksnackdelar till synes för alla som inte har mycket speciell samhällsfunktion eller smak. Vad som sedan finns mellan ytterligheterna kan nog utan olägenhet variera mycket i storlek.

Diskussionen om eventuellt förekommande optimal ortsstorlek — såsom den ofta förts i samband med argumenteringen kring tillväxtpoler — är mindre intressant för oss i Sverige, därför att man alltför mycket betraktat varje ort som en monolit. Här måste vi hantera tätorterna som ett sammanhängande system, där enheterna dels är förankrade vid varandra, dels är stödjepunkter för kvarvarande glesbygder.

Vad man än strävar efter att åstadkomma i ett längre perspektiv måste man arbeta med utgångspunkt från den nuvarande situationen. Fig. C är avsedd att repetera de stora dragen i de nordiska ländernas totala befolkningsfördelning på ett något annat sätt än det vanliga.

I varje land för sig har länen (eller motsvarande områden) rangordnats med hänsyn till folktäthet. Ranglistorna har sedan delats i två delar, var och en innehållande landets halva befolkning i absoluta tal. Härav framgår nu hur relativt små områden, som behövs för att innesluta 50 procent av totalbefolkningen i de tätast bebodda områdena, och vilka vidsträckta regioner, som krävs för att innesluta samma antal invånare i glesbygderna.

Då man på detta sätt väljer en halvering av befolkningen som regionindelningskriterium framhävs en speciell likhet mellan Danmark, Norge och Sverige vad beträffar vissa stora drag i den geografiska befolkningsstrukturen. Alla tre länderna äger vardera två koncentrationsområden, ett beläget i anslutning till huvudstaden och ett i ett västligt randläge.

Finland avviker dock från detta mönster genom att dess sydliga kärnom-

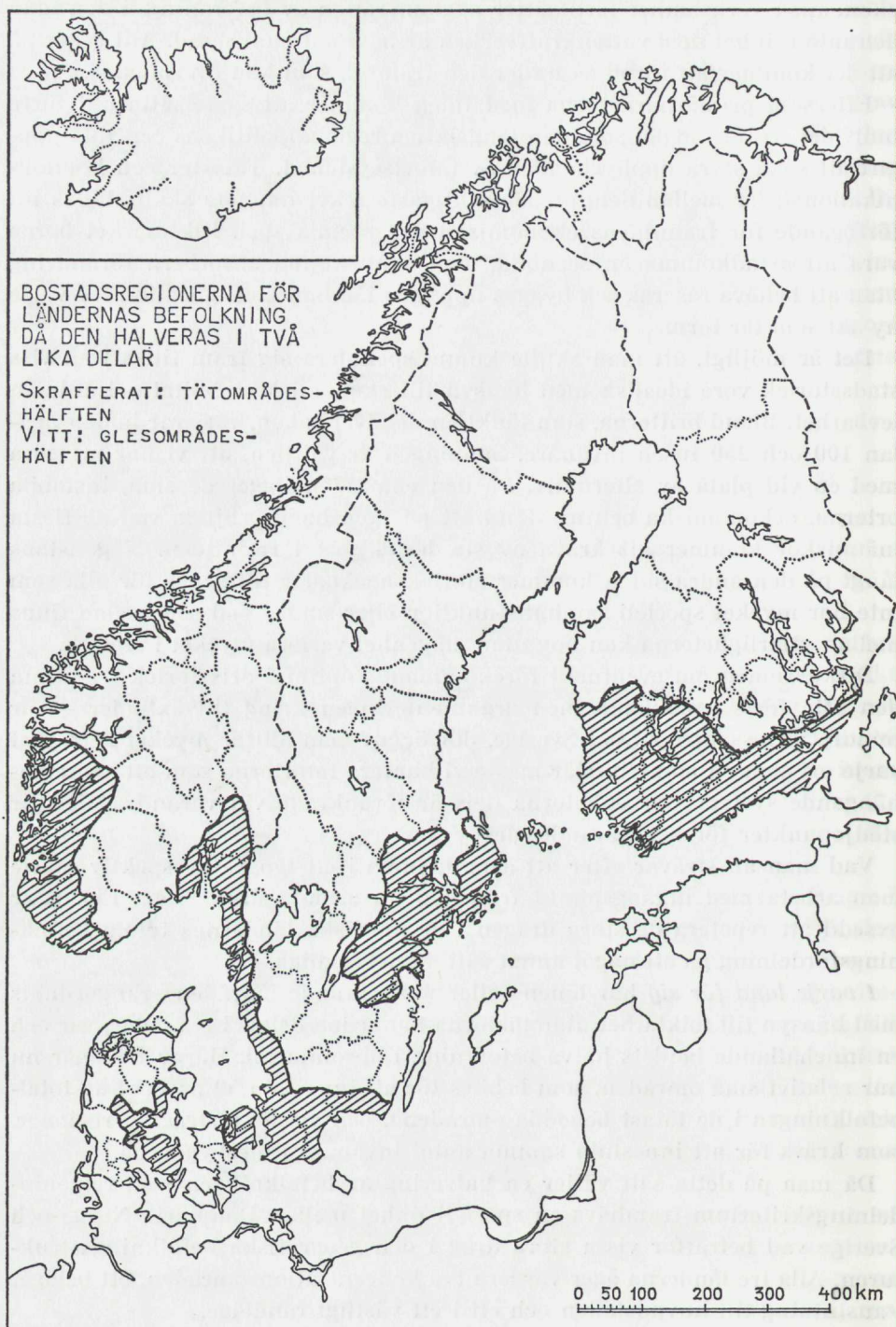

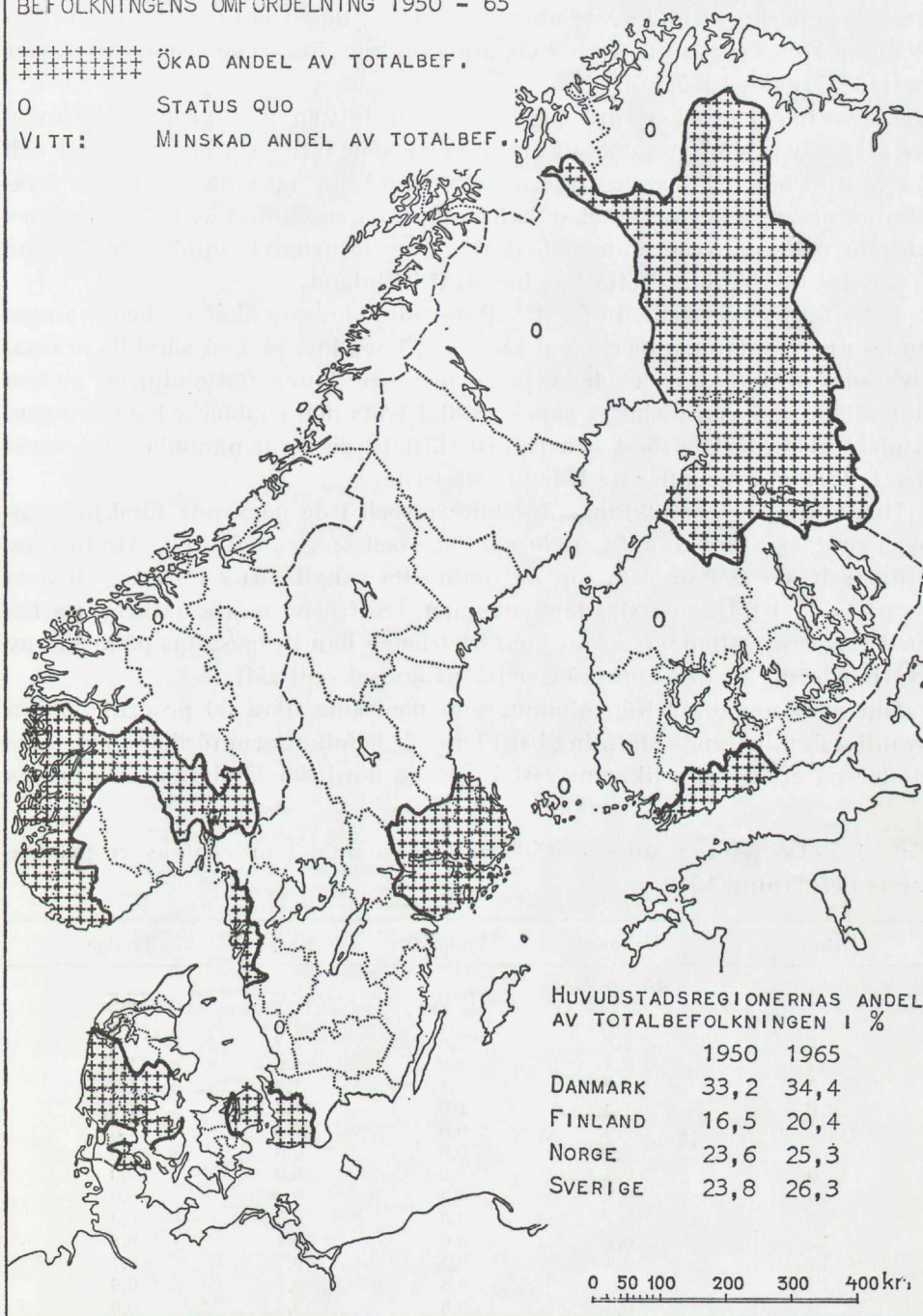
Fig. C

BEFOLKNINGENS OMFÖRDELNING 1950 - 65

+++++ ÖKAD ANDEL AV TOTALBEF.

0 STATUS QUO

VITT: MINSKAD ANDEL AV TOTALBEF.

HUVUDSTADSREGIONERNAS ANDEL
AV TOTALBEFOLKNINGEN I %

	1950	1965
DANMARK	33,2	34,4
FINLAND	16,5	20,4
NORGE	23,6	25,3
SVERIGE	23,8	26,3

0 50 100 200 300 400 km

Fig. D

råde framträder utan motsvarande konkurrens från »perifera» landsdelar.

Så länge man begränsar sig till länsdata är det inte möjligt att få fram en helt konsekvent bild av de aktuella förskjutningarna i befolkningens fördelning. Men det går att teckna vissa huvuddrag. Fig. D ger en översikt över perioden 1950—1965.

Länen har delats i tre grupper: 1) de som fått en ökad procentuell andel av respektive lands totalbefolkning; 2) de som fått en minskad andel och 3) de som bibehållit status quo. Eftersom det har ägt rum en allmän folkökning under perioden innebär konstant andel en ökning av folkmängden i absolut mening. Även andelsminskning kan naturligtvis uppkomma ibland trots viss folkökning. Detta har inträffat i Finland.

Det framgår av tabellen i fig. D, att de områden, som ökat sin befolkningsandel under femtonårsperioden, knappast har gjort så i en särskilt dramatisk omfattning. På det hela taget har befolkningsfördelningen mellan huvudlandsdelarna förblivit ganska stabil trots den snabba urbaniseringen. Andelsvinsterna har först och främst tillfallit de förut nämnda kärnområdena, de som innehåller de ledande städerna.

Huvuddragen i befolkningsfördelningen och i de pågående förskjutningarna präglas av de största städernas läge och storlek (fig. E). Åtminstone ytligt sett ser det ut som om de nationella ranglistorna i stadssystemets topp (tab. a) följde en viss lagbundenhet. (Siffrorna måste naturligtvis tas med viss reservation, eftersom jämförbarheten kan ifrågasättas på grund av svårigheterna att dra upp gränser på ett konsekvent sätt.)

Om man undantar Köpenhamn, som med sina nära 30 procent har en ovanligt dominerande ställning i sitt land, är befolkningen fördelad på större städer på ett ganska likartat sätt i alla de nordiska länderna. Oslo synes

Tabell a. De femton största städernas folkmängd i procent av respektive lands befolkning 1960.

Rang	Danmark	Finland	Norge	Sverige
1	29,4	10,6	16,6	12,8
2	3,9	2,8	4,3	5,9
3	2,8	2,6	2,7	3,0
4	2,1	1,2	1,9	1,1
5	1,3	1,1	1,7	1,0
6	1,2	1,0	1,3	1,0
7	0,9	0,9	1,1	1,0
8	0,9	0,9	0,9	1,0
9	0,8	0,9	0,9	0,9
10	0,7	0,7	0,9	0,9
11	0,7	0,6	0,8	0,9
12	0,7	0,6	0,7	0,8
13	0,6	0,5	0,7	0,7
14	0,5	0,5	0,7	0,6
15	0,5	0,5	0,6	0,6
Summa	47,0	25,4	35,8	32,2

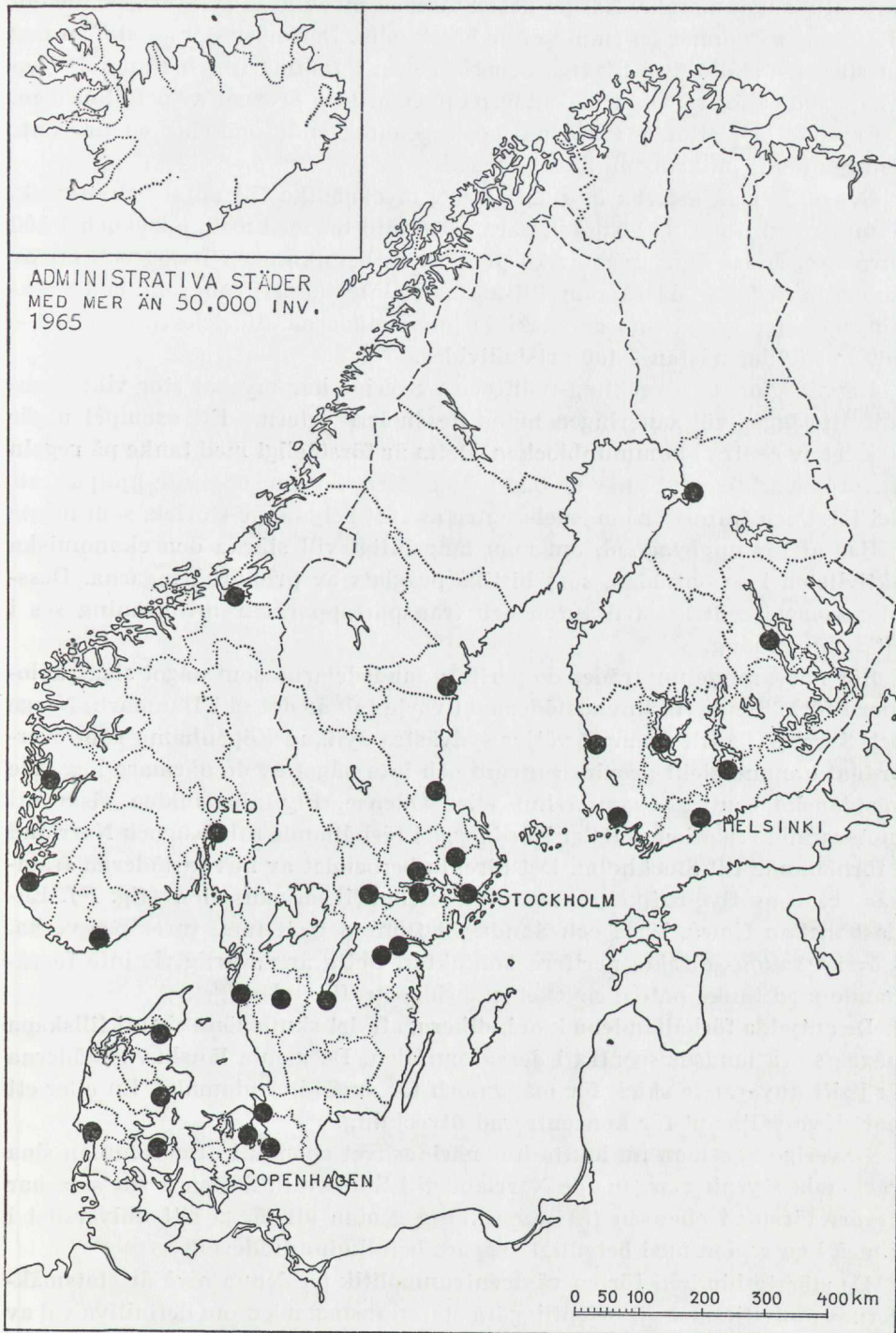

Fig. E

12-914160

innefatta något mera av Norges befolkning än Stockholm av Sveriges, medan Helsingfors kommer en smula efter Stockholm. Den näst största staden har en starkare ställning i Sverige och Norge än i Danmark och Finland. Den tredje staden äger i alla fyra länderna närmare tre procent av befolkningen. De sjunde och åttonde städerna ligger genomgående omkring en procent; den femtonde omkring en halv procent.

Också de små orterna är relativt sett mycket lika till antal och storlek. Sammanlagt finns det i Norden nära 4 000 tätorter med mellan 200 och 1 500 invånare. Dessa äger ungefär 10 procent av befolkningen i vart och ett av länderna och har därigenom tillsammans inte långt ifrån samma befolkningsmässiga tyngd som de enskilda huvudstäderna. Storleksskassen 200—500 innehåller nästan 2 400 ortsindivider.

I den regionala utvecklingspolitiken i Sverige har mycket stor vikt kommit att läggas vid saneringen bland de smärre orterna. Ett exempel utgör urvalet av centra i kommunblocken. Detta är förståeligt med tanke på regeln att problem blir vitala när de blir lokala. Men det kan nog inte hjälpas, att det först och främst är landsdelscentra av rätt betydande storlek, som måste väljas ut för uppbyggnad, om man långsiktigt vill stärka den ekonomiska aktiviteten i de områden, som hittills präglats av primärnäringarna. Dessutom måste centrumstrukturen och transportapparatusens utformning ses i ett sammanhang.

För närvarande uppträder de perifera landsdelarna som något slags kolonier i förhållande till huvudstäderna. I varje fall är det så i Danmark, Norge och Sverige. Så till exempel väljer sydvästra Jylland Köpenhamn som överordnat kommersiellt provinscentrum och inte något av de närmare liggande västdanska centra såsom Århus eller Odense. Flyttningsbilden visar att motsvarande relationer gäller Nordnorge i förhållande till Oslo och Norrland i förhållande till Stockholm. Det direkta beroendet av huvudstäderna framgår också av flygtrafikens nuvarande mellanriksorganisation (fig. F). Endast mellan Umeå, Vasa och Sundsvall finns det ett fåtal turer per vecka. I övrigt saknas direkta perifera kontakter. Detta är naturligtvis inte förvånande med tanke på det mycket utspridda trafikunderlaget.

De antydda förhållandena kan indikera, att det skulle löna sig att tillskapa några stora landsdelscentra i dessa områden. De gamla länshuvudstäderna är i sitt nuvarande skick för många och för små för ändamålet. En eller ett par finge väljas ut för koncentrerad utveckling.

I Sverige kan man nu iaktta hur näringslivet spontant drar samman sina regionala styrningsorgan för Norrland till Sundsvall. Staten å sin sida har tyvärr försuttit chansen till samordning genom att lägga sitt universitet i Umeå i en region med betydligt svagare befolkningsunderlag.

De största hindren för en växtcentrumpolitik på denna nivå är statsmakternas motvilja mot att offentliggöra ställningstaganden om definitiva val av denna art till ledning för näringslivet och den sektoriella planeringen samt

det vanligtvis starka trycket att sprida större offentliga investeringsobjekt efter vad som uppfattas som rättvisepprinciper. Det finns väl också en från andra länder importerad övertro på att högre läroanstalter ensamna skall utgöra tillräckliga tillväxtkärnor. Det senare är tveksamt. Om man inte får till stånd en delikat balans mellan de utexaminerades yrkesinriktning och utbudet av jobb i omgivningen, måste högskolan i stället för utvecklingscentrum bli en ganska effektiv utflyttningspump som sänder iväg folk till centralare landsdelar.

En sak, som man nog inte bör hysa några illusioner om är att eventuella perifera växtcentra skall på något märkbart sätt lasta av huvudstadsområdena. Med nuvarande samhällsorganisation måste mycket av insatserna i ett nytt centrum läcka tillbaka dit på en mängd olika sätt. Nya arbetsuppgifter kommer att läggas på statens och näringslivets ledningsorgan, förbindelselänkarna intensifieras, industrins orderportföljer fyllas på. Liknande bieffekter torde på ett mera diffust sätt kunna spåras på många håll.

Ett viktigt argument som talar för kraftigt tilltagna landsdelscentra ligger i det underlag som där kan ges åt persontrafiken. Snabba personkontakter med huvudstad, andra landsdelscentra och utlandet tycks spela en alldeles avgörande roll för nutida industriutveckling. En stor del av funktionärerna i näringsliv och förvaltning är ständigt på resande fot, ett beteende som måste öka i samma mån som fusioner och samarbetsavtal förenar spridda arbetsplatser i gemensamma organisationer. Skall man kunna bibehålla och stärka ett utspritt icke-agrar näringsliv, är det utomordentligt viktigt att detta område göres till föremål för planering jämsides med valet av centrumstruktur.

Den nordiska centrumstrukturen har också andra aspekter. Som antydes av tab. a har varje land utvecklat sin egen, rätt slutna stadshierarki. Om vi får ett närmare ekonomiskt samarbete i Norden brytes den slutenheten mer och mer. Nya företagsbildningar och nya organisationer kräver centrala och regionala stationsorter. Gemensamma kontaktpunkter gentemot Europa och övriga världen måste tillkomma. Det blir en konkurrenssituation mellan de ledande centra om var den gemensamma tyngdpunkten skall komma att förläggas. Ser man saken med hänsyn till nuvarande befolkningsunderlag och reseavstånd till Europas centrala delar, ligger Köpenhamnsområdet mest naturligt till. Här har vi ju för övrigt redan en av Europas största noder för flygtrafik.

Men Köpenhamn ligger långt söderut i Norden. En dragning åt söder gör inte situationen enklare i regionerna långt uppe i norr. Som sagts tidigare blir arbetskraft och billiga tomter på avlägsna orter med tiden allt mindre lokaliseringsbestämmande. Detsamma gäller den spridda kvarvarande vattenkraften. En centralisering av antytt slag är nog för de internationella vinsternas skull oundviklig och till och med önskvärd. Det enda verinings-

fulla sätt som kan skönjas att låta de perifera områdena bli delaktiga i denna utveckling är att också inom dessa verka för den interna koncentration, som krävs för en transportmässig integration med ländernas huvudcentra.

Anförd litteratur

M. Chisholm: *Geography and Economics*. London 1966.

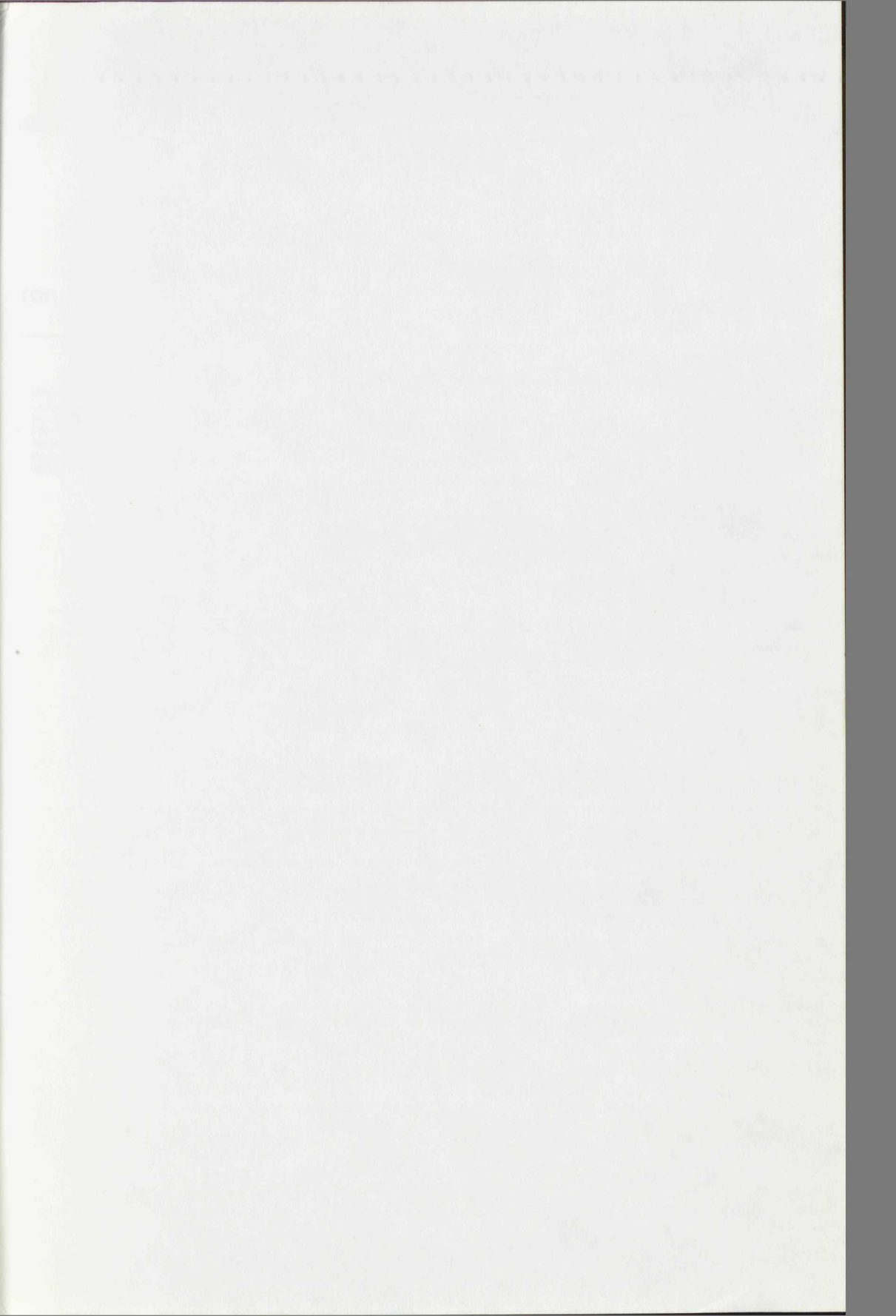
S. Godlund — L. Nordström — M. Williamson — O. Wärneryd: Norden — en lokaliserings- och kommunikationsregion. Medd. fr. Göteborgs universitets geografiska institutioner, ser. B, nr 6, 1968. Särtr. ur Nordiska rådets handlingnr 1968.

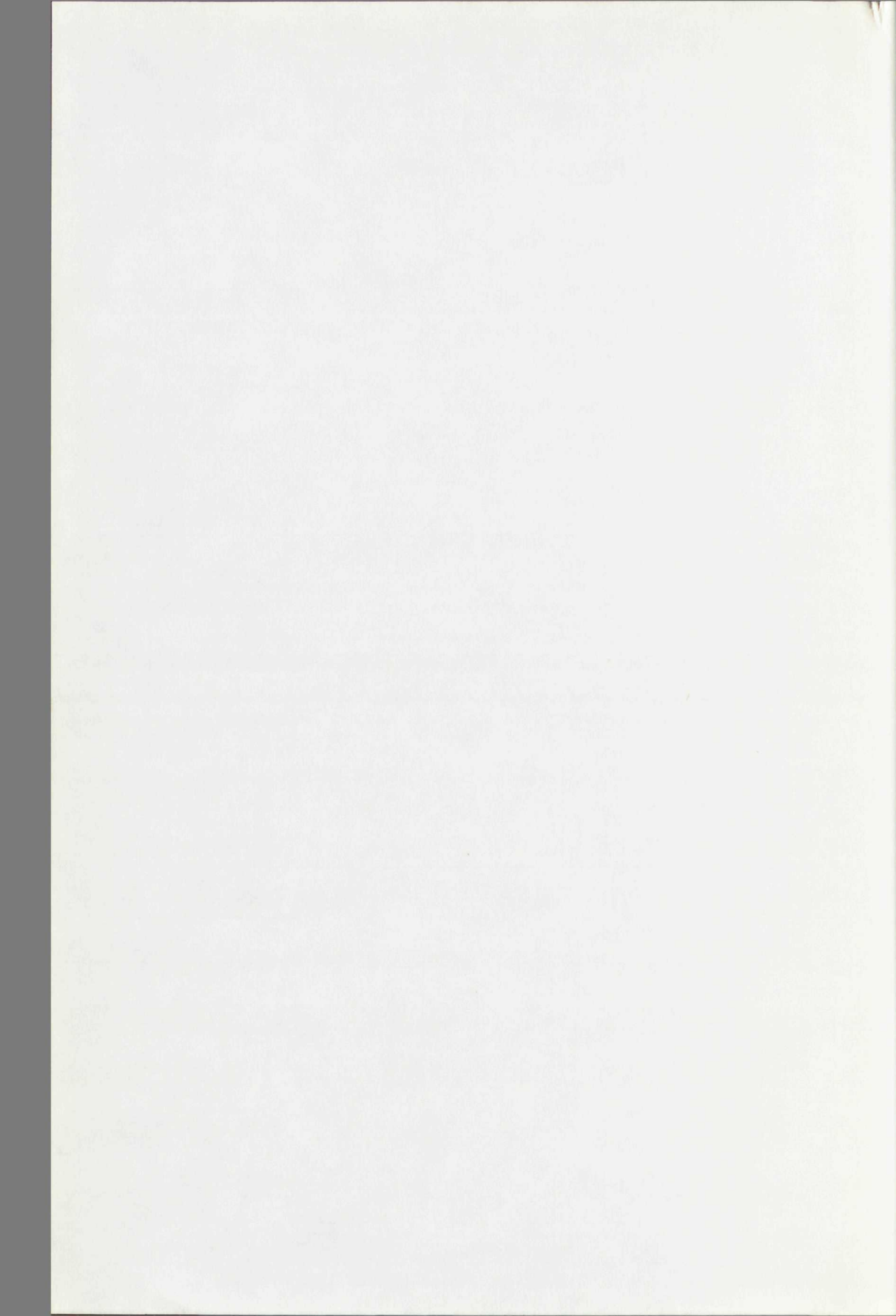
H. Kay: Psychology's task: technique, tools and training. *The Advancement of Science*, vol. 25: 123, 1968.

G. Norling — N. R. Jeansson: Tätortsstatistik och urbanisering i Sverige 1960—1965. *Statistisk tidskrift* 1967: 3.

K. Norborg: *Jordbruksbefolkningen i Sverige*. Lund 1968.

KUNGL. BIBL.
9 SEP 1969
STOCKHOLM

Nordisk udredningsserie (Nu) 1969

Kronologisk förteckning

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete.
2. Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö.
3. Nordforsks miljövårdsutredning.
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister.
5. Konsumentoplysning i undervisningen.
6. Sjätte nordiska samekonferensen i Hetta.

Statens offentliga utredningar 1969

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Faktisk brottslighet bland skolbarn. [1]
Bostadsrätt. [4]
Utsökningsrätt IX. [5]
Kungörelseannonsering. [7]
ADB inom inskrivningsväsendet. [9]
Ny gruvlag. [10]
Internationell adoptionsrätt. [11]
Ny valteknik. [19]
Ämbetsansvaret. [20]

Försvarsdepartementet

Ekonomisystem för försvaret. [24]
Planering och programbudgetering inom försvaret. [25]

Socialdepartementet

Ett renare samhälle. [18]

Kommunikationsdepartementet

Ny sjöarbetstidslag. [3]
Hamnutredningen. 1. De svenska hamnarna. [22] 2. Bilagor. [23]
Skolskjutsarna och trafiksäkerheten. [26]

Finansdepartementet

Förenklad obligationshantering. [13]
Lagstiftning om värdepappersfonder m.m. och om stämpelskatt på värdepapper. [16]
Nya mynt. [17]

Utbildningsdepartementet

Om sexuallivet i Sverige. [2]
Sexualkunskapen på grundskolans högstadium. [8]
Regionmusik. [12]
Filmen- censur och ansvar. [14]

Jordbruksdepartementet

Växtförädlarrätt. [15]

Inrikesdepartementet

Skogsindustri i södra Sverige. [21]
Länsplanering 1967. [27]

Civildepartementet

Offentliga tjänstemäns bisysslor. [6]

